

## Hollolan kunnan arkeologinen täydennysinventointi 2004

Antti Bilund  
Päijät-Hämeen maakuntamuseo  
Lahden kaupunginmuseo

2004

# Hollolan kunnan arkeologinen täydennysinventointi 2004

## Sisällys

1. Johdanto	2
2. Menetelmät	2
3. Tulokset	3
Yleiskartta	4
Luettelo inventointikohteista	5
Luettelo irtolöytöpaikoista, joista ei ole kohdekuvausta	9
Luettelo Hollolan arkeologisista löydöistä luettelonumeron mukaisesti	11
Kohdekuvaukset	16
Negatiiviluettelo	177
Liitteet:	
Kartat 1-35	



# Hollolan kunnan arkeologinen täydennysinventointi 2004

## 1. Johdanto

Tämä inventointi liittyy Päijät-Hämeen maakuntakaavan valmisteluun. Ainoa koko Hollolan alueen käsittänyt aikaisempi selvitys alueen muinaisjäännöksistä oli aiemmin Pirkko-Liisa Lehtosalon perusinventointi vuodelta 1962. Uudemmissa inventoinneista merkittävimpiä ovat Timo Sepänmaan Hollolan Vesijärven rantaosayleiskaava-alueen inventointi vuodelta 2002 ja Lahden kaupunginmuseon Porvoonjoki-laakson tutkimusprojektissa suorittamat inventoinnit vuodelta 2000. Lisäksi kunnan alueella on vuosien kuluessa suoritettu runsaasti erilaisia pienimuotoisempia inventointeja, tarkastuskäyntejä ja kaivaustutkimuksia, jotka vaikuttavat kokonaiskuvaan kunnan muinaisjäännöstilanteesta.

Ennen inventointia museoviraston muinaisjäännösrekisterissä oli 59 Hollolan kunnan alueella sijaitsevaa kiinteää muinaisjäännöstä. Lisäksi rekisteriin oli merkitty 24 irtolöytöpaikkaa ja muutamia kohteita, joiden suojelullista asemaa ei ollut määritelty. Monien kohteiden osalta rekisterin tiedoissa oli puutteita ja jopa selviä virheitä esimerkiksi kohteiden sijaintitiedoissa.

Inventoinnin ensisijaisena tavoitteena oli koota ja päivittää Hollolan aiemmin tunnettuja kiinteitä muinaisjäännöksiä ja muita löytöpaikkoja koskevat tiedot. Tämä osoittautui myös inventoinnin suuritöisimmäksi ja aikaa vievimmäksi osaksi lähteiden runsauden sekä vanhojen tietojen puutteellisuuden ja ristiriitaisuuden vuoksi. Monien kohteiden osalta jouduttiin lisäksi pohtimaan ovatko ne nykyisten kriteerien mukaan rauhoitettuja kiinteitä muinaisjäännöksiä, ja jos ovat, mikä on niiden tyyppi ja laajuus. Lisäksi inventoinnissa etsittiin maastossa aiemmin tuntemattomia muinaisjäännöksiä. Tähän aikaa jäi kuitenkin käytettäväksi suhteellisen niukasti. Etsinnät painottuivat niille Vesijärven ranta-alueille, joita ei tarkastettu Hollolan Vesijärven rantaosayleiskaavainventoinnissa vuonna 2002.

Inventoinnin on tehnyt pääasiassa allekirjoittanut. Arkeologi Hannu Poutiainen Lahden kaupunginmuseosta oli mukana maastossa yhtenä päivänä. Inventointia suoritettiin 3.5.-23.6.2004 ja 8.9.-5.10.2004. Tähän aikaan sisältyy inventoinnin esityöt, maastotyöt ja jälkityöt, joita tehtiin osittain samanaikaisesti.

## 2. Menetelmät

Esityövaiheessa selvitettiin kunnan muinaisjäännöstilanne ja esihistorialliset löydöt. Myös alueen vesistö- ja asutushistoriaa selvitettiin aiempien tutkimusten perusteella.

Maastotyövaiheessa pyrittiin tarkastamaan kaikki aiemmin tunnetut kiinteät muinaisjäännökset. Käytännössä tarkastuksia jouduttiin kuitenkin painottamaan niihin kohteisiin, joiden perusteellinen tutkiminen oli tarpeellista niitä koskevien tietojen korjaamisen tai varmistamisen vuoksi. Näin ollen tarkistamatta jätettiin joitakin, lähinnä parin viime vuoden aikana löytyneitä tai muussa inventoinnissa tarkastettuja kohteita. Irtolöytöpaikkoja tarkastettiin siltä osin kuin ne olivat tarpeeksi tarkasti tiedossa ja niistä arveltiin tarkastuksella saatavan uutta tietoa.

Uusia kohteita etsittäessä maastotöissä pääasiallinen menetelmä oli maaston ja muinaisjäännösten havainnointi maastossa kävellen. Koekuoppia kaivettiin paikoissa, joissa ympäristö näytti muinaisjäännösten esiintymisen kannalta suotuisalta, tai pinnalle näkyvien rakenteiden luonteen selvittämiseksi.

Löytyneet muinaisjäännökset dokumentoitiin normaalisti. Valokuvina otettiin vain mustavalkokuvia ja digikuvia.

Kohdekuvaukset on tässä raportissa kirjoitettu muotoon, jota on aiemminkin käytetty Lahden kaupunginmuseon suorittamissa inventoinneissa. Rekisteritietoja (mm. kohteen tyyppi ja ajoitus) kirjattaessa on kuitenkin pyritty käyttämään samoja termejä kuin museoviraston muinaisjäännösrekisterissä.

Inventointikohteet 1-58 ovat aiemmin tunnettuja ja muinaisjäännösrekisterissä olleita kiinteitä muinaisjäännöksiä. Aiemmin tunnettuja kohteita koskeviin rekisteritietoihin ehdotetut muutokset on esitetty tiivistettynä kohdekuvausten lopussa kohdassa "Huomautuksia". Kohteet 59-71 ovat inventoinnissa löytyneitä kohteita, jotka ehdotetaan merkittäväksi muinaisjäännösrekisteriin kiinteinä muinaisjäännöksinä. Kohteet 72-78 ovat inventoinnissa löytyneitä kohteita, joita on löytöjen vähäisyyden vuoksi pidettävä ainakin toistaiseksi irtolöytöpaikkoina. Aiemmin tunnetut irtolöytöpaikat on esitetty kohteissa 79-140. Kohteet 79-101 ovat muinaisjäännösrekisterissä merkittynä irtolöytöpaikoiksi. Irtolöytöpaikoista ei ole yleensä kirjoitettu kohdekuvausta, ellei niistä ole ollut esitettävissä jotain uutta tietoa. Kohdekuvausettomien irtolöytöpaikkojen tiedot on esitetty taulukkona.

Inventointilöydöt on luetteloitu Kansallismuseon kokoelmiin päännumeroilla KM 34702 - 34720. Valokuvat on luetteloitu Lahden kaupunginmuseon kokoelmiin numeroilla LKM Neg 133599 - 133696.

### **3. Tulokset**

Inventoinnissa tarkastettiin useimmat aiemmin tunnetut muinaisjäännökset. Monista saatiin uutta tietoa, joka oleellisesti vaikuttaa niiden suojeluun ja huomioimiseen kaavoituksessa.

Inventoinnissa löytyi 13 aiemmin tuntematonta kiinteää muinaisjäännöstä. Näistä yhdeksän on kivi- tai varhaismetallikautisia asuinpaikkoja. Asuinpaikoista seitsemän sijaitsee ehjässä metsämaastossa, ja on siten varsin hyvin säilynyttä. Kolmella asuinpaikalla on asumuspainanne. Asuinpaikkojen lisäksi löytyi kuusi samantyyppistä kohdetta, joita ei löytöjen vähäisyyden vuoksi ole syytä pitää kiinteinä muinaisjäännöksinä. Kolme uusista kohteista on kuppikiviä. Näitä ei ole aiemmin Hollolasta tunnettu, vaikka muutamia onkin lähes kaikissa lähikunnissa. Kuppikivet liittyvät Hollolan kirkonkylän ja lähikylien rautakautiseen asutusalueeseen.

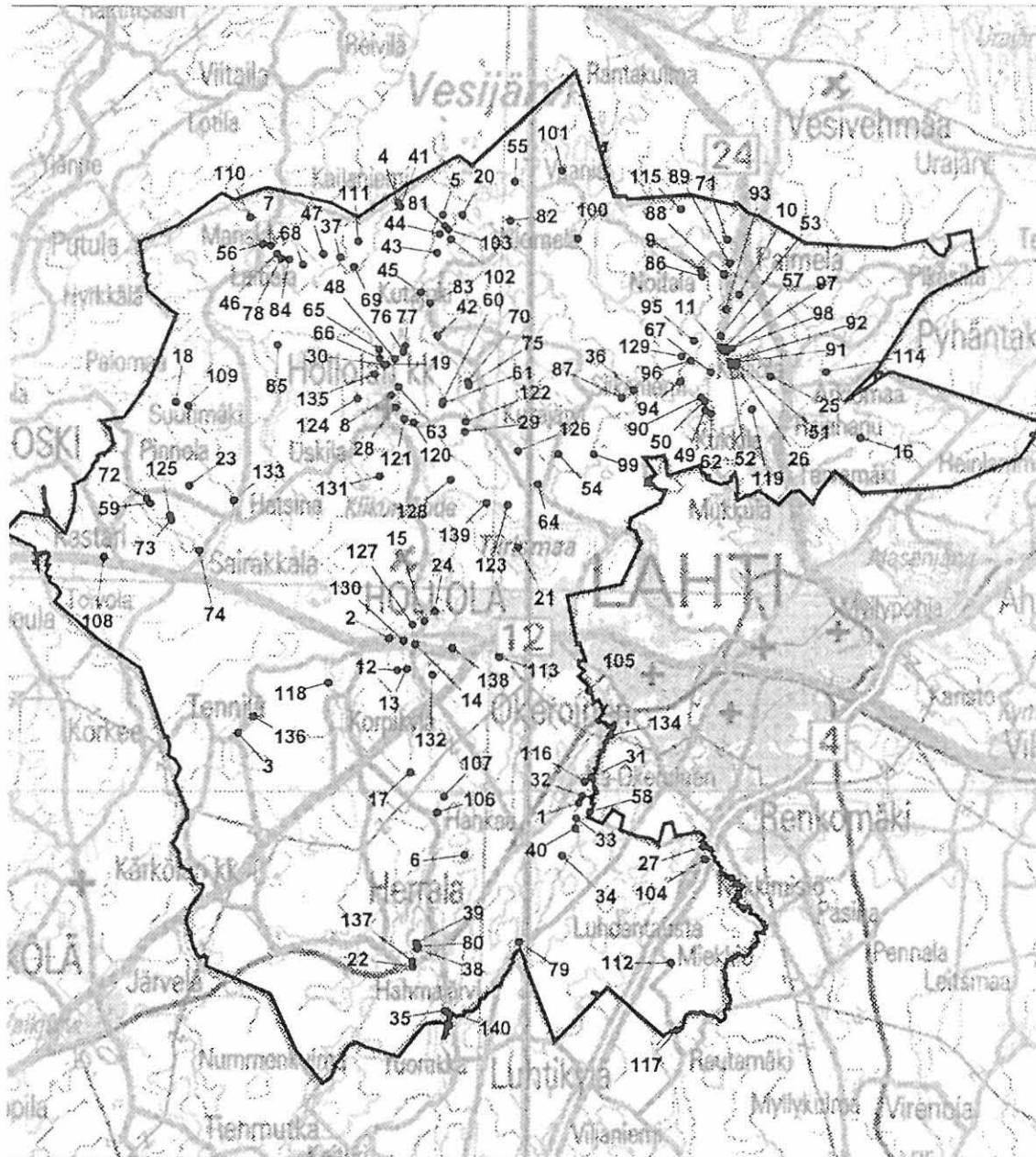
Lahdessa 11.10.2004

Antti Bilund

## Hollolan täydennysinventointi 2004

Yleiskartta

Karttaan on merkitty inventointikohteet 1-140.



## Hollolan täydennysinventointi 2004

Luettelo inventointikohteista.

Sarakkeessa R on ilmoitettu kohteen rauhoitusluokka, jos se on määritelty. Sarakkeeseen K on merkitty \*, jos kohteesta on tässä raportissa kohdekuvaus. Kohteet, joista ei ole kohdekuvausta, ovat irtolöytöpaikkoja. Niiden numero kartoilla, sijainti ja löydöt on esitetty erillisessä taulukossa.

Num	Kylä	Nimi	Muinaisjäännöstyyppi	Ajoitus	R	K
1	Okeroinen	Luhtapelto	asuinpaikat	kivikautinen	2	*
2	Untila	Kukonmäki	asuinpaikat	kivikautinen	2	*
3	Tennilä	Sinkkilänpelto	asuinpaikat	kivikautinen	2	*
4	Pappila	Papinsaari	asuinpaikat	kivikautinen ja/tai varhaismetallikautinen	2	*
5	Kutajoki	Kudanpäänkärki B	kivirakenteet - röykkiöt	ajoittamaton	2	*
6	Hankaa	Linnamäki (Linnavuori)	puolustusvarustukset - linnavuoret	rautakautinen	1	*
7	Laitiala	Kiiluanmäki	puolustusvarustukset - muinaislinnat	rautakautinen?	2	*
8	Pappila	Kapatuosia	muinaisjäännösryhmät	moniperiodinen	1	*
9	Noitala	Lähtenmäki	hautapaikat - polttokenttäkalmistot	rautakautinen	2	*
10	Paimela	Paimela (Ryynäselä)	hautapaikat - polttokenttäkalmistot	rautakautinen	2	*
11	Kalliola	Kaislaranta	hautapaikat - polttokenttäkalmistot	rautakautinen	2	*
12	Nokkola	Nokkola	hautapaikat - polttokenttäkalmistot	rautakautinen	2	*
13	Jarvala	Ilmemäenkallio	hautapaikat - polttokenttäkalmistot	rautakautinen	2	*
14	Untila	Kirkkailanmäki	hautapaikat - ruumiskalmistot	rautakautinen ja/tai keskiaikainen	1	*
15	Hälvälä	Hälvälä	hautapaikat - ruumiskalmistot	rautakautinen	2	*
16	Heinlammi	Heinlammi	hautapaikat - lapinrauniot	varhaismetallikautinen?	2	*
17	Korpikylä	Korpikylä	kivirakenteet - röykkiöt	ajoittamaton	3	*
18	Järventaka	Järventausta	kivirakenteet - röykkiöt	ajoittamaton	3	*
19	Parinpelto	Parinpelto	kivirakenteet - röykkiöt	ajoittamaton	2	*
20	Kutajoki	Kerkonkärki	muinaisjäännösryhmät	moniperiodinen	2	*
21	Tiirismaa	Tiirismäki	kivirakenteet	historiallinen	2	*
22	Hahmajärvi	Tulimäki	asuinpaikat - asumuspainanteet	esihistoriallinen?	2	*
23	Järventaka	Hiidenlähde	kultti- ja tarinapaikat - lähteet	ajoittamaton	2	*
24	Hälvälä	Kiviportinmäki	kulkuväylät	ajoittamaton	1	*
25	Kalliola	Joensuu	asuinpaikat	kivikautinen	2	*
26	Kalliola	Tynnyrmäki	asuinpaikat	rautakautinen	2	*
27	Okeroinen	Hangasmäki	asuinpaikat	kivikautinen	2	*
28	Pappila	Vanha-Pappila	asuinpaikat	moniperiodinen	2	*
29	Kutajoki	Kutajärvi	asuinpaikat	kivikautinen	2	*
30	Parinpelto	Veselilä	asuinpaikat	rautakautinen	2	*

Num	Kylä	Nimi	Muinaisjäännytyystyyppi	Ajoitus	R	K
31	Okeroinen	Luhdanjoki 1	asuinpaikat	kivikautinen	2	*
32	Okeroinen	Luhdanjoki 2-3	asuinpaikat	kivikautinen	2	*
33	Okeroinen	Luhdanniitty 1	asuinpaikat	varhaismetallikautinen	2	*
34	Jarvala	Mäkelä	asuinpaikat	kivikautinen	2	*
35	Hahmajärvi	Hahmajoki	asuinpaikat	kivikautinen	2	*
36	Siikaniemi	Hongistonmäki	asuinpaikat	kivikautinen	2	*
37	Laitiala	Housunsuo	asuinpaikat	kivikautinen	2	*
38	Hahmajärvi	Hahmajärvi 1	asuinpaikat	kivikautinen	2	*
39	Hahmajärvi	Hahmajärvi 3	asuinpaikat	kivikautinen	2	*
40	Okeroinen	Luhdanniitty 2	asuinpaikat	kivikautinen	2	*
41	Pappila	Lehtoniemi SE	asuinpaikat	kivikautinen	2	*
42	Kutajoki	Kutajoki	asuinpaikat	rautakautinen	2	*
43	Kutajoki	Kiiskihauta	asuinpaikat - asumuspainanteet	varhaismetallikautinen	2	*
44	Kutajoki	Mäntyrinta	asuinpaikat	varhaismetallikautinen	2	*
45	Kutajoki	Kärettäväntie	asuinpaikat	kivikautinen	2	*
46	Laitiala	Laitialantie B	kivirakenteet - röykkiöt	ajoittamaton	2	*
47	Laitiala	Lehmontie	asuinpaikat	kivikautinen	2	*
48	Parinpelto	Särkääntie 1	asuinpaikat	kivikautinen	2	*
49	Kalliola	Isosaarentie	työ- ja valmistuspaikat - pyyntikuopat	ajoittamaton	2	*
50	Kalliola	Karelahdentie A	asuinpaikat	rautakautinen	2	*
51	Kalliola	Kalliolan uimaranta	asuinpaikat	kivikautinen	2	*
52	Kalliola	Simola	asuinpaikat	kivikautinen	2	*
53	Kalliola	Tervalanmäki-Pajutie	asuinpaikat	kivikautinen	2	*
54	Hersala	Salinmäki A	asuinpaikat - asumuspainanteet	kivikautinen	2	*
55	Vaania	Hännyssaari	hautapaikat - lapinrauniot	varhaismetallikautinen	2	*
56	Laitiala	Laitialantie C	kivirakenteet - kiukaat	historiallinen	2	*
57	Kalliola	Sipiläntie	asuinpaikat	moniperiodinen	2	*
58	Okeroinen	Hölmänmäki 3	asuinpaikat	kivikautinen	2	*
59	Järventaka	Järventaustanjärvi 1	asuinpaikat	kivikautinen	2	*
60	Pyhäniemi	Kotomäentie 1	kultti- ja tarinapaikat - kuppikivet	rautakautinen	2	*
61	Pyhäniemi	Kotomäentie 2	kultti- ja tarinapaikat - kuppikivet?	rautakautinen	2	*
62	Kalliola	Pekanolku	asuinpaikat - asumuspainanteet	kivikautinen ja/tai varhaismetallikautinen	2	*
63	Pappila	Seppälänpohja	asuinpaikat	kivikautinen ja/tai varhaismetallikautinen	2	*
64	Hersala	Laasonpohja	asuinpaikat - asumuspainanteet	kivikautinen	2	*
65	Parinpelto	Parinpellonlahti	asuinpaikat	kivikautinen ja/tai varhaismetallikautinen	2	*
66	Parinpelto	Leirikeskus	kultti- ja tarinapaikat - kuppikivet	rautakautinen	2	*
67	Kalliola	Vuohisaari	asuinpaikat - asumuspainanteet	kivikautinen ja/tai varhaismetallikautinen	2	*



Num	Kylä	Nimi	Muinaisjäännöstyyppi	Ajoitus	R	K
68	Laitiala	Laitiala 1	asuinpaikat	kivikautinen	2	*
69	Laitiala	Lehmo	asuinpaikat	kivikautinen ja/tai varhaismetallikautinen	2	*
70	Pyhäniemi	Kotiranta 1	asuinpaikat	kivikautinen ja/tai varhaismetallikautinen	2	*
71	Paimela	Myllyoja	työ- ja valmistuspaikat - pyyntikuopat	historiallinen	2	*
72	Järventaka	Järventaustanjärvi 2	löytöpaikat - irtolöytöpaikat	kivikautinen	3	*
73	Järventaka	Puoliväli	löytöpaikat - irtolöytöpaikat	kivikautinen	3	*
74	Sairakkala	Järvimäki	löytöpaikat - irtolöytöpaikat	kivikautinen	3	*
75	Pyhäniemi	Kotiranta 2	löytöpaikat - irtolöytöpaikat	kivikautinen	3	*
76	Kutajoki	Särkäntie 2	löytöpaikat - irtolöytöpaikat	kivikautinen	3	*
77	Kutajoki	Särkäntie 3	löytöpaikat - irtolöytöpaikat	kivikautinen	3	*
78	Laitiala	Laitiala 2	löytöpaikat - irtolöytöpaikat	kivikautinen	3	*
79	Nokkola	Virtakallio	löytöpaikat	kivikautinen	3	
80	Hahmajärvi	Hahmajärvi 2	löytöpaikat - irtolöytöpaikat	esihistoriallinen	2	
81	Kutajoki	Kudanpäänkärki (Rauhamäki)	löytöpaikat	kivikautinen?		*
82	Kutajoki	Vattiankärki	löytöpaikat - irtolöytöpaikat	kivikautinen		*
83	Kutajoki	Aurala	löytöpaikat - irtolöytöpaikat	kivikautinen		
84	Laitiala	Laitialan kartano	löytöpaikat - irtolöytöpaikat	kivikautinen		
85	Uskila	Rantatalo	löytöpaikat - irtolöytöpaikat	kivikautinen		
86	Noitala	Suviranta	löytöpaikat - irtolöytöpaikat	rautakautinen		
87	Siikaniemi	Alitalo	löytöpaikat - irtolöytöpaikat	kivikautinen		
88	Paimela	Juokko	löytöpaikat - kätöt	rautakautinen		
89	Paimela	Knuutila	löytöpaikat - irtolöytöpaikat	kivikautinen?		
90	Kalliola	Karelahdentie B	löytöpaikat - irtolöytöpaikat	kivikautinen		*
91	Kalliola	Muurahaismäki	löytöpaikat - irtolöytöpaikat	rautakautinen?		
92	Kalliola	Keijumäki	löytöpaikat - irtolöytöpaikat	rautakautinen		
93	Kalliola	Vasemmanniemi	löytöpaikat - irtolöytöpaikat	kivikautinen		
94	Kalliola	Kaisniemi	löytöpaikat - irtolöytöpaikat	kivikautinen		
95	Kalliola	Anttila	löytöpaikat - irtolöytöpaikat	kivikautinen		
96	Kalliola	Kiviniemi	löytöpaikat - irtolöytöpaikat	kivikautinen		
97	Kalliola	Kylä-Eskola	löytöpaikat - irtolöytöpaikat	kivikautinen		
98	Kalliola	Hunnunmäki	löytöpaikat - irtolöytöpaikat	rautakautinen ja/tai keskiaikainen		
99	Hersala	Varttistenmäki	löytöpaikat - irtolöytöpaikat	kivikautinen		*
100	Sarva	Ylätalo	löytöpaikat - irtolöytöpaikat	kivikautinen		
101	Vaania	Kultakallio	löytöpaikat - irtolöytöpaikat	kivikautinen	3	*
102	Kutajoki	Rauhamäki 2	löytöpaikat - irtolöytöpaikat	kivikautinen		
103	Kutajoki	Rauhamäki 3	löytöpaikat - irtolöytöpaikat	kivikautinen		
104	Okeroinen	Hangasmäki 2	löytöpaikat - irtolöytöpaikat	kivikautinen		*
105	Okeroinen	Tankkala	löytöpaikat - irtolöytöpaikat	kivikautinen		
106	Hankaa	Ylitalo/Kaivola	löytöpaikat - irtolöytöpaikat	kivikautinen		
107	Korpikylä	Mäkelä	löytöpaikat - irtolöytöpaikat	kivikautinen		

Num	Kylä	Nimi	Muinaisjäännytyystyyppi	Ajoitus	R	K
108	Toivola	Lyhelä	löytöpaikat - irtolöytöpaikat	esihistoriallinen?		
109	Järventaka	Mäkelä	löytöpaikat - irtolöytöpaikat	kivikautinen		
110	Manskivi	Alestalo	löytöpaikat - irtolöytöpaikat	kivikautinen		
111	Laitiala	Housunsuo 2	löytöpaikat - irtolöytöpaikat	kivikautinen		
112	Mieikkiö	Etu-Mattila	löytöpaikat - irtolöytöpaikat	kivikautinen		
113	Vesala	Vanhatalo	löytöpaikat - irtolöytöpaikat	kivikautinen		
114	Kalliola	Karjusilta	löytöpaikat - irtolöytöpaikat	kivikautinen		
115	Paimela	Päiväpelto	löytöpaikat - irtolöytöpaikat	kivikautinen		
116	Okeroinen	Ali-Kauppila	löytöpaikat - irtolöytöpaikat	kivikautinen		
117	Mieikkiö	Anttila	löytöpaikat - irtolöytöpaikat	kivikautinen		
118	Vaaviala	Markkola	löytöpaikat - irtolöytöpaikat	kivikautinen		
119	Kukkila	Takala	löytöpaikat - irtolöytöpaikat	kivikautinen		
120	Pappila	Jukola	löytöpaikat - irtolöytöpaikat	kivikautinen		
121	Pappila	Kultaranta	löytöpaikat - irtolöytöpaikat	rautakautinen		
122	Pyhäniemi	Vanhainkoti	löytöpaikat - irtolöytöpaikat	rautakautinen		
123	Pyhäniemi	Kaporia	löytöpaikat - irtolöytöpaikat	esihistoriallinen?		
124	Uskila	Mömmölä	löytöpaikat - kätköt	rautakautinen		
125	Järventaka	Puoliväli	löytöpaikat - irtolöytöpaikat	moniperiodinen		
126	Pyhäniemi	Saarela	löytöpaikat - irtolöytöpaikat	kivikautinen		
127	Hälvälä	Kalossikoski	löytöpaikat - irtolöytöpaikat	kivikautinen		
128	Parinpelto	Hietala	löytöpaikat - irtolöytöpaikat	kivikautinen		
129	Kalliola	Jaakkola	löytöpaikat - irtolöytöpaikat	kivikautinen		
130	Untila	Myllystenoja	löytöpaikat - irtolöytöpaikat	kivikautinen		
131	Uskila	Arola	löytöpaikat - irtolöytöpaikat	rautakautinen?		
132	Utula	Tervalta	löytöpaikat - irtolöytöpaikat	kivikautinen		
133	Hatsina	Sepänpuro	löytöpaikat - irtolöytöpaikat	kivikautinen		
134	Okeroinen	Pelto-Eskola	löytöpaikat - irtolöytöpaikat	kivikautinen		
135	Parinpelto	Alastalo	löytöpaikat - irtolöytöpaikat	kivikautinen		
136	Tennilä	Pelto-Rekola	löytöpaikat - irtolöytöpaikat	kivikautinen		
137	Hahmajärvi	Maattola	löytöpaikat - irtolöytöpaikat	kivikautinen		
138	Vesala	Keski-Jussila	löytöpaikat - irtolöytöpaikat	kivikautinen		
139	Pappila	Kiiskoja	löytöpaikat - irtolöytöpaikat	rautakautinen?		
140	Hahmajärvi	Kaskimaa	löytöpaikat - irtolöytöpaikat	kivikautinen		

## Hollolan täydennysinventointi 2004

Luettelo irtolöytöpaikoista, joista ei ole kohdekuvausta.

Sarake Numero viittaa löytöpaikan numeroon tämän raportin kartassa, jonka numero on sarakkeessa Kartta.

Numero	Kylä	Nimi	Kartta	p	i	Löydöt
79	Nokkola	Virtakallio	13	6755080	3419670	KM 31564
80	Hahmajärvi	Hahmajärvi 2	17	6754907	3416385	KM 32284
83	Kutajoki	Aurala	29	6775814	3416702	KM 33267:1-2
84	Laitiala	Laitialan kartano	32	6777220	3412160	KM 2960:3
85	Uskila	Rantatalo	33	6774437	3411804	KM 15509, Holl.M. 350
86	Noitala	Suviranta	3	6776690	3425540	KM 7189:8
87	Siikaniemi	Alitalo	7	6772740	3422950	KM 2960:2
88	Paimela	Juokko	3	6776760	3426250	KM 3145:1-11
91	Kalliola	Muurahaismäki	4	6773920	3426660	KM 33277
92	Kalliola	Keijumäki	4	6773940	3426460	KM 33278:1-5
93	Kalliola	Vasemmanniemi	4	6775620	3426300	KM 33279:1-2
94	Kalliola	Kaisniemi	6	6773290	3424860	KM 17911, LHM 5953, LHM 5954
95	Kalliola	Anttila	4	6774600	3425280	KM 23313
96	Kalliola	Kiviniemi	4	6773960	3425190	KM 27798
97	Kalliola	Kylä-Eskola	4	6774250	3426340	KM 33282
98	Kalliola	Hunnunmäki	4	6774350	3426510	KM 33283:1-4
100	Sarva	Ylätalo	2	6777900	3421500	KM 2622:29
102	Kutajoki	Rauhamäki 2	30	6777880	3417380	Holl.M. 348
103	Kutajoki	Rauhamäki 3	30	6778180	3417300	Holl.M. 349
105	Okeroinen	Tankkala	11	6763200	3421900	KM 3333:1
106	Hankaa	Ylitälo/Kaivola	18	6759260	3417000	KM 3495:1
107	Korpikylä	Mäkelä	18	6759760	3417210	KM 3495:2
108	Toivola	Lyhelä	35	6767540	3406220	KM 3777:1
109	Järventaka	Mäkelä	34	6772450	3408940	KM 3910:1
110	Manskivi	Alestalo	32	6778570	3410920	KM 3910:2
111	Laitiala	Housunsuo 2	31	6777800	2576400	KM 3910:4
112	Miekkio	Etu-Mattila	15	6754400	3424600	KM 4204
113	Vesala	Vanhatalo	10	6764300	3419000	KM 5607
114	Kalliola	Karjusilta	5	6773600	3429500	KM 7189:2
115	Paimela	Päiväpelto	3	6778860	3424860	KM 7189:3
116	Okeroinen	Ali-Kauppila	11	6760250	3421800	KM 7466
117	Miekkio	Anttila	15	6752200	3424800	KM 9104
118	Vaaviala	Markkola	20	6763450	3413450	KM 10942:1
119	Kukkila	Takala	5	6772380	3427140	KM 12391
120	Pappila	Jukola	26	6771930	3416190	KM 12570
121	Pappila	Kultaranta	26	6772020	3415880	KM 13955



Numero	Kylä	Nimi	Kartta	p	i	Löydöt
122	Pyhäniemi	Vanhainkoti	26	6771950	3417870	KM 14315A:1-2
123	Pyhäniemi	Kaporia	8	6769260	3419260	KM 15091
124	Uskila	Mömmölä	27	6772700	3414360	KM 16284
125	Järventaka	Puoliväli	25	6768880	3408370	KM 3910:6, KM 19238
126	Pyhäniemi	Saarela	8	6771000	3419580	KM 21295
127	Hälvälä	Kalossikoski	22	6765360	3416170	KM 22177
128	Parinpelto	Hietala	23	6770070	3417390	KM 23026
129	Kalliola	Jaakkola	4	6774100	3424900	KM 24515
130	Untila	Myllystenoja	22	6764840	3415880	KM 24963
131	Uskila	Arola	24	6770180	3415070	KM 28876
132	Utula	Tervalta	22	6763720	3416820	KM 29101
133	Hatsina	Sepänpuro	25	6769390	3410420	KM 30772
134	Okeroinen	Pelto-Eskola	11	6761760	3422640	KM 31013
135	Parinpelto	Alastalo	28	6773500	3414900	Holl.M. 935
136	Tennilä	Pelto-Rekola	21	6762340	3411080	Suom. Norm. Lys.
137	Hahmajärvi	Maattola	17	6754440	3416190	Herralan kk
138	Vesala	Keski-Jussila	22	6764600	3417460	LHM
139	Pappila	Kiiskoja	23	6769310	3418570	LHM 1543
140	Hahmajärvi	Kaskimaa	16	6752760	3417350	LHM 1151

## Hollolan täydennysinventointi 2004

Luettelo Hollolan arkeologisista löydöistä luettelonumeron mukaisesti.

Luettelo sisältää tiedot vain löydöistä, jotka ovat jossakin kokoelmassa: KM = Kansallismuseo, Holl.M. = Hollolan kotiseutumuseomuseo, LHM = Lahden museo.

Kansallismuseon kansatieteelliseen kokoelmaan siirrettyjä löytöjä ei ole mainittu.

Sarake Num viittaa löytöpaikan numeroon tämän raportin karttasivuilla. Jos sarakkeessa Löytöpaikka on merkki \*, on kohteesta kohdekuvaus. Löytöpaikat, joista ei ole kohdekuvausta on esitetty numeron mukaisessa järjestyksessä erillisessä taulukossa.

Löytö	Löytölaji	Num	Löytöpaikka	Lisätietoja
KM 2622:29	kiviaseen teelmä	100	Sarva, Ylitalo	
KM 2622:30	kiviesineitä, 4 kpl		Vesijärven itäpuoli	
KM 2622:34	rikkinäinen taltta		Heinlammi, Eskola	x = 6771, y = 3434-3435
KM 2725:1	kivikirves		Herrala, järven (Hahmajärven ?) ranta	
KM 2725:2	pieni ja paksu kirves	2	*	Untila, Mikkola, tarkka löytöpaikka epäselvä
KM 2914:1-2	rk. polttokalmistolöytöjä	10	*	
KM 2929:1-6	rk. polttokalmistolöytöjä	10	*	
KM 2960:2	kourutaltoa	87	Siikaniemi, Alitalo	tarkkuus: talo
KM 2960:3	taltan teräkatkelma	84	Laitala, Laitalan kartano	tarkkuus: talo
KM 3008:15-21	rk. polttokalmistolöytöjä	10	*	
KM 3145:1-11	rk. kätkölöytö	88	Paimela, Juokko	
KM 3240:1-3	kiviesineitä, 3 kpl	3	*	
KM 3255:3	hevosenkenkäsolki	13	*	
KM 3333:1	tasatalta	105	Okeroinen, Tankkala	talon lähipelloilta, tarkkuus: 200 m?
KM 3341:1-2	rk. polttokalmistolöytöjä	11	*	
KM 3495:1	tasatalta	106	Hankaa, Ylitalo/Kaivola	saatu Hankaan Ylitalosta, jonka maat liitetty mm. Kaivolaan, löytöpaikka tuntematon
KM 3495:2	tasatalta	107	Korpikylä, Mäkelä	saatu Korpikylän Mäkelän talosta, löytöpaikka tuntematon
KM 3495:3	tasatalta (?)	3	*	saatu Tennilän, Kurhilan talosta, löytöpaikka tuntematon
KM 3601:1-2	rk. miekkoja, 2 kpl	12	*	
KM 3777:1	kivihelmi (?)	108	Toivola, Lyhelä	löytynyt talon läheltä
KM 3910:1	kourutaltoa	109	Järventaka, Mäkelä	tarkkuus: talo
KM 3910:2	tasataltan teräpään katkelma	110	Manskivi, Alestalo	saatu Manskiven Alestalosta, löytöpaikka tuntematon

Löytö	Löytölaji	Num	Löytöpaikka	Lisätietoja
KM 3910:3	vasarakirveen kantapään katkelma		Laitialan/Manskivi ?	saatu Manskiven kylästä Laitialan kartanon muonamies Kustaalta, löytöpaikka tuntematon
KM 3910:4	tasataltta	111	Laitiala, Housunsuo	tarkkuus: 1000 m?
KM 3910:6	soikea tuluskivi	125	Järventaka, Puoliväli	tarkkuus: 200 m?
KM 4092	kivikalu		Okeroinen, Piesala (Peisala?)	löytöpaikan sijainti epäselvä
KM 4204	tasataltta	112	Miekkio, Etu-Mattila (?)	saatu Miekkion Mattilasta, löytöpaikka tuntematon
KM 4738:1	poikkikirves	1	*	
KM 5607	oikoteräinen kivikirves	113	Vesala, Vanhatalo	tarkkuus: 50 m
KM 7189:2	tasataltta	114	Kalliola, Karjusilta	tarkkuus: 500 m?
KM 7189:3	tasataltta	115	Paimela, Päiväpelto	tarkkuus: 50 m
KM 7189:8	soikea tuluskivi	86	Noitala, Suviranta	tarkkuus: 100 m
KM 7466	kivitaltta	116	Okeroinen, Ali-Kauppila	tarkkuus: 100 m
KM 7599	tasataltta	1	*	
KM 8273	tasataltta	82	*	
KM 9046	skand. reikäkirves		Hollola	löytöpaikka tuntematon
KM 9104	reikäase	117	Miekkio, Anttila	tarkkuus: 20 m
KM 9946	pyöreä kupurasolki	30	*	
KM 10048:1-2	soikeita kupurasolkia, 2 kpl	14	*	
KM 10137:1-13	rk.-keskiaik. ruumiskalmistolöytöjä	14	*	
KM 10143	kuolaimet (hist. aika)	14	*	
KM 10355	kivikirves	2	*	
KM 10564	kivinuija	2	*	
KM 10942:1	oikokirves	118	Vaaviala, Markkola	tarkkuus: 100 m?
KM 12391	kivitaltta	119	Kukkila, Takala	tarkkuus: 10 m
KM 12570	kivitaltta	120	Pappilan kylä, Jukola	tarkkuus: 20 m
KM 13955	soikea kupurasolki	121	Pappila, Kultaranta	tarkkuus: 20 m
KM 14315A:1-2	pyöreitä kupurasolkia, 2 kpl	122	Pyhäniemi, Vanhainkoti	tarkkuus: 50 m
KM 15091	kartiomainen saviesine	123	Tiirismaa, Kaporja	tarkkuus: 20 m
KM 15174	ruumiskalmistolöytö (rautaveitsi)	15	*	
KM 15509	kivitaltta	85	Uskila, Rantatalo	tarkkuus: 100 m?
KM 15785:1-2	rk. polttokalmistolöytöjä ?	9	*	
KM 15786	kvartsi-iskoksia	1	*	
KM 15890:1-2	rk. helmiä ym.	20	*	
KM 16269	hiilinäytteitä	20	*	
KM 16284	rk. kätkölöytö	124	Uskila, Mömmölä	kätkölöytö, tarkkuus: 100 m?
KM 17911	kivipuikko	94	Kalliola, Kaisniemi	tarkkuus: 20 m
KM 19238	oikokirves	125	Järventaka, Puoliväli	tarkkuus: 200 m?

Löytö	Löytölaji	Num	Löytöpaikka	Lisätietoja
KM 20450:1-	rk.-keskiaik. ruumiskalmistolöytöjä	14	*	
KM 20467	kk. ja rk. löytöjä	8	*	
KM 21112:1-	rk.-keskiaik. ruumiskalmistolöytöjä	14	*	
KM 21295	poikkiteräinen taltta	126	Pyhäniemi, Saarela	tarkkuus: 20 m?
KM 22177	reikäkivi	127	Hälvälä, Kalossikoski	tarkkuus: 100 m
KM 23026	olkakirves	128	Parinpelto, Hietala	tarkkuus: 10 m
KM 23313	pohjalainen kirves	95	Kalliola, Anttila	
KM 24275:1-2	kk. asp. (kv.ydin ja -isk.)	25	*	
KM 24276	rk. asp. (keram.)	26	*	
KM 24515	kivikirveen teräkatkelma	129	Kalliola, Jaakkola	tarkkuus: talo
KM 24963	poikkiteräinen kirves	130	Untila, Myllystenoja	tarkkuus: 20 m
KM 25061:1-57	rk.-hist. löytöjä	14	*	
KM 26715	rk.-hist. löytöjä	14	*	
KM 27798	kivitaltan kappale	96	Kalliola, Kiviniemi	
KM 28876	rautaveitsi	131	Uskila, Arola	sekundäärinen löytöpaikka
KM 29101	pieni reikäkivi	132	Utula, Tervala	sekundäärinen löytöpaikka
KM 29901:1	kk. asp. (kvartsia)	27	*	
KM 29901:2	kvartsia-iskos	104	*	
KM 30567	kourutaltoa	101	*	
KM 30772	pieni reikäkivi	133	Hatsina, Sepänpuro	tarkkuus: 200 m
KM 31013	kivikirves	134	Okeroinen, Pelto-Eskola	tarkkuus: 20 m
KM 31026:1-43	kk.-rk. asp.	28	*	
KM 31027:1-476	kk. ja rk. asp.	8	*	
KM 31220:1-20	kk. asp.	31	*	
KM 31221:1-13	kk. asp.	32	*	
KM 31222:1-6	kk. asp.	34	*	
KM 31223	kk. asp.	35	*	
KM 31242:1-8	kk. asp.	29	*	
KM 31511:1-1007	kk. ja rk. asp.	8	*	
KM 31564	pohjalainen taltta	79	Nokkola, Virtakallio	
KM 31604:1-11	kk.-rk. asp.	28	*	
KM 31605	rk. asp.	30	*	
KM 32112:1-52	kk. asp.	31	*	
KM 32113	kk. asp.	32	*	
KM 32114	kk. asp.	32	*	
KM 32115	kk. asp.	34	*	

Löytö	Löytölaji	Num	Löytöpaikka	Lisätietoja
KM 32116	kk. asp.	35	*	
KM 32117	kk.-vmk. asp.	33	*	
KM 32283	kk. asp.	38	*	
KM 32284	kvartsi-iskoksia	80	Hahmajärvi, Hahmajärvi 2	
KM 32389:1-3	kk. asp.	36	*	
KM 32390:1-2	kk. asp.	37	*	
KM 32601	kk. asp.	39	*	
KM 32665:1-4	kk. asp.	40	*	
KM 32675:1-248	kk. asp.	38	*	
KM 32676:1-130	kk. asp.	39	*	
KM 32863:1-247	kk.-vmk. asp.	33	*	
KM 33186:1-45	kk. asp.	40	*	
KM 33264:1-8	rk. asp., kk. hajal. (kvartsia)	42	*	
KM 33265:1-9	kk.-vmk. asp.	43	*	
KM 33266:1-5	kk.-vmk. asp.	44	*	
KM 33267:1-2	kv.ydin ja -isk.	83	*	
KM 33268	kk. asp. (keram.)	45	*	
KM 33269:1-6	kk. asp. (keram., kv., ym)	47	*	
KM 33270:1-2	kk. asp. (kv., pal. luuta)	48	*	
KM 33271:1-4	rk. kalm. (keram., kv., pii, pal. luu)	11	*	
KM 33272:1-2	rk. asp. (keram., pal. savi)	50	*	
KM 33273:1-2	kk. hajal. (kvartsia)	90	*	
KM 33274:1-6	kk. asp. (.keram., kv., pal. savea., hioin)	51	*	
KM 33275:1-2	rk. asp. (keram.)	57	*	
KM 33276:1-8	kk. asp. (keram., kuonaa, kv.)	52	*	
KM 33277	rk. hajal. (keram.)	91	*	
KM 33278:1-5	rk. hajal. (keram., pal. savi, ym))	92	*	
KM 33279:1-2	kk. hajal. (kv.esine ja -isk.)	93	*	
KM 33280:1-3	kk. asp. (keram.(?), kv.)	53	*	
KM 33281:1-2	kk. asp. (kv., pal. luuta)	53	*	
KM 33282	kk. hajal. (kvartsia)	97	*	
KM 33283:1-4	rk./hist.? hajal. (keram., kvartsi-iskos, helmi ym)	98	*	
KM 33284:1-2	kk. hajal. (keram., kv.)	99	*	
KM 33285:1-2	kk. asp. (kivies. katk., kv.)	54	*	
KM 33300:1-2	kk. asp. (keram.)	41	*	
KM 33686:1-3	kk. asp. (kv.teelmä ja -isk.)	58	*	
KM 34702:1-3	kk. asp. (kv.esineitä ja -isk.)	59	*	
KM 34703:1-2	kk. hajal. (kv. isk.)	72	*	
KM 34704	kk. hajal. (kv. isk.)	73	*	
KM 34705	kk. hajal. (kiviesin. katk.)	30	*	
KM 34706:1-4	kk. asp. (keram., kv.-isk.)	62	*	
KM 34707:1-3	kk. asp. (keram., kv.-isk.)	63	*	
KM 34708:1-3	kk. asp. (kv., pal. luuta)	64	*	
KM 34709:1-4	kk. asp. (keram., kv.)	65	*	

Löytö	Löytölaji	Num	Löytöpaikka	Lisätietoja
KM 34710:1-2	kk. hajal. (kv. isk.)	74	*	
KM 34711:1-4	kk. asp. (keram., kv.)	4	*	
KM 34712	kk. hajal. (kv. isk.)	75	*	
KM 34713:1-9	kk. asp. (keram., kv., pal. luuta)	67	*	
KM 34714:1-3	kk. asp. (tasatalta, pii-iskos, kv.)	68	*	
KM 34715	kk. asp. (kvartsiitti-isk.)	48	*	
KM 34716	kk. hajal. (kv. isk.)	76	*	
KM 34717	kk. hajal. (kv. isk.)	77	*	
KM 34718	kk. hajal. (kv. isk.)	78	*	
KM 34719:1-7	kk. asp. (keram., kv., pal. luuta)	69	*	
KM 34720:1-3	kk. asp. (keram., kv.-isk.)	70	*	
Holl.M. 345	liuskekeihäänkärki (siera ?)	81	*	
Holl.M. 348	kourutaltoa	102	Kutajoki, Kudanpäänkärki (Rauhamäki)	
Holl.M. 349	tasatalta	103	Kutajoki, Kudanpäänkärki (Rauhamäki)	
Holl.M. 350	kivitalta	85	Uskila, Rantatalo	
Holl.M. 551	uurrenuija	20	*	
Holl.M. 935	veneenmuotoinen vasarakirves	135	Parinpelto, Alastalo	tarkkuus: talo
Holl.M. 1319	kourutaltoa	4	*	
Holl.M. 1320	poikkikirves	4	*	
LHM 1041	soikea tuluskivi		Laitiala	löytöpaikka epäselvä
LHM 1151	tasatalta	140	Hahmajärvi, Kaskimaa	
LHM 1543	rautainen keihäänkärki	139	Pappila, Kiiskoja	tarkkuus: 50 m, lappuluettelon mukaan viikinkiaikainen
LHM 5953	kourutaltoa	94	Kalliola, Kaisniemi	
LHM 5954	siimanpaino	94	Kalliola, Kaisniemi	
LHM	kivikirves	138	Vesala, Keski-Jussila	tarkkuus: 20 m
Herralan kk	tasatalta	137	Hahmajärvi, Maattola	tarkkuus: 20 m, kadonnut?
Suom. Norm. Lys.	oikokirves	136	Tennilä, Pelto-Rekola	tarkkuus: talo, kadonnut?



<b>Numero</b>	<b>Kunta</b>	<b>Kylä</b>	<b>Nimi</b>			<b>Kartta</b>	
1	Hollola	Okeroinen	Luhtapelto			12	
<b>Peruskartta</b>		<b>x</b>	<b>y</b>	<b>z</b>	<b>p</b>	<b>i</b>	
3111 02 Renkomäki		6759580	3421580	75	6759580	3421580	
<b>Muinaisjäännöstyyppi</b>			<b>Ajoitus</b>				
asuinpaikat			kivikautinen				
<b>Lukumäärä</b>		<b>Rauhoitusluokka</b>			<b>Mj-tunnus</b>		
1		2			98010001		

### Ympäristö

Asuinpaikka sijaitsee Hollolan kirkosta noin 14,4 km eteläkaakkoon, Nostavan koulusta 450 m kaakkoon, Porvoonjoen eli Luhdanjoen luoteispuolella, noin 200 m päässä siitä. Paikka on savimultapohjaisella pohjois-etelä -suuntaisella mäenkumpareella. Kumpareta rajoittaa länsipuolella jyrkkärinteinen mäki. Muilla suunnilla on alavaa ja tasaista soistunutta maata. Mäen rinteet viettävät etelään ja itään suota kohti. Paikka on todennäköisesti ollut esihistoriallisella ajalla Luhdanjoen laaksossa sijainneen muinaisjärven rannalla. Kumpare on aiemmin ollut peltona. Nykyisin sen laella on omakotitalo. Tontille tulee tie jyrkän rinteiden juurta pohjoisesta.

### Kohde

Asuinpaikalta on saatu 1900-luvun alussa museoon kaksi kiviesinettä poikkikirves KM 4738:1 vuonna 1906 ja tasataltta KM 7599 vuonna 1919. Jälkimmäisen löytötiedoissa paikalta mainitaan aiemmin löytyneen kaksi kiviesinettä, joten yksi lienee kadonnut.

A.-L. Hirviluoto on tarkastanut paikan vuonna 1961 Herrala-Okeroinen -tielinjan tarkastuksen yhteydessä. Silloinen maanomistaja mv. Kalle Kalliojärvi ei tiennyt kiviesineiden tarkkaa löytöpaikkaa. Hän kertoi kuitenkin löytäneensä runsaasti kvartssia niemekkeen suohon ja jokeen viettävältä rinteeltä, vyöhykkeeltä joka oli 4-6 m suon pintaa ylempänä. Vyöhykkeen alaraja oli 12 m suon reunasta ylöspäin. Tarkastuksen yhteydessä kvartssia ei heinäpellolta löytynyt.

P.-L. Lehtosalo on tarkastanut asuinpaikan inventoinnissa vuonna 1962. Tällöin löytyi kvartsi-iskoksia (KM 15786).

Kohde tarkastettiin inventoinnissa 10.6.2004. Kumpareen laelle on rakennettu omakotitalo. Se on ollut paikallaan jo ainakin muutamia vuosia. Asuinpaikkaa on saattanut säilyä kumpareen rinteillä.

### Kuvat

Lahden kaupunginmuseon kuva-arkisto neg. 133654

### Löydöt

KM 4738:1 poikkikirves  
KM 7599 tasataltta  
KM 15786 kvartsi-iskoksia

### **Tutkimukset**

1961 tarkastus A.-L. Hirviluoto  
1962 inventointi P.-L. Lehtosalo (Hollolan pitäjän kiinteät muinaisjäännökset, kohde 2)  
2004 inventointi Antti Bilund

### **Huomautuksia**

Kohteesta on käytetty myös nimiä Uusitalo ja Töyrynpelto.

Muinaisjäännösrekisterin mukaan A.-L. Hirviluoto on tarkastanut asuinpaikan 1962. Tarkastuskertomus on päivätty 25.1.1962, mutta tarkastusajankohta on 22.7.1961.



<b>Numero</b>	<b>Kunta</b>	<b>Kylä</b>	<b>Nimi</b>			<b>Kartta</b>	
2	Hollola	Untila	Kukonmäki			22	
<b>Peruskartta</b>		<b>x</b>	<b>y</b>	<b>z</b>	<b>p</b>	<b>i</b>	
2133 12 Sairakkala		6764760	2577800	125	6764922	3415402	
<b>Muinaisjäännöstyyppi</b>			<b>Ajoitus</b>				
(asuinpaikat) <i>irtolöytöpaikka</i>			kivikautinen				
<b>Lukumäärä</b>	<b>Rauhoitusluokka</b>		<b>Mj-tunnus</b>				
1	2		98010002				

### Ympäristö

Kohde sijaitsee Hollolan kirkosta 7,5 km etelään, Salpausselän etelärinteellä, VT 12 pohjoispuolella, sen ja vanhan valtatie välissä. Maasto paikalla itään laskevaa rinteitä, sen itä- ja länsipuolilla lähes tasaista ja hiukan kumpuilevaa. Maaperä on hiekkaa. Alue on lähes kokonaan peltoa. Idässä, notkossa virtaavan puron varrella on jonkin verran metsää. Lännessä peltoalue rajoittuu Lahden käsi- ja taideteollisuusoppilaitoksen tonttiin.

### Kohde

Kukonmäestä on vuosina 1935-37 löydetty kaksi esinettä pellolta. Kivikirves KM 10355 on löydetty syyskuussa 1935 Kylä-Sipilän talon päärakennuksesta noin 150 m kaakkoon. Kiviesine KM 10564, josta on käytetty nimityksiä kivivasara ja kivinuija, on löydetty 4.5.1937 Haaviston pellostalosta noin 200 m Kylä-Sipilän talosta itään.

P.-L. Lehtosalo on tarkastanut paikan inventoinnissa vuonna 1962 ja selvittänyt sieltä löytyneiden kiviesineiden löytöpaikat. Kivikirveen KM 10355 löytöpaikka on hänen mukaansa 150 m Sipilän päärakennuksesta kaakkoon ja noin 400 m Myllystenojan mutkasta länteen (inventointikartalla  $x = 6764\ 68$ ,  $y = 2577\ 74$ ,  $z = 130$ ). Kiviesineen KM 10564 löytöpaikka on noin 240 m talosta itäkoilliseen, uuden (nykyisin jo vanhan) Lahti-Hämeenlinna maantien kohdalta (inventointikartalla  $x = 6764\ 88$ ,  $y = 2577\ 86$ ,  $z = 130$ ). Lehtosalon mukaan myös kivikirves KM 2725:2 on ehkä löydetty juuri näiltä peltosaroilta, sillä se on merkitty löydetyksi Untilan Mikkolan pellolta, ja Mikkolan talon hävitessä osa sen pelloista on tullut Sipilän talolle, jonka maata pellot ovat.

Hannu Poutiainen inventoi kohdetta etelässä sivuavan VT 12 uuden tielinjan vuonna 1988. Kaksi hänen mainitsemistaan löytöpaikoista sijaitsee samalla peltoalueella kuin kiviesineiden löytöpaikat. Toisesta (kohde 1, Hollola Untila Sipilä,  $x = 6764\ 68$ ,  $y = 2577\ 74$ ,  $z = 130$ ) Poutiainen mainitsee löytäneensä hioinalustan ja mahdollisia saviastianpaloja (löytöjä ei ole luetteloitu). Paikka näyttää olevan varsin tarkasti sama kuin Lehtosalon ilmoittama kivikirveen KM 10355 löytöpaikka. Poutiaisen kohde 2 (Hollola Untila,  $x = 6764\ 78$ ,  $y = 2578\ 04$ ,  $z = 120$ ), josta hän löysi savitiivistettä ja palanutta savea/keramiikkaa (löytöjä ei ole luetteloitu), sijaitsee peltoalueen itäosassa, noin 200 m itäkaakkoon Lehtosalon ilmoittamasta kivinuijan KM 10564 löytöpaikasta.

Kohde tarkastettiin inventoinnissa 25.5.2004. Pelto, jolla kiviesineiden KM 10355 ja KM 10564 löytöpaikat sijaitsevat, oli tällöin kylvetty, ja oras juuri nousemassa maan pinnalle. Pellon pinta oli rankkojen sateiden kylvön jälkeen pesemä, joten havaintomahdollisuudet olivat hyvät. Kummankin löytöpaikan ympäristö käveltiin läpi

useiden kymmenien metrin säteellä 5-10 m välein. Mitään asuinpaikkaan tai muuhun kiinteään muinaisjäännökseen viittaavaa ei havaittu. Ainoat havaitut löydöt olivat kaksi lasitettua punasavikeramiikan palaa ja satunnaiset palaneen saven kappaleet, jotka näyttivät selvästi tiilen paloilta (ei otettu talteen). Kiviesineen KM 10355 löytöpaikan tienoille vielä vuoden 1994 maastokarttaan merkittyä viljelemätöntä notkelmaa ei maastossa enää voinut havaita. Se on ilmeisesti tasoitettu ja otettu viljelykäyttöön.

Lisäksi tarkastettiin topografialtaan asuinpaikaksi sopivan tuntuinen ja kynnetyinä ollut harjanteen kärki vanhan maantien pohjoispuolella (x = 6764 94, y = 2577 93, z = 130-135, tarkastettu ala muutamia aareja). Havaintomahdollisuudet olivat hyvät. Paikalla ei havaittu mitään esihistoriallista.

Pelto, jolla itäisempi Poutiaisen mainitsema löytöpaikka (kohde 2) sijaitsee, oli kesannolla ja kokonaan kasvillisuuden peittämä, joten sen tarkastuksessa ei havaittu mitään muinaisjäännökseen viittaavaa.

Tarkastuksen perusteella näyttää ilmeiseltä, ettei kummallakaan sijainniltaan tunnetulla kiviesineen löytöpaikalla ole kiinteää muinaisjäännöstä. Lisäksi on todettava, että muinaisjäännösrekisterissä ilmoitettu muinaisjäännöksen sijainti, joka kuvaa kahden, yli 200 m päästä toisistaan löydetyn ja mahdollisesti täysin toisiinsa liittymättömän esineen löytöpaikkojen koordinaattien keskiarvoa, on huonosti perusteltu. Poutiaisen vuoden 1988 inventointilöytöjen merkitystä ja luonnetta on vaikea arvioida, koska ne eivät ole tallella. Nykyisten tietojen perusteella kohde olisi mielestäni syytä muuttaa kahdeksi irtolöytöpaikaksi, (esineiden KM 10355 ja KM 10564 löytöpaikat, esineen KM 2725:2 löytöpaikka on epäselvä), koska mitään löytöjä tai muita merkkejä kiinteästä muinaisjäännöksestä ei varsin hyvissä olosuhteissa suoritettussa tarkastuksessa ole havaittu.

### **Kuvat**

Lahden kaupunginmuseon kuva-arkisto neg. 133641-133642

### **Löydöt**

KM 2725:2 pieni ja paksu kirves

KM 10355 kivistä kirves

KM 10564 kivinuija

### **Tutkimukset**

1962 inventointi P.-L. Lehtosalo (Hollolan pitäjän kiinteät muinaisjäännökset, kohde 3)

1988 inventointi Hannu Poutiainen (Hälvälä-Soramäki –tielinjaus, inventointi, kohteet 1, 2)

2004 inventointi Antti Bilund

### **Huomautuksia**

<b>Numero</b>	<b>Kunta</b>	<b>Kylä</b>	<b>Nimi</b>			<b>Kartta</b>	
3	Hollola	Tennilä	Sinkkilänpelto			21	
<b>Peruskartta</b>		<b>x</b>	<b>y</b>	<b>z</b>	<b>p</b>	<b>i</b>	
2133 12 Sairakkala		6761420	2573120	125	6761800	3410574	
<b>Muinaisjäännöstyyppi</b>			<b>Ajoitus</b>				
asuinpaikat			kivikautinen				
<b>Lukumäärä</b>		<b>Rauhoitusluokka</b>			<b>Mj-tunnus</b>		
1		2			98010003		

### Ympäristö

Kohde sijaitsee Hollolan kirkosta 11,5 km etelälounaaseen, Tennilän kylän keskustassa. Paikka on etelälounaaseen viettävää rinnettä länteen laskevan puronotkon pohjoisreunalla. Muutamia kymmeniä metrejä paikalta pohjoiseen on tiheä talorykelmä (Tennilän vanha kylätontti) ja noin 200 m päässä etelässä, notkon toisella puolella, Tennilän koulu. Paikka jää lounaaseen kohti Kärkölää menevän tien, siltä koulun vieritse kaakkoon erkanevan maantien ja näiden välisen tilustien muodostamaan noin 200 m läpimittaiseen kolmioon. Teitä ja tontteja lukuun ottamatta ympäristö on peltoa.

### Kohde

Tasataltta, kirveen terätkelma ja toinen tasataltta (varsikatkelma) (KM 3240:1-3) ovat löytöluettelon mukaan löytyneet Tennilän Sinkkilän talon pellostä. Ne on löytänyt talon tytär Amanda, ja toimittanut Kansallismuseoon Atle Mujunen 12.3.1896.

P.-L. Lehtosalo on inventoinnissaan tarkastanut paikan vuonna 1962. Hänen mukaansa esineet KM 3240:1-3 on löydetty Kylä-Savolan (ent. Kylä-Sinkkilän) talon lounaispuolella olevasta pellostä, joka viettää etelälounaaseen kohti länteen laskevaa pientä ojaa. Myös tasataltta KM 3495:5, joka on saatu Kurhilan talosta, on mahdollisesti löydetty samasta pellostä. Pelto kuuluu Kylä-Kurhilan talolle. Ojan lounaispuolella, sen ja kaakkoon, Lahti-Riihimäki tielle menevän tien välinen pelto kuuluu Kylä-Savolalle. Tien lounaispuolella on Tennilän koulu. Sitä rakennettaessa löydettiin liedensijoja kumpareelta, jolle rakennuksen perustus kaivettiin. Liedensija on löytynyt myös Kylä-Savolan pihalta autotallin rakentamisen yhteydessä. Tämä liesi sijaitsi talon eteläpäästä noin 1 m pohjoiseen ja 1,5 m seinästä ulospäin, autotallin sisäänmenoaukon vieressä noin 80 cm syvyydessä maan pinnasta. Lieden läpimitta oli noin 1 m. Autotallin sisäänmenoaukon etelänpuolisessa seinämässä oli näkynyt nokisia kiviä Lehtosalon käydessä paikalla.

Vuoden 2004 inventoinnissa pelto kasvoi orasta toukokuussa, eikä sitä ollut vielä kynnetty syyskuussa, joten havaintoja mahdollisesta muinaisjäännöksestä ei saatu. Kohteen luonnetta arvioitaessa on otettava huomioon, että paikka on niin korkealla, ettei kyseessä voi olla tavallinen rantasidonainen kivikautinen pyyntiasuinpaikka. Lähinnä kyseeseen tulisi nuorakeraaminen asuinpaikka, mutta löydöt eivät mitenkään erityisesti viittaa tähän. Vaikka kaikki kiviesineet olisikin löydetty kyseisestä pellostä, ei niiden perusteella voida pitää varmana, että paikalla on kivikautinen asuinpaikka. Koska paikka liittyy välittömästi ilmeisesti ainakin koko historiallisen ajan käytössä olleeseen kylätonttiin, on hyvin mahdollista, että kiviesineet on jo kauan sitten tuotu muualta

(esimerkiksi ”taikakaluiksi”) ja myöhemmin piilotettu tai muuten joutuneet hukkaan nykyisen pellon alueelle, mistä ne sitten 1800-luvulla ovat löytyneet.

Atle Salmen (ent. Mujunen) vuonna 21.12.1897 Kansallismuseoon lähettämä tasataltta KM 3495:5, joka Lehtosalon mukaan on mahdollisesti löydetty samasta pellostä, on löytöluettelon mukaan saatu Tennilän kylästä Kurhilan talon isännältä. Sitä ”säilytetään nahkakotelossa ja on taikakaluna käytetty”. Esineen alkuperästä ei mainita mitään, joten ei ole kovin vahvoja perusteita olettaa, että se olisi löydetty samasta pellostä kuin esineet KM 3240:1-3.

### **Kuvat**

-

### **Löydöt**

KM 3240:1-3 tasataltta, kirveen teräkatkelma, kirveen varsikatkelma  
KM 3495:5 tasataltta (?)

### **Tutkimukset**

1962 inventointi P.-L. Lehtosalo (Hollolan pitäjän kiinteät muinaisjäännökset, kohde 4)  
2004 inventointi Antti Bilund

### **Huomautuksia**

<b>Numero</b>	<b>Kunta</b>	<b>Kylä</b>	<b>Nimi</b>			<b>Kartta</b>
4	Hollola	Pappila	Papinsaari			31
<b>Peruskartta</b>		<b>x</b>	<b>y</b>	<b>z</b>	<b>p</b>	<b>i</b>
2134 10	Hollolan kirkonseutu	6778910	2577390	87	6779070	3415640
<b>Muinaisjäännöstyyppi</b>			<b>Ajoitus</b>			
asuinpaikat			kivikautinen ja/tai varhaismetallikautinen			
<b>Lukumäärä</b>	<b>Rauhoitusluokka</b>			<b>Mj-tunnus</b>		
1	2			98010004		

### Ympäristö

Kohde sijaitsee Hollolan kirkosta 6,7 km pohjoiseen, pitkälle koilliseen Vesijärven selälle pistävän Papinsaaren (nykyisin niemi) kärkiosassa. Löytöpaikat sijaitsevat kahden niemen kärkiosassa olevan mäen välisellä matalammalla harjanteella. Vesijärven ranta on luoteessa 100-200 m päässä ja kaakossa hieman kauempana. Niemen kärki on mäen takana koillisessa noin 300-400 m päässä. Harjanteen koillispäässä, mäen juurella ovat Lehtoniemen talon rakennukset. Talon ympärillä notkoissa on aiemmin ollut peltoja, jotka ovat nyt lähes kokonaan metsitetyt. Vai talosta itään suuntautuva kapea peltosarka on nykyisin käytössä. Maaperä pelloilla on savimultaa. Peltojen ympäristössä maasto on kivistä. Kasvillisuus on hyvin rehevää ja lehtomaista.

### Kohde

Paikalta on löydetty kaksi kiviesinettä. Maanviljelijä Martti Hemmilä on löytänyt pohjalaisen kourutaltan Holl. mus. 1319 vuonna 1946 noin 100 m asuinrakennuksesta länsiluoteeseen. Emäntä Terttu Hemmilä on löytänyt kivikirveen Holl. mus. 1320 vuonna 1961 noin 150 m asuinrakennuksesta luoteeseen. Esinelöydöt on tehty luoteeseen viettävältä savimultapelloilta:

P.-L. Lehtosalo on tarkastanut paikan inventoinnissa vuonna 1962. Lehtosalo on ilmeisesti saanut inventoinnin yhteydessä lisätietoja talon väeltä, sillä hän mainitsee, että noin 50 m talosta länteen on löytynyt myös toinen taltta, joka on kadonnut. Asuinrakennuksen lounaisnurkalta oli perustuksia kaivettaessa tullut esiin jonkinlainen liesikiveys, ja samanlainen oli löytynyt myös pellosta noin 50 m talosta kaakkoon.

Lehtosalon inventointikarttaan merkitsemät löytökohdat ovat:

kourutaltta (Holl. mus. 1319):  $x = 6778\ 88$ ,  $y = 2577\ 13$

kivikirves (Holl. mus. 1320):  $x = 6778\ 94$ ,  $y = 2577\ 12$

taltta (kadonnut):  $x = 6778\ 83$ ,  $y = 2577\ 19$ .

Lehtosalo on myös merkinnyt kartalle jotain, ilmeisesti lieden, talon kaakkoispuolelle likimain kohtaan  $x = 6778\ 79$ ,  $y = 2577\ 27$ . Toisen lieden koordinaatit päärakennuksen lounaisnurkalla ovat  $x = 6778\ 83$ ,  $y = 2577\ 23$ .

Timo Sepänmaa ei vuoden 2002 inventoinnissa tutkinut asuinpaikkaa. Hän on kuitenkin mitannut löytöpaikkojen ja liesien koordinaatit Lehtosalon tietojen perusteella. Nämä poikkeavat hieman edellä esitetyistä, ilmeisesti koska Sepänmaa on arvioinut paikat Lehtosalon sanallisen kuvauksen perusteella.



Edellä mainittujen kiviesinelöytöjen lisäksi A. O. Heikel mainitsee (pääasiassa nykyisin Ilmemäen kalliolla tunnetun rautakautisen kohteen tarkastusta kuvaavassa) museoviraston arkistossa säilytettävässä kirjeessään vuodelta 1896 Papinsaaresta löydetyn kirveen seuraavasti:

”...orgelnisten Jurva i Hollola kyrkby skall i sin ägo hafva en yxa, som enligt beskrifning förmodar vara af hedniskt ursprung och vilken sades vara funnen på Papinsaari udde, fordom en holme under prästgården.”

Esine näyttää olevan rautakirves, josta Heikel on saanut niin tarkan kuvauksen, että hänen perusteella pitää sitä rautakautisena. Esineestä, sen löytötavasta ja paikasta tai sen myöhemmistä vaiheista ei ole tarkempia tietoja.

Muinaisjäännösrekisterissä kohde oli syyskuussa 2004 kivikautisena asuinpaikkana. Kohteen sijaintia kuvaava koordinaattipiste ( $p = 6779061$ ,  $y = 3415329$  eli KKJ2-järjestelmässä  $x = 6778\ 88$ ,  $y = 2577\ 08$ ) ei osu alueelle, jolla löytöpaikat ovat, vaan sen luoteispuolelle.

Kohde tarkastettiin inventoinnissa 27.5. ja 20.9.2004. Taloa ympäröivät pellot on metsitetty lähes kokonaan. Vain talon itäpuolinen kapea pelto on viljelyksessä. Se oli toukokuussa kynnettyä tasalta  $y = 2577\ 33$  itään. Pellon pinta oli sateiden pesemä, ja havaintomahdollisuudet hyvät. Maaperä pellolla on hiekan- ja soransekaista savea. Pellon tarkastuksessa löytyi yksi pala ilmeisesti varhaismetallikautista tekstiilikeramiikkaa (KM 34711:1) ja kvartsikaavin (KM 34711:2) ja kaksi kvartsi-iskosta (KM 34711:3-4). Koko kynnetty alue tarkastettiin perusteellisesti, mutta enempää löytöjä ei havaittu. Koska suurin osa edellä mainituista löydöistä saatiin läheltä pellon pohjoisreunaa, tehtiin syyskuussa vielä puolen kymmentä koekuoppaa pellon reunan pohjoispuolelle, eri korkeuksille pellon pohjoisreunasta pohjoiseen ja pellon koilliskulmasta luoteeseen nousevalla rinteellä oleville asuinpaikaksi sopiville tasanteille ( $x = 6778\ 93-95$ ,  $y = 2577\ 38-44$ ). Maaperä koekuopissa oli vaihtelevasti kivistä hienoa hiekkamaata. Mitään asuinpaikkaan viittaavia löytöjä kuopista ei saatu.

Kuten Sepänmaakin toteaa alueella saattaa olla kivikautinen asuinpaikka, mutta asian selvittäminen ja mahdollisen asuinpaikan tarkempi paikantaminen vaatisi lisätutkimuksia. Ennen vuotta 2004 alueen eri puolilta löytyneet kiviesineet eivät sinänsä osoita, että paikalla olisi kiinteä muinaisjäännös, eivätkä varsinkaan sen tarkkaa sijaintia ja laajuutta. Liedet epäilemättä liittyvät asumiseen paikalla, mutta ne ovat ajoittamattomia. Näitä aikaisempia esinelöytöjä ja kiinteään muinaisjäännökseen viittaavia havaintoja on siis alueelta, jonka laajuus on noin  $200 \times 70$  m, ja joka sijaitsee pääasiassa Lehtoniemen talon länsi- luoteispuolella. Vuoden 2004 löydöt on kerätty talon itäpuolelta,  $100-150$  m päästä lähimmistä aikaisemmista löydöistä (liedet talon lounaisnurkalla ja siitä  $50$  m kaakkoon). Nämä löydöt osoittavat, että alueella on esihistoriallisella ajalla oleskeltu, mutta koska niiden määrä jäi vähäiseksi hyvistä pintapoisuhteista huolimatta, on kyseenalaista voiko niidenkään löytöpaikkaa talon itäpuolisella pellolla pitää muinaismuistolain tarkoittamana kiinteänä muinaisjäännöksenä. Jos kuitenkin paikkaa pidetään asuinpaikkana, on sen sijaintia kuvaavat koordinaatit syytä korjata, ja tähän astisten löytöjen perusteella se kohta, jota lähinnä voidaan pitää (kivi ja/tai varhaismetallikautisena) asuinpaikkana, on talon itäpuolisella pellolla oleva löytöalue ( $x = 6778\ 91$ ,  $y = 2577\ 39$ ).

## Kuvat

-

**Löydöt**

Hollolan kotiseutumuseo 1319 pohjalainen kourutaltoa

Hollolan kotiseutumuseo 1320 kivikirves

KM 34711:1-4 saviastianpala, kvartsikaavin, kvartsi-iskoksia

**Tutkimukset**

1962 inventointi P.-L. Lehtosalo (Hollolan pitäjän kiinteät muinaisjäännökset, kohde 5)

2002 inventointi Timo Sepänmaa (Hollolan Vesijärven rantaosayleiskaava-alueen arkeologinen inventointi, kohteet 1 ja 2) (ei tarkastettu maastossa)

2004 inventointi Antti Bilund

**Huomautuksia**

Kohteesta on käytetty myös nimitystä Lehtoniemi.

Edellä esitetyn mukaisesti kohteen koordinaateiksi on muutettu (p = 6779070, i = 3415640, z = 87 eli KKJ2-järjestelmässä x = 6778 91, y = 2577 39) ja ajoitukseksi ”kivikautinen ja/tai varhaismetallikautinen”.

<b>Numero</b>	<b>Kunta</b>	<b>Kylä</b>	<b>Nimi</b>			<b>Kartta</b>
5	Hollola	Kutajoki	Kudanpäänkärki B			30
<b>Peruskartta</b>		<b>x</b>	<b>y</b>	<b>z</b>	<b>p</b>	<b>i</b>
2134 10	Hollolan kirkonseutu	6778560	2578880	90	6778658	3417113
<b>Muinaisjäännöstyyppi</b>			<b>Ajoitus</b>			
kivirakenteet - röykkiöt			ajoittamaton			
<b>Lukumäärä</b>	<b>Rauhoitusluokka</b>		<b>Mj-tunnus</b>			
1	2		98010005			

### Ympäristö

Kohde sijaitsee Hollolan kirkosta 6,5 km pohjoiskoilliseen, Vesijärveen pistävässä Kudanpäänkärjessä. Niemi on pitkän pohjois-etelä –suuntaisen harjun kärki. Maaperä on karkeaa soraa. Röykkiö sijaitsee muinaisen rantatasanteen pohjoisreunalla. Eteläpuolella, noin 10 m päässä on kesämökki, ja kauempana muita siihen liittyviä rakennuksia. Mökille tulee tie alavaa rantavyöhykettä pitkin niemen länsirantaa ja röykkiön pohjoispuolitse kiertäen.

### Kohde

Timo Sepänmaa tarkasti kohteen rantaosayleiskaava-alueen inventoinnissa toukokuussa 2002 maanomistajan ilmoituksen perusteella. Röykkiö on pyöreä ja muodoltaan kekomainen. Sen halkaisija on noin 2 m, ja korkeus 1 m. Se on rakennettu kokonaan muutaman kymmenen senttimetrin läpimittaisista kivistä. Sepänmaa toteaa, että röykkiö sopisi sijaintinsa puolesta lapinraunioksi, mutta vaikuttaa sellaiseksi epätavallisen siistiltä ja hyväkuntoiselta. Hän arvelee, että röykkiö saattaa olla vanha kummeli.

Kohdetta ei tarkastettu vuoden 2004 inventoinnissa.

### Kuvat

-

### Löydöt

-

### Tutkimukset

2002 inventointi Timo Sepänmaa (Hollolan Vesijärven rantaosayleiskaava-alueen arkeologinen inventointi, kohde 6)

### Huomautuksia



<b>Numero</b>	<b>Kunta</b>	<b>Kylä</b>	<b>Nimi</b>			<b>Kartta</b>
6	Hollola	Hankaa	Linnamäki (Linnavuori)			18
<b>Peruskartta</b>		<b>x</b>	<b>y</b>	<b>z</b>	<b>p</b>	<b>i</b>
2133 11 Herrala		6757840	2580600	100-142	6757881	3417882
<b>Muinaisjäännöstyyppi</b>	<b>Ajoitus</b>					
puolustusvarustukset - linnavuoret	rautakautinen					
<b>Lukumäärä</b>	<b>Rauhoitusluokka</b>	<b>Mj-tunnus</b>				
1	1	98010006				

### Ympäristö

Kohde sijaitsee Hollolan kirkosta noin 15 km etelään ja Hankaan kylästä 1,5 km kaakkoon. Se on jyrkkärinteinen ja vaikeapääsyinen luoteesta kaakkoon kulkeva kalliomuodostuma. Nousu onnistuu helposti vain luoteesta ja mäen kaakkoisosassa olevan kapean solan kautta. Mäki on osittain kallioista, osittain moreenipeitteistä ja louhikkoista maastoa. Mäen lakialueen pituus on noin 300 m ja leveys 15-90 m. Se kapenee luoteesta kaakkoon.

### Kohde

Hankaan Linnamäkeä on kauan pidetty nimen perusteella mahdollisena muinaislinnana. Väinö Wallin on maininnut sen kihlakuntakertomuksessaan (Kertomus Hollolan kihlakunnan muinaisjäännöksistä. SMYA XVIII, 1892, s. 187). Hän ei tosin ole itse käynyt paikalla eikä kuullut mäellä olevan varustuksia.

Sakari Kuusi havaitsi mäellä kaksi mahdollista vallitusta, yhden selvän kaakkoispään solassa ja toisen mahdollisen luoteispäässä (Hollolan pitäjän historia I, 1935, s. 34).

Samoihin aikoihin Jouko Voionmaa piti molempia valleja selvinä ja havaitsi kaakkoispään vallissa jopa portin (Etelä-Hämeen muinaislinnoja, 1935-36, s. 77-78, sekä raporttiluonnos ja kartta MV Arkeol. os.).

P.-L. Lehtosalo tarkasti paikan inventoinnissa vuonna 1962. Hän havaitsi mäen luoteisrinteellä sortuneen kivivallin jätteitä noin 60 m matkalla. Luoteispään länsi- ja itäisivuilla olleita kivikkoja hän piti ainakin osittain luontaisina. Kaakkoispään vallia hän ei päässyt tarkastamaan kaatuneiden puiden vuoksi.

J.-P. Taavitsainen mainitsee väitöskirjassaan (Ancient Hillforts of Finland, 1990, s. 234-235) käyneensä Linnamäellä vuonna 1988. Hänen mukaansa kaakkoisosassa on jonkin verran vallitusta, jonka perusteella Hankaan linnavuorta voi pitää muinaislinnana.

Vuonna 2002 Linnamäellä suoritettiin tutkimuksia Antti Lahelman johdolla. Tutkimuksilla pyrittiin selvittämään onko Linnamäki muinaislinna, vai ovatko vallit vain luonnonmuodostumia. Mäen kaakkoisrinteen solassa oleva valli puhdistettiin ja dokumentoitiin. Se todettiin ihmisen rakentamaksi. Luoteispään vallia ei ennätetty tutkia. Mäen lakialue sekä helppokulkuisimmat rinteet mahdollisten vallien alla luoteessa ja kaakossa tutkittiin metallinilmaisimella. Tutkimuksissa löytyi vain resentejä metallilöytöjä.

Kohdetta ei tarkastettu vuoden 2004 inventoinnissa.

### **Kuvat**

-

### **Löydöt**

-

### **Tutkimukset**

1932 tarkastus Jouko Voionmaa (Etelä-Hämeen muinaislinnoja, 1935-36, s. 77-78, sekä raporttiluonnos ja kartta MV Arkeol. os.)

tarkastus Sakari Kuusi (Hollolan pitäjän historia I, 1935, s. 34).

1962 inventointi P.-L. Lehtosalo (Hollolan pitäjän kiinteät muinaisjäännökset, kohde 52)

1988 tarkastus J.-P. Taavitsainen (Ancient Hillforts of Finland, s. 234-235)

2002 koekaivaus Antti Lahelma

### **Huomautuksia**

<b>Numero</b>	<b>Kunta</b>	<b>Kylä</b>	<b>Nimi</b>			<b>Kartta</b>
7	Hollola	Laitiala	Kiiluanmäki			32
<b>Peruskartta</b>		<b>x</b>	<b>y</b>	<b>z</b>	<b>p</b>	<b>i</b>
2134 10	Hollolan kirkonseutu	6777300	2573400	100-135	6777670	3411580
<b>Muinaisjäännöstyyppi</b>			<b>Ajoitus</b>			
puolustusvarustukset - muinaislinnat			rautakautinen?			
<b>Lukumäärä</b>	<b>Rauhoitusluokka</b>		<b>Mj-tunnus</b>			
1	2		98010007			

### Ympäristö

Kohde sijaitsee Hollolan kirkosta 6,5 km luoteeseen, Vesijärven Lahdenpohjanlahden pohjoispuolella, Viitailaan vievän Manskiventien ja Laitialantien risteyksestä noin 300 m itään, Laitialantien pohjoispuolella. Mäki on luode-kaakko -suuntaiseen harjumuodostumaan kuuluva korkea ja jyrkkärinteinen kukkula. Mäellä kasvaa havupuuvaltaista sekametsää. Mäen kummassakin päässä on hiekkakuoppa. Länsipään hiekkakuoppa ei ole enää käytössä. Se ulottuu metsittyneenä ylemmäs rinteelle kuin maastokarttaan (1994) merkitty hiekkakuopan osa. Itäpään hiekkakuoppa on käytössä. Kuopan länsireuna on noin 10 m päässä taitteesta, jossa mäen rinne alkaa nousta jyrkästi kohti lakitasannetta. Hiekkakuoppa ulottuu nykyisin kauemmas itään ja koilliseen kuin maastokarttaan (1994) on merkitty.

Jyrkkärinteinen osa alkaa tasolta 120 m mpy, ja laen korkeus on noin 135 m mpy. Tasolla 120 m mpy mäen pituus on noin 100 m ja leveys 70 m. Mäen lakitasanne on noin 20 m pitkä ja 10 m leveä mitattuna jyrkän rinteiden reunoista. Vaakasuora osa on vielä jonkin verran pienempi, sillä lakitasanteen luoteis- ja kaakkoispäissä on pienet hieman lakea alempana olevat tasanteet. Laelle johtaa selvät polut lännestä ja idästä, epäselvempiä muiltakin suunnilta.

### Kohde

Kiiluanmäkeä on kauan pidetty muinaislinnana. Väinö Wallin on maininnut sen mahdollisena muinaislinnana kihlakuntakertomuksessaan (Kertomus Hollolan kihlakunnan muinaisjäännöksistä. SMYA XVIII, 1892, s. 187), ja Sakari Kuusi Hollolan historiassa (Hollolan pitäjän historia I, 1935, s. 32-34). P.-L. Lehtosalo on tarkastanut paikan inventoinnissa vuonna 1962, ja Timo Sepänmaa vuonna 2002.

Lehtosalo on havainnut 40-50 m korkeimmasta kohdasta rinnettä alaspäin kivikkoa, joka hänen mukaansa on ehkä ollut varusmuurin tukena. ”Kiveys on selvin pohjoisen puolella, epämääräisin lounaan ja lännen puolella, mutta lähes koko matkan sen voi löytää jaloin tunnustelemalla.” Lehtosalo arvelee, että lännen puolella on ehkä ollut parikin vallia. Pohjoisrinteessä hän on havainnut kivien ympäröimän kuopanteen (2 x 3 x 1 m).

Sepänmaa toteaa, ettei alueella ole varmoja ihmisen tekemiä varustuksia. Sepänmaa katsoo, että on epävarmaa onko kyseessä muinaislinna vai pelkkä luonnonmuodostuma.

Kohde tarkastettiin inventoinnissa 27.5.2004. Inventoinnissa mäen laella ja laelle nousevilla poluilla, laen reunan lähellä, havaittiin kuluneella maan pinnalla muutamia

pieniä, muutaman millimetrin läpimittaisia, teräväsärmäisiä, lastumaisia kvartseja (ei otettu talteen). Koska topografialtaan vastaavilta paikoilta (muun muassa Kapatuosian linnavuorelta) on löydetty kiviakautista kvartsesineistöä, tehtiin laen keskelle yksi koepisto (läpimitta noin 25 cm, syvyys 15 cm). Maan todettiin noin 3 cm paksuisen tiiviin ruohoturpeen alla olevan soransekaisista hiekkaa. Kvartseja tai muita esinelöytöjä ei havaittu. Maa oli ruskeaa ja vaikutti värjäytyneeltä. On vaikea arvioida liittyykö tämä esihistorialliseen ihmistoimintaan vai näköalapaikan käyttöön viime aikoina.

Mäen jyrkän osan juurella havaittiin kivinen vyöhyke. Se seuraa loivan ja jyrkän rinteiden taitetta samalla korkeustasolla. Ilmeisesti kyseessä on Lehtosalon mainitsema kivikko ”40-50 m korkeimmasta kohdasta alaspäin”. Mielestäni se on selvästi geologinen muodostuma (törmän juurelle muodostunut rantakivikko). Tämä liittyyneen samaan vesistöhistorian vaiheeseen kuin Kapatuosialla ja monella muullakin seudun korkealla harjukukkulalla likimain samalla korkeustasolla rinteessä näkyvä taite, jossa on kivikkoa. Ihmisen rakentamia kivivalleja ja varustuksia mäellä ei käsittäkseni ole.

### **Kuvat**

Lahden kaupunginmuseon kuva-arkisto neg. 133627-133630

### **Löydöt**

-

### **Tutkimukset**

1962 inventointi P.-L. Lehtosalo (Hollolan pitäjän kiinteät muinaisjäännökset, kohde 52)

2002 inventointi Timo Sepänmaa (Hollolan Vesijärven rantaosayleiskaava-alueen arkeologinen inventointi, kohde 14)

2004 inventointi Antti Bilund

### **Huomautuksia**

Mäestä on käytetty myös nimitystä Kiiluvankukkula.

Muinaisjäännösrekisterissä kohteen sijaintia kuvaava koordinaattipiste (p = 6777770, i = 3411606, vastaa pistettä x = 6777 42, y = 2573 42 KKJ2-järjestelmässä) ei osu varsinaiselle jyrkkärinteiselle mäelle vaan sen pohjoispuolelle loivalle rinteelle. Sijainti on ollut samalla lailla virheellinen jo ainakin 1979 julkaistussa luettelossa ”Päijät-Hämeen esihistorialliset kohteet”. Mäen lakitasanteen koordinaatit ovat p = 6777670, i = 3411580 (x = 6777 30, y = 2573 40 KKJ2-järjestelmässä), minkä mukaisesti sijainti on korjattu.

<b>Numero</b>	<b>Kunta</b>	<b>Kylä</b>	<b>Nimi</b>			<b>Kartta</b>
8	Hollola	Pappila	Kapatuosia			27
<b>Peruskartta</b>		<b>x</b>	<b>y</b>	<b>z</b>	<b>p</b>	<b>i</b>
2134 10	Hollolan kirkonseutu	6772640	2577480	110-138	6772809	3415443
<b>Muinaisjäännöstyyppi</b>			<b>Ajoitus</b>			
muinaisjäännösryhmät			moniperiodinen			
<b>Lukumäärä</b>	<b>Rauhoitusluokka</b>		<b>Mj-tunnus</b>			
1	1		98010008			

### Ympäristö

Kohde sijaitsee Hollolan kirkosta 350 m pohjoiseen, Vesijärven Kirkonselän länsirannalla. Kapatuosia on ympäristöstään silmiin pistävänä kohoava harjukumpare. Mäki on kokonaisuudessaan etelälounas-pohjoiskoillinen –suunnassa noin 500 m pitkä ja 300 m leveä. Alarinteet ovat melko loivat. Mäen yläosa noin tasolta 120 m mpy ylöspäin on jyrkkärinteinen ja tasalakinen. Jyrkkärinteisen osan koko on noin 140 m x 100 m. Lakitasanne on noin 50 m pitkä ja 30 m leveä. Mäellä kasvaa mäntymetsää. Mäelle nousee polkuja eri suunnilta, ja mäen laella on näkötorni. Mäkeä rajaavat lounaassa Parinpellontie, etelässä hautausmaa ja idässä omakotitaloasutus Särkängtien varrella. Pohjois- ja luoteispuolella on metsämaastoa.

### Kohde

Tiettävästi ensimmäinen maininta Kapatuosiasta on Jouko Voionmaan vuonna 1936 tekemässä linnavuorienkatsauksessa. P.-L. Lehtosalo on tarkastanut paikan vuonna 1962 inventoinnissa, ja Helmer Salmo vuonna 1963, koska tällöin suunniteltiin hautausmaan laajentamista mäen rinteelle. Samoihin aikoihin, vuosina 1962-63 ja 1965 Jouko Voionmaa suoritti mäellä kaivauksia. (löydöt KM 20467, KM rahak. 62075, löytöluettelo ja kaivauskertomukset puuttuvat). Näiden kaivausten merkittävin esinelöytö oli yli 300 hopearahan katkelmaa 700-1000 –luvulta. Löytö on tulkittu kätöksiksi. Lisäksi löytyi jonkin verran 1000-1200 –luvulle ajoittuvia esineitä ja niiden katkelmia sekä yli 100 kvartsiesinettä ja –iskosta. Selviä jäännöksiä muinaislinnan rakenteista ei löytynyt.

Vuosina 1998 ja 1999 mäellä suoritettiin laajoja kaivauksia Hannu Takalan ja Hannu Poutiaisen johdolla. Mäen lakitasanteen poikki avattiin ristiin koekaistat, joita myöhemmin laajennettiin jonkin verran alueen koillisosassa. Rautakautisia esinelöytöjä saatiin talteen vain vähän. Löytöjen joukossa on kuitenkin myös rautakautista keramiikkaa, joka viittaa siihen, että mäellä on rautakaudella oleskeltu pysyvämmin. Ilmeisesti jonkinlaisesta rakenteesta peräisin olevasta hiiltyneestä puusta saatiin myös rautakautinen radiohiiliajoitus. Laajempia muinaislinnaan liittyviä rakenteita kaivausten perusteella ei kuitenkaan voitu hahmottaa.

Runsaimpana esiintyvät löytöryhmät vuosien 1998-99 kaivauslöydöissä olivat palanut luu ja kvartsi. Kvartsi-iskoksia löytyi yhteensä useita tuhansia, ja esineitäkin toista sataa. Selvästi ajoitettava esineryhmä ovat mesoliittiset viisto- ja poikkiteräiset kvartsikärjet, joita löytyi kymmeniä. Kaivauksissa tutkitusta tulisijasta on saatu mesoliittinen ajoitus. Koska kivikautisia löytöjä sisältävä kulttuurikerros ulottui koko tutkitulle alueelle, sekä

lakitasanteen keskellä että sen reunoilla, voitiin kaivausten perusteella todeta, ettei mäen lakea ole tasattu, (kuten aiemmin on epäilty).

Kaivausten yhteydessä koekuopitettiin myös mäen rinteitä, mutta löydöt jäivät vähäisiksi.

Kohde tarkastettiin inventoinnissa 21.6.2004. Kohteen todettiin olevan hyvässä kunnossa juuri tehtyjen muinaisjäännöksen hoitotöiden jäljiltä.

### **Kuvat**

Lahden kaupunginmuseon kuva-arkisto neg. 133671-133672

### **Löydöt**

KM 20467

KM rahak. 62075

KM 31027:1-476

KM 31511:1-1007

### **Tutkimukset**

1962 kaivaus Jouko Voionmaa (kaivauskertomus puuttuu)

1962 inventointi P.-L. Lehtosalo (Hollolan pitäjän kiinteät muinaisjäännökset, kohde 53)

1963 tarkastus Helmer Salmo

1963 kaivaus Jouko Voionmaa (kaivauskertomus puuttuu)

1965 kaivaus Jouko Voionmaa (kaivauskertomus puuttuu)

1997 kartoitus Hannu Takala

1998 koekaivaus Hannu Takala & Hannu Poutiainen

1998 inventointi Hannu Poutiainen (Hollolan kirkonseudun arkeologinen inventointi, MV Arkeol. os. 6/18.1.1999)

1999 kaivaus Hannu Poutiainen

2004 inventointi Antti Bilund

### **Huomautuksia**

Vuosien 1998 ja 1999 kaivauslöytöjen perusteella mäen lakitasannetta on pidettävä kivikautisena (mesoliittisena) asuinpaikkana. Tämä on syytä huomioida myös muinaisjäännösrekisterin tiedoissa. Kohteen tyypiksi on muutettu ”muinaisjäännösryhmät” ja ajoitukseksi ”moniperiodinen”.



<b>Numero</b>	<b>Kunta</b>	<b>Kylä</b>	<b>Nimi</b>			<b>Kartta</b>	
9	Hollola	Noitala	Lähteenmäki			3	
<b>Peruskartta</b>		<b>x</b>	<b>y</b>	<b>z</b>	<b>p</b>	<b>i</b>	
3112 01 Paimela		6776900	3425520	86	6776900	3425520	
<b>Muinaisjäännöstyyppi</b>			<b>Ajoitus</b>				
hautapaikat - polttokenttäkalmistot			rautakautinen				
<b>Lukumäärä</b>		<b>Rauhoitusluokka</b>			<b>Mj-tunnus</b>		
1		2			98010009		

### Ympäristö

Kohde sijaitsee Hollolan kirkosta noin 11 km itäkoilliseen, Vesijärven Paimelanlahden länsipuolella, rannalta noin 250 m länteen, Lähteenmäen talosta 50 m pohjoiseen ja Tuomalantiestä 20 m itään. Paikka on matalan kivikkoisen kumpareen pohjoispäässä. Lähteenmäen talo sijaitsee kumpareella. Rakennuksista lähinnä löytökohtaa on talon navetta noin 20 m päässä kaakossa. Löytöpaikan pohjoispuolella on omakotitalon tontti. Talo on rakennettu äskettäin. Kauempana pohjoisessa ja koillisessa, samoin kuin lounaassa Tuomalantien takana on edelleen peltoa.

### Kohde

P.-L. Lehtosalo on tarkastanut paikan inventoinnissa vuonna 1962. Hän on tällöin saanut kuutiokiven KM 15785:1, joka on aiemmin löytynyt ojankaivuussa. Läheltä ojan reunasta löytyi myös keramiikkaa ja palanutta luuta (KM 15785:2). Lehtosalo totesi paikan rautakautiseksi kalmistoksi.

Timo Sepänmaa on tarkastanut kohteen rantaosayleiskaava-alueen inventoinnissa toukokuussa 2002. Hän totesi, että löytökohta oli kyntämättä. Heti löytöalueen pohjoispuolella oli uusi omakotitalo. Sepänmaa tutki kynnettyä peltoa Tuomalantien lounaispuolella, mutta ei havainnut mitään esihistoriallisia löytöjä. Hän toteaa kuitenkin, että alue on rautakautisille muinaisjäännöksille sopivaa. Hän havaitsi paikalta noin 250 m luoteeseen, Hottolan talon länsipuolella olevan mäen etelälaidalla, tien penkalla tummaa tulikukkaa.

Kohde tarkastettiin inventoinnissa 3.5.2004. Havainnot olivat samanlaiset kuin Sepänmaalla vuonna 2002. Omakotitalon tontti löytökohdan pohjoispuolella kasvoi nurmea entiseen pellon reunaan asti. Näyttää siltä, että entinen peltoalue on tältä osin muuttunut pysyvästi pihaksi. Löytökohdasta etelään, kumpareen puolella, ympäristössä ei näytä tapahtuneen muutoksia. Myös tummaa tulikukkaa kasvaa edelleen Sepänmaan ilmoittamassa paikassa.

Tähän astisten tietojen perusteella kohteen tyyppiä ei voi pitää täysin varmana. Löydöt ja havainnot eivät yksiselitteisesti viittaa kalmistoon, vaan kohde voi hyvin olla asuinpaikkakin. Joka tapauksessa se on rautakautinen muinaisjäännös. Sepänmaan inventoinnista ei ilmene millainen lähialueen kaavoitustilanne on. Joka tapauksessa alueella näyttää olevan jatkuvasti rakennustoimintaa. Kesällä 2004 rakennettiin muinaisjäännöksestä noin sata metriä luoteeseen, pellolle Tuomalantien länsipuolella.

Mikäli rakentamista suunnitellaan kumpareelle, jolla Lähteenmäen rakennukset sijaitsevat, tai muille lähialueen kumpareille, olisi näitä syytä tutkia tarkemmin.

#### **Kuvat**

-

#### **Löydöt**

KM 15785:1-2 kuutiokivi, saviastianpaloja

#### **Tutkimukset**

1962 inventointi P.-L. Lehtosalo (Hollolan pitäjän kiinteät muinaisjäännökset, kohde 54)

2002 inventointi Timo Sepänmaa (Hollolan Vesijärven rantaosayleiskaava-alueen arkeologinen inventointi, kohde 26)

2004 inventointi Antti Bilund

#### **Huomautuksia**



<b>Numero</b>	<b>Kunta</b>	<b>Kylä</b>	<b>Nimi</b>			<b>Kartta</b>
10	Hollola	Paimela	Paimela (Ryynäselä)			3
<b>Peruskartta</b>		<b>x</b>	<b>y</b>	<b>z</b>	<b>p</b>	<b>i</b>
3112 01 Paimela		6776100	3426740	102	6776100	3426740
<b>Muinaisjäännöstyyppi</b>	<b>Ajoitus</b>					
hautapaikat - polttokenttäkalmistot	rautakautinen					
<b>Lukumäärä</b>	<b>Rauhoitusluokka</b>	<b>Mj-tunnus</b>				
1	2	98010010				

### Ympäristö

Kohde sijaitsee Hollolan kirkosta 11,8 km itäkoilliseen, Vesijärven Paimelanlahden itäpuolella, Paimelantieltä itään erkanevien Tommolantien ja Ratsutien välissä, Ryynäselän vanhasta asuinrakennuksesta noin 100 m kaakkoon. Kalmisto on 50 m x 40 m laajuisella matalalla, kivikkoisella kumpareella, jota ympäröi loivasti länteen laskeva hiekkamaa-alue. Kumpareta ympäröi lännessä ja etelässä pelto. Pohjoisessa on omakotitalo, samoin idässä kumpareta sivuavan tilustien takana.

### Kohde

Paikalta on löydetty useita myöhemmälle rautakaudelle ajoittuvia esineitä räjäytettäessä kiviä navetan rakennustyötä varten vuonna 1893. Hjalmar Appelgren-Kivalo on tarkastanut löytöpaikan samana vuonna ja todennut sen kalmistoksi. Tämän jälkeen paikalla on suoritettu kaivaus.

P.-L. Lehtosalo on tarkastanut paikan inventoinnissa vuonna 1962. Hän arvioi kalmiston olleen aivan samassa kunnossa, mihin se oli Heikelin jäljiltä jäänyt. Hän on ilmeisesti tehnyt paikalle koekuoppia, sillä ”joka paikasta tuntui tulevan vastaan kiviä ja varsinkin mäen keskellä olevan pienen aukion eteläpäästä tuli koeotoissa hiiltä.”

Kohde tarkastettiin inventoinnissa 3.6.2004. Kalmistokumpare oli aiempien kuvausten mukaisessa kunnossa. Mitään tuoreita ihmistoiminnan merkkejä ei ollut havaittavissa. Kumpareella kasvoi sekametsää ja aluskasvillisuutena varsin tiheää lehtipuupensaikkaa. Kumpareen kohdalle tien itäpuolelle on rakennettu omakotitalo, jota ei vielä ole karttaliitteessä.

Kumpareen etelä- ja länsipuolilla pellot olivat oraalla. Peltoja tarkastettiin jonkin verran kumpareen reunojen läheltä. Mitään esihistoriallista ei havaittu.

Myös kiviä kalmistokumpareella ja sen eteläpuolella olevan pellon etelälaidalla tarkastettiin mahdollisten kuppikivien löytämiseksi. Tällöin havaittiin kaksi pyöreää, kuppimaista jälkeä kivessä, joka sijaitsee kalmistokumpareta ympäröivän metsikön kaakkoiskulmassa, aivan tien ja pellon laidassa (x = 6776 09, y = 3426 78). Kivi on lähes kaksi metriä korkea, pari metriä leveä ja hieman pidempi itä-länsi-suunnassa. Muodoltaan se on itä-länsi suunnassa harjava. Kiviaines on karkearakeista, kiven pinta yleensä karkea. Itäpäästä, tien viereltä, kivistä on lohkaistu pala pois. Porausreikää on nähtävillä noin metrin matkalla.

Hakatut kuppimaiset jäljet ovat kiven harjalla, sen länsipäässä. Ne ovat pyöreitä, noin 5 cm läpimittaisia, ja noin 10 cm päässä toisistaan. Toinen niistä on kuppimainen, sileä ja pyöreäpohjainen, vajaan senttimetrin syvyinen. Toinen on samanlainen, mutta sen pohjalla karkearakeinen kiviaines on lohkeillut niin, että pohja ei ole sileä, ja koko jäljen muoto on epäsäännöllisempi. Molemmissa hakkausjälki näyttää tuoreelta. Kiven pinta on valkea (ikään kuin hienon kivijauheen peittämä), eikä pinnassa ole lainkaan jäkälää (esimerkiksi porausreiän sileä pinta on kokonaan ohuen, tiiviin, harmaan jäkälän peittämä). Näyttää siltä, että jäljet eivät ole esihistoriallisia, ellei sitten joku ole äskettäin ”parannellut” kivessä ennestään olleita kuppeja.

### **Kuvat**

Lahden kaupunginmuseon kuva-arkisto neg. 133634-133635

### **Löydöt**

KM 2914:1-2

KM 2929:1-6

KM 3008:15-21

### **Tutkimukset**

1893 tarkastus Hjalmar Appelgren-Kivalo

1894 kaivaus Hjalmar Appelgren-Kivalo

1962 inventointi P.-L. Lehtosalo (Hollolan pitäjän kiinteät muinaisjäännökset, kohde 55)

2002 inventointi Timo Sepänmaa (Hollolan Vesijärven rantaosayleiskaava-alueen arkeologinen inventointi, kohde 28) (ei tarkastettu maastossa)

2004 inventointi Antti Bilund

### **Huomautuksia**

Kohteesta on käytetty myös nimiä Ryynäselä ja Ryynälä.

<b>Numero</b>	<b>Kunta</b>	<b>Kylä</b>	<b>Nimi</b>			<b>Kartta</b>
11	Hollola	Kalliola	Kaislaranta			4
<b>Peruskartta</b>		<b>x</b>	<b>y</b>	<b>z</b>	<b>p</b>	<b>i</b>
3112 01 Paimela		6774400	3426140	84-86	6774400	3426140
<b>Muinaisjäännöstyyppi</b>	<b>Ajoitus</b>					
hautapaikat - polttokenttäkalmistot	rautakautinen					
<b>Lukumäärä</b>	<b>Rauhoitusluokka</b>	<b>Mj-tunnus</b>				
1	2	98010011				

### Ympäristö

Kohde sijaitsee Hollolan kirkosta 10,7 km pohjoiseen, Vesijärven Paimelanlahden itärannalla, Paimelantien ja rannan välissä, Vesikansan Nuorisoseurantalosta noin 50 m etelään. Paikka on jyrkkien kallioiden pohjoisessa ja etelässä rajaama notko, joka laskee länteen, Vesijärven rantaan. Notkoa pitkin rantaan laskeutuu Kaislakuja. Rannalla kujan päässä on kaksi kesämökkiä, toinen kujan pohjois- ja toinen eteläpuolella.

### Kohde

Paikalta on löydetty keihäänkärki ja kaularenkaan katkelma KM 3341:1-2. A. Hackman on tarkastanut löytöpaikan vuonna 1917 ja tehnyt siitä karttaluonnoksen, johon keihäänkärjen KM 3341:1 löytökohta on merkitty.

P.-L. Lehtosalo on tarkastanut paikan inventoinnissa vuonna 1962. Hän löysi silloin paikalla olleen huvilan autotallin takaseinän kohdalla palanutta luuta, jonka perusteella hän piti kohdetta polttokenttäkalmistona.

Timo Sepänmaa ja Antti Lahelma tarkastivat kohteen rantaosayleiskaava-alueen inventoinnissa toukokuussa 2002. Sepänmaan mukaan keihäänkärjen KM 3341:1 löytöpaikka on pohjoisemman kesämökin pihalla. Mökki on Vesijärven laskun jälkeen syntyneellä vesijätöllä, ja löytöpaikka vanhan rantatörmän tienoilla. Sepänmaa löysi myös palanutta luuta, pii-iskoksen ja murun mahdollisesti esihistoriallista keramiikkaa kaatuneen puun juurakosta. Juurakko sijaitsi eteläisemmän mökin itäpuolella, Vesijärven vanhan törmän päällä. Sepänmaa arvelee, että paikalla saattaa olla polttokenttäkalmistoa melko laajallakin alueella (useita kymmeniä neliömetrejä) törmän päällä kohoavalla rinteellä.

Kohdetta ei tarkastettu maastossa inventoinnissa vuonna 2004.

### Kuvat

-

### Löydöt

KM 3341:1-2 keihäänkärki, kaularenkaan katkelma

KM 33271:1-4 keramiikan muru, kvartsi-iskos, pii-iskos, palanutta luuta

**Tutkimukset**

1917 tarkastus A. Hackman

1962 inventointi P.-L. Lehtosalo (Hollolan pitäjän kiinteät muinaisjäännökset, kohde 56)

2002 inventointi Timo Sepänmaa (Hollolan Vesijärven rantaosayleiskaava-alueen arkeologinen inventointi, kohde 35)

**Huomautuksia**

Kohteesta on käytetty myös nimeä Pelto-Seppälä.

<b>Numero</b>	<b>Kunta</b>	<b>Kylä</b>	<b>Nimi</b>			<b>Kartta</b>
12	Hollola	Nokkola	Nokkola			22
<b>Peruskartta</b>		<b>x</b>	<b>y</b>	<b>z</b>	<b>p</b>	<b>i</b>
2133 12 Sairakkala		6763720	2578120	125-130	6763869	3415674
<b>Muinaisjäännöstyyppi</b>	<b>Ajoitus</b>					
hautapaikat - polttokenttäkalmistot	rautakautinen					
<b>Lukumäärä</b>	<b>Rauhoitusluokka</b>			<b>Mj-tunnus</b>		
1	2			98010012		

### Ympäristö

Kohde sijaitsee Hollolan kirkosta 8,6 km etelään, Hollolan vainion laajalla peltoalueella. Löytöpaikka on koilliseen viettävää peltorinnettä. Lähiympäristö on peltoa. Noin 80 m päässä idässä on Jarvalasta tuleva tie ja 120 m päässä lounaassa Kukonkoivusta tuleva tie. Noin 100 m päässä etelässä on kallioinen kumpare, jossa on Taka-Tommolan ulkorakennuksia. Itse talo on noin 200 m päässä etelässä edellä mainittujen teiden risteyksessä.

### Kohde

Kaksi miekkaa KM 3601:1-2 on löydetty Nokkolan kylän Nokkolan talon uudispellosta ojaa kaivettaessa vuonna 1898. Esineet löysi talollinen Viktor Tommola, ja ne toimitti museoon koneenkäyttäjä K. A. Lindström. Miekat on tarkoituksellisesti väännetty, ja niistä puuttuvat ponnet ja väistimet. Käsittelyn perusteella miekkojen voidaan olettaa olevan peräisin polttokalmistosta. Toisessa miekoista on damaskoitu kirjoitus ”+Ulfberht+”, joten se voidaan ajoittaa 800-1100-luvuille.

P.-L. Lehtosalo on tarkastanut paikan Hollolan inventoinnin yhteydessä vuonna 1962. Lehtosalo on paikantanut sen museoviraston arkistossa olevan vanhan karttapiirroksen mukaan. Löytöpaikkaa ei tällöin Taka-Tommolan talossa, jonka maalle löytöpaikka kartan mukaan osuu, tiedetty. Karttaan on merkitty miekkojen ja pari vuotta aiemmin Eskolan talon puutarhasta (Ilmemäenkallio) löytyneiden soljen löytöpaikat tiluskartasta jäljennetylle pohjalle. Lehtosalo näyttää pitäneen paikannusta jonkin verran epävarmana, sillä kartta on selvästi virheellinen, sen pohjoisnuoli osoittaa itään.

Kartassa ei mainita kuka sen on piirtänyt ja milloin. Se on kuitenkin piirretty samalla tyyllillä kuin muun muassa A. Hackmanin kartta Kaislarannan löytöpaikasta vuodelta 1917. Nokkolan löytöpaikkaa koskevat merkinnät on kuitenkin tehty karttaan siten (mm. korjauslakkaa käyttäen), että ne eivät vaikuta alkuperäisiltä. Hackman on valokuvannut Hollolan rautakautiset löytöpaikat vuonna 1917, ja mahdollisesti kartatkin ovat syntyneet tämän käynnin seurauksena. Valokuvien joukossa on myös kuva (5146), joka on kuvattu Tommolan talolta Eskolaan päin. Tommolan kohdalla kuvatekstissä on aluksi luenut Nokkola, mikä on korjattu Tommolaksi. Kuvatekstissä mainitaan Eskolan löytöpaikka, joka näkyy taustalla, mutta ei Nokkolan löytöä, vaikka kartan mukainen löytöpaikka on kuvassa etualalla. Nokkolan löytöpaikasta ei muutenkaan näytä olevan kuvaa, joten se ei ehkä ole ollut Hackmanin tiedossa hänen kuvausmatkansa aikaan. Löytöluettelo on lisätty Nokkolan löydön kohdalle maininta V. Tommolan kortista 14.7.1917 ja kirjeestä

28.11.1917. Näyttäisi siltä, että Hackman on ollut kirjeenvaihdossa löytäjän kanssa kuvausmatkansa jälkeen. Löytöpaikka on ehkä tullut merkityksi kartalle tällöin saatujen tietojen perusteella. V. Tommolan korttia ja kirjettä ei inventoinnin yhteydessä löytynyt museoviraston verifikaateista. Jää siis epäselväksi millaisten, kuinka tarkkojen ja varmojen, tietojen perusteella löytöpaikka on alun perin merkitty kartalle.

Löytöpaikasta esiintyy myös määritelmä ”noin 80 askeleen päässä” pari vuotta aiemmin Eskolan talon puutarhasta löytyneen soljen löytöpaikasta. Määritelmä esiintyy löytöluettelon tekstissä, eikä sitä ole muutettu, vaikka tekstiin on lisätty edellä mainittu maininta V. Tommolan kirjeestä ja kortista. Tämä paikanmäärittely on ristiriidassa karttamerkinnän kanssa, sillä kartalle merkityn löytöpaikan etäisyys Eskolasta on yli 200 m. Yhteenvetona voidaan todeta, että löytöpaikan sijainti on melko epäselvä.

Spekulatiivisesti voidaan myös pohtia, missä löytöluettelon määritelmän mukainen löytöpaikka voisi olla. Jos etäisyys 80 askelta pitää edes likimain paikkansa, miekkojen on täytynyt löytyä Eskolan talosta noin sata metriä etelään, sillä se on ainoa suunta, jossa Nokkolan kylän maa ulottuu näin lähelle Eskolaa. Tällä kohdalla pellon reuna kulkee Ilmemäen eteläkärjen poikki, ja maasto lienee polttokalmistoksi ainakin yhtä sopivaa kuin Taka-Tommolan maalla. Arkistossa olevan kartan merkinnät tulisivat ymmärrettäviksi, jos siihen olisi yritetty merkitä miekkojen löytöpaikka soljen löytöpaikasta eli Eskolasta (väärän pohjoisnuolen mukaisesti) etelään ja Nokkolan maan puolelle. Löytöpaikkojen välinen etäisyys on kuitenkin tullut tällöin aivan liian suureksi, koska pohjakartalle merkitty Nokkolan raja on lännessä noin 200 m päässä Eskolasta.

Inventoinnin aikana vuonna 2004 pelto Taka-Tommolan maalla oletetulla löytöpaikalla ei ollut kynnettyä, joten havaintoja mahdollisen polttokalmiston olemassaolosta ei saatu. Topografialtaan alue ei vaikuta tyypilliseltä polttokalmiston paikalta. Edellä kaavailtua vaihtoehtoista löytöpaikkaa ei myöskään tarkastettu maastossa. Kalmiston sijaintia on pidettävä epävarmana paikannuksen ongelmien vuoksi, ja koska oletetulta paikalta ei myöhemmin ole löytynyt mitään, vaikka aluetta on jatkuvasti käytetty peltona ja muokattu.

## **Kuvat**

-

## **Löydöt**

KM 3601:1-2 miekkoja (2 kpl)

## **Tutkimukset**

1962 inventointi P.-L. Lehtosalo (Hollolan pitäjän kiinteät muinaisjäännökset, kohde 58)  
2004 inventointi Antti Bilund

## **Huomautuksia**

Muinaisjäännösrekisterissä kohteen z-koordinaatiksi on merkitty 135, mutta maastokartan mukaan maan pinnan korkeus ilmoitetussa koordinaattipisteessä on välillä 125-130 m mpy.

Kohteesta on käytetty myös nimeä Taka-Tommola.



<b>Numero</b>	<b>Kunta</b>	<b>Kylä</b>	<b>Nimi</b>			<b>Kartta</b>	
13	Hollola	Jarvala	Ilmemäenkallio			22	
<b>Peruskartta</b>		<b>x</b>	<b>y</b>	<b>z</b>	<b>p</b>	<b>i</b>	
2133	12 Sairakkala	6763780	2578420	135	6763910	3415980	
<b>Muinaisjäännöstyyppi</b>			<b>Ajoitus</b>				
hautapaikat - polttokenttäkalmistot			rautakautinen				
<b>Lukumäärä</b>		<b>Rauhoitusluokka</b>			<b>Mj-tunnus</b>		
1		2			98010013		

### Ympäristö

Kohde sijaitsee Hollolan kirkosta 8,5 km etelään, laajan peltoalueen keskellä olevalla metsäisellä mäellä. Mäki on kooltaan noin 250 x 150 m ja kohoaa noin 10 m ympäröivien peltojen yläpuolelle. Mäki on kallioinen, varsinkin eteläpäässä on avokallioita. Mäen pohjoisosassa on Eskolan talo. Löytöpaikka on mäen itärinteellä, puutarhassa, Eskolan rakennusten eteläpuolella. Sen länsi- ja eteläpuolilla on havupuuvaltaista metsää.

### Kohde

Paikalta löytynyt hevosenkenkäsolkki KM 3255:3 tuli museoon keräilijä Atle Salmen toimittamana vuonna 25.11.1896. Samana vuonna A. O. Heikel tarkasti löytöpaikan. Tällöin hän sai tietää, että solki oli löytynyt yli kymmenen vuotta aikaisemmin kuuden kyynärän päästä päärakennuksen kaakkoispäästä tai –kulmasta ("6 alnar från karaktärsbyggnadens sydöstra gafvelända"). Lisäksi oli löytynyt kaksi noin 30 cm pituista yksiteräisen miekan tai suuren veitsen katkelmaa, joihin molempiin kuului kädensijat. Näistä toinen oli löytynyt samalla kuin solki, toinen myöhemmin. Nämä rautaesineet olivat joutuneet uusiokäyttöön, ne oli myyty metalliromun kerääjälle. Esineiden löytökohta oli Heikelin tarkastuksen aikaan puutarhaa, jonka raivaus oli tällöin vielä osittain kesken esimerkiksi kivien osalta. Muu talon piha-alue oli perusteellisesti raivattua, eikä sieltä ollut löytynyt mitään. Löytöpaikalla tekemässään koekaivauksessa Heikel löysi palanutta luuta.

P.-L. Lehtosalo on tarkastanut paikan Hollolan inventoinnin yhteydessä vuonna 1962. Hänen Eskolan vanhalta isännältä saamansa tiedot löytöpaikasta poikkeavat jonkin verran Heikelin tiedoista. Hän arvelee tämän johtuvan siitä, etpää päärakennus oli 1962 eri paikassa kuin 1896. Lehtosalon mukaan löytöpaikka on päärakennuksen lounaiskulmasta 8-10 m etelälounaaseen.

Kohdetta ei tarkastettu maastossa inventoinnissa vuonna 2004.

### Kuvat

-

### Löydöt

KM 3255:3 hevosenkenkäsolkki

**Tutkimukset**

1896 tarkastus A. O. Heikel

1962 inventointi P.-L. Lehtosalo (Hollolan pitäjän kiinteät muinaisjäännökset, kohde 59)

**Huomautuksia**

Kohteesta on käytetty myös nimeä Eskola.

Muinaisjäännösrekisterissä kohteen koordinaatteina on  $p = 6763855$ ,  $i = 3415974$  (KKJ2-järjestelmässä  $x = 6763\ 72$ ,  $y = 2578\ 42$ ). Heikelin ja Lehtosalon tiedot löytöpaikasta poikkeavat hieman, mutta kummankin mukaan se on alle 10 m päässä päärakennuksen eteläpäästä, joten oikea x-koordinaatti näyttäisi olevan  $p = 6763910$  ( $x = 6763\ 78$ ). Kohteen z-koordinaatiksi on merkitty 125, mutta maastokartan mukaan maan pinnan korkeus ilmoitetussa koordinaattipisteessä on 135 m mpy. Muinaisjäännösrekisterissä kohteen tyyppinä on ”hautapaikat – ruumiskalmistot”, mutta Heikelin havaitsema palanut luu sekä paikan sijainti ja maaperä viittaavat polttokalmistoon.

<b>Numero</b>	<b>Kunta</b>	<b>Kylä</b>	<b>Nimi</b>			<b>Kartta</b>
14	Hollola	Untila	Kirkailanmäki			22
<b>Peruskartta</b>		<b>x</b>	<b>y</b>	<b>z</b>	<b>p</b>	<b>i</b>
2133 12 Sairakkala		6764600	2578650	125-130	6764723	3416244
<b>Muinaisjäänöstyyppi</b>			<b>Ajoitus</b>			
hautapaikat - ruumiskalmistot			rautakautinen ja/tai keskiaikainen			
<b>Lukumäärä</b>	<b>Rauhoitusluokka</b>		<b>Mj-tunnus</b>			
1	1		98010014			

### Ympäristö

Kohde sijaitsee Hollolan kirkosta 7,7 km etelään, Untilan kylässä, noin 100 m VT 12:sta etelään, Koskimyllyn paikallistien molemmilla puolilla. Paikka on matalalla luode-kaakko-suuntaisella harjanteella, kahden loivapiirteisen kumpareen välisessä satulassa. Lounaassa harjanteen rinne laskee melko jyrkkänä Autjoen laaksoon. Koillisessa on matala ja loivapiirteinen notkelma. Maaperä on lähinnä hietaa. Kalmiston ympäristö on pääasiassa peltoa. Harjanteella siitä välittömästi luoteeseen on kumpareella Untilan vanha kylätontti. Kaakossa noin 200 m päässä toisella kumpareella on Jarvalan kylätontti. Nykyisin lähimmät rakennukset ovat kalmistossa Koskimyllyntien koillispuolella oleva lato ja tien lounaispuolella kalmiston laidan tienoilla olevat kaksi vanhaa omakotitaloa. Harjannetta pitkin, kylätonttien ja kalmiston läpi kulkee vanha tielinja. Nykyinen Koskimyllyntie kääntyy kalmiston pohjoispuolella pohjoiseen ja ylittää valtatie siltaa pitkin.

### Kohde

Vuonna 1935 löytyi Kirkailanmäestä sähköpylvään kuoppaa kaivettaessa kaksi soikeaa kupurasolkea (KM 10048). Jorma Leppäaho kaivoi paikalla jo samana vuonna esiin useita kymmeniä hautoja. Kaivausalueet sijaitsivat tien molemmin puolin paikalla nykyisinkin olevan ladon kohdalla, ja niiden yhteispinta-ala oli noin 70 m<sup>2</sup> (löydöt KM 10137:1-13, KM hist. 35175:1-21). Seuraavana vuonna Helmer Salmo jatkoi kaivauksia Leppähön kaivamilta alueilta pohjoiseen, pääasiassa kuitenkin tien koillispuolella. Kaivausalueiden kokonaisala oli noin 175 m<sup>2</sup>, ja hautoja tutkittiin useita kymmeniä (KM hist. 36077:1-52).

P.-L. Lehtosalo on tarkastanut paikan Hollolan inventoinnin yhteydessä vuonna 1962, ja Anna-Liisa Hirviluoto rakennuskaavan valmisteluun liittyen vuonna 1963. Viimeksi mainitulla kerralla löytyi luita peratuista kylätien ojista aiemmin kaivauksin tutkitun alueen eteläpuolelta tien kummaltakin laidalta.

Hirviluoto suoritti kalmistossa melko laajoja kaivauksia vuosina 1978-79 (löydöt KM 20450 ja KM 21112, kaivauskertomukset puuttuvat). Näihin tutkimuksiin liittyivät J.-P. Taavitsaisen koekaivaukset 1979, joissa pyrittiin selvittämään kalmiston lounaispuolella (likimain  $x = 6764\ 45$ ,  $y = 2578\ 58$ ,  $z = 120-125$ ) rinnepellolla ilmakuivissa havaitun nelikulmaisen anomalian luonnetta. Anomalian todettiin liittyvän luontaisiin maalajieroihin, eikä mitään rakenteita havaittu. Hirviluoto on kaivanut myös vuonna 1987 (vuoden 1991 kaivausten yleiskartan mukaan) kaksi 1 m<sup>2</sup> koekuoppaa.

Seuraava tutkimusvaihe Kirkailanmäessä liittyi tiesuunnitelmiin. Valtatie 12 suunniteltiin linjattavaksi aikaisempaa etelämmäksi siten, että se sivuaisi muinaisjäännösalueetta pohjoisessa. Samalla valtatieen kanssa risteävä Koskimyllyn paikallistie aiottiin siirtää idemmäs. Hannu Poutiainen inventoi tielinjan vuonna 1988. Kaksi hänen mainitsemistaan löytöpaikoista sijaitsee lähellä kalmiston pohjoisreunaa, mutta löydöt liittyvät ilmeisesti Untilan kylätontin asutukseen (kohde 3, Hollola Untila Pöysälä, keramiikan (?), savitiivistein (?) ja palaneen saven löytöpaikka,  $x = 6764\ 70$ ,  $y = 2578\ 50$ ,  $z = 130$ , sekä kohde 4, Hollola Untila Ainola, rautaesineen (sirpin tai veitsen) ja hioinliipan löytöpaikka,  $x = 6764\ 68$ ,  $y = 2578\ 58$ ,  $z = 130$ , löytöjä ei ole luetteloitu). S.-L. Seppälä ja Maija Tusa suorittivat koekaivauksia yli viiden hehtaarin alueella (kaivausala yhteensä  $348\ m^2$ , KM 25061:1-57) uuden tielinjauksen, kalmiston, Myllystenojan ja Supanojan sivu-uoman rajaamalla alueella vuonna 1989. Kalmiston todettiin jatkuvan aiemmin tunnetun alueen pohjoispuolelle. Vuonna 1991 S.-L. Seppälä kaivoi kokonaan kalmiston pohjoisreunaa sivuavan alueen, joka tiesuunnitelman mukaan tuli jäämään Koskimyllyn paikallistien uuden linjauksen alle (KM 26715:1-97). Alueelta löytyi myöhäisiä rakennusjäänteitä, mutta ei hautoja. Etelämpänä kalmistoalueella avattiin eräitä pieniä koealoja muun muassa aiempien kaivausalueiden paikantamiseksi. Kaivausala oli yhteensä  $1042\ m^2$ .

Paikalla käytiin useita kertoja inventoinnin aikana alkukesällä ja syyskuussa 2004. Mitään erityistä ei havaittu. Muinaisjäännöksen ympäristössä ei näytä tapahtuneen muutoksia 1990-luvun alun tietöiden jälkeen.

Kalmiston keskeisimmät osat todennäköisesti rajautuvat ympäristöstään hieman kohoavalle, länteen ja etelään viettävälle kumpareelle. Tämä on oikeastaan luoteessa olevan laajemman kumpareen kaakkoiskärki. Tähän astiset kaivaustutkimukset ovat selvittäneet kalmiston ulottuvuuden koillisessa ja pohjoisessa. Luoteessa omakotitalon tontilla maa saattaa olla liian kivistä ruumishautojen kaivamiseen. Lounaassa taas rinne laskee heti Hirviluodon kaivausalueen takana niin voimakkaasti, ettei kalmiston ulottuminen sinne ole ehkä kovinkaan todennäköistä. Kaakossa ja etelässä kaivaukset ovat ulottuneet vain ladon tasalle, ja eteläisimmällä koekaistallakin (1991) ladon lounaispään ja Koskimyllyntien välissä on havaittu hautoja. Kaakossa ja etelässä kalmiston ulottuvuutta ei siis voi pitää varmasti selvitettyinä.

Suurin osa kalmiston yli sadastakolmestakymmenestä tutkitusta haudasta on todettu esineettömiksi. Vähäinen löydöstö on ristiretkiaikaista (Ailion H-tyypin soikeat kupurasoljet, pienet hevosenkenkäsoljet) ja varhaiskeskiaikaista (kehäsoljet, ristiriipus, ristikkoriipus, brakteaetit). Ruumishautojen päältä on löydetty myös useitten polttohautausten jäännöksiä. Paikannimien perusteella on otaksuttu, että kalmistoon saattaisi liittyä kirkonjäännöksiä. Maininta Väinö Wallin: Kertomus Hollolan kihlakunnan muinaisjäännökset, SMYA XIV 1894, s. 189.

## Kuvat

-

**Löydöt**

KM 10048:1-2  
 KM 10137:1-13  
 KM 10143  
 KM hist. 35175:1-21  
 KM hist. 36077:1-52  
 KM 20450:1-  
 KM 21112:1-  
 KM 25061:1-57  
 KM 26715:1-97

**Tutkimukset**

1935 kaivaus Jorma Leppäaho  
 1936 kaivaus Helmer Salmo  
 1962 inventointi P.-L. Lehtosalo (Hollolan pitäjän kiinteät muinaisjäännökset, kohde 60)  
 1963 tarkastus A.-L. Hirviluoto  
 1978 kaivaus A.-L. Hirviluoto (kaivauskertomus puuttuu)  
 1979 kaivaus A.-L. Hirviluoto (kaivauskertomus puuttuu)  
 1979 koekaivaus J.-P. Taavitsainen  
 1987 koekaivaus A.-L. Hirviluoto  
 1988 inventointi Hannu Poutiainen (Hälvälä-Soramäki –tielinjaus, inventointi, kohteet 3, 4)  
 1989 koekaivaus S.-L. Seppälä & Maija Tusa (Koekaivaus rautakautisella ja varhaiskeskiaikaisella kalmistoalueella ja sen ympäristössä 4.-29.9.1989) (MV Arkeol. os. 76/8.3.1990)  
 1991 kaivaus S.-L. Seppälä (Koekaivaus ja kaivaus rautakautisen ja keskiaikaisen kalmiston alueella ja sen ympäristössä 6.-29.5.1991) (MV Arkeol. os. 108/3.2.1992)  
 2004 inventointi Antti Bilund

**Huomautuksia**

Muinaisjäännösrekisterissä (ainakin vuonna 2001) mainitaan ”1988 koekaivaus – Sirkka-Liisa Seppälä ja Maija Tusa” pitäisi olla 1989. Rekisterissä mainittu ”1989 irtolöytö” viitanee kivikirveeseen KM 24963, joka ei ole löytynyt kalmistosta, vaikka onkin tuotu arkeologille kaivauksen aikana, ja käsitelty vuoden 1989 kaivauskertomuksessa.

<b>Numero</b>	<b>Kunta</b>	<b>Kylä</b>	<b>Nimi</b>			<b>Kartta</b>
15	Hollola	Hälvälä	Hälvälä			22
<b>Peruskartta</b>		<b>x</b>	<b>y</b>	<b>z</b>	<b>p</b>	<b>i</b>
2133 12 Sairakkala		6765380	2578930	135-145	6765487	3416560
<b>Muinaisjäännöstyyppi</b>			<b>Ajoitus</b>			
hautapaikat - ruumiskalmistot			rautakautinen			
<b>Lukumäärä</b>	<b>Rauhoitusluokka</b>		<b>Mj-tunnus</b>			
1	2		98010015			

### Ympäristö

Kohde sijaitsee Hollolan kirkosta 7,1 km etelään, Hälvälän koulusta 500 m pohjoiskoilliseen, Hollolan kirkolta Hälvälään tulevan tien länsipuolella, Ojunmäen talon pihapiirissä ja sen luoteispuolella peltorinteellä. Maasto on pohjois-etelä –suuntaisen kalliopohjaisen harjanteen lakea (pihapiiri). Kallioharjannetta ympäröi hiekkamaa, joka myös muodostaa lounaaseen suuntautuvan harjanteen. Hiekkaharjanteen rinteet laskevat loivina paitsi lännessä, missä rinne on jyrkkä Ojunmäen talon kohdalla. Mäellä, varsinaisen Ojunmäen talon pohjoispuolella on omakotitaloja. Mäen eteläpuolinen alue on peltoa. Hälvälän kylän vanha kylätontti, jolta asutus on nyt hävinnyt, on sijainnut harjanteella Ojunmäestä 250-300 m lounaaseen.

### Kohde

Kalmisto sijaitsee peltorinteessä Työtjärven eteläpuolella. Löytöpaikat olivat pohjois-etelä suunnassa kulkevan mäenkumpareen eteläpäässä, keihäänkärki löytyi mäen päältä, veitsi lounaaseen viettävältä rinteeltä, mistä vesijohtokaivannosta löytynyt myös luuta.

Ollessaan kesäkuussa 1936 suorittamassa kaivauksia Kirkailanmäessä, sai Helmer Salmo tiedon, että Hälvälän Ojunmäestä oli kesällä 1935 löydetty keihäänkärki. Se oli löytynyt sähköpylväälle kuoppaa kaivettaessa noin puolen metrin syvyydestä. Esine ei ollut tallella Salmon käydessä paikalla. Talon 12-vuotias poika oli Salmon pyynnöstä piirtänyt esineen. Piirros esitti väkäsellistä putkikeihästä, mistä Salmo päätteli esineen olleen 500-luvulla käytöstä jäänyttä tyyppiä. Talon emäntä kertoi nähneensä piha-alueella nokea sisältäviä kohtia siellä täällä.

A.-L. Hirviluoto tarkasti paikan 25.7.1961 tiesuunnitelmien vuoksi. Tällöin hän kuuli Ojunmäen talon omistajalta autoilija E. Kivistöltä, että tämä oli löytänyt ihmisen luita vesijohtokaivannosta rakentaessaan vesijohtoa talon länsipuolelle pellolle kaivetusta kaivosta asunnolleen. Hirviluoto ja Kivistö avasivat uudelleen kaivannon löytökohdalta. Noin 6 m kaivosta itään oli 50 cm syvyydessä nokimaata, ja 90 cm syvyydessä arkun puuta ja luuta. Noin 70 cm tästä itään näkyi koekuopan seinämässä nokisena toisen hautakuopan poikkileikkaus. Kaivannosta nostetusta maasta löytyi rautaveitsi KM 15174. Hirviluoto päätteli, että paikalla on ainakin kaksi ruumishautaa, joiden suunta on N-E tai NE-SW.

P.-L. Lehtosalon tarkastaessa paikan inventoinnissa vuonna 1962 ei ilmennyt varsinaisesti mitään uutta. Lehtosalo mainitsee kuitenkin keihäänkärjen tarkan löytöpaikan: asuinrakennuksen pohjoisnurkasta 12 m pohjoiskoilliseen.



Kohde tarkastettiin inventoinnissa 11.5.2004. Ojumäen asukkaat olivat tietoisia löydöistä, ja osoittivat löytöpaikat yhtäpitävästi aikaisempien tietojen kanssa.

Ruumishaudat sijaitsevat pihapiirin länsipuolella ja sitä selvästi alempana, kallioiden alla, hiekkarinteen yläosassa olevalla melko tasaisella alueella. Kaivon paikalla ( $x = 6765\ 38$ ,  $y = 2578\ 93$ ,  $y = 137,5$ ) on yhä nähtävissä betonirengas koivuja kasvavassa saarekkeessa tilustien ja pellonreunan välissä. Kaivo ei kuitenkaan ole enää käytössä, sillä alemmas rinteeseen on myöhemmin rakennettu toinen.

Kadonneen keihäänkärjen löytöpaikalla talon pihapiirissä maata ei ole löydön jälkeen kaivettu. Löytökohdalla näkyy vielä kiveys joka on tukenut 1930-luvulla paikalle asetettua sähköpylvästä. Maakerros on pihapiirissä ohut, ja lähiympäristössä on runsaasti avokalliota. Jos tämä löytö on kalmistosta, tuntuisi todennäköiseltä, että se on polttokalmisto. Kun esine ei ole tallella, ja löytötiedot ovat muutenkin melko puutteelliset, ei tietenkään voi pitää varmana, että löytö edes liittyisi kalmistoon.

### Kuvat

Lahden kaupunginmuseon kuva-arkisto neg. 133607-133608

### Löydöt

KM 15174 rautaveitsi

### Tutkimukset

1936 tarkastus Helmer Salmo

1961 tarkastus A.-L. Hirviluoto

1962 inventointi P.-L. Lehtosalo (Hollolan pitäjän kiinteät muinaisjäännökset, kohde 61)

1963 tarkastus A.-L. Hirviluoto (?)

2004 inventointi Antti Bilund

### Huomautuksia

Kohteesta on käytetty myös nimiä Ojumäki ja Ojasmäki.

Kohteen muinaisjäännöstyyppinä muinaisjäännösrekisterissä on ”hautapaikat – ruumiskalmistot” ja koordinaatteina  $p = 6765487$ ,  $i = 3416609$  ( $x = 6765\ 38$ ,  $y = 2578\ 98$  KKKJ2-järjestelmässä). Tämä koordinaattipiste kuvaa kuitenkin kadonneen keihäänkärjen löytöpaikkaa. Hirviluodon toteamat ruumishaudat sijaitsevat noin 50 m lännempänä:  $p = 6765487$ ,  $i = 3416560$  ( $x = 6765\ 38$ ,  $y = 2578\ 93$  KKKJ2-järjestelmässä). Koordinaatit on muutettu edellisen mukaisesti.

<b>Numero</b>	<b>Kunta</b>	<b>Kylä</b>	<b>Nimi</b>			<b>Kartta</b>
16	Hollola	Heinlammi	Heinlammi			1
<b>Peruskartta</b>		<b>x</b>	<b>y</b>	<b>z</b>	<b>p</b>	<b>i</b>
3112 04 Pyhäntä		6771450	3430620	145-150	6771450	3430620
<b>Muinaisjäännöstyyppi</b>	<b>Ajoitus</b>					
hautapaikat - lapinrauniot	varhaismetallikautinen?					
<b>Lukumäärä</b>	<b>Rauhoitusluokka</b>	<b>Mj-tunnus</b>				
1	2	98010016				

### Ympäristö

Röykkiö sijaitsee Hollolan kirkosta 15,2 km itään, sisämaassa Vesijärven itäpuolella, Arkiomaanjärven länsipäästä noin 1,0 km etelään ja Soltinlammen itäpäästä 250 m pohjoiskoilliseen. Paikka on metsäisen, kalliopohjaisen mäen rinteellä, noin 100 m mäen korkeimmalta kohdalta luoteeseen. Mäen lakialue röykkiölle asti ja länsirinne laajalti siitä etelään on melko loivapiirteistä. Röykkiöltä länteen ja varsinkin pohjoiseen rinne jyrkkenee. Mäen juurella pohjoisessa, noin 100 m päässä röykkiöstä ja 20 m alempana, on soistunut notko, Lakeasuo. Sinne tulee metsäautotie idästä, Heinlammin kylältä. Mäen yli pohjoiskoillisesta etelälounaaseen, aivan röykkiön kohdalta, kulkee tilan raja (tilat 1:34 ja 1:694), joka inventoinnin aikana erottui metsässä hakattuna linjana.

### Kohde

P.-L. Lehtosalo on tarkastanut röykkiön inventoinnissa vuonna 1962. Hän ei mainitse miten röykkiö on tullut hänen tietoonsa. Ilmeisesti hän on kuullut siitä paikallisilta asukkailta, sillä hänen mukaansa seudulla kerrotaan piileskellyn Ison vihan aikana, mutta raunio ei liity näihin tarinoihin.

Lehtosalon kuvauksen mukaan raunio on erittäin säännöllinen, ja noin 20 cm läpimitaltaan olevista luonnonkivistä tehty. Sen suunta on pohjoisluoteesta eteläkaakkoon, ja koko noin 6,5 x 4,0 x 0,7 m. Pohjoispäässä on pyöreä, keskeltä kuopalla oleva latomus, eteläpää muodostaa kapeamman pyrstön, joka päättyy kookkaaseen laakeaan kiveen. Kivet ovat irrallisia, paksun sammaleen peittämiä, ja niiden välissä on hiiltä. Raunion kunto on hyvä. Lehtosalo pitää röykkiötä mahdollisena rautakautisena hautana.

Muinaisjäännösrekisterissä kohteen muinaisjäännöstyyppinä on ”hautapaikat-hautaröykkiöt” ja ajoituksena ”rautakautinen?”.

Röykkiö tarkastettiin inventoinnissa 22.6.2004. Sen todettiin olevan hyvässä kunnossa ja vastaavan Lehtosalon sanallista kuvausta ja muodoltaan erityisesti hänen inventointikertomuksen liitteessä (karttaliite 8) olevaa piirrostaan, vaikka siihen onkin merkitty kuvan olevan ”aivan kaavamainen”. Röykkiö tosiaan koostuu pyöreästä, noin 5 m läpimittaisesta osasta, ja siihen eteläkaakossa liittyvästä, pitkänomaisesta, ehkä suorakulmaisesta (noin 2 m x 1 m) osasta. Rakennelma on muodoltaan niin säännöllinen ja hyväkuntoinen, että se selvästi on ehjä, ja siten ilmeisesti alun perin tähän muotoon rakennettu.

Pyöreä osa on poikkileikkaukseltaan sellainen, että kiveys nousee reunoilla aluksi pari kivikerrosta (noin 30 cm) jyrkemmin ja siitä melko tasaisesti kuperana laelle. Lehtosalon ilmoittama rökkiön korkeus (0,7 m) vastanee hyvin todellisuutta. Lehtosalon mainitsema kuoppa pyöreän osan keskellä ei inventoinnin aikana erottunut kovin hyvin. Tämä voi johtua siitä, että rökkiön keskellä oli kasvanut nuori kuusi, joka oli äskettäin kaatunut. Sen juuret olivat siirtäneet kiviä rökkiön keskiosan pinnalla. Juurten jättämässä kuopassa näkyi rökkiön sisällä, keskikohdalta hiukan pohjoiseen, pystyssä oleva, noin metrin pituinen ja yläreunasta noin 20 cm paksu, jokseenkin itä-länsi –suuntainen laakakivi. Sen yläreuna näytti olevan jonkin verran (noin yhden kivikerroksen verran) rökkiön pinnan alapuolella. Kivet laakakiven eteläpuolella olivat siirtyneet sen verran, että rökkiön sisäosan voi nähdä ainakin puolen metrin syvyyteen asti koostuvan samanlaisista, pienistä, 10-20 cm läpimittaisista kivistä kuin ulkopinnankin.

Rökkiön suorakulmainen lisäke oli inventoinnin aikana huonommin näkyvissä kuin pyöreä osa, koska edellä mainittu kuusi oli kaatunut sen päälle. Näytti kuitenkin siltä, että lisäke muodostuu vain yhdestä kivikerroksesta, jossa on jonkin verran suurempia kiviä kuin pyöreässä osassa. Lisäkkeen päässä on suurempi kivi, kuten Lehtosalokin mainitsee.

Rökkiö sijaitsee matalalla, alle metrin lähiympäristöä korkeammalla kallioharjanteella. Noin 15 m rökkiöstä pohjoiseen on avokallioharjanne, jonka pohjoisrinne laskee melko jyrkkänä pohjoiseen. Tältä kalliolta avautuu näköala luoteeseen ja pohjoiseen, mutta sitä rajoittavat yhtä korkeat mäet Lakeasuon toisella puolella noin puolen kilometrin päässä. Maanpinta rökkiön ympäristössä on kaikkialla sammalen ja ohuen turpeen peittämä, mutta useiden kymmenien metrien säteellä mineraalimaata on kallion pinnalla erittäin niukasti. Kallion notkelmissa on jonkin verran hiekkamoreenia, jonka pinta on varsin kivinen. Itse asiassa koko mäen lakialue ja jyrkemmät rinteet pohjoisessa ja luoteessa näyttävät maa-aineksen vähäisyyden ja kivisyyden vuoksi viljelyskelvottomilta. Mitä ilmeisimmin rökkiö ei ole ainakaan viljelysmaan raivaamisen tuloksena syntynyt. Rökkiö ei rakenteensa perusteella näytä kiukaan jäännökseltä, eikä ole muutenkaan syytä olettaa, että tällaisella paikalla olisi asuttu. Paikka on nyt tilan rajalla, ilmeisesti pääasiassa tilan 1:694 puolella, mutta ulottuen ehkä osittain tilan 1:34 maalle. Tämä raja on kuitenkin Ison jaon jälkeen syntynyt, ja rökkiö varmaankin sitä vanhempi. Rökkiö ei myöskään pienistä kivistä koostuvan rakenteensa vuoksi vaikuta rajamerkillä. Rökkiön maastosijainnin perusteella on kaiken kaikkiaan vaikea nähdä erityistä syytä rökkiön rakentamiselle juuri tälle paikalle.

Koska rökkiö sijaitsee parin kilometrin päässä lähimmästä tunnetusta historiallisen ajan alun asutuksesta (Heinlammi) ja vielä kauempana lähimmästä rautakautiseen asutuksen viittaavista muinaisjäännöksistä, ja koska rökkiön lähiympäristö on viljelyskelvotonta, ei sitä ole syytä pitää rautakautisena (maanviljelyskulttuuriin liittyvä) hautana. Myös rakenteeltaan, pelkästään kivistä koostuvana, rökkiö poikkeaa tyypillisestä rautakautisesta hautarökkiöstä. Sen sijaan rökkiö muodoltaan, koostumukseltaan ja rakentamistavaltaan vastaa täysin lapinraunio-tyyppistä varhaismetallikautista hautarökkiötä, vaikka ei sijaitsekaan rantakalliolla. Sisämaassa näitä muistuttavia rökkiöitä, joiden funktio tosin lienee hyvin harvoissa tapauksissa varmasti tutkimuksin todettu, esiintyy paikoitellen myös kalliomaastossa korkeilla paikoilla, joilta on usein laaja näköala. Myös Heinlammin rökkiön sijainti on tämän tapainen, vaikka toisaalta vielä tyypillisempi paikka sille olisi ollut esimerkiksi 15 m pohjoisempana, jyrkän rinteiden reunalla avokalliolla. Rökkiön muodon ja rakenteen perusteella, myös sen sijainti huomioon ottaen, kun viitteitä rökkiön muustakaan funktiosta ei ole, rökkiö olisi mielestäni parasta luokitella mahdolliseksi varhaismetallikautiseksi hautarökkiöksi.

**Kuvat**

Lahden kaupunginmuseon kuva-arkisto neg. 133673-133677

**Löydöt**

-

**Tutkimukset**

1962 inventointi P.-L. Lehtosalo (Hollolan pitäjän kiinteät muinaisjäännökset, kohde 72)

2004 inventointi Antti Bilund

**Huomautuksia**

Kohteesta on käytetty myös nimeä Soltinmaa.

Kohteen sijainti on muinaisjäännösrekisterissä ilmoitettu virheellisesti (x = 6771 62, y = 3430 62). Sijainti on korjattu.

Kohteen on muinaisjäännöstyyppiksi on muutettu ”hautapaikat – lapinrauniot” (tässäkin olisi hyvä käyttää kysymysmerkkiä tyyppin epävarmuuden ilmaisemiseksi) ja ajoitukseksi ”varhaismetallikautinen ?” edellä esitetyin perustein.

<b>Numero</b>	<b>Kunta</b>	<b>Kylä</b>	<b>Nimi</b>			<b>Kartta</b>	
17	Hollola	Korpikylä	Korpikylä			19	
<b>Peruskartta</b>		<b>x</b>	<b>y</b>	<b>z</b>	<b>p</b>	<b>i</b>	
2133 12	Sairakkala	6760420	2578720	130	6760545	3416122	
<b>Muinaisjäännöstyyppi</b>			<b>Ajoitus</b>				
kivirakenteet - röykkiöt			ajoittamaton				
<b>Lukumäärä</b>	<b>Rauhoitusluokka</b>		<b>Mj-tunnus</b>				
2	3		98010017				

### Ympäristö

Kohde sijaitsee Hollolan kirkosta 11,9 km etelään, Korpikylän – Herralan tien (tie 2954) itäpuolella, sen ja Riihimäentien (tie 54) risteyksestä 1,5 km itäkaakkoon, Pelkkisen talosta noin 220 m itään. Ympäristö on kumpareikkoista, osittain kallioista metsämaastoa. Kohde on etelään viettävässä sorarinteessä. Noin 100 m päässä lännessä pieni lampi (ei luonnonlampi, vaan kaivettu 1930-luvulla).

### Kohde

Röykkiöistä on ilmoittanut muinaistieteelliselle toimikunnalle Edvard Sieberg (Siikaniemi) 23.5.1904. Niitä oli paikkakunnalla mainittu lappalaisten tekemiksi. P.-L. Lehtosalo on tarkastanut röykkiöt inventoinnissa vuonna 1962. Hänen mukaansa röykkiöt sijaitsevat Pelkkisen päärakennuksesta noin 240-250 m itäkoilliseen. Ne ovat rinteeseen puolivälissä, ylempänä rinteessä maasto on kallioista. Lehtosalon tarkastaessa röykkiöt niitä oli kaksi kappaletta. Ne oli tehty luonnonkivistä. Toinen oli ehjä, pyöreäsoikea, kooltaan 3,0 x 2,5 x 0,5 m. Sen keskellä oli noin puolen metrin läpimittainen syvennys, joka ehkä oli tehty myöhemmin. Toinen röykkiö oli tästä noin 7 m päässä lännessä, ja se oli ollut Lehtosalon arvion mukaan alun perin suurin piirtein samanlainen. Kaatunut puu oli heittänyt sen lähes kokonaan hajalle. Röykkiöt näyttivät Lehtosalon mukaan ihmisen tekemiltä, mutta hiiltä tai muuta hautaan viittaavaa ei löytynyt.

Muinaisjäännösrekisterissä kohteen muinaisjäännöstyyppinä on ”hautapaikat-lapinrauniot” ja ajoituksena ”ajoittamaton”.

Hannu Poutiainen ja Antti Lahelma ovat etsineet röykkiöitä muutamia vuosia sitten Porvoonjoen asutustutkimus –hankkeen yhteydessä. Poutiaisen suullisen ilmoituksen mukaan röykkiöitä ei tällöin löytynyt muinaisjäännösrekisterin ilmoittamasta paikasta.

Inventointia varten otin yhteyttä Lahden kaupunginmuseon rakennuskulttuuriyksikössä tutkijana toimivaan Päivi Siikaniemeen, joka on kotoisin Pelkkisen talosta. Päivi Siikaniemi kertoi, että hän ja hänen veljensä, Pelkkisten talon nykyinen isäntä, Antero Siikaniemi eivät myöskään tiedä missä röykkiöt sijaitsevat. Päivi Siikaniemi tiedusteli asiaa myös vanhemmalta veljeltään Hannu Siikaniemeltä, jonka hän arveli joskus löytäneen metsästä jotain kuvauksen mukaisia röykkiöitä muistuttavaa. Hannu Siikaniemi vastauksen perusteella hän on havainnut jonkinlaisia kiveyksiä Tasankopellon luoteislaidan suuntaisena pellon kulmasta (x = 6760 31, y = 2578 72) koilliseen jatkuvan tilustien (ei näy kartalla) kaakkoispuolella. On kuitenkin epäselvää ovatko kyseessä Lehtosalon tarkastamat röykkiöt.



Inventoinnissa tarkastin 5.9.2004 maastoa laajalti sekä muinaisjäännösrekisteriin merkityn koordinaattipisteen ympäristössä että Hannu Siikaniemen ilmoittamalla alueella. Tarkastettu alue ulottui luoteessa Pelkkisen talon luoteispuolelta koilliseen kulkevalle traktoritielle ja kaakossa noin 100 m edellä mainitusta Tasankopellon luoteislaidan suuntaisesta tilustiestä kaakkoon. Koillisessa alue ulottui muinaisjäännöksen oletetusta sijainnista noin 60 m koilliseen sijaitsevan harjanteen kallioihin ja lounaassa lammen tasalle. Maastossa oli runsaasti erilaisia kivikasaumia, joista muutamat saattavat olla ainakin osittain ihmisen tekemiä (lähinnä kaskiröykkiöitä tai edellä mainitun tilustien raivauksessa syntyneitä kivikasoja), mutta useimmat ovat selvästi luontaisia kivikkoja. Yhtään selvää, kooltaan Lehtosalon kuvauksen mukaista röykkiötä ei löytynyt, vielä vähemmän kahta noin 7 m päässä toisistaan olevaa. Mahdollisten röykkiöiden tunnistamista muiden kivikasaumien ja maan pinnan luontaisten epätasaisuuksien joukosta vaikeuttaa alueen nykyinen kasvillisuus. Alueella kasvaa melko tiheää nuorehkoa metsää, ja sammalkerros on erittäin paksu. Ympäristö on täysin muuttunut 1960-luvun alusta, jolloin alue oli myrskyn kaataman metsän jäljiltä lähes avointa maastoa.

Lehtosalon 1962 tarkastamia röykkiöitä ei useista yrityksistä huolimatta ole voitu paikantaa maastossa, eivätkä ne näytä sijaitsevan ainakaan sillä paikalla, mihin ne on nykyisin muinaisjäännösrekisterissä merkitty. Röykkiöiden arvo muinaisjäännöksenä on Lehtosalon tarkastushavaintojenkin perusteella kyseenalainen, koska hän ei ole niistä voinut sanoa enempää kuin, että ne ”näyttävät ihmisten tekemiltä”. Röykkiöille muinaisjäännösrekisterissä nykyisin ilmoitettu tyyppi ”hautapaikat – lapinrauniot” ei ole perusteltu. Lehtosalo toteaa, ettei röykkiöistä löytynyt hiiltä, eikä mitään muutakaan hautaan viittaavaa. Luokittelu lapinraunioiksi perustuu ilmeisesti pelkästään ilmoittajan antamaan tietoon (paikkakunnalla mainittu lappalaisten tekemiksi). Röykkiöiden ympäristö on kuitenkin lapinraunioille täysin epätyypillinen. Kohde ehdotetaan siirrettäväksi kolmanteen luokkaan tai poistettavaksi muinaisjäännösrekisteristä. Mikäli kohde säilytetään muinaisjäännösrekisterissä, kohteelle sopiva tyyppi on ”kivirakenteet – röykkiöt” ja ajoitus ”ajoittamaton”.

### **Kuvat**

-

### **Löydöt**

-

### **Tutkimukset**

1962 inventointi P.-L. Lehtosalo (Hollolan pitäjän kiinteät muinaisjäännökset, kohde 74)  
2004 inventointi Antti Bilund)

### **Huomautuksia**

Kohteesta on käytetty myös nimeä Pelkkinen.

Kohteelle tyyppi on muutettu ”kivirakenteet – röykkiöt” ja rauhoitusluokaksi ”3”.



<b>Numero</b>	<b>Kunta</b>	<b>Kylä</b>	<b>Nimi</b>			<b>Kartta</b>
18	Hollola	Järventaka	Järventausta			34
<b>Peruskartta</b>		<b>x</b>	<b>y</b>	<b>z</b>	<b>p</b>	<b>i</b>
2134 10	Hollolan kirkonseutu	6772080	2570600	120-125	6772564	3408545
<b>Muinaisjäännöstyyppi</b>			<b>Ajoitus</b>			
kivirakenteet - rökkiöt			ajoittamaton			
<b>Lukumäärä</b>	<b>Rauhoitusluokka</b>		<b>Mj-tunnus</b>			
1	3		98010018			

### Ympäristö

Kohde sijaitsee Hollolan kirkosta 6,9 km länteen, Korpelan (entinen Joenpolvi) talon päärakennuksesta noin 150 m itään, Korpelaan vievän tien eteläpuolella, noin 25 m päässä siitä. Paikka on etelään viettävää peltorinnettä, jonka pohjoispuolella, heti Korpelaan vievän tien takana, kohoaa Suurimäki.

### Kohde

P.-L. Lehtosalo on tarkastanut rökkiön inventoinnissa vuonna 1962. Hän arvelee, että Sakari Kuusen ilmoitus Muinaistieteelliselle toimikunnalle 2.7.1928 saattaa tarkoittaa tätä rökkiötä.

Raunio on Lehtosalon mukaan pyöreä ja kooltaan 4 m x 4 m. Sen päälle on kerätty kiviä, joten alkuperäistä korkeutta on vaikea määritellä. Vuonna 1962 korkeus oli noin 1 m. Alimpien kivien välissä oli hiiltä ja nokea, ja myöhemmin pellostä heitettyt kivet erottuvat selvästi alkuperäiseen rökkiöön kuuluneista. Lehtosalo arvelee, että rökkiö saattaisi olla hauta.

Lehtosalon raportin liitteenä on kirje mv. Villehard Kanniselta, jonka omistamalla maalla rökkiö sijaitisi. Hän kertoo, että paikalla on ollut asumus 1800-luvun jälkipuoliskolla ("noin sata vuotta takaperin").

Muinaisjäännösrekisterissä kohteen muinaisjäännöstyyppinä on "hautapaikat-hautarökkiöt" ja ajoituksena "ajoittamaton".

Kohde tarkastettiin inventoinnissa 10.9.2004. Tällöin todettiin, että paikalla ei enää ole rökkiötä, vaan alue on raivattu pelloksi. Tarkastuksen aikana pellossa kasvanut vilja oli osittain leikattu sängeksi, mutta osittain leikkaamatta, muun muassa juuri niillä tienoin, missä rökkiö on sijainnut. Rökkiön kohdalla ei näin ollen ollut mahdollista tarkastaa maan pintaa.

Aiempien tietojen perusteella näyttää hyvin epätodennäköiseltä, että paikalla ollut rökkiö olisi ollut esihistoriallinen hautarökkiö. Rökkiö sijaitsee yli kuuden kilometrin päässä lähimmistä rautakautisista kiinteistä muinaisjäännöksistä (Hollolan kirkon ympäristössä) ja yli kolmen kilometrin päässä varsinaisesta Järventaustan kylästä, jonka ainoa rautakautinen löytö on soikea tuluskivi. Rökkiö sijaitsee historiallisen ajankin asutuksen kannalta syrjäisellä takamaa-alueella, jonne asutusta lienee syntynyt aikaisintaan 1700-luvulla. Rökkiön maastosijainnin perusteella ei myöskään ole syytä olettaa, että rökkiö olisi ollut lapinraunio-tyyppinen hautarökkiö. Maanomistajan ilmoitus, jonka mukaan

paikalla on ollut asumus, viittaa siihen, että kyseessä on ollut tulisijan jäännös. Tämä selittää sen, että Lehtosalo on havainnut kivien välissä hiiliä ja nokea.

Koska kohde on tuhoutunut, sitä ei ole syytä pitää rauhoitettuna muinaisjäännöksenä, vaan siirtää rauhoitusluokkaan 3. Koska se ei todennäköisesti ole ollut hautaröykkiö, eikä röykkiön tyyppiä toisaalta sen tuhouduttua voi enää määrittää varmasti, on sen tyyppi rekisterissä syytä muuttaa muotoon ”kivirakenteet - röykkiöt” tai poistaa kohde kokonaan rekisteristä.

#### **Kuvat**

Lahden kaupunginmuseon kuva-arkisto neg. 133680-133681

#### **Löydöt**

-

#### **Tutkimukset**

1962 inventointi P.-L. Lehtosalo (Hollolan pitäjän kiinteät muinaisjäännökset, kohde 75)

2004 inventointi Antti Bilund

#### **Huomautuksia**

Kohteesta on käytetty myös nimeä Joenpolvi. Joenpolven talo, jonka maalla röykkiö sijaitsee, on nykyisessä maastokartassa nimellä Korpela.

Muinaisjäännösrekisterissä kohteen nimenä on Järventausta, ilmeisesti koska se sijaitsee tämän nimiseen kylään kuuluvalla takamaa-alueella, vaikkakin varsin kaukana itse kylästä. Kylän maarekisterinimi maastokartalla on muodossa Järventaka.

Kohteen rekisteritiedot on muutettu edellä esitetyllä tavalla, tyyppiksi ”kivirakenteet – röykkiöt” ja rauhoitusluokaksi 3.

<b>Numero</b>	<b>Kunta</b>	<b>Kylä</b>	<b>Nimi</b>			<b>Kartta</b>	
19	Hollola	Parinpelto	Parinpelto			28	
<b>Peruskartta</b>		<b>x</b>	<b>y</b>	<b>z</b>	<b>p</b>	<b>i</b>	
2134 10	Hollolan kirkonseutu	6773640	2577280	85	6773817	3415289	
<b>Muinaisjäännöstyyppi</b>			<b>Ajoitus</b>				
kivirakenteet - röykkiöt			ajoittamaton				
<b>Lukumäärä</b>	<b>Rauhoitusluokka</b>			<b>Mj-tunnus</b>			
1	2			98010019			

### Ympäristö

Röykkiö sijaitsee Hollolan kirkosta 1,4 km pohjoiseen, Parinpellon kylän peltoaukean itäpuolella. Maasto on loivasti itään laskevaa hiekkakangasta, jolla kasvaa mäntyvaltaista metsää. Itäpuolella röykkiön lähellä on metsäisen suon reuna. Vesijärven nykyinen ranta on idässä ja pohjoisessa noin 250 m päässä, ja vanhojen rantavallien osoittama järvenlaskua edeltävä ranta noin 200 m päässä kummassakin suunnassa. Noin 20 m päässä röykkiöstä sen länsipuolella kulkee pohjois-etelä-suuntainen Mäntytie. Tien itäpuolella röykkiöstä etelään on omakotitaloja. Uusin oli inventoinnin aikana rakenteilla aivan röykkiön lähelle, siten, että sen ulkorakennus tulee sijaitsemaan noin 10 m röykkiöstä etelään.

### Kohde

P.-L. Lehtosalo on tarkastanut röykkiön inventoinnissa vuonna 1962. Hänen mukaansa röykkiö on muodoltaan pyöreä. Poikkileikkaukseltaan se on kekomainen: huippu on melko terävä, ja reunat selvärajaiset ja jyrkästi tasaiseksi maanpinnaksi taittavat. Röykkiön läpimitta on noin 3,5 m, ja korkeus 0,5 m. Röykkiössä on savi- ja hiekkakerroksen alla kiviä, ja maassa näkyy joitakin hiilenmuruja. Saven esiintyminen röykkiössä on huomiota herättävää, sillä maalaji ympäristössä on soransekaisista hiekkaa. Lehtosalon mukaan röykkiö tuskin on hauta. Hän on paikkakuntalaisilta kuullut, että lähistöllä on muitakin röykkiöitä.

Röykkiön muinaisjäännöstyyppinä muinaisjäännösrekisterissä syyskuussa 2004 oli ”hautapaikat – hautakummut” ja ajoituksena ”ajoittamaton”.

Kohde tarkastettiin inventoinnissa 7.5. ja 17.9.2004. Röykkiön eteläpuolella oli inventoinnin aikana rakenteilla omakotitalo. Aivan röykkiön vieressä oli sitä toukokuussa tarkastettaessa rakennustarvikekasa, joka vaikeutti röykkiön havainnointia. Röykkiö oli vahvan sammalkerroksen peittämä. Röykkiö näytti kuitenkin muodoltaan ja koostumukseltaan olevan aikaisempien kuvausten mukainen. Syyskuussa röykkiön eteläpuolitse aivan sen reunaa sivuten oli kaivettu tontin rajaa seuraava kuivatusoja. Oja oli röykkiön kohdalla noin puoli metriä leveä ja syvä. Ojan seinämässä oli nähtävissä, että röykkiön alla on savikerros. Se on selvästi ihmisen paikalle tuoma ja ilmeisesti röykkiön perustukseksi tarkoitettu. Sen alla on luontainen, lähes kivetön hiekka. Röykkiön ylä- ja alapuolilla rinteessä savea ei ole, vaan hiekka on heti ohuen turpeen alla. Savikerros näytti röykkiön alla enimmillään ainakin 20 cm paksulta (röykkiön alarinteen puoleisen reunan alla), mutta paksuuden arviointia vaikeuttaa se, että savi on voinut liikkua ojaa

kaivettaessa. Savikerroksen yläpinnalla ja sen lähellä oli melko runsaasti palanutta savea ja palaneita kiven paloja.

Savikerros ulottuu alarinteen puolella ohuempana ainakin pari metriä röykkiön reunan ulkopuolelle, mutta on vaikea sanoa, onko savea levitetty tarkoituksella näin laajalle, vai onko savi valunut röykkiöstä. Savikerroksen ulkoreunan tienoilla on kuitenkin muutamia kiviä, jotka näyttävät rajaavan savikerrosta. Ne voisivat olla esimerkiksi seinärakenteeseen liittyviä perustuksia, jos laajemmalle yltävä savikerroksen osa olisi savella päällystetty lattiataso. Tällaisen laajemman rakennusjäännöksen olemassaolo on kuitenkin näin vähäisten havaintojen perusteella hyvin epävarmaa.

Lehtosalo käsittelee röykkiötä inventointiraportissaan luvussa ”Epämääräinen aika” ja luonnehtii kohteen tyyppiä sanoilla ”Pyöreä, kiven- ja maansekainen kumpare, tuskin hauta”. Poutiainen vuoden 1998 inventointiraportissa ilmoittaa kohteen muinaisjäännöslajiksi ”röykkiö” ja ajoitukseksi ”ajoittamaton” ilman tarkempia perusteluja. Ilmeisesti hän ei pidä röykkiötä ainakaan hautana. Kukaan aiemmin röykkiön tarkastanut arkeologi ei siis ole pitänyt sitä hautana. Tämän kertausten inventointihavaintojen perusteellakaan röykkiötä ei ole syytä pitää hautana. Muotonsa ja selvien tulenpidon merkkien (palanut savi ja palaneet kivet) perusteella se näyttää todennäköisimmin kiuasmaisen tulisijan jäännökseltä, mutta koska varsinaisen röykkiön sisärakenteesta ei tarkastuksessa saatu selvää kuvaa, ja koska röykkiön alla oleva vahva savikerros on poikkeuksellinen, ei tätäkään voi pitää varmana. Muinaisjäännöksen tyyppi muinaisjäännösrekisterissä olisi parasta muuttaa röykkiöksi ilman viittauksia sen funktioon.

### **Kuvat**

Lahden kaupunginmuseon kuva-arkisto neg. 133682-133685

### **Löydöt**

-

### **Tutkimukset**

1962 inventointi P.-L. Lehtosalo (Hollolan pitäjän kiinteät muinaisjäännökset, kohde 76)  
 1998 inventointi Hannu Poutiainen (Hollolan kirkonseudun arkeologinen inventointi, MV Arkeol. os. 6/18.1.1999)  
 2004 inventointi Antti Bilund

### **Huomautuksia**

Kohteen muinaisjäännöstyyppiksi on edellä esitetyin perustein muutettu ”kivirakenteet – röykkiöt”.

Muinaisjäännösrekisterissä kohteen sanotaan sijaitsevan Pappilasta 320 m kaakkoon, mikä aikoinaan onkin pitänyt paikkansa, sillä Parinpellon leirikeskukseen paikalla on aiemmin ollut Hollolan kappalaisenpappila. Nykyisellään tämä paikan määrittely on kuitenkin pelkästään harhaanjohtava, sillä ainoa seudulla oleva pappila on Hollolan kirkon vieressä sijaitseva pappila.

<b>Numero</b>	<b>Kunta</b>	<b>Kylä</b>	<b>Nimi</b>			<b>Kartta</b>	
20	Hollola	Kutajoki	Kerkonkärki			30	
<b>Peruskartta</b>		<b>x</b>	<b>y</b>	<b>z</b>	<b>p</b>	<b>i</b>	
2134 10	Hollolan kirkonseutu	6778600	2579530	85-95	6778669	3417764	
<b>Muinaisjäännöstyyppi</b>	<b>Ajoitus</b>						
muinaisjäännösryhmät	moniperiodinen						
<b>Lukumäärä</b>	<b>Rauhoitusluokka</b>			<b>Mj-tunnus</b>			
16	2			98010020 (98040005)			

### Ympäristö

Muinaisjäännösalue sijaitsee Hollolan kirkosta 6,6 km pohjoiskoilliseen, Vesijärven rannalla, pohjoiseen pistävän Keronkärjen itäisemmässä kallioisessa niemekkeessä. Niemen kärkiosan kalliot kummassakin niemekkeessä ovat jyrkkäpiirteisiä. Kallioiden päällä on paikoin runsaasti luontaista kivikkoa, ja sammalkerros on paksu, vaikeuttaen pinnan havainnointia. Kallioilla kasvaa mäntymetsää. Kallioiden eteläpuolella on hiekkamoreeninirinnettä, jossa kasvaa sekametsää. Rinteen alla on melko tasaista maata, joka muuttuu savisemmaksi siirryttäessä kauemmas rinteen juurelta. Tasainen alue on lähes kokonaan raivattu pelloksi. Niemen sivuilla on tasamaan kohdalla melko jyrkät, paikoin törmämäiset, rinteet, jotka laskevat rantaan.

Itäisemmän niemekkeen kalliolla on kaksi kesämökkiä, mutta muut rakennukset ovat kalliorinteiden alaosassa, lähellä rantaa. Maastoa kallioilla ja niiden eteläpuolella moreenirinteellä ei ole kovin voimakkaasti muokattu kesämökkien rakennustöissä. Niemeen tulee tie pellon itälaitaa kiertäen. Tieltä eroavat polut kalliolla oleville mökeille ja niiden välistä pohjoisempana rannalla oleville mökeille. Pellon pohjoiskulmassa on pieni pysäköintialue.

### Kohde

Maanviljelijä Ilmari Kylämäki Kutkajoen Kissalasta on ennen vuotta 1930 löytänyt paikalta uurrenuijan (Holl. Mus. 551). Esine löytyi sattumalta maan pinnalta sorarinteestä. Löytötietojen mukaan paikalla oli myös seitsemän kiviröykkiötä.

P.-L. Lehtosalo on tarkastanut inventoinnissa vuonna 1962 uurrenuijan löytöpaikan (kohde 37) ja kiviröykkiöt (kohde 76). Tällöin hän kartoitti paikalta 14 röykkiötä. Röykkiöt 1-5 sijaitsivat kallioisten mäkien välisessä notkossa pellon länsi ja luoteispuolella ( $x = 6778\ 56-60$ ,  $y = 2579\ 50-52$ ,  $z = 90$ ). Röykkiöt 6-14 olivat rykelmänä ylempänä rinteellä pellon pohjoispuolella ( $x = 6778\ 60-62$ ,  $y = 2579\ 52-55$ ,  $z = 90-95$ ). Röykkiöt olivat vaihtelevan muotoisia ja kokoisia, pienin alle metrin läpimittainen, suurin yli kuusi metriä pitkä. Neljässä rinteellä sijaitsevassa oli keskellä maakivi. Kaikki rauniot on tehty etupäässä luonnonkivistä, mutta joukossa on kuitenkin myös selvästi lohkottuja kiviä.

Vuonna 1963 Lehtosalo kaivoi kolme röykkiötä. Kaksi pellon laidassa olevaa röykkiötä (numerot 4 ja 5) olivat vaarassa tuhoutua tietä ja pysäköintipaikkaa rakennettaessa. Kolmas (numero 6) sijaitsi ylempänä rinteellä. Röykkiöistä ei löytynyt esineistöä (löydöt



KM 16269:1-16 hiilinäytteitä), eikä niiden tarkoitus eikä ajoitus selvinyt varmasti. Lehtosalo arvelee, että rökkiöt 4 ja 5 olivat peltorökkiöitä, ja rökkiö 6 kiuasmainen tulisija.

Uurrenuijan (Holl. Mus. 551) löytökohta on rökkiön numero 6 vierellä ( $x = 6778\ 61$ ,  $y = 2579\ 52$ ,  $z = 90-95$ ). Paikalta ei kaivauksessa löytynyt mitään kiviakautiseen muinaisjäännökseen viittaavaa.

Kaivausten aikana läheiseltä kesämökiltä toimitettiin Lehtosalolle kolme viikinkiaikaista lasihelmeä, jotka olivat löytyneet mökin kukkapenkistä. Kukkapenkkiin oli tuotu multaa samalta tontilta. Lehtosalo havaitsi paikassa, josta multaa oli otettu, 12 m kesähuvilasta lounaaseen, epämääräisen kiveyksen (rökkiö 16,  $x = 6778\ 67$ ,  $y = 2579\ 56$ ,  $z = 90$ ) ja pintamaassa muutamia palaneita luunsiruja. Kukkapenkistä löytyi lisäksi palanut luunsiru ja pala sulanutta metallia. Lisäksi hän havaitsi etelämpänä kalliolla vielä yhden rökkiön (rökkiö 15,  $x = 6778\ 65$ ,  $y = 2579\ 56$ ,  $z = 90-95$ ).

Timo Sepänmaa on tarkastanut kohteen inventoinnissa vuonna 2002. Hän totesi, että alueella on edelleen mökkien molemmilla puolilla pensaikossa pelto- tai kaskirökkiöiden kaltaisia kivikasoja. Hän havaitsi samanlaisia myös Lehtosalon kartoittamasta alueesta noin 120 m lounaaseen, kallion lounaispuolella. Sepänmaa tarkasti myös eteläpuolista peltoaluetta, joka oli sängellä. Se näytti esihistoriallisten asuinpaikkojen kannalta sopivalta, mutta siltä löytyi vain historiallisen ajan löytöjä, jotka viittaavat siihen, että paikalla olisi ollut talo tai torppa. Tiilen kappaleita löytyi myös Sepänmaan pellon luoteispuolelle metsään kaivamista koekuopista.

Muinaisjäännösrekisterissä kohteen muinaisjäännöstyyppinä on ”muinaisjäännösrühmät” ja ajoituksena ”rautakautinen ja/tai keskiaikainen”. Uurrenuijan (Holl. Mus. 551) löytöpaikka oli rekisterissä erillisenä kohteena Kerkonkärki B.

Kohde tarkastettiin inventoinnissa 10.9.2004. Rökkiöiden todettiin olevan Lehtosalon kartan mukaisilla paikoilla, vaikka varsinkin tiheimmällä rökkiöalueella yksittäisten rökkiöiden tunnistaminen jäikin hieman tulkinnanvaraiseksi. Rökkiöt ja ympäristö yleensäkin ovat ilmeisesti säilyneet kesämökkien rakentamisesta huolimatta varsin hyvin sekä rinteellä että sen yläpuolella kalliialueella. Kuten Sepänmaakin mainitsee rökkiöitä tai muita kivikasaumia on myös Lehtosalon kartoittamalta alueelta lounaaseen. Läntisemmän kallion eteläpuolella, lounaaseen laskevalla rinteellä (likimain  $x = 6778\ 52$ ,  $y = 2579\ 45$ ,  $z = 90$ ) on muutamia pieniä rökkiöitä ja kivikasauma, joka näyttää maan pinnan tasoon kivillä täytetyltä kuopalta (läpimitta 1,5-2 m).

Niemessä oleva pelto oli sängin ja vahvan olkikerroksen peitossa, joten pintapöimintä ei ollut mahdollista. Maaperä vaikutti melko saviselta ainakin lounaaseen laskevan rinteiden reunalla. (Mahdollisesti se on hiekkaisempaa ja paremmin asuinpaikaksi sopivaa harjanteen keskiosassa). Läntisemmän kallion ja pellonreunan välille metsään, rantaan laskevan rinteiden reunalle (likimain  $x = 6778\ 52$ ,  $y = 2579\ 47$ ,  $z = 90$ ), tehtiin muutamia koepistoja, koska maaperä oli siellä hiekkaisista, ja paikka vaikutti topografialtaan sopivalta asuinpaikaksi. Kaikissa koepistoissa ohuen turpeen alla oli erittäin tumma, noin 15 cm paksu hiekkamultakerros. Mitään esihistorialliseen tai historialliseen ajankaan asutukseen viittaavia löytöjä ei kuitenkaan tavattu.

Vuoden 1963 kaivauksen yhteydessä kesämökkiläiseltä saadut löydöt viittaavat siihen, että Kerkonkärjessä on rautakautinen hauta tai kalmisto. Lehtosalon antamien tietojen perusteella tämä todennäköisesti sijaitsee kallion pohjoisrinteellä, ja siihen saattaa liittyä jonkinlainen kiveys. Tällainen rantakalliolla sijaitseva myöhemmän rautakauden



polttohauta tai -kalmisto, johon ei liity ainakaan selvää röykkiötä, ei nykyisen tietämyksen mukaan ole Päijät-Hämeessä ainutlaatuinen ilmiö (vrt. Nastolan Skinnari). Kallion eteläpuolella olevia röykkiöitä ei tähän astisten tutkimusten perusteella ole syytä pitää hautoina, vaan ajoittamattomina ja funktioltaan tuntemattomina röykkiöinä, joista osa tosin on ilmeisesti viljelysröykkiöitä. Koska mitään kivikautisia kiinteitä muinaisjäännöksiä ei ole havaittu, on paikalta löytynyttä uurrenuijaa pidettävä irtolöytönä.

### **Kuvat**

-

### **Löydöt**

KM 15890:1-4 lasihelmiä, sulanutta metallia, palanutta luuta

KM 16269:1-16 hiilinäytteitä

Holl. Mus. 551 uurrenuija

### **Tutkimukset**

1962 tarkastus A.-L. Hirviluoto

1962 inventointi P.-L. Lehtosalo (Hollolan pitäjän kiinteät muinaisjäännökset, kohteet 37 ja 78)

1963 kaivaus P.-L. Lehtosalo

2002 inventointi Timo Sepänmaa (Hollolan Vesijärven rantaosayleiskaava-alueen arkeologinen inventointi, kohteet 7 ja 8)

2004 inventointi Antti Bilund

### **Huomautuksia**

Rekisteritiedoissa mainittu ajoitus ”rautakautinen ja/tai keskiaikainen” koskee ilmeisesti vain rautakautisia esinelöytöjä. Röykkiöitä ei ole ajoitettu, eikä ole erityistä syytä pitää niitä edes keskiaikaisina, vaan niille sopiva ajoitus on ”ajoittamaton”. Uurrenuijan Holl. Mus. 551 löytöpaikka on liitetty tähän muinaisjäännösryhmään (syyskuussa 2004 muinaisjäännösrekisterissä erillisenä kohteena, Kerkonkärki B, mj-tunnus 98040005). Edellä mainittujen muutosten vuoksi ajoitukseksi on muutettu ”moniperiodinen” (aiemmin ”rautakautinen ja/tai keskiaikainen”).

<b>Numero</b>	<b>Kunta</b>	<b>Kylä</b>	<b>Nimi</b>			<b>Kartta</b>
21	Hollola	Tiirismaa	Tiirismäki			9
<b>Peruskartta</b>		<b>x</b>	<b>y</b>	<b>z</b>	<b>p</b>	<b>i</b>
3111 03 Lahti		6767880	3419600	195-210	6767880	3419600
<b>Muinaisjäännöstyyppi</b>		<b>Ajoitus</b>				
kivirakenteet		historiallinen				
<b>Lukumäärä</b>	<b>Rauhoitusluokka</b>				<b>Mj-tunnus</b>	
kymmeniä	2					

### Ympäristö

Kohde sijaitsee Hollolan kirkosta noin 6 km kaakkoon, Tiirismaan harjanteen laella, sen länsipäässä, noin kilometrin radioasemalta länsiluoteeseen. Maasto on melko tasaista kangasta, joka harjanteen pohjoissivulla laskee loivasti koilliseen ja pohjoiseen, eteläisivulla lounaaseen. Näillä suunnilla rinne alkaa kauempana laskea jyrkästi. Itäkaakossa maasto nousee loivasti kohti radioasemaa. Maaperä on vaihtelevasti kivistä hiekkamoreenia. Alueella kasvaa vanhaa kuusivaltaista havumetsää. Aluskasvillisuus on hyvin rehevää, ja koostuu pitkistä heinästä ja muusta ruohovartisesta kasvillisuudesta sekä pensaista (mm. vadelma, taikinamarja). Harjanteen laen kärkiosa sähkölinjasta länteen (300-500 m koordinaattipisteestä länsiluoteeseen) on hakkuuaukeata, jonka metsä on kaatunut lähes kokonaan myrskyssä 2000-luvun alussa. Alueella kiertelee ulkoilureittejä ja latupohjia.

### Kohde

P.-L. Lehtosalo on tarkastanut kohteen inventoinnissa vuonna 1962. Hän kuvauksensa siitä on seuraavanlainen: ”Pyöreä kiviraunio sekä useita kivikasoja ja aitoja, jotka lienevät peräisin paikalla muinoin olleen Tiirismäen tilan rakennuksista. Alppi Talvia -niminen henkilö on antanut tiedon joistakin Tiirismaalla olevista kivikasoista, mutta ei ole varmaa, onko hän tarkoittanut näitä. Rauniot ovat joka tapauksessa hyvin epämääräisiä.” Lehtosalo on valokuvannut edellä mainitun pyöreän röykkiön (noin 3 x 3 m), joka sijaitsee ”Tiilijärven polulta n. 40-50 m itään, Kiiskojalle vievän polun risteyksestä n. 100 m suoraan etelään.” Muista havaitsemistaan jäännöksistä hän kertoo seuraavasti: ”N. 10 m rauniosta eteläkaakkoon on kaksi hautamaista kuoppaa, joiden koko on 4-5 x 3 x 2 (syvyys) m. N. 50 m:n päässä idässä on pari epämääräistä rauniota ja Tiirismäen tilan vanhoja kiviaitoja. Kiiskojalle vievän polun pohjoispuolella on myös pari pyöreätä rauniota. Pieniä kivikasoja esiintyy myös Tiilijärven ja näkötorin polkujen risteuksen koillispuolella. Kaikki nämä ovat jokseenkin epämääräisiä ja joissakin näkyy selviä tiilenkappaleita.” Lehtosalo on merkinnyt nämä kohteet inventointikartalle kahdelle alueelle. Kaikki sijaitsevat ilmeisesti pohjoisemmalla alueella (x = 6767 84-96, y = 3419 52-62), paitsi viimeksi mainittu (Tiilijärven ja näkötorin polkujen risteuksen koillispuolella) etelämpänä (x = 6767 72-79, y = 3419 53-59).

Muinaisjäännösrekisterissä kohteen muinaijännöstyyppinä on ”kivirakenteet - latomukset”, ajoituksena ”ajoittamaton” ja lukumääräksi on ilmoitettu yksi. Kuvauksen

mukaan muinaisjännös on pyöreä, halkaisijaltaan 3 m oleva kiviraunio. Röykkiön läheisyydessä on useita epämääräisiä kivikasoja ja -aitoja sekä kaksi hautamaista kuoppaa.

Antti Lahelma Lahden kaupunginmuseosta on käynyt 7.12.2001 Tiirismaalla, edellä mainitusta alueesta noin 300 m länsiluoteeseen, tarkastamassa kiviröykkiöitä metsäkoneenkuljettaja Ismo Rämön ilmoituksen perusteella. Rämö on ilmeisesti ollut korjaamassa alueella myrskyn kaatamaa puustoa. Tarkastuskertomusta tästä käynnistä ei ole. Tässä esitetyt tiedot perustuvat Lahden kaupunginmuseon Arkeologian yksikössä säilytettyyn Antti Lahelman ja Helsingin yliopiston Lahden toimipisteessä työskentelevän FM Antti Hovin väliseen Tiirismäen röykkiöitä, kasvistoa ja asutushistoriaa koskevaan sähköpostikirjeenvaihtoon.

Lahelman tarkastama kohde oli mäen luoteisosassa, hiihtohissistä lounaaseen, sijainnut, ”puun alta paljastunut kiviröykkiö, jolla selvästi oli jonkin verran ikää ja selkeä kekomainen muoto. Samalla huomattiin, että alueella oli paljon (kymmenen tai enemmän) muitakin röykkiöitä – osa melko isoja – ja muitakin kivirakenteita, kuten kiviaitaa ym.” Lahelman muistiinpanoista käy ilmi, että tarkastettu röykkiö oli sähkölinjan länsipuolella.

Hovi antaa useissa eri sähköpostiviesteissä Tiirismäen alueesta mm. seuraavat tiedot. Suunnistuskartassa on merkittynä 26 kiviröykkiötä ja neljä pätkeä kiviaitaa. Myrskyn kaatamalla kuusikkoalueella lännempänä (tarkoittanee Lahelman tarkastamaa aluetta, A.B.) on myös matalampia ja sammaleisempia kivikasoja, joita ei ole kartassa. Sakari Kuusi (Hollolan pitäjän historia II, s. 117) mainitsee Tiirismäen talon perustamisen Tiirismaan kylän liikamaalle ison jaon yhteydessä. Hovin mukaan jako on suoritettu 1814-1824. Tiirismäen uudistila oli sittemmin ollut Messilän omistajien viljelyksessä. Messilän entisen omistajan Kyösti Toivosen mukaan alueella 1800-luvulla ollut hirsirakennus on ollut pystyssä vielä vuonna 1900, sitten siirretty Messilään. Alueella oli laidunnettu karjaa vielä 1930-40-luvulla. Talon paikka on ollut hiihtohissistä kaakkoon olevien kiviaitojen kohdalla.

Hovi mainitsee 15.6.2003 lähettämässään viestissä käyneensä katsomassa myös Tiirismaan laen läntisimpiä röykkiöitä. Hän kuvaa tarkemmin kolme suurta röykkiötä. ”Eteläisin kolmesta oli n 12x3x0,5 m, suunta noin länteen, vieressä päädyssä 2x3x0,5 m kivikasa (keskeltä matalampi). Keskimmäinen röykkiö n 10x1,5x1 m, suunta noin luoteeseen ja tarkemmin katsoen (myrskyn kaataman) hakkuualan yli suoraan kohti Hollolan kirkkoa (kellotapulia) ja siis myös melko lähelle Kapatuosian linnavuorta. Pohjoisin kasoista oli neliömäisempi, keskiosasta matalampi, n 11x12x1,2 m, vasemman nurkan suunta (vaikeampi todeta) noin luoteeseen, kasan takana lännessä kaksi pyöreämpää kivikasaa, 1. ehkä noin 10 m päässä. Kasojen päädyt ovat n 20-30 m sähkölinjasta itään. Kasojen pitkä muoto on erilainen kuin idempänä olevilla yli 20 pyöreällä kivikasalla, mitkä ovat lähempänä 1800-luvun Tiirismäen tilan aluetta.”

Lisäksi Hovi pohtii röykkiöiden ja asutusjäänteiden ajoitusta, arvelen osan liittyvän Tiirismäen taloon, osan ehkä aiempaan kaskeamiseen. Hän kysyy myös (mm. paikalta avautuvaan laajaan näköalaan viitaten) voisivatko edellä mainitut suuret röykkiöt olla pronssikautisia hautoja.

Kohde tarkastettiin inventoinnissa 21.6.2004. Muinaisjännösrekisterin mainitsema pyöreä röykkiö ja sen kaakkoispuolella olevat kuopat löytyivät maastosta melko tarkasti ilmoitetulta paikalta. Röykkiö näyttäisi kuitenkin sijaitsevan 10-20 m kaakkoon ilmoitetusta pisteestä (50 m ulkoilureittien risteyksestä ulkoilureittiä pitkin kaartaen itään ja 30 m ulkoilureitiltä kohtisuoraan kaakkoon, x = 6767 87, y = 3419 61). Tunnistus

perustuu rökkiön kaakkoispuolella oleviin kuoppiin, sillä varsinaista rökkiötä, joka kyllä on ehjä, on sammaleen ja tiheän aluskasvillisuuden vuoksi, ja koska lähistöllä on muutamia muitakin samanlaisia, vaikea tunnistaa samaksi kuin Lehtosalon valokuvaama. Myöskään polkuihin perustuva paikantaminen Lehtosalon tapaan ei ole mahdollista, sillä nykyiset ulkoilureitit eivät kaikilta osin kulje entisten polkujen paikoilla, ja vanhat polut ovat hävinneet tiheän aluskasvillisuuden joukkoon. Muita lähistöllä havaittuja jäänteitä (yksittäisten kivirökkiöiden lisäksi) ovat tiiltä sisältävä rökkiö (uunin raunio) ulkoilureitin kaakkoispuolella, noin 40 m risteyksestä itään ja 10 m päässä reitiltä ( $x = 6767\ 86$ ,  $y = 3419\ 58$ ), ja kaksi edellisiä muistuttavaa kuoppaa idempänä matalalla kumpareella (sijainti likimain  $x = 6767\ 85$ ,  $y = 3419\ 62$ ). Kaikki nämä kuopat, sekä rökkiön luona että idempänä, näyttivät tavallisilta perunakuopilta. Lännempänä, kahden pohjoiseen suuntautuvan ulkoilureitin välisellä alueella ( $x = 6767\ 88-96$ ,  $y = 3419\ 54-60$ ) oli kaksi pohjois-etelä -suuntaista kiviaitaa ja joitakin kivirökkiöitä. Myös etelämpänä ( $x = 6767\ 72-79$ ,  $y = 3419\ 53-59$ ) oli havaittavissa pieniä kivikasvoja, kuten Lehtosalon mainitsee.

Lehtosalon mainitsemien rökkiöiden lisäksi yksittäisiä rökkiöitä oli myös lännempänä pohjois-etelä -suuntaisen ulkoilureitin ja sähkölinjan välissä ( $x = 6767\ 80-6768\ 04$ ,  $y = 3419\ 30-50$ ). Rökkiöitä saattaa olla laajemmalla alueella etelässä ja pohjoisessa, sillä koko lakialuetta ei tutkittu. Alueella kasvaa nyt vanhaa kuusikkoa, mutta maan pinnan tasaisuuden ja aluskasvillisuuden perusteella näyttää siltä, että alue on ollut aiemmin peltona.

Kuusikon ja hakkuualueen rajalla, parikymmentä metriä sähkölinjan itäpuolella havaittiin Hovin sähköpostiviestissään kuvaamat kolme suurta rökkiötä. Eteläisin niistä sijaitsee lounaaseen viettävällä rinteellä (sijainti likimain  $x = 6767\ 95$ ,  $y = 3419\ 33$ ), keskimmäinen harjanteen laella ( $x = 6767\ 95$ ,  $y = 3419\ 33$ ) ja pohjoisin koilliseen viettävällä rinteellä ( $x = 6768\ 04$ ,  $y = 3419\ 36$ ). Rökkiöt ovat mitoiltaan ja yleiseltä muodoltaan Hovin kuvauksen mukaisia. Varsinkin eteläinen ja pohjoinen ovat kuitenkin muodoltaan epäsäännöllisiä. Eteläisessä on useita vallimaisia korkeita osia eri reunoilla, ja niiden välissä ja osittain ympärillä matalampaa kivikkoa. Mielestäni kaikki kolme rökkiötä näyttävät siltä, että niihin on ajettu pelloilta (nykyisestä itäpuolisesta kuusikosta ?) kerättyjä pieniä kiviä, ja uudet kuormat on aina kaadettu melko satunnaisesti kasan jatkoksi, jolloin välillä on muodostunut korkeampia valleja, välillä tasaisempaa kivikkoa. Joka tapauksessa rökkiöissä on niin paljon kiviä, ettei niitä ole voitu kerätä heittoetäisyydeltä, kuten pienemmissä rökkiöissä, vaan kiviä on täytynyt koota laajemmalla alueella.

Sähkölinjalla ja sen länsipuolisella mäen lakialueella, joka nyt on kannokkoista ja pensaita kasvavaa, laikutettua hakkuuaukkoa, oli runsaasti kivirökkiöitä, kuten Lahelmakin kertoo. Rökkiöitä oli ainakin alueella, joka ulottuu sähkölinjalta noin 100 m länteen, 195 m mpy korkeuskäyrän yläpuolella tasalla  $y = 3419\ 25$  kulkevan pohjois-etelä -suuntaisen harjanteen itärinteelle. Tiheän aluskasvillisuuden vuoksi erityisesti puiden kaatuessa tai metsätöissä rikkoutuneet rökkiöt olivat parhaiten havaittavissa. Niitä oli näkyvillä ainakin parikymmentä, useimmat kooltaan pieniä (1-1,5 m), suurimmat 3-4 m. Pari ehjääkin rökkiötä havaittiin. Maaperä alueella oli hiekkamoreenia, mutta vaikutti kivisemmältä kuin sähkölinjan itäpuolella kuusikossa. Aukean itäosassa, sillä alueella, missä rökkiöitäkin oli, maan pinnalla oli ohut tumma, multainen kerros, mutta aivan lakialueen kärjessä, missä rökkiöitä ei ollut, tätä ei näyttänyt olevan.

Yhteenvedona voidaan todeta, että Tiirismäellä on useiden satojen metrien läpimittaisella alueella kymmenittäin erikokoisia röykkiöitä, jotka ilmeisesti ovat syntyneet viljelysmaan raivauksen tuloksena. Alueen itäosassa on kiviaitoja, kuoppia ja rakennusjäännös, jotka liittyvät 1800-luvun Tiirismäen taloon. Osa röykkiöistä liittyy ilmeisesti talon viljelyksiin, osa voi olla vanhempia ja liittyä kaskiviljelyyn. Mitään viitteitä siitä, että alueella olisi muun tyyppisiä tai esihistoriallisia muinaisjäännöksiä, ei mielestäni ole. Sähkölinjan itäpuoliset suuret röykkiöt eivät muotonsakaan perusteella näytä hautaröykkiöiltä, vaan pelloilta kerätystä kivistä muodostuneilta kasoilta. Kokonaisuutena Tiirismäen alue on hyvin säilynyt esimerkki autioituneesta 1800-luvun talon paikasta, jolla saattaa olla jälkiä myös varhaisemmasta (kaski)viljelystä. On kuitenkin vaikea nähdä mitään perustetta sille, että juuri nykyisin muinaisjäännösrekisterissä mainittu röykkiö, ainoana kaikkien lähialueella olevien erilaisten röykkiöiden ja asutusjäännösten joukossa, olisi luokiteltava rauhoitetuksi muinaisjäännökseksi. Kohde olisikin rajattava niin, että se sisältää järkevän kokonaisuuden alueella olevia röykkiöitä ja asutusjäännöksiä.

### **Kuvat**

Lahden kaupunginmuseon kuva-arkisto neg. 133660-133664

### **Löydöt**

-

### **Tutkimukset**

1962 inventointi P.-L. Lehtosalo (Hollolan pitäjän kiinteät muinaisjäännökset, kohde 79)  
2004 inventointi Antti Bilund

### **Huomautuksia**

Kohteen tyyppi on muutettu ”kivirakenteet”, ajoitukseksi ”historiallinen” ja lukumääräksi ”kymmeniä”. Karttaliitteessä on esitetty kohteen laajuus siten, että kaikki inventoinnissa havaitut röykkiöt ja asutusjäänteet sisältyvät siihen. Röykkiöitä saattaa olla laajemmalla alueella. Toisaalta muinaisjäännökseksi rajattava alueen laajuus on erikseen harkittava, ja se voi olla pienempi kuin kartassa esitetty alue. Muinaisjäännöksen rajaamiseksi röykkiöt ja jäännökset olisi syytä kartoittaa tarkemmin kuin tässä inventoinnissa on ollut mahdollista.



<b>Numero</b>	<b>Kunta</b>	<b>Kylä</b>	<b>Nimi</b>			<b>Kartta</b>
22	Hollola	Hahmajärvi	Tulimäki			17
<b>Peruskartta</b>		<b>x</b>	<b>y</b>	<b>z</b>	<b>p</b>	<b>i</b>
2133 11 Herrala		6754160	2579100	100-105	6754260	3416210
<b>Muinaisjäännöstyyppi</b>	<b>Ajoitus</b>					
asuinpaikat - asumuspainanteet	esihistoriallinen?					
<b>Lukumäärä</b>	<b>Rauhoitusluokka</b>	<b>Mj-tunnus</b>				
1	2	98010022				

### Ympäristö

Kohde sijaitsee Hollolan kirkosta 17,9 km etelään, Hahmajärven kaakkoisen lahden eteläpäästä 300 m etelään, rautatien eteläpuolella, 100 m päässä siitä ja 200 m Ali-Maattolan talosta itään. Tulimäki on noin 200 m läpimittainen ja 10-15 m ympäröiviä notkoja ylemmäs kohoava kumpare. Rautatie leikkaa mäen pohjoisosaa, ja lounaisosassa on peltoa. Mäen laki ja itärinteet ovat metsämaata. Pohjois-, itä- ja kaakkoisrinteillä on laajoja, vanhoja, täysin metsittyneitä hiekkakuoppia. Maaperä on osittain hiekkaista, mutta ainakin pelloksi raivatulla osalla huonosti lajittunutta, saven- ja soransekäistä maata. Mäen juurella idässä on uusi radan alikulku, josta tuleva tie (ei näy karttaliitteessä) kiertää mäen eteläpuolitse takaisin radan varteen ja jatkuu vanhan tien linjaa lounaaseen Näsäkkään ja Järvelään.

### Kohde

P.-L. Lehtosalo on tarkastanut kohteen inventoinnissa vuonna 1962. Lehtosalo mainitsee painanteen ajaltaan epämääräisenä mahdollisena kodanpohjana. Sen oli hänelle osoittanut Maattolan talon isäntä Arvo Maattola. Kuvauksesta ei käy ilmi liittyykö painanteeseen jotain paikallista perimätietoa, jonka perusteella Maattola oli sen osoittanut. (Lehtosalo oli etsimässä Maattolan mailta erilaisissa lähteissä mainittuja lapinraunioita ja käräjäkiviä, joita ei kuitenkaan löytynyt.) Hahmajärveltä kotoisin oleva arkeologian harrastaja Eero Siljander kuitenkin muistaa jo aivan pikkupoikana, todennäköisesti ennen Lehtosalon inventointia, kuulleen, ja kylällä yleisesti tiedetyn, että painanne on ”kodanpohja”. Hänen käsityksensä mukaan tämä tieto on alun perin peräisin Hahmajärvellä 1900-luvun alussa talon omistaneen senaattori Tudeerin arkeologiasta kiinnostuneelta sukulaiselta, jonka nimi oli Ehrnrooth. Tämä olisi tietävästi jopa löytänyt paikalta jotain muinaiseen asutukseen viittaavaa. Museoissa ei kuitenkaan ole mitään paikalta talteen saatuja esinelöytöjä, jotka toisivat lisätietoa painanteen luonteesta tai iästä.

Syyskuussa 2004 muinaisjäännösrekisterissä kohteen muinaisjäännöstyyppinä oli ”asuinpaikat – asumuspainanteet” ja ajoituksena ”esihistoriallinen?”.

Kohde tarkastettiin inventoinnissa 9.6.2004. Painanteen todettiin säilyneen ehjänä ja olevan Lehtosalon kuvauksen mukainen. Se sijaitsee pellon koilliskulmasta 13 m etelään (keskikohta) ja pellon reunasta 5 m itään (painanteen länsireuna). Maan pinta paikalla on tasaista, mutta mäen laelta itään viettävä rinne alkaa laskeutua melko jyrkkänä aivan painanteen reunan vierestä. Pohjoisessa maa nousee loivasti. Etelässä on 1-2 m korkeampi harjukumpare, jonka korkein kohta on noin 20 m päässä painanteesta. Kumpareen itä- ja



eteläsivut laskevat jyrkinä. Ympäristössä on vanhoja täysin metsittyneitä hiekkakuoppia. Idässä sellaisen reuna on 15 m päässä painanteesta ja sitä 3-4 m alempana. Rinne viettää tasaisesti koko näiden välisen matkan. Myös koillisessa hiekkakuopan reuna on 15 m etäisyydellä, etelässä hieman kauempana, kumpareen etelärinteellä. Ennen Hahmajärven laskua notkon pohja painanteelta itään laskevan rinteessä on ollut hyvin lähellä järven pinnan tasoa. Silloin tai ainakin joskus esihistoriallisella ajalla, ennen notkon soistumista, rinteessä on saattanut olla avovettä, eli Hahmajärvestä etelään pistävä lahti.

Painanne on selvästi ihmisen tekemä ja reunavallillinen. Siinä ja sen ympäristössä kasvaa nuoria lehtipuita ja pensaita. Eteläisellä reunavallilla kasvaa suuri kuusi. Painanne on muodoltaan säännöllinen. Silmämääräisesti arvioiden se on pyöreä tai hiukan soikea (länsi-itä –suunnassa pitkänomainen, edellä mainittu suuri kuusi vaikeuttaa eteläreunan vallin hahmottamista). Halkaisija vallin korkeimmalta kohdalta mitattuna on noin 6 m, ja syvyys 30 cm. Pohja on jokseenkin tasainen, ja reunat selvät, melko jyrkästi ylös taivuttavat. Painanteen pohjalla, aivan sen reunassa oli nähtävissä yksi suurempi kivi, joka ei kuitenkaan erityisesti pistänyt esiin maasta. Muuten painanteessa tai reunavalleissa ei näkynyt tai jalalla kokeillen tuntunut kiviä. Vallin leveys on noin metri, ja korkeus ympäröivästä maan pinnasta 10-15 cm. Painanteen pohjois- ja koillispuolella maan pinnalla on jonkin verran irtokiviä, jotka on ilmeisesti siirretty paikalle pellolta tai hiekkakuopista.

Tutkin painannetta ja sen ympäristöä vielä 5.9.2004. Viereinen pelto oli silloin kynnetyt. En havainnut pellossa mitään esihistorialliseen asutukseen viittaavaa. Tein painanteen keskelle noin 25 cm läpimittaisen koekuopan. Koekuopassa oli noin 10 cm paksu kerros tummaa hieta-savipohjaista lehtomultaa. Tämän alla oli noin 35 cm syvyyteen (kuopan pohjaan) asti harmahtavaa, kovaa ja tiivistä, vähäkivistä hieta-hiesu-pohjaista, savipitoista maata. Maa näytti maalajiltaan samanlaiselta (ehkä hieman vähäkivisemmältä) kuin viereinen peltoma. Maa oli selvästi luontaista, ihmisen kaivamatonta, eikä siinä ollut mitään asumiseen viittaavia löytöjä tai värjäymiä (kulttuurikerrosta). Lehtosalon mukaan painanteen pohja on kovaksi tallattua savea, mutta koekuopan perusteella maalaji on sinänsä (savipitoisuutensa vuoksi) kovaa, eikä mitään merkkejä sen tarkoituksellisesta tiivistämisestä ollut havaittavissa.

Inventoinnin perusteella kohteessa on asumuspainanteen näköinen painanne, joka on selvästi ihmisen tekemä. Ei ehkä ole aivan mahdotonta, että paikalla olisi asuttu, jos Hahmajärven lahti on ulottunut rinteeseen juurelle idässä. Paikka ei kuitenkaan siinäkään tapauksessa ole topografiselta sijainniltaan tyypillinen rantasidonnainen asuinpaikka, joilla asumuspainanteita yleensä tavataan. Inventoinnissa paikalta ei pintapöimintana eikä koekuopasta löytynyt mitään mikä viittaisi siihen, että paikalla on asuttu esihistoriallisena aikana (tai myöhemminkään). Näin ollen ei ole perusteita pitää kohdetta asuinpaikkana. On mahdollista, että painanne on syntynyt jonkin muun toiminnan tuloksena. Se voisi muotonsa perusteella olla esimerkiksi valmiiksi raivattu, mutta jostain syystä käyttämättä jätetty hiilimiilun pohja. Kohteen poistamista muinaisjäännösrekisteristä olisi syytä harkita.

## Kuvat

Lahden kaupunginmuseon kuva-arkisto neg. 133644-133647

## Löydöt

-

**Tutkimukset**

1962 inventointi P.-L. Lehtosalo (Hollolan pitäjän kiinteät muinaisjäännökset, kohde 82)  
2004 inventointi Antti Bilund

**Huomautuksia**

Kohde on peruskartalla (ja aiemmin myös muinaisjäännösrekisterissä) merkitty kohtaan  $x = 6754\ 14$ ,  $y = 2579\ 12$ . Pellon kulman mukaan mitattu paikka on 20-25 m tästä luoteeseen ( $x = 6754\ (15-)\ 16$ ,  $y = 2579\ 10$  (KKJ2-järjestelmässä) eli  $p = 6754260$ ,  $y = 3416210$ ). Rekisteritiedot on muutettu edellisen mukaisiksi.

<b>Numero</b>	<b>Kunta</b>	<b>Kylä</b>	<b>Nimi</b>			<b>Kartta</b>	
23	Hollola	Järventaka	Hiidenlähde			25	
<b>Peruskartta</b>		<b>x</b>	<b>y</b>	<b>z</b>	<b>p</b>	<b>i</b>	
2133 12 Sairakkala		6769400	2571160	112	6769861	3408981	
<b>Muinaisjäännöstyyppi</b>	<b>Ajoitus</b>						
kultti- ja tarinapaikat - lähteet	ajoittamaton						
<b>Lukumäärä</b>	<b>Rauhoitusluokka</b>			<b>Mj-tunnus</b>			
1	2			98010023			

## Ympäristö

Kohde sijaitsee Hollolan kirkosta 7,0 km länsilounaaseen ja Järventaustan Piekkarin talosta noin 0,5 km itään, Perunavuoren juurella, sen pohjoiskärjessä. Perunavuori on korkea ja jyrkkärinteinen harjumuodostuma. Sen rinteillä, muun muassa lähteen yläpuolella on luontaisia, huuhtoutuneita kivikoita (pirunpeltoja). Inventoinnin aikana Perunavuoren rinteet olivat lähes paljaaksi hakatut. Lähteen pohjoispuolella on tasaista, ojitettua, metsää kasvavaa suota. Lähde on kivikkoisen rinteiden juurella, aivan suon laidassa. Suon laitaa pitkin, muutaman metrin päästä lähteen eteläpuolitse, kulkee polku, joka inventoinnin aikaan oli tosin metsätraktorin melko pahoin myllertämä.

## Kohde

P.-L. Lehtosalon tarkastaessa lähteen Hollolan inventoinnissa vuonna 1962, se oli ollut kirkasvetinen. Hänen mukaansa kerrotaan, että lähteen vieritse on muinoin kulkenut tie Pinnolasta Järventaustaan. Lehtosalo mainitsee lähteen mahdollisena uhrilähteenä. Tosin hän myös arvelee, että lähde on saattanut saada nimensä vieressä olevan luontaisen kivikolukon perusteella.

Kohteen muinaisjäännöstyyppinä muinaisjäännösrekisterissä on ”kultti- ja tarinapaikat – lähteet”. Maastokartalle (1995) lähde on merkitty merkittävänä luontokohteena (karttamerkinä tähti).

Kun lähde inventoinnissa 6.5.2004 tarkastettiin, se oli jäänyt hakkuuaukean reunassa olevien pienten tiheiden kuusien keskelle, mikä vaikeutti sen havaitsemista. Lähteessä ei ollut vettä, ja sen pohja oli turpeen peittämä. Lähteen koko näyttää olleen noin 3 m x 1,5 m. Sen länsi- ja itäpäistä suolle päin näytti johtaneen kaksi kapeaa lasku-uomaa, jotka nekin olivat sammaloituneet. Lähteen käytöstä silloin, kun siinä on ollut vettä, kertoi lähteen poikki ilmeisesti veden ottamista helpottamaan asetettu lankku. Lähteen reunalta kaatuneen pienen kuusen juurien mukana irronneen turpeen alta oli paljastunut samanlaista kivikkoa kuin ylempänä mäen rinteessä.

Kohteen arvo muinaisjäännöksenä perustuu sen oletettuun käyttöön kulttipaikkana, ja tämä taas ilmeisesti paikannimeen. Paikannimen alkuperä lienee epäselvä, koska Lehtosalo ei mainitse mitään lähteeseen liittyvää perimätietoa ja epäilee, että nimenannon perusteena olisi maaston kivisyys. Tältä osin inventointihavainnot eivät tuo lisävalaistusta kohteen luonteeseen. Nykyisessä kunnossaan lähde ei ole kovin edustava.

**Kuvat**

Lahden kaupunginmuseon kuva-arkisto neg. 133598-133600

**Löydöt**

-

**Tutkimukset**

1962 inventointi P.-L. Lehtosalo (Hollolan pitäjän kiinteät muinaisjäännökset, kohde 88)

2004 inventointi Antti Bilund

**Huomautuksia**

<b>Numero</b>	<b>Kunta</b>	<b>Kylä</b>	<b>Nimi</b>			<b>Kartta</b>
24	Hollola	Hälvälä	Kiviportinmäki			22
<b>Peruskartta</b>		<b>x</b>	<b>y</b>	<b>z</b>	<b>p</b>	<b>i</b>
2133 12 Sairakkala		6765720	2579270	143-150	6765800	3416900
<b>Muinaisjäännöstyyppi</b>	<b>Ajoitus</b>					
kulkuväylät	ajoittamaton					
<b>Lukumäärä</b>	<b>Rauhoitusluokka</b>		<b>Mj-tunnus</b>			
4	1		98010024			

### Ympäristö

Kohde sijaitsee Hollolan kirkosta 6,8 km eteläkaakkoon, Salpausselän eteläreunalla, Työtjärven lounaispuolella. Kiviportinmäki on länsiluoteesta itäkaakkoon suuntautuva noin 200 m leveä ja 10-15 m Työtjärven pinnan yläpuolelle kohoava harjumainen muodostuma. Maaperä on hiekkaa. Harjanteella kasvaa mäntyvaltaista metsää. Harjanteen itäpäässä on syvämpi notko, jonka kautta Työtjärvi laskee etelään. Työtjärvi on ilmeisesti alun perin laskenut pohjoiseen Mustajärven ja Tyhnynojan kautta. Järven pintaa on laskettu pari metriä. Harjanteen eteläpuolella avautuvat Hälvälän ja Vesalan kylien laajat peltoaukeat. Harjulla kohteesta länteen maasto on kumpuilevaa. Alueella on muutamia vanhoja, huvilamaisia asuinrakennuksia. Kohteesta itään harjun laki on tasainen, ja sitä pitkin kulkee nyt kevyen liikenteen käytössä oleva vanha tie. Harjun rinteillä on uusia omakotitaloja.

### Kohde

Ensimmäisenä Kiviportinmäessä olevista urista lienee tehnyt havaintoja Jorma Leppäaho vuonna 1935. Museoviraston arkeologian osaston topografisessa arkistossa on hänen 31.3.1937 päivätty ilmoituksensa asiasta: ”Kiviportinmäessä Työtjärven eteläpuolella on 4 poikkimäen kulkevaa uraa, jotka ovat mahdollisesti veneenvettoa varten tehtyjä. Filmin loppumisen vuoksi saatoin kesällä valokuvata vain suurin piirtein Porvoonjoen ja muinoin Päijänteeseen laskeneen Työtjärven välisen vedenjakajan. Lähempi tutkiminen (urain itsensä ja Kiviportista kaakkoon olevan Turkumäen) täytyi jättää vastaisen tutkimuksen varaan.”

P.-L. Lehtosalo on tarkastanut urat vuonna inventoinnissa 1962. Hän käsittelee ne otsikon ”Veneenvetouria (?)” alla ja määrittelee kohteen seuraavasti: ”Neljä mäen poikki kulkevaa uraa, vert. Jorma Leppäahon ilmoitusta KM:n top. arkistossa.” Lehtosalon kuvauksen mukaan urat kulkevat mäen poikki lounais-koillissuunnassa ja ovat yläosaltaan noin 5 m leveitä ja pohjalta 2 m leveitä. Syvyys on paikoitellen jopa 2 m. Suurin ja selvin ura on koillispäästään kaksihaarainen. Haarauomat ovat matalimmat, vain noin 0,5 m.

A.-L. Hirviluoto on tarkastanut kohteen 26.10.1963 muinaisjäännöksen rakennuskaavaan merkitsemistä varten. Jo tarkastuskertomuksen alussa hän toteaa, että urat ovat harjuun ”kaivettuja ojia, joita myöten veneet on vedetty, kun on kuljettu Vesalasta ja mahdollisesti etäämpäkin Hollolan kirkolle.” Tosin hän mainitsee myös kaakossa harjun poikki kulkevan Työtjärven lasku-uoman, jonka hän kuitenkin arvelee tulleen kaivetuksi vasta 1900-luvun alussa. Uria ja niiden kulkua hän kuvaa sanallisesti vain lainaamalla

Lehtosalon inventointikertomusta, mutta hän on piirtänyt urat kaavan pohjakartalle. Hän on todennut vain yhden urista, kartalle merkitsemistään läntisimmän, ”täysin hyväkuntoiseksi”. Muista urista hän toteaa, että ”niiden lounaispäät ovat parhaiten maastossa havaittavissa, mutta sen sijaan koillispäät olivat huonokuntoisempia”. Hirviluoto on havainnut uria kolme kappaletta, joista yksi (keskimmäinen) on mahdollisesti koillispäästään kaksihaarainen. Leppäahon mainitseman neljännen uran hän arvelee olleen karttaan merkitsemiensä kolmen uran länsipuolella, missä kulki tie Työtjärven rantaan, vaikka ”nykyisellään sitä on kovin vaikea todeta muinaiseksi veneenvetouraksi”.

Juha Lauren on vuonna 1990 inventoinut Työtjärven eteläpuolisen kaava-alueen, joka sivuaa kohdetta. Inventointikertomukseen liittyvän yleiskartan mukaan kohdetta kuvaava koordinaattipiste on kaava-alueen ulkopuolella, mutta läntisintä lukuun ottamatta Hirviluodon 1963 kartalle merkitsemät urat jäävät sen sisäpuolella. Lauren mainitsee kohteen vain kaava-alueen lähellä sijaitsevana, eikä tarkemmin kuvaile sitä tai ota kantaa sen luonteeseen. Inventoinnin tuloksena hän toteaa, ettei kaava-alueella ole muinaisjäännöksiä.

J.-P. Taavitsainen on tarkastanut kohteen yhdessä geologi Matti Saarniston kanssa vuonna 1993. Hän on todennut Hirviluodon karttaan merkitsemät urat luonnonmuodostumiksi. Hän esittää niiden syntyneen jääkauden lopussa sulamisvesien virratessa Kiviportinmäen harjun yli sen pohjoispuolella olevasta laajasta supasta, jonka pohjalla nykyinen Työtjärvi on. Taavitsainen toteaa kuitenkin, että yhden uran pohjalla lounaisrinteellä on kaivanto. Hän arvelee, että tämä kaivuutyö liittyy johonkin kesken jääneeseen järvenlaskuuritykseen, jossa Työtjärven vettä on pyritty ohjaamaan toiseen suuntaan kuin järven eteläpäässä olevaa lasku-uomaa kaivettaessa. Taavitsainen esittää kohteen poistettavaksi muinaisjäännösluettelosta.

Kohde oli syyskuussa 2004 muinaisjäännösrekisterissä ensimmäisen luokan muinaisjäännöksenä. Sen muinaisjäännöstyypinä on ”kulkuväylät” ja ajoituksena ”ajoittamaton”. Kohteiden määräksi ilmoitetaan neljä. Aiemmin (ainakin vielä vuonna 2001) kohteiden tyyppinä on ollut veneenvetourat. Kohteen koordinaateissa on muinaisjäännösrekisterissä virhe ( $y = 2570\ 27$ , pitäisi olla  $y = 2579\ 27$ ). Maastokartalle (1995) kohde on merkitty merkittävänä luontokohteena (karttamerkinä tähti).

Paikkaa tarkastettiin inventoinnissa useita kertoja, pääasiassa koska eri arkeologien eri aikoina tuottamien dokumenttien perusteella on ollut hyvin vaikea selvittää, mitä uria itse kukin tarkoittaa. Ainoa, joka on merkinnyt urat kartalle on Hirviluoto. Hänen kartalle merkitsemiensä urat olivat kesällä 2004 maastossa edelleen havaittavissa, ja pääosin säilyneet ehjinä viime vuosien rakennustoiminnasta huolimatta.

Läntisin ura (ura 1) alkaa harjun lounaisrinteen juurelta ( $x = 6765\ 68$ ,  $y = 2579\ 20$ ). Uran alkupää on epäselvä, koska maastoa on muokattu harjun yli koilliseen menevän mökkitien tienoilta. Heti tästä koilliseen ura erottuu noin 20 m matkalla selvänä ja syvänä (mitat kuten Lehtosalon inventointikertomuksessa). Uran kaakkoisreunalla on jonkin verran vallia, joka näyttää muodostuneen urasta kaivetusta maasta. Valli on kuitenkin niin vähäinen, ettei siinä ilmeisesti ole kaikki uran paikalta puuttuva maa. Syvän ja leveän uran osan katkaisee ympäröivän maan tasossa oleva, noin 3 m leveä ”silta”. Varmasti ei voi sanoa onko tämä kohta jätetty kaivamatta vai onko uraa täytetty, mutta jälkimmäinen vaihtoehto näyttää todennäköisemmältä. Näillä tienoin on uran kaakkoispuolella muutamia pieniä pyöreitä ja pitkänomaisia kuoppia, joiden läpimitta on noin 2 m ja syvyys muutamia kymmeniä senttimetrejä. Ylempänä rinteessä ura muuttuu vähitellen



kapeammaksi ja matalammaksi, eikä sitä ole kaivettu. Harjun laen se ylittää luontaisten kumpareiden välisessä notkossa. Siellä ura näyttää tavalliselta maan pintaan kuluneelta polulta. Koillisrinteellä ura jakautuu kolmeksi, ja näistä luoteisin vielä kahdeksi uraksi. Kaikki haarat ovat 1-1,5 m leveitä ja noin 30 cm syviä. Ne kulkevat erillään kiviä väistellen noin 15 m. Laitimmat haarat kääntyvät alarinteellä olevan Työtjärven vanhan rantatörmän reunan suuntaan luoteeseen ja kaakkoon ja häviävät. Kaksi keskimmäistä uraa yhtyvät rantatörmässä olevaan muutaman metrin läpimittaiseen ”koloon” ( $x = 6765,75$ ,  $y = 2579,27$ ). Mielestäni tämä ura on selvästi kyliltä harjun yli tuleva tie tai polku, joka päättyy Työtjärven rannassa olleeseen venevalkamaan (”kolo” törmässä). Polku on ilmeisesti ollut vilkaassa käytössä, hiekkapintaiseksi kulunut ja siten harjun rinteillä altis eroosiolle. Maalaji on varsinkin lounaisrinteellä, missä ura on syvin ja levein hienojakoista pehmeää hiekkaa. Uran lounaispäästä on saatettu kaivaa, mutta tämän toiminnan tarkoitus ja mahdollinen yhteys tien käyttöön on epäselvä.

Seuraava ura (ura 2), jonka Hirviluoto on myös merkinnyt karttaansa, on näkyvässä harjun lounaisrinteellä, nykyisen harjulle nousevan tien kaakkois- ja alarinteellä olevan omakotitalon pohjoispuolella. Se alkaa talon pihan reunasta ( $x = 6765,75$ ,  $y = 2579,27$ ), nousee vinosti rinnettä pitkin ja ulottuu koillisessa harjun laella kulkevaan tiehen. Ura on noin 3 m leveä, matala ja tasapohjainen. Reunat, varsinkin ylärinteen puoleinen, on leikattu jonkin verran rinteeseen. Harjun laelle noustessaan se kääntyy itään harjun laen suuntaiseksi, mataloituu ja häviää nykyisen tien alle. Ura näyttää vanhalta tien pohjalta. Hirviluoto on karttaansa merkinnyt tämän uran kaartamaan matalaa notkelmaa pitkin harjun laen yli pohjoiseen ja mahdollisen toisen haaran jatkumaan harjun laen yli koilliseen. Pohjoiseen kaartavan haaran kohdalla harjun laesta koilliseen on nyt omakotitalon pihaa. Koilliseen menevän haaran kohdalla ei mielestäni näy mitään erikoista nykyisen harjun lakea kulkevan tien koillispuolella.

Kolmas Hirviluodon kartalle merkitsemä ura (ura 3) nousee rinnettä uran 2 suuntaisena siitä noin 15 m kaakkoon. Se on kapeampi ja matalampi kuin ura 2. Sekin häviää noustessaan rinteeltä harjun laelle. Mielestäni ura näyttää harjun rinteeseen uurtuneelta polulta.

Lehtosalo näyttää inventointikuvauksen tekstissä kuvaavan uraa 1. Myös hänen ottamansa valokuva on sen lounaispäästä. Tekstistä ei käy ilmi onko hän varsinaisesti havainnut muita uria.

Maastotarkastuksen perusteella jää epäselväksi, mitä uria Taavitsainen (1993) pitää luonnonmuodostumina. Mainitessaan yhden uran pohjalla olevan kaivannon hän mitä ilmeisimmin tarkoittaa uran 1 lounaispäästä. Muuten vaikuttaa siltä, että hän tarkoittaa urilla harjussa olevia poikittaisia notkelmia, (jotka epäilemättä ovatkin luonnonmuodostumia,) vaikka hän viittaa Hirviluodon kartalle merkitsemiin uriin. Mahdollisesti Taavitsainen ei ole maastossa lainkaan huomannut Hirviluodon tarkoittamia ja edellä kuvattuja vähäisempiä uria. Ne eivät voi olla harjun yli lounaaseen virranneen veden synnyttämiä luonnonmuodostumia useistakaan syistä. Urat 2 ja 3 laskeutuvat lounaisrinnettä noin 45 asteen kulmassa korkeuskäyriin verrattuna, kääntyvät yläpäästään harjun laen suuntaiseksi ja alkavat harjun laella kumpareelta eivätkä notkelmasta, josta vesi olisi ensisijaisesti virrannut. Ura 1 taas jatkuu harjun koillisrinteelle, joten veden olisi pitänyt virrata sitä pitkin ylämäkeen.

Yhteenvetona voidaan siis todeta, että kohteessa on ihmistoiminnan tuloksena syntyneitä uria, ja että muinaisjäännösrekisteriin nykyisin merkitty muinaisjäännöstyyppi (kulkuväylät) kuvaa hyvin kohteen luonnetta. Urien lukumäärä on epäselvä. Kukaan

myöhempi tutkija ei ole löytänyt neljää uraa, jotka Leppäaho mainitsee (ellei Leppäaho sitten tarkoita uran 1 koillispään neljää haaraa). Vuonna 1779 piirrettyyn Kankaantaan malmin rekognisointikarttaan (Sakari Kuusi, Hollolan historia I-II, 1980 (2. ja yhdistetty painos, 1. painos ilmestynyt 1935), Karttaliite II, I ja II osan välissä) on merkitty juuri tämän kohteen kohdalle kolme rinnakkaista harjun yli Työtjärven rantaan menevää tietä ja niiden itäpuolelle harjun lounaisrinnettä laelle nouseva ja lakea pitkin kaakkoon jatkuva tie. Kartan kolme rantaan menevää tietä ovat saattaneet sijaita uran 1 kohdalla, siitä luoteeseen olevassa notkelmassa, jossa nyt on mökille menevä tie, ja uran 2 luoteispuolella, missä on nykyinen harjun laelle nouseva tie. Kulkuväylät saattavat olla vanhoja. Samat reitit, jotka on merkitty kartalle 1779, ovat voineet olla käytössä jo rautakaudella. Kohteen luokittelu ensimmäisen luokan muinaisjäännökseksi tuntuu kuitenkin liioittelulta. Tämän taustalla ilmeisesti ollut ajatus, että kyseessä olisivat nimenomaan veneenvetourat, ei vaikuta uskottavalta.

Koko ajatus ”veneenvetourista” ja niiden merkityksestä liittyy ilmeisesti alun perin läheiseen Turkumäen oletettuun asemaan esihistoriallisena kauppapaikkana, ja siitä seuraavaan tarpeeseen päästä Vesijärveltä Turkumäkeen, ja laajemmin asiaa tarkastellen yleensä liikkumiseen Porvoonjoen ja Päijänteen vesistön välillä. Siirtymisen Porvoonjoesta Vesijärvelle on ajateltu onnistuneen helposti Työtjärveä ja sen eteläpuoliselta peltoaukealta Porvoonjokeen laskevia puroja pitkin, kunhan vain veneet on saatu vedettyä näiden välisen kapean maakannaksen yli Kiviportinmäessä (esim. Jorma Leppäahon 1935, A.-L. Hirviluoto, Hollolan vaiheet ennen kristinuskon tuloa – kivikaudesta keskiaikaan. Hollolan kirkko. Asutuksen, kirkon ja seurakunnan historiaa. Hämeenlinna 1985. S. 27-28).

Turkumäeltä ei ole siellä suoritetuissa tarkastuksissa löydetty merkkejä kauppapaikasta. Vaikka Turkumäellä olisi kauppapaikka ollutkin, sen sijainti mielestäni osoittaisi, ettei ainakaan vesiteiden käyttömahdollisuuksia olisi pidetty merkittävänä tekijänä paikkaa valittaessa.

Kiviportinmäessä nykyisin näkyvät ihmistoiminnan tuloksena syntyneet urat, vaikka ne olisikin tarkoituksellisesti kaivettu, eivät ilmeisesti helpottaisi veneiden vetämistä mäen yli, sillä niitä ei ole kaivettu harjun laen kohdalle, eivätkä ne siis tee harjua veneenvetäjän kannalta matalammaksi.

Kiviportinmäen noin 200 m leveä ja alle 10 m korkea harjanne ei myöskään ole erityisen merkittävä maastoeste Vesijärven ja Porvoonjoen välisellä taipaleella. Kiviportinmäestä Vesijärveen liittyvään Kutajärveen on matkaa noin neljä kilometriä, josta vettä Työtjärvellä noin yksi kilometri. Tällä matkalla on korkeuseroa noin 65 metriä. Porvoonjoki on kaakossa lähimmillään noin seitsemän kilometrin päässä (tasolla 70 m mpy, korkeusero 75 m), ja siihen laskeva ehkä kulkukelpoinen Koivusillanjoki (tasolla 80 m mpy, korkeusero 65 m) kuuden kilometrin päässä.

Viittaukset siihen, että aivan Kiviportinmäen läheltä alkavat ja Porvoonjokeen edellä mainitun Koivusillanjoen kautta laskevat purot olisivat olleet kulkukelpoisia rautakaudella, eivät ole uskottavia. Ei ole mitään todisteita siitä, että puroissa olisi virrannut esihistoriallisena aikana niin paljon vettä, että niissä olisi voitu liikkua veneellä. Jos vettä olisi ollutkin enemmän, olisi puroissa suurista korkeuseroista johtuen ollut runsaasti koskia, jotka olisivat haitanneet liikkumista. Erityisesti on syytä todeta, ettei maankohoamisella ole ollut mitään vaikutusta näiden purojen kulkukelpoisuuteen (vertaa A.-L. Hirviluoto, edellä mainittu teos. s.34).

Paljon lyhyempi reitti veneiden vetämiseen Porvoonjoen ja Vesijärven välillä, jos sitä on pidetty tarpeellisena, on kulkenut Porvoonjoen pohjoisimmasta mutkasta Hennalan kohdalta Vesijärven eteläpäähän nykyisessä Lahden keskustassa. Tämän taipaleen pituus on vain kolme kilometriä. Korkeusero sen korkeimmalta kohdalta Radiomäen länsipuolelta Vesijärveen on noin 35 m ja Porvoonjokeen noin 45 m.

### **Kuvat**

Lahden kaupunginmuseon kuva-arkisto neg. 133603-133606, 133657-133659

### **Löydöt**

-

### **Tutkimukset**

1935 tarkastus Jorma Leppäaho

1962 inventointi P.-L. Lehtosalo (Hollolan pitäjän kiinteät muinaisjäännökset, kohde 87)

1963 tarkastus A.-L. Hirviluoto

1990 inventointi Juha Lauren (Hollola – Työtjärven eteläpuolisen kaava-alueen inventointi 1990, MV Arkeol. os. 107/15.4.1991)

1993 tarkastus J.-P. Taavitsainen

2004 inventointi Antti Bilund

### **Huomautuksia**

Kohteen koordinaatit muinaisjäännösrekisterissä (syyskuussa 2004) olivat 9 km virheelliset (p = 6766226, i = 3407924, KKJ2-järjestelmässä x = 6765 72, y = 2570 27, pitäisi olla y = 2579 27). Koordinaatit on korjattu.

<b>Numero</b>	<b>Kunta</b>	<b>Kylä</b>	<b>Nimi</b>			<b>Kartta</b>
25	Hollola	Kalliola	Joensuu			5
<b>Peruskartta</b>		<b>x</b>	<b>y</b>	<b>z</b>	<b>p</b>	<b>i</b>
3112 01 Paimela		6773440	3427740	82,5-85	6773440	3427740
<b>Muinaisjäännöstyyppi</b>			<b>Ajoitus</b>			
asuinpaikat			kivikautinen			
<b>Lukumäärä</b>	<b>Rauhoitusluokka</b>		<b>Mj-tunnus</b>			
1	2/3 ETM		98010025			

### Ympäristö

Löytöpaikka sijaitsee Hollolan kirkosta 12,2 km itään, Vesijärven koillispuolella. Paikka on Vesijärveen laskevan Haritunojan pohjoisrannalla, lähellä sen suuta. Ojan pohjoispuolinen alue on hyvin loivasti etelään laskevaa rinnettä. Rinne on aiemmin ollut peltona, mutta nykyisin sen yläosa on täyteen rakennettua omakotitaloaluetta ja alaosa puistoksi kaavoitettua metsämaata.

### Kohde

Hannu Poutiainen on vuonna 1988 löytänyt paikalta kvartsi-ytimen ja kvartsi-iskoksia (KM 24275:1-2). Tällöin rakennustyöt peltoalueella olivat käynnissä. Teitä ja kunnallistekniikkaa oli jo rakennettu, ja osalla tonteista pintamaa oli kuorittu kasoiksi. Alue, jolta Poutiainen keräsi löydöt, oli edelleen viljelyksessä ja oraalla. Poutiaisen arvion mukaan muinaisjäännös oli jo suurimmaksi osaksi tuhoutunut rakennustöissä.

Muinaisjäännösrekisterissä kohteen tyyppinä on ”asuinpaikat” ja ajoituksena ”kivikautinen?”

Kohde tarkastettiin inventoinnissa 26.5.2004. Kaikki alueelle kaavoitetut tontit on rakennettu. Rakennusten väliset alueet tonteilla ovat hoidettua pihamaata. Tonteilla ja niiden välisillä katualueilla nykyinen maan pinta on ilmeisesti enimmäkseen muodostunut rakennustöiden seurauksena (kaivettu tai pengerrytetty), joten muinaisjäännöstä tuskin on säilynyt tonttialueella. Läntisimmän etelään suuntautuvan poikkikadun päähän (kaava-alueen sisäpuolella olevalle pellon osalle, x = 6773 46, y = 3427 61) on rakennettu peli- ja leikkikenttä, jonka kohdalla maata on selvästi siirretty. Muuten asuinkorttelien eteläpuolinen puistoksi kaavoitettu alue on kokonaan istutettu koivikoksi. Puut ovat nyt 5-10 m pitkiä. Maan pinta on jäljistä päätellen aurattu ennen puiden istutusta, mutta maata ei ole muuten kaiveltu syvemmästi tai siirretty. Tällä alueella muinaisjäännös on ilmeisesti säilynyt suunnilleen samassa tilassa kuin se on ollut alueen ollessa peltona. Kaava-alueen rajan lounaispuolinen pelto, (jolle asuinpaikka ei Poutiaisen merkintöjen mukaan ulotu,) on edelleen viljelyksessä. Tarkastuksen aikana se oli oraalla. Pellon asuinpaikan puoleista reunaa tarkastettiin jonkin verran, mutta mitään asuinpaikkaan viittaavaa ei näkynyt.

### Kuvat

-

**Löydöt**

KM 24275:1-2 iskentäydin, kvartsi-iskoksia

**Tutkimukset**

1988 tarkastus Hannu Poutiainen (MV Arkeol. os. 134/8.9.1988)

2002 inventointi Timo Sepänmaa (Hollolan Vesijärven rantaosayleiskaava-alueen arkeologinen inventointi, kohde 36) (ei tarkastettu maastossa)

2004 inventointi Antti Bilund

**Huomautuksia**

<b>Numero</b>	<b>Kunta</b>	<b>Kylä</b>	<b>Nimi</b>			<b>Kartta</b>	
26	Hollola	Kalliola	Tynnyrmäki			4	
<b>Peruskartta</b>		<b>x</b>	<b>y</b>	<b>z</b>	<b>p</b>	<b>i</b>	
3112 01 Paimela		6773780	3426640	90	6773780	3426640	
<b>Muinaisjäännytyyppi</b>	<b>Ajoitus</b>						
asuinpaikat	rautakautinen						
<b>Lukumäärä</b>	<b>Rauhoitusluokka</b>			<b>Mj-tunnus</b>			
1	2			98010026			

### Ympäristö

Löytöpaikka sijaitsee Hollolan kirkosta 11,3 km itäkoilliseen, Vesijärven Vähäselän pohjoispuolella, Simolan talon itä- ja kaakkoispuolisella pellolla. Paikka on loivasti itään laskevaa rinnettä. Maaperä on melko kivistä hiekkamaata. Välittömästi löytöalueen lounaispuolella on Tynnyrmäen matala harjanne, jolla Simolan talo sijaitsee. Noin 100 m päässä idässä on Raikonoja, joka laskee Vesijärveen. Vesijärven ranta on noin 200 m päässä etelässä.

### Kohde

Hannu Poutiainen on vuonna 1988 löytänyt paikalta rautakautista keramiikkaa (KM 24275:1-2). Timo Sepänmaa ja Antti Lahelma ovat tarkastaneet paikan inventoinnissa vuonna 2002. Silloinkin pellolla havaittiin keramiikkaa (ei otettu talteen). Sepänmaan mukaan Tynnyrmäen tienoo vaikuttaa kokonaisuudessaan erittäin potentiaaliselta rautakautisten muinaisjäännysten suhteen. Simolan talon eteläpuolisella, vesijärven rantaan laskevalla rinteellä havaittiin kalmistomaista kivikkoa, johon tehdystä parista koepistosta ei todettu muinaisjäännyksiä. Rinteen länsilaidalle tehdystä kaivannossa kasvoi tummatulikukkaa.

Kohdetta ei tarkastettu maastossa vuoden 2004 inventoinnissa.

### Kuvat

-

### Löydöt

KM 24276:1-3, saviastianpaloja 4 kpl

### Tutkimukset

1988 tarkastus Hannu Poutiainen (MV Arkeol. os. 135/8.9.1988)

2002 inventointi Timo Sepänmaa (Hollolan Vesijärven rantaosayleiskaava-alueen arkeologinen inventointi, kohde 37)

### Huomautuksia



<b>Numero</b>	<b>Kunta</b>	<b>Kylä</b>	<b>Nimi</b>			<b>Kartta</b>
27	Hollola	Okeroinen	Hangasmäki			14
<b>Peruskartta</b>		<b>x</b>	<b>y</b>	<b>z</b>	<b>p</b>	<b>i</b>
3111 02 Renkomäki		6758180	3425640	73-74	6758180	3425640
<b>Muinaisjäännöstyyppi</b>		<b>Ajoitus</b>				
asuinpaikat		kivikautinen				
<b>Lukumäärä</b>	<b>Rauhoitusluokka</b>	<b>Mj-tunnus</b>				
1	2	98010027				

### Ympäristö

Asuinpaikka sijaitsee Hollolan kirkosta 17,7 km kaakkoon, Porvoonjoen länsipuolella noin 100 m joesta, Lahden moottoritien (VT 4) ja Miekkiöntien välissä. Noin 150 m Porvoonjoen sillasta lounaaseen Miekkiöntiellä on risteys, josta eroaa tie kaakkoon muutamille omakotitaloille ja luoteeseen Kangasmäkeen. Asuinpaikka on risteuksen koillispuolella, teiden ja joen väliin jäävällä noin hehtaarin laajuisella pellolla. Maasto on loivasti pohjoiskoilliseen laskevaa rinnettä. Koillisessa muutaman kymmenen metrin päässä on pari metriä korkea, jyrkemmin laskeva törmä, ja sen alla joen rannassa tasamaata. Maaperä on savista, jonkin verran hiekan- ja soransekaista. Maasto jatkuu topografialtaan samanlaisena Miekkiöntien luoteispuolelle, mutta siellä maastoa on muokattu voimakkaasti, eikä ehjää aluetta ilmeisesti juuri ole jäljellä. Paikalla näyttää olleen rakennuksia, ehkä kasvihuoneita. Nyt alue on pensaikkoista joutomaata. Lounaassa asuinpaikkaa rajoittaa edellä mainittu kaakkoon eroava tie ja omakotitaloasutus sen takana.

### Kohde

Timo Jussila ja Hannu Takala ovat keränneet löydöt pellolta vuonna 1996 Lahden Ristolän - Renkomäen alueen fosforikartoituksen ja pintapoiminnan yhteydessä. Kvartsit ovat löytyneet pääosin aivan Miekkiöntien varresta ja läheltä kaakkoon erkanevan tien risteystä. Alanumerolla KM 29901:1 luetteloidut kvartsit ovat löytyneet tältä paikalta. Kvartsien joukossa on löytöluettelon mukaan retusoituja iskoksia, mahdollisesti esineen katkelmia. (Kvartsi-iskos KM 29901:2 on löytynyt noin 400 m etelämpää. Löytöpaikka on käsitelty tässä raportissa erillisenä kohteena Hangasmäki 2.)

Kohde tarkastettiin inventoinnissa 12.5.2004. Pellolla oli joitakin kynnettyjä sarkoja, mutta suurelta osin se oli muokkaamaton, alaosiltaan osittain metsittymässä. Miekkiöntien varteen oli istutettu lehtikuusia. Avoimilla alueilla maa oli kuivaa ja kokkareista. Havaintomahdollisuudet olivat melko heikot, eikä merkkejä muinaisjäännöksestä havaittu.

### Kuvat

-

### Löydöt

KM 29901:1 kvartsi-iskoksia

**Tutkimukset**

1996 kartoitus Timo Jussila & Hannu Takala (Lahti Ristola – Renkomäki fosforianalyysi ja pintapöiminta 1996, Alue 9) (MV Arkeol. os. 89/7.3.1997)  
2004 inventointi Antti Bilund

**Huomautuksia**

Muinaisjäännösrekisterissä päänumero KM 29901 on liitetty tähän kohteeseen. Kvartsi-iskos KM 29901:2 on kuitenkin löytynyt noin 400 m etelämpää, eikä sitä ole syytä liittää tähän asuinpaikkaan. Löytöpaikka on käsitelty tässä raportissa erillisenä kohteena Hangasmäki 2.

<b>Numero</b>	<b>Kunta</b>	<b>Kylä</b>	<b>Nimi</b>			<b>Kartta</b>	
28	Hollola	Pappila	Vanha-Pappila			27	
<b>Peruskartta</b>		<b>x</b>	<b>y</b>	<b>z</b>	<b>p</b>	<b>i</b>	
2134 10 Hollolan kirkonseutu		6772260	2577640	85-90	6772422	3415586	
<b>Muinaisjäännöstyyppi</b>			<b>Ajoitus</b>				
asuinpaikat			moniperiodinen				
<b>Lukumäärä</b>		<b>Rauhoitusluokka</b>			<b>Mj-tunnus</b>		
1		2			98010028		

### Ympäristö

Asuinpaikka sijaitsee Hollolan kirkosta 100-300 m kaakkoon, Lahdesta kirkolle tulevan Rantatien länsi- ja eteläpuolella. Maasto on loivasti itään ja kaakkoon laskevaa rinnettä. Maalaji on hiekkaa ja hiesua. Alue, jolla asuinpaikkaa on todettu on pääasiassa peltoa. Idässä sitä rajoittaa vanha Vesijärven rantatörmä, jonka tienoilla (osittain törmää leikaten) edellä mainittu Rantatie kulkee pohjoiseen ja kaartuu sitten länteen kirkon eteläpuolitse. Pohjoisessa, Rantatien pohjoispuolella ovat Vanhan-Pappilan tonttialue, ja lännempänä Hollolan hautausmaa. Lännessä Rantatien eteläpuolella on Hollolan vanha Kunnantupa, ja sen koillispuolella lähes hehtaarin laajuinen alue, jolla on hoidettua puistomaista nurmikkoa, pysäköintipaikkoja ja pellon laidassa joutomaata. Etelässä pelto jatkuu yhtenäisenä noin 400 m Kiikunojaan asti. Maaperä muuttuu etelässä tasaisemmaksi ja savisemmaksi.

### Kohde

Ensimmäiset havainnot asuinpaikasta saatiin vuonna 1998 prospektoitaessa rantatien varteen, sen etelä ja länsipuolelle, suunnitellun kevyenliikenteenväylän linjausta. Rautakautisia ja vähäisemmässä määrin kivi- tai varhaismetallikautisia asuinpaikkalöytöjä (KM 31026:1-43, mm. rautakautista keramiikkaa, asbestikeramiikkaa, iskoksia) sekä kulttuurikerrosta havaittiin yhteensä noin 90 m matkalla alkaen lännessä likimain koordinaattipisteestä  $x = 6772\ 26$ ,  $y = 2577\ 64$  ja päättyen idässä pisteeseen  $x = 6772\ 27$ ,  $y = 2577\ 73$ . Läntisempi piste sijaitsee Kunnantuvan itäpuolisella nurmikkoalueella, juuri Kunnantuvan eteläpuolitse kiertävän tien itäisemmän liittymän länsipuolella. Edellä mainitun liittymän kohdalle koeojaa ei kaivettu. Idempänä, pellolla, kulttuurikerrosta ja löytöjä havaittiin noin 50 m matkalla

Poutiainen ja arkeologian harrastaja Eero Siljander ovat 2.5.1999 tarkastaneet edellisten löytöpaikkojen eteläpuolella olevan peltoalueen sen ollessa kynnettyinä He ovat havainneet pellon pinnalla suhteellisen runsaasti rautakauden tyyppin keramiikkaa ja hyvälaatuisia kvartseja, joista läntisimmät kunnan mittapisteen 909099 kohdalla ( $x = 6772\ 21$ ,  $y = 2577\ 66$ ) ja eteläisimmät tai kaakkoisimmat seurakunnan ja Savolaisen tilojen (tilat 1:68 ja 6:39) välisen tilusrajan läheltä noin 50 m Rantatiestä länteen (likimain  $x = 6772\ 12$ ,  $y = 2577\ 78$ ). Pellolla oli myös palaneita kiviä ja rautakuonaa. Löytöjä otettiin talteen vain muutamia valikoidusti muinaisjäännöksen laajuuden verifioimiseksi (KM 31604:1-6). Helmi löytyi noin 300 m kirkosta kaakkoon ja 40 m

Rantatiestä länteen (ilmeisesti likimain  $x = 6772\ 11$ ,  $y = 2577\ 79$ ). Kaikkiaan löytöjä oli ainakin noin 80 x 200 metrin alalla pintalöytöjen perusteella.

Poutiaisen (1999) mukaan Kapatuosianmäen kaivausten yhteydessä (28.7.1999) tutkittiin hiukan myös Kunnantuvan takapuolista, kunnantuvan eteläpuolitse kiertävän tien varrella olevan pysäköintipaikan ja pellon välistä myllättyä joutomaa-aluetta (ilmeisesti linjalla joka kulkee pisteestä  $x = 6772\ 16$ ,  $y = 2577\ 60$  pisteeseen  $x = 6772\ 21$ ,  $y = 2577\ 67$  ja edelleen pisteeseen  $x = 6772\ 26$ ,  $y = 2577\ 67$ ). Sitä tutkittiin ensin kevyellä maanäytekairalla ja kairausten jälkeen kaivettiin neljä koekuoppaa. Niistä kahdesta löytyi rautakauden tyyppin keramiikkaa (KM 31604:7-11). Maakerros näytti sekoittuneelta puhtaaseen hiekkaan saakka. Kairausten ja silmämääräisten tarkastelujen perusteella paikalle on ajettu pellolta kookkaita maakiviä ja ilmeisesti pysäköintipaikan teon yhteydessä maata. Tämä tekee kyseisestä joutomaa-alueesta hankalasti tutkittavan ja tulkittavan.

Vuosien 1998-99 havaintojen perusteella voidaan siis todeta, että asuinpaikka on ollut käytössä rautakaudella, mutta myös aiemmin kivi ja/tai varhaismetallikaudella. Se ulottuu ilmoitetusta koordinaattipisteestä ( $x = 6772\ 26$ ,  $y = 2577\ 64$ ) ainakin 200 m kaakkoon pellolle noin 80 m leveänä kaistaleena ja ainakin jossain määrin myös pisteestä etelään – lounaaseen kunnantuvan itäpuoliselle alueelle. On hyvin mahdollista, että asuinpaikka ulottuu myös Rantatien pohjoispuolelle Vanhan-Pappilan ja hautausmaan alueelle, mutta siellä se on todennäköisesti rakennustöissä suurelta osin tuhoutunut.

Kohde tarkastettiin inventoinnissa 11.5. ja 20.9.2004. Pelto tilan 1:68 maalla oli nurmella, ja Kunnantuvan etelä- ja itäpuolinen aluekin kokonaan kasvillisuuden peitossa, joten muinaisjäännöksestä ei saatu havaintoja. Alue näyttää säilyneen siinä kunnossa, missä se on ollut vuosina 1998-99. Kevyen liikenteenväylää ei ole rakennettu. Etelämpänä tilan 6:39 puolella, mihin muinaisjäännös voisi jatkua (pisteestä  $x = 6772\ 11$ ,  $y = 2577\ 79$  kaakkoon), kynnettyä peltoa tarkastettiin keväällä Rantatien varresta, vanhan rantatormän reunan päällä, ja syksyllä muutamia kymmeniä metrejä siitä länteen, eteläisimpien Poutiaisen mainitsemien löytökohtien eteläpuolella. Mitään esihistorialliseen muinaisjäännökseen viittaavaa ei havaittu.

Tarkastuksen yhteydessä 20.9.2004 tapasin Kultarannan tilan (6:39) nykyisen omistajan, Jouko Savolaisen, jolta sain alueen löytöihin liittyviä tietoja. Löytöluettelon mukaan soikea kupurasolki KM 13955 on löytynyt pellolta 300 m kirkosta kaakkoon eli jokseenkin samoilta paikoilta, mistä löytyi rautakautinen helmi vuonna 1999. Lehtosalon inventointikertomuksen mukaan solki on löytynyt 600 m kirkosta kaakkoon Kiikunojan kaakkoispuolelta eli nykyisen lohenongintapaikan lähetyviltä (Lehtosalon, kohde 68). Savolainen kertoi olleensa paikalla, kun solki löytyi, ja siten tietävänsä löytöpaikan, joka on Kiikunojan kaakkoispuolella. Savolainen kertoi olevansa poika, joka Lehtosalon inventointikertomukseen liittyvässä valokuvassa osoittaa löytöpaikkaa pellolla. Esine oli Savolaisen mukaan toimitettu Kansallismuseoon välikäden kautta. Löytöluettelossa oleva epätarkka tieto löytöpaikasta on ilmeisesti syntynyt tässä yhteydessä.

Savolainen kertoi havainneensa kolme liettä nykyisen Rantatien lounaispuolella, aivan tien varrella, peruskarttaan merkitystä peltotiestä Kiikunojaan päin (likimain pisteestä  $x = 6772\ 00$ ,  $y = 2578\ 92$  kaakkoon päin). Ne olivat tulleet esiin kun rantatien vanhan linjauksen pohjaa kynnettiin pelloksi nykyisen tien valmistuttua. Nyt paikalla on Rantatien suuntaisena Kiikunojan varteen menevä tilustie, eikä paikalla näkynyt mitään erikoista. On kyllä hyvinkin mahdollista, että paikalla on ollut joko rautakautisen tai vanhemman

pyyntikulttuurin asutuksen jäänteitä. Paikka on aivan Vesijärven laskua edeltävän rantatörmän reunalla.

Savolainen kertoi myös löytäneensä kiviesineen lännempää pelloilta (likimain  $x = 6772\ 00$ ,  $y = 2578\ 80$ , tarkkuus 100 m). Esine on kateissa. (Savolainen kertoi luovuttaneensa esineen Anna-Liisa Hirviluodolle, joka oli ollut tarkastamassa maastoa Rantatien uuden linjauksen takia. Hirviluoto oli ottanut esineen mukaansa ja luvannut toimittaa löytöpalkkion. Savolaisen tiedustellessa myöhemmin puhelimitse asian etenemistä, Hirviluoto oli Savolaisen mukaan ”kieltänyt koko asian”.)

Lisäksi Savolainen kertoi havainneensa lännempänä (ilmeisesti likimain  $x = 6772\ 00$ ,  $y = 2578\ 65$ ) pellossa paikan, jossa esiintyy kerroksena rautapitoista (ruosteista) ainetta, ja jossa on kalkkia. Hän arveli, että paikalla on tehty rautaa. Rautakuonaa hän ei kuitenkaan ollut havainnut. Tämän paikan käyttö jäi siten keskustelun perusteella epäselväksi.

### **Kuvat**

Lahden kaupunginmuseon kuva-arkisto neg. 133613

### **Löydöt**

KM 31026:1-43, saviastianpaloja, palanutta luuta, kvartsia, piikiveä

KM 31604:1-11, lasimassahelmi, saviastianpaloja, kvartsia, kuonaa

### **Tutkimukset**

1998 prospektointi Hannu Takala & Hannu Poutiainen (Hollola (kk) Pappilan kylä, Arkeologinen prospektointi kevyenliikenteen linjalla)

1998 inventointi Hannu Poutiainen (Hollolan kirkonseudun arkeologinen inventointi, MV Arkeol. os. 6/18.1.1999)

1999 tarkastus Hannu Poutiainen (MV Arkeol. os. 347/27.12.1999)

2004 inventointi Antti Bilund

### **Huomautuksia**

<b>Numero</b>	<b>Kunta</b>	<b>Kylä</b>	<b>Nimi</b>			<b>Kartta</b>	
29	Hollola	Kutajoki	Kutajärvi			26	
<b>Peruskartta</b>		<b>x</b>	<b>y</b>	<b>z</b>	<b>p</b>	<b>i</b>	
2134 10 Hollolan kirkonseutu		6771560	2579940	85	6771617	3417851	
<b>Muinaisjäännöstyyppi</b>			<b>Ajoitus</b>				
asuinpaikat			kivikautinen				
<b>Lukumäärä</b>	<b>Rauhoitusluokka</b>		<b>Mj-tunnus</b>				
1	2		98010029				

## Ympäristö

Asuinpaikka sijaitsee Hollolan kirkosta 2,5 km itäkaakkoon, Kutajärven luoteisrannalla, Pyhäniemen vanhainkodin päärakennuksesta 200 m etelään. Paikalla on loivapiirteinen, noin 150 m pitkä ja leveä, kaakkoon pistävä niemeke, jonka laki ulottuu pari metriä ympäröivän tasaisen vesijätön yläpuolelle. Niemekkeen kärjessä on selvä vanha rantatörmä, mutta muilla suunnilla vanhaa rantaa on vaikea erottaa. Nykyisin Kutajärven ranta on noin 300 m päässä kaakossa. Niemekkeen koillispuolisko ja niemekettä ympäröivä tasamaa ovat peltoa. Maaperä on savea. Niemekkeen lounaispuoli on kivisempää hiekkamaata, jossa kasvaa lehtomaista lehtimetsää. Niemekkeen tyvelle tulee lännestä Pätiäläntie. Sen päästä lähtee niemekkeen kautta Kutajärven rantaan luontopolku. Niemekkeen metsikön kaakkoiskärjessä oli vielä toukokuussa 2004 nuotiopaikka ja opastauluja ("luontoauditorio"). Kesän aikana nämä olivat kuitenkin hävinneet (jäljistä päätellen poltettu).

## Kohde

Hannu Poutiainen on löytänyt asuinpaikan inventoinnissa 31.5.1998. Hän on tällöin kerännyt pellolta löydöt KM 31242:1-8. Hänen ilmoittamansa asuinpaikan sijaintia kuvaava koordinaattipiste (x = 6771 56, y = 2579 94) on niemekkeen koillisreunalla. Hän ei inventointiraportissaan esitä arviota asuinpaikan laajuudesta.

Asuinpaikka tarkastettiin inventoinnissa 7.5.2004. Pelto oli tällöin edellisvuotisen sängin ja olkien peitossa, ja havaintomahdollisuudet huonot. Mitään asuinpaikkaan viittaavia löytöjä ei havaittu.

## Kuvat

-

## Löydöt

KM 31242:1-8 kvartsiteriä, -teelmiä ja -iskoksia

## Tutkimukset

1998 inventointi Hannu Poutiainen (Hollolan kirkonseudun arkeologinen inventointi, MV Arkeol. os. 6/18.1.1999)

2004 inventointi Antti Bilund



<b>Numero</b>	<b>Kunta</b>	<b>Kylä</b>	<b>Nimi</b>	<b>Kartta</b>
30	Hollola	Parinpelto	Veselilä	28
<b>Peruskartta</b>	<b>x</b>	<b>y</b>	<b>z</b>	<b>p</b> <b>i</b>
2134 10 Hollolan kirkonseutu	6773620	2577200	85	6773800 3415208
<b>Muinaisjäännöstyyppi</b>	<b>Ajoitus</b>			
asuinpaikat	rautakautinen			
<b>Lukumäärä</b>	<b>Rauhoitusluokka</b>	<b>Mj-tunnus</b>		
1	2	98010030		

### Ympäristö

Asuinpaikka sijaitsee Hollolan kirkosta 1,4 km pohjoisluoteeseen. Maasto on koilliseen pistävän, hyvin loivapiirteisen harjanteen lakea ja luoteeseen laskevaa sivua. Koordinaattipisteen luoteispuolella on peltoa, ja kaakossa mäntyvaltaista kangasmetsää. Maalaji on pellolla hietaa. Vesijärven nykyinen ranta on idässä ja pohjoisessa noin 300 m päässä, ja vanhojen rantavallien osoittama järvenlaskua edeltävä ranta noin 250 m päässä kummassakin suunnassa. Idässä rantavallien ja kuivan maan väliin jää alavaa ja kosteapohjaista metsää, jonka reuna on 100-150 m päässä asuinpaikalta. Asuinpaikan luoteispuolitse pellolla virtaa koilliseen, Vesilahden Parinpohjanlahteen laskeva oja. Asuinpaikan itäpuolitse pohjoiseen kulkee metsässä Mäntytie, jonka varrella on omakotitaloja. Veselilän talo ja sen naapurina Hollolan seurakunnan Parinpellon leirikeskus sijaitsevat 200-300 m päässä luoteessa, puron ja pellon takana. Siellä on ilmeisesti sijainnut myös Parinpellon kylätontti historiallisella ajalla.

### Kohde

Pyöreän kupurasoljen KM 9946 on löytynyt itsellinen Kalle Lehtinen Hollolan Kappalaisen virkatalon pellosta vuonna 1933. P.-L. Lehtosalo on Hollolan inventoinnissa tuolloin Hollolan vanhainkodissa olleelta Olga Oksaselta saamiensa tietojen perusteella määrittänyt löytöpaikan. Hänen mukaansa se sijaitsi loivasti luoteeseen viettävällä pellolla, lähellä sen reunaa, Veselilän talosta noin 400 m kaakkoon ja kirkolta tulevalta tieltä noin 200 m itään. Kartalle hän on merkinnyt löytöpaikan kohtaan  $x = 6773\ 51-53$ ,  $y = 2577\ 18-20$ .

Hannu Poutiainen tarkasti soljen löytöpaikan 2.5.1999 todeten sen rautakautiseksi asuinpaikaksi. Mukana tarkastuksessa oli myös arkeologian harrastaja Eero Siljander. He havaitsivat pellolla rautakauden tyyppin keramiikkaa, kuonaa ja palaneita kiviä. Poutiainen arvelee, että ottaen huomioon Vesijärven veden pinnan laskut ja maaston korkeussuhteet, on asuinpaikka aikoinaan sijainnut aivan järven rannalla. Poutiainen on tarkastuskertomuksessaan ilmoittanut löytöpaikan koordinaateiksi  $x = 6773\ 62$ ,  $y = 2577\ 20$ , mutta ei ole määrittellyt löytöalueen laajuutta. Suullisesti hän on allekirjoittaneelle kertonut, että keramiikkaa havaittiin melko laajalla alueella, sekä pellon laidassa (koordinaattipisteen tienoilla) että lähempänä ojaa luoteessa.

Tarkastin kohteen inventoinnissa 7.5.2004. Tällöin havaitsin, että varsin lähelle Poutiaisen ilmoittamaa koordinaattipistettä, sen pohjoispuolelle pellon laidan ( $x = 6773\ 64$ ,  $y = 2577\ 21$ ) oli rakenteilla omakotitalo. Talon perustukset oli tällöin jo tehty, ja maata

tontilla muutenkin laajalti muokattu. Näyttää todennäköiseltä, että asuinpaikkaa on tuhoutunut rakennustoissa. Pellolta, juuri Poutiaisen ilmoittamasta koordinaattipisteestä löytyi hiotun kiviesineen katkelma (KM 34705). Laajemmin peltoa en ennättänyt tällöin tutkia, ja myöhemmin kesällä pellon ollessa viljelyksessä, olivat havaintomahdollisuudet niin huonot, ettei havaintoja muinaisjäännöksestä tai sen laajuudesta voinut tehdä.

#### **Kuvat**

-

#### **Löydöt**

KM 9946 pyöreä kupurasolki

KM 31605:1-7 viskari, saviastianpaloja, savitiivistettä, kvartseja, palanutta luuta

KM 34705 hiotun kiviesineen katkelma

#### **Tutkimukset**

1962 inventointi P.-L. Lehtosalo (Hollolan pitäjän kiinteät muinaisjäännökset, kohde 67)

1999 tarkastus Hannu Poutiainen (MV Arkeol. os. 348/27.12.1999)

2004 inventointi Antti Bilund

#### **Huomautuksia**

<b>Numero</b>	<b>Kunta</b>	<b>Kylä</b>	<b>Nimi</b>			<b>Kartta</b>	
31	Hollola	Okeroinen	Luhdanjoki I			11	
<b>Peruskartta</b>		<b>x</b>	<b>y</b>	<b>z</b>	<b>p</b>	<b>i</b>	
3111 03 Lahti		6760400	3422000	72-80	6760400	3422000	
<b>Muinaisjäännöstyyppi</b>			<b>Ajoitus</b>				
asuinpaikat			kivikautinen				
<b>Lukumäärä</b>	<b>Rauhoitusluokka</b>		<b>Mj-tunnus</b>				
1	2		98010031				

### Ympäristö

Asuinpaikka sijaitsee Hollolan kirkosta noin 14 km eteläkaakkoon ja Nostavan koulusta 700-1300 m koilliseen, Porvoonjoen eli Luhdanjoen laaksossa, joen länsirannalla, 20-100 m päässä siitä. Asuinpaikan eteläpuoliskon kohdalla laakson pohja on tasaista luhtaniittyä, jonka paikalla on ollut muinaisjärvi (pinnan taso noin 72-73 m mpy, korkean veden aikana ehkä enemmänkin). Asuinpaikan pohjoisosan kohdalla järviällä kapenee jokimaiseksi.

Maasto asuinpaikalla on itäkaakkoon, kohti joen rantaa laskevaa rinnettä. Aivan joen rannassa (noin 72-74 m mpy) maa on ensin tasaista ja sitten loivasti viettävää. Ylempänä (noin 74-78 m mpy) rinne on jyrkempi, ja siinä on notkelmia ja näiden välissä niemekkeitä. Asuinpaikan kohdalla rinne on lähes kokonaan peltona. Aivan alhaalla on paikoin viljelemätöntä niittyä, ja ylempänä rinteellä metsäsaarekkeita. Maaperä on vaihtelevassa määrin hiesun ja hiedan sekaista savea.

### Kohde

Asuinpaikan löysi Hannu Poutiaisen inventoinnissa vuonna 1998. Hänen mukaansa pellolla oli havaittavissa erittäin runsaasti löytöjä 700 m matkalla (käytännössä koko pellon pituudelta, alkaen lounaassa pisteestä  $x = 6760\ 16$ ,  $y = 3421\ 94$  ja ulottuen koillisessa pisteeseen  $x = 6760\ 80$ ,  $y = 3422\ 18$ ) lähimmillään 20 m ja kauimmillaan 100 m päässä joen rannasta. Löytöjä oli eniten 75 m mpy käyrän tuntumassa, mutta joitakin vielä 80 m mpy käyrän lähelläkin. Löydöt vaikuttivat olevan ryppäinä, joiden välissä oli löydöttömiä kohtia. Talteen kerättiin vain osa löydöistä (KM 31220:1-20). Kaikki talteen otetut löydöt ovat kvartseja, joukossa poikkiteräinen kärki KM 31220:4.

Kenneth Lönnqvistin johtamassa inventoinnissa vuonna 2000 pellolla suoritettiin pintapoimintaa joen suuntaisella 5 m leveällä kaistalla, Tämä näyttää alkaneen etelässä tasalta  $x = 6760\ 17$  ja päättyneen pohjoisessa tasalle  $x = 6760\ 67$ . Inventointikertomuksen tekstistä käy ilmi, että pintapoimintaa on suoritettu jonkin verran tämän kaistan ulkopuolellakin. Linjan alkuosassa (väliltä  $x = 6760\ 17-35$ ) löydöt olivat yksittäisiä kvartseja, löytökeskittymiä ei Lönnqvistin mukaan havaittu. Pohjoisempana löydöt keskittyivät suurelta osin kolmelle alueelle. Kaikilta näiltä löytyi kvartseja. Eteläisimmältä (väliltä  $x = 6760\ 35-42$ ) löytyi myös keramiikkaa, Lönnqvistin mukaan nuorakeramiikkaa. Seuraavalta, puronotkon edellisestä erottamalta (väliltä  $x = 6760\ 46-57$ ) löytyi palanutta savea ja keramiikkaa. Myös pohjoisimmalta löytökeskittymäalueelta (väliltä  $x = 6760\ 61-65$ ) löytyi ”suhteellisen runsaasti” keramiikkaa. Näiden havaintojen perusteella Lönnqvist

on rajannut eteläisimmän löytökeskittymän kohdalle nuorakeraamisen asuinpaikan (x = 6760 32-41, y = 3422 00-10). Kohteen koordinaattitiedoissa hän on rajannut asuinpaikan väljemmin, mutta toisaalta osittain ristiriitaisesti edellisen kanssa: x = 6760 34-57, y = 3422 00-05. Kummatkin näistä rajauksista ovat etelässä ja pohjoisessa 200-300 m suppeampia kuin Poutiaisen esittämät, eikä pohjoisin, ”suhteellisen runsas”, keramiikkakeskittymä sisälly kumpaankaan.

Tarkastin asuinpaikan inventoinnissa 8.6.2004. Pelto oli tällöin kokonaan oraalla, joka oli monin paikoin jo melko rehevää. Siltä osin kuin pellon pinta näkyi havaintomahdollisuudet olivat hyvät, sillä maan pinta oli sateen pesemä. Tullessani pellon eteläpäähän, havaitsin heti runsaasti kvartsi-iskoksia. Parin kolmen aarin alalla (karttaliitteessä pellon eteläkulman etelään pistävä kieleke) niitä oli perusteellisemmin etsimättä nähtävissä parikymmentä kappaletta (ei otettu talteen). Löytöalue jatkuu ilmeisesti samalla korkeustasolla pelloilta etelään metsän puolelle, missä inventoinnin aikana oli luhdalla laiduntavalle karjalle aitauksella erotettu juottopaikka. Maasto jatkuu asuinpaikaksi sopivana metsän puolella joitakin kymmeniä metrejä, ennen kuin se muuttuu kivikkoiseksi.

Koska oras oli pohjoisempaa jo rehevää, eikä muutenkaan olisi ollut tarkoituksenmukaista yrittää tutkia koko laajaa peltoa, tarkastin pellon eteläkulmasta pohjoiseen vain pellon itäreunalle näkyvän muutaman metrin levyisen kaistaleen oraspellosta. Tämän kaistan korkeus vaihteli maaston mukaan, ollen joissakin kohdissa lähellä luhdan pinnan tasoa, toisissa kohdissa taas useita metrejä sen yläpuolella. Tarkastus ulottui pohjoisessa tasalle x = 6760 72. Koko tällä matkalla kvartseja (ei kerätty talteen) oli siellä täällä, keskimäärin ehkä 30 m välein, usein ryppäinä.

Tähänastisten havaintojen perusteella pidän Poutiaisen esittämää laajaa asuinpaikan rajausta sopivampana kuin Lönnqvistin esittämiä. Lönnqvistin (pääasiassa) kapealla kaistalla suorittama pintapöimintä osoitti kyllä joitakin löytökeskittymiä asuinpaikka-alueen keskiosassa, mutta se antaa kuitenkin selvästi puutteellisen kuvan löytöjen esiintymisestä koko pellolla. Siinä ei tullut esiin nyt inventoinnissa havaittu huomattava löytökeskittymä pellon eteläpäässä (koska pöimintä ei ulottunut niin etelään?), eikä kaistan eteläosassa muutenkaan havaittu juuri mitään löytöjä, vaikka sen kohdalla pellon alareunassa niitä nyt näkyi kohtalaisen paljon.

## Kuvat

Lahden kaupunginmuseon kuva-arkisto neg. 133655-133656

## Löydöt

KM 31220:1-20 kourutaltoa, kvartsisineitä ja -iskoksia

KM 32112:1-52 kivikirves, saviastianpaloja, kvartsisineitä ja -iskoksia, palanutta savea, palanutta luuta

## Tutkimukset

1998 inventointi Hannu Poutiainen (Porvoonjoen vesistöalueen kivikautisen asutuksen arkeologinen inventointi Hollolan, Lahden ja Orimattilan alueella, s. 9)

2000 inventointi Kenneth Lönnqvist (Arkeologinen täsmäinventointi Lahden, Hollolan ja Orimattilan alueella, s. 16-18)

2004 inventointi Antti Bilund

**Huomautuksia**

Muinaisjäännöksen sijainniksi on muinaisjäännösrekisterissä ilmoitettu  $p = 6760500$ ,  $i = 3421690$ . Tämä piste osuu lähes 300 m asuinpaikasta länteen. Asuinpaikan sijaintia kuvaa paremmin esimerkiksi piste  $p = 6760400$ ,  $i = 3422000$ , joka osuu laajan asuinpaikka-alueen keskiosaan ja lisäksi erään huomattavan löytökeskittymän kohdalle. Koordinaatit on korjattu tämän mukaisesti.

<b>Numero</b>	<b>Kunta</b>	<b>Kylä</b>	<b>Nimi</b>			<b>Kartta</b>
32	Hollola	Okeroinen	Luhdanjoki 2-3			12
<b>Peruskartta</b>		<b>x</b>	<b>y</b>	<b>z</b>	<b>p</b>	<b>i</b>
3111 02 Renkomäki		6759790	3421710	73-77	6759790	3421710
<b>Muinaisjäännöstyyppi</b>	<b>Ajoitus</b>					
asuinpaikat	kivikautinen					
<b>Lukumäärä</b>	<b>Rauhoitusluokka</b>	<b>Mj-tunnus</b>				
1	2	98010032				

### Ympäristö

Asuinpaikka sijaitsee Hollolan kirkosta noin 14,4 km eteläkaakkoon ja Nostavan koulusta noin 500 m itään, Porvoonjoen eli Luhdanjoen laaksossa, joen luoteisrannalla, noin 200 m päässä siitä. Maasto on kaakkoon viettävää rinnettä. Maaperä on hiesun- ja hiedansekaista savea. Rinteen juurella on joen varrella tasaista luhtaa. Asuinpaikan keskiosassa etelään työntyvä korkea kallioniemeke ulottuu lähimmillään noin 15 m päähän luhdan reunasta. Kallion lounaispuolella rinne on peltona, koillispuolella kasvaa sekametsää. Luhdan laidasta metsän läpi ja kallion itäpuolitse pohjoiseen kulkee traktoritie (ei näy karttaliitteessä). Luhta on enimmäkseen pensaikkoista joutomaata, jolla on erilaisia lammikkoja vanhoissa kaivannoissa. Esihistoriallisella ajalla asuinpaikka on sijainnut luhdan paikalla olleen muinaisjärven rannalla, jonka vedenpinnan taso on ilmeisesti ollut noin 72 m mpy, korkean veden aikana luultavasti enemmänkin.

### Kohde

Hannu Poutiainen on inventoinnissa vuonna 1998 löytänyt paikalta kvartsiesineitä ja -iskoksia (KM 31221:1-13). Poutiainen arvioi pintalöytöjen perusteella asuinpaikan olevan suhteellisen runsaslöytöinen. Löytöjä oli vajaan 100 m matkalla (eli ilmeisesti koko pellon leveydeltä) 75 m mpy käyrän alapuolella.

Kenneth Lönnqvistin johtamassa inventoinnissa vuonna 2000 pellolla suoritettiin pintapoimintaa. Poimittu alue kattoi ilmeisesti kokonaan Poutiaisen mainitseman alueen 75 m mpy korkeuskäyrän alapuolella ja ulottui osittain huomattavasti ylemmäs. Pintapoiminnassa löytyi kvartseja, hiotun kiviesineen katkelma ja yksi pala keramiikkaa (KM 32113:1-9). Löytöjä havaittiin melkein pelkästään pellon itäkulman lähellä, vain yksi kvartsi pellon keskiosasta. Lönnqvist arvelee, että löytöjen vähäisyys saattoi johtua huonoista olosuhteista.

Samassa inventoinnissa vuonna 2000 Lönnqvist havaitsi asuinpaikkaan viittaavia löytöjä (KM 32114:1-8) myös koekuopissa metsäalueella, edellä mainitusta pellon itäkulmasta noin 100 m koilliseen. Tämän löytöalueen hän nimesi Luhdanjoki 3:ksi. Muinaisjäännösrekisterissä se on yhdistetty Luhdanjoki 2:n kanssa yhdeksi muinaisjäännökseksi Luhdanjoki 2-3. Inventointikertomuksen kartan (s. 66) mukaan löydölliset koekuopat sijaitsivat traktoritien itäpuolella, luhdan reunan yläpuolella olevalla terassilla. Tämän alueen koordinaatit ovat käsittääkseni likimain  $x = 6759\ 85-87$ ,  $y = 3421\ 78-81$ ,  $z = 74-77$ . (Lönnqvistin tekstimuotoinen selostus koekuopituksessa todetun muinaisjäännöksen osan sijainnista raportin sivulla 20 on erittäin sekava, mutta



selvästi ristiriidassa edellisen kanssa, sillä hän sanoo, että ”kivikautisten esineiden löytöalue sijaitsee hevosenkengän (-muotoisen kallion ?, vrt. peruskartta, A. B.) yläosassa terassilla, reilusti yli 80 m mpy noin 85 m mpy tuntumassa”. Käsittääkseni Lönnqvist on tässä paikantanut koekuopitetun alueen peruskartalle väärin, noin 50 m länteen tai luoteeseen todellisesta sijainnista, ja sivun 66 kartta on tulkittava edellä esittämälläni tavalla.)

Asuinpaikka tarkastettiin inventoinnissa 8.6. ja 10.6.2004. Pelto (Luhdanjoki 2) kasvoi tällöin jo melko pitkää orasta, joten tarkastus rajoittui pellon reunoille. Siltä osin kuin pellon pinta näkyi, havaintomahdollisuudet olivat hyvät, sillä maan pinta oli sateen pesemä. Oli selvästi havaittavissa, että kvartseja oli paljon (noin 10 kappaletta, näitä ja myöhemmin mainittavia muita löytöjä ei otettu talteen) pellon koillisreunalla 75 m mpy käyrän alapuolella. Pellon lounaisreunassa ja alareunassa (aivan itäkulmaa lukuun ottamatta) ei näkynyt mitään.

Luhdanjoki 3:n tienoilla tarkastettiin metsässä traktoritie noin sadan metrin matkalta alkaen etelässä luhdan reunasta. Maan pinta oli tiellä rikkoutunut, ehkä tarkoituksellisesti lanattu tai aurattukin, niin että paljas mineraalimaa oli nähtävillä suurimmalla osalla tien pintaa. Maalaji oli samanlaista kuin pellollakin. Tien tasamaan reunasta nousevalla osalla rinteessä (noin 35 m matkalla pisteestä  $x = 6759\ 81$ ,  $y = 3421\ 77$  pohjoiseen) oli muutamia kvartsi-iskoksia. Rinteen päällä tie on korkeimmillaan ( $x = 6759\ 85$ ,  $y = 3421\ 78$ , noin 77-78 m mpy), kääntyy siitä koilliseen ja laskee sitten noin 45 m matkalla pari metriä. Tällä välillä ainoa löytö oli nyrkin kokoinen palaneen näköinen kivi. Tämän jälkeen tie kaartaa pohjoiseen tai luoteeseen, ylös rinnettä. Mutkassa ( $x = 6759\ 89$ ,  $y = 3421\ 81$ ) oli nähtävillä yksi kvartsi-iskos. Pohjoisempana löytöjä ei tiellä enää näkynyt.

Pellon (Luhdanjoki 2) osalta inventointihavainnot vaikuttavat samansuuntaisilta kuin vuoden 2000 inventoinnin tulokset. Asuinpaikkalöydöt näyttävät keskittyvän pellon itäkulmaan. Asuinpaikka jatkuu mitä ilmeisimmin metsän puolelle koillisessa. Heti pellon kulman koillispuolella metsässä on noin 5 m läpimittainen kaivanto, mutta muuten maasto metsän puolella on ehjää. Asuinpaikka saattaa jopa ulottua yhtenäisenä kallion kärjen ympäri sen koillispuolella olevalle löytöalueelle (Luhdanjoki 3). Kuten edellä todettiin kvartseja havaittiin siellä traktoritiellä vuoden 2000 koekuopitetun alueen lounaispuolella. Kauimpana koillisessa traktoritiellä havaittu kvartsi oli noin 20 m pohjoiseen tai luoteeseen pohjoisimmista vuoden 2000 löydöllisistä koekuopista. Maasto jatkuu samanlaisena ja siis ilmeisesti asuinpaikaksi sopivana tästä vielä useita kymmeniä metrejä koilliseen, joten asuinpaikka saattaa ulottua siinä suunnassa kauemmas kuin vuoden 2000 koekuopitus osoittaa.

## Kuvat

Lahden kaupunginmuseon kuva-arkisto neg. 133643, 133652-133653

## Löydöt

KM 31221:1-13

KM 32113:1-9

KM 32114:1-8

**Tutkimukset**

1998 inventointi Hannu Poutiainen (Porvoonjoen vesistöalueen kivikautisen asutuksen arkeologinen inventointi Hollolan, Lahden ja Orimattilan alueella, s. 10)

2000 inventointi Kenneth Lönnqvist (Arkeologinen täsmäinventointi Lahden, Hollolan ja Orimattilan alueella, s. 19-21)

2004 inventointi Antti Bilund

**Huomautuksia**

<b>Numero</b>	<b>Kunta</b>	<b>Kylä</b>	<b>Nimi</b>			<b>Kartta</b>
33	Hollola	Okeroinen	Luhdanniitty 1			12
<b>Peruskartta</b>		<b>x</b>	<b>y</b>	<b>z</b>	<b>p</b>	<b>i</b>
3111 02 Renkomäki		6759080	3421520	78-85	6759080	3421520
<b>Muinaisjäännöstyyppi</b>	<b>Ajoitus</b>					
asuinpaikat	varhaismetallikautinen					
<b>Lukumäärä</b>	<b>Rauhoitusluokka</b>			<b>Mj-tunnus</b>		
1	2			98010033		

## Ympäristö

Asuinpaikka sijaitsee Hollolan kirkosta noin 14,7 km eteläkaakkoon ja Nostavan koulusta 850 m eteläkaakkoon, Porvoonjoen eli Luhdanjoen laaksossa, joen länsirannalla, noin 100 m päässä siitä. Paikalla on noin 200 m pitkä ja 100 m leveä koilliseen työntyvä, metsäinen, kalliopohjainen moreeniharjanne. Sen itä- ja pohjoispuolilla on tasaista, heinikkoa kasvavaa tulvatasankoa, jota on käytetty niittynä ja laitumena. Tasangon paikalla Luhdanjoen laaksossa ollut muinaisjärvi on ulottunut lähelle asuinpaikkaa (72 m mpy tasolla nykyisten korkeuskäyrien mukaan 30-40 m päähän, ennen järven soistumista tai korkean veden aikana ehkä lähemmäksikin). Harjanteen luoteispuolella, sen kärkiosan ja jokilaakson reunan välissä on alava, kosteapohjainen, metsää kasvava notkelma.

Asuinpaikka sijaitsee niemekkeen kärjessä olevalla, 15-30 m leveällä ja 70 m pitkällä tasanteella. Sen reunat laskevat pohjoisessa ja idässä jyrkkinä lähes luhdan tasoon. Tasanteen kärkiosa on lähes tasainen (79-80 m mpy), mutta maan pinta nousee loivasti siitä lounaaseen muodostaen kumpareen, jonka laki on tasolla 85 m mpy. Kumpareen lounaispuolella on notkelma, ja sen takana korkeampi ja laajempi kumpare, jonka laki ulottuu sadan metrin päässä tasolle 87,5 m mpy.

## Kohde

Asuinpaikka löytyi Kenneth Lönnqvistin johtamassa inventoinnissa vuonna 2000. Tällöin harjanteen kärjessä olevalle tasanteelle ja kumpareelle, noin 90 m matkalle kärjestä etelälounaaseen kaivettiin 19 koekuoppaa, joista vain kaksi oli löydöttömiä. Löytöinä (KM 32117:1-44) saatiin muun muassa varhaismetallikautista keramiikkaa. Vaikka löytöjä saatiin laajalta alueelta, oli niiden määrä selvästi suurin tasanteella 20 m matkalla harjanteen kärjestä etelälounaaseen ( $x = 6759\ 075-095$ ,  $y = 3421\ 510-525$ ,  $z = 79-80$ , koordinaatit tässä ja myöhemmin Adelin kaivauskertomuksen mukaan, Lönnqvistin ilmoittamat koordinaatit ovat epätarkat). Tämä oli myös ainoa alue, jolta löytyi keramiikkaa. Tältä niemekkeen kärjen alueelta noin 50 m matkalla etelälounaaseen, kumpareen koillisrinteeltä ja laelta ( $x = 6759\ 035-075$ ,  $y = 3421\ 490-520$ ,  $z = 80-85$ ) koekuopista löytyi kvartseja. Viimeinen löydöllinen koekuoppa sijaitsi kumpareen takaisessa notkelmassa (tasalla  $x = 6759\ 01-02$ ).

Harjanteen kärjessä olevan tasanteen itäreunalla havaittiin kolme korkeintaan muutaman metrin mittaista kaivantoa ja noin 20 m etelämpänä yksi. Lönnqvist arvelee näiden

liittyvän vuoden 1918 sotatapahtumiin, samoin kuin metallinilmaisimella löydettyjen kiväärin hylsyjen.

Vadim Adelin johtamassa koekaivauksessa vuonna 2001 harjanteen kärjen tasanteelle, koekuopituksessa runsaslöytöisimmäksi todetulle alueelle avattiin 9 m<sup>2</sup> koekaista. Löytöjä saatiin kohtalaisen runsaasti (KM 32863:1-247), ja ne olivat saman tyyppisiä kuin aiemmin koekuopituksessa. Koekaistalta löydettiin myös lieden jäännökset.

Asuinpaikka tarkastettiin inventoinnissa 18.5.2004. Ympäristö oli aiempien kuvausten mukaisessa kunnossa. Vuoden 2001 koekaistan kulmapaalut olivat edelleen paikoillaan.

Adel toteaa suurimman osan typologisesti tunnistettavista saviastianpaloista olevan tekstiilikeramiikkaa, mutta joidenkin ehkä neoliittisia tai rautakautisia. Asuinpaikalta talteen saadut ajoitettavissa olevat löydöt (keramiikka) painottuvat kuitenkin hyvin voimakkaasti varhaismetallikauteen, eikä selkeästi muun aikaisia löytöjä liene tunnistettu, joten asuinpaikan luokittelu varhaismetallikautiseksi on hyvin perusteltua. Oman ehkä ajoituksenkin kannalta mielenkiintoisen alueensa muodostaa kumpare harjanteen kärjestä 50-70 m lounaaseen. Sen tienoilta löytyi inventoinnissa kvartssia, mutta ei keramiikkaa. Topografisesti eri luonteisena ja jonkin matkan päässä niemekkeen kärjen löytöalueesta sijaitsevana se saattaa olla eriaikainen, ja koska keramiikkaa ei ole tullut esiin, voisi ajoitus hyvinkin olla mesoliittinen.

### **Kuvat**

-

### **Löydöt**

KM 32117:1-44 saviastianpaloja, kvartsi-esineitä ja -iskoksia, palanutta luuta

KM 32863:1-247 mm. saviastianpaloja, kvartsi-esineitä ja -iskoksia, palanutta luuta

### **Tutkimukset**

2000 inventointi Kenneth Lönnqvist (Arkeologinen täsmäinventointi Lahden, Hollolan ja Orimattilan alueella, s. 22-25)

2001 koekaivaus Vadim Adel

2004 inventointi Antti Bilund

### **Huomautuksia**

Muinaisjäännösrekisterissä kohteen sijainti (x = 6759 04, y = 3421 47) on epätarkka. Se on ilmeisesti laskettu keskiarvona Lönnqvistin ilmoittamista alueen rajakoordinaateista, jotka ovat epätarkat). Koordinaattipiste ei osu tutkimuksissa todetulle muinaisjäännösalueelle, vaan sen lounaispäästä noin 20 m länteen ja asuinpaikan keskeiseltä alueelta 70 m lounaaseen. Koordinaatit on korjattu (x = 6759 08, y = 3421 52). Muinaisjäännösrekisterin kohteen kuvauksessa asuinpaikan sanotaan olevan Porvoonjoen itärannalla, vaikka se on länsirannalla. (Tämäkin virhe on peräisin Lönnqvistin alkuperäisestä inventointikertomuksesta.)

<b>Numero</b>	<b>Kunta</b>	<b>Kylä</b>	<b>Nimi</b>			<b>Kartta</b>
34	Hollola	Jarvala	Mäkelä			12
<b>Peruskartta</b>		<b>x</b>	<b>y</b>	<b>z</b>	<b>p</b>	<b>i</b>
3111 02 Renkomäki		6757880	3421060	73-75	6757880	3421060
<b>Muinaisjäännöstyyppi</b>			<b>Ajoitus</b>			
asuinpaikat			kivikautinen			
<b>Lukumäärä</b>	<b>Rauhoitusluokka</b>		<b>Mj-tunnus</b>			
1	2		98010034			

### Ympäristö

Asuinpaikka sijaitsee Hollolan kirkosta noin 15,7 km eteläkaakkoon, Porvoonjoen eli Luhdanjoen laaksossa, joen luoteispuolella, 100-150 m päässä siitä. Paikalla on hieman ympäristöään korkeampi, kaakkoon suuntautuva niemeke, jota lounaassa rajaa jokeen laskevan puron notko ja koillisessa alavampi tasamaa. Paikka on todennäköisesti sijainnut esihistoriallisella ajalla Porvoonjoen laaksossa olleen muinaisjärven rannalla. Niemeke on peltona. Maaperä on hiesusavea.

### Kohde

Hannu Poutiainen on inventoinnissa vuonna 1998 löytänyt paikalta kvartsiesineitä ja -iskoksia (KM 31222:1-6). Poutiainen arvioi pintalöytöjen perusteella asuinpaikan olevan suppea-alainen ja vähälöytöinen.

Kenneth Lönnqvistin johtamassa inventoinnissa vuonna 2000 pellolla suoritettiin pintapöimintää ja koekuopitusta. Pellolla kasvoi tällöin lyhyttä ruohoa mättäinä, joiden välillä oli laajoja avoimia alueita. Pintapöiminnassa löytyi kvartseja ja yksi pala keramiikkaa (KM 32115:1-13). Kvartseja oli eniten alueen länsikulmassa (noin 15 m säteellä pisteen  $x = 6757\ 93$ ,  $y = 3421\ 03$  ympärillä,  $z = 72,5-75$ ), muutamia myös siitä 20-40 m itään. Pellon itäosasta, nykyisen tulvarajan alapuolelta ( $x = 6757\ 91$ ,  $y = 3421\ 09$ ,  $z = 72-72,5$ ) löytyi yksi pala keramiikkaa. Koekuoppia kaivettiin seitsemän kappaletta niille alueille, joilta löytöjä oli saatu pintapöiminnassa. Niissä ei havaittu varmoja merkkejä esihistoriallisesta ihmistoiminnasta.

Asuinpaikka tarkastettiin inventoinnissa 18.5.2004. Pelto kasvoi nurmea, joten asuinpaikkaan liittyviä löytöjä ei havaittu. Ympäristö oli aiempien kuvausten mukaisessa kunnossa. Luhdanniityn luoteisrantaa tarkastettiin myös asuinpaikalta lounaaseen ja koilliseen. Mäkelän peltoalueen koillispuolella, 100-200 m päässä asuinpaikalta, metsärinteen alaosassa ja juurella oli hakattu ja hakkuualue laikutettu. Havaintomahdollisuudet olivat hyvät, mutta mitään merkkejä asuinpaikasta ei laikutusalueella havaittu. Maaperärinteellä metsän puolella oli kivistä hiekkamoreenia.

### Kuvat

-

**Löydöt**

KM 31222:1-6 kvartsikaavin, -teriä, -iskoksia

KM 32115:1-13 keramiikkaa (1 pala), kvartsikaavin, -ydin, -iskoksia

**Tutkimukset**

inventointi 1998 Hannu Poutiainen (Porvoonjoen vesistöalueen kivikautisen asutuksen arkeologinen inventointi Hollolan, Lahden ja Orimattilan alueella, s. 10)

2000 inventointi Kenneth Lönnqvist (Arkeologinen täsmäinventointi Lahden, Hollolan ja Orimattilan alueella, s. 26-28)

2004 inventointi Antti Bilund

**Huomautuksia**



<b>Numero</b>	<b>Kunta</b>	<b>Kylä</b>	<b>Nimi</b>			<b>Kartta</b>
35	Hollola	Hahmajärvi	Hahmajoki			16
<b>Peruskartta</b>		<b>x</b>	<b>y</b>	<b>z</b>	<b>p</b>	<b>i</b>
2133 11 Herrala		6752750	2580200	73-76	6752810	3417250
<b>Muinaisjäännöstyyppi</b>	<b>Ajoitus</b>					
asuinpaikat	kivikautinen					
<b>Lukumäärä</b>	<b>Rauhoitusluokka</b>			<b>Mj-tunnus</b>		
1	2			98010035		

### Ympäristö

Kohde sijaitsee Hollolan kirkosta noin 19,9 km etelään, Porvoonjoen eli Luhdanjoen luoteis- ja siihen laskevan Hahmajoen länsipuolella. Paikka on todennäköisesti sijainnut esihistoriallisella ajalla Porvoonjoen laaksossa sijainneen muinaisjärven rannalla. Asuinpaikka sijaitsee loivasti itäkaakkoon laskevalla rinteellä. Rinteellä on peltoa, jonka lounaisosa on nyt metsitetty. Maaperä on savea. Aluetta rajaa luoteessa jyrkemmin nouseva metsäinen rinne, ja kaakossa alava, kosteapohjainen tasamaa.

### Kohde

Hannu Poutiainen on inventoinnissa vuonna 1998 löytänyt paikalta seitsemän kvartsiesinettä (KM 31223:1-7). Hän arvioi pintalöytöjen perusteella asuinpaikan olevan runsaslöytöinen. Toisaalta hän sanoo suurimman osa pinnalla näkyneistä löydöistä tulleen kerätyksi talteen. Poutiainen ei mainitse kuinka laajalta alueelta löydöt on kerätty. Hänen mukaansa asuinpaikan laajuutta on vaikea arvioida, koska viereinen peltoalue on metsitetty. Hän toteaa kuitenkin, että suurin osa löydöistä oli 75 m mpy käyrän alapuolella, eli aivan pellon kaakkoislaidassa. Poutiaisen ilmoittama koordinaattipiste sijaitsee aivan viljelyksessä olevan pellon osan eteläkulmassa (tarkkaan ottaen jonkin verran sen ulkopuolella vetisessä luhdassa).

Kenneth Lönnqvistin johtamassa inventoinnissa vuonna 2000 pellon jakavan tilan rajan koillispuolinen osa pellostä on pintapoimittu ja metsitettyyn lounaisosaan on kaivettu yhdeksän koekuoppaa. Olosuhteet olivat pintapoiminnan kannalta huonot, ja löytöinä saatiin vain kolme kvartsia (KM 32116:1-3), näistä kaksi läheltä pellon kaakkoislaitaa ( $x = 6752\ 77$ ,  $y = 2580\ 21$ ) ja yksi pellon keskeltä tilan rajan läheltä ( $x = 6752\ 77$ ,  $y = 2580\ 16$ ). Nämä löytökohdat ovat siis noin 40 m pohjoisempana kuin Poutiaisen ilmoittama koordinaattipiste. Koekuopissa ei havaittu varmoja merkkejä esihistoriallisesta ihmistoiminnasta.

Asuinpaikka tarkastettiin inventoinnissa 9.9.2004. Pelto kasvoi viljaa, joten asuinpaikkaan liittyviä löytöjä ei havaittu. Ympäristö oli aiempien kuvausten mukaisessa kunnossa. Viljellyn pellon kaakkoislaita, josta suurin osa aiemmista löydöistä on kerätty, (samoin kuin metsitetyn pellon laita siitä lounaaseen) on aivan tasaisen ja kosteapohjaisen luhdan reunassa, joten asuinpaikka ei ilmeisesti ulotu pellon reunasta kaakkoon. Pellon kaakkoislaidasta (noin 73 m mpy) luoteeseen maan pinta nousee tasaisesti noin tasolle 76-77 m mpy. Löytöalue näyttää rajoittuvan tälle rinteelle. Kauempana luoteessa maan pinta nousee hyvin loivasti.

**Kuvat**

Lahden kaupunginmuseon kuva-arkisto neg. 133678-133679

**Löydöt**

KM 31223:1-7 kvartsikaapimia, teriä

KM 32116:1-3 iskentäydin ja kvartsi-iskoksia

**Tutkimukset**

1998 inventointi Hannu Poutiainen (Porvoonjoen vesistöalueen kivikautisen asutuksen arkeologinen inventointi Hollolan, Lahden ja Orimattilan alueella, s. 11)

2000 inventointi Kenneth Lönnqvist (Arkeologinen täsmäinventointi Lahden, Hollolan ja Orimattilan alueella, s. 28-30)

2004 inventointi Antti Bilund

**Huomautuksia**

Kohteen sijaintina muinaisjäännösrekisterissä syyskuussa 2004 oli  $p = 6752827$ ,  $i = 3417211$  (YKK), mikä vastaa varsin tarkasti Lönnqvistin yksittäisen kvartsin löytöpaikkaa  $x = 675277$ ,  $y = 258016$  (KKJ2). Tämä piste on kuitenkin Poutiaisen ilmoittaman kuvauksen mukaisen löytöalueen (75 m mpy käyrän alapuolella) ulkopuolella. Kohteen sijaintia kuvaa tähänastisten löytöjen perusteella parhaiten piste  $x = 675275$ ,  $y = 258020$ .

<b>Numero</b>	<b>Kunta</b>	<b>Kylä</b>	<b>Nimi</b>			<b>Kartta</b>
36	Hollola	Siikaniemi	Hongistonmäki			7
<b>Peruskartta</b>		<b>x</b>	<b>y</b>	<b>z</b>	<b>p</b>	<b>i</b>
3112 01 Paimela		6772990	3423340	84-86	6772990	3423340
<b>Muinaisjäännöstyyppi</b>		<b>Ajoitus</b>				
asuinpaikat		kivikautinen				
<b>Lukumäärä</b>	<b>Rauhoitusluokka</b>	<b>Mj-tunnus</b>				
1	2	98010036				

## Ympäristö

Muinaisjäännös sijaitsee Hollolan kirkosta 7,8 km itään, Siikaniemen Hongistonmäen itärinteellä, Vesijärven rannalla, noin 0,5 km Siikaniemen kurssikeskuksesta etelälounaaseen ja 170 m kurssikeskukseen menevästä tiestä kaakkoon. Maasto on loivasti itäkoilliseen laskevaa rinnettä. Idässä, järven puolella, asuinpaikkaa rajaa noin metrin korkuinen vanha rantatörmä. Sen alla on 15 m leveä kaistale alavaa maata. Länsilounaassa noin 20 m päässä on jyrkkänä nousevan ja kivisen rinteiden juuri. Maaperä asuinpaikalla on lähes kivetöntä hienoa hiekkaa tai hietaa. Lounaassa ja kaakossa maasto jatkuu samanlaisena noin 50 m. Kauempana kaakossa rinne muuttuu jyrkemmäksi, ja luoteessa maaperä kivisemmäksi. Rinteellä kasvaa vanhaa kuusimetsää.

Maasto asuinpaikalla on ehjää ja luonnontilaista. Lähin rakennus on noin 50 m päässä kaakossa oleva kesämökki, jolle tulee tie etelästä. Asuinpaikan läpi kulkee polku vanhan rantatörmän reunalla. Se tulee kurssikeskukseen menevältä tieltä luoteessa ja menee kesämökille. Kurssikeskuksen suunnalla lähimmät rakennukset ovat noin 300 m päässä tien varrella.

## Kohde

Muinaisjäännös löytyi rantakaava-alueiden inventoinnissa 5.10.2000. Asuinpaikaksi sopivalle rinteelle 5 m päähän vanhan rantatörmän reunasta kaivettiin neljä koekuoppaa noin 50 m matkalle alkaen tilan ja rantakaava-alueen rajalta kaakossa. Luoteisimmasta koekuopasta, koordinaattien osoittamasta kohdasta ( $x = 6772\ 99$ ,  $y = 3423\ 34$ ,  $z = 84-86$ ) löytyi ehjästä kulttuurikerroksesta muru keramiikkaa (?), kvartsi-iskoksia ja runsaasti palanutta luuta (KM 32389:1-3). Myös tästä 10-15 m kaakkoon kahdessa koekuopassa havaittiin turvekerroksen alla punaruskeaa likamaata, mutta kuopista ei tullut esinelöytöjä. Kauempana kaakossa merkkejä asuinpaikasta ei havaittu, ja kesämökin kohdalla rinne muuttuu jyrkemmäksi ja kiviseksi. Löydöllisestä koekuopasta luoteeseen asuinpaikan laajuutta ei ennätetty koekuopin selvittää. Maaperä näyttää olevan samanlaista hiekkamaata noin 20-25 m koekuopasta luoteeseen, mutta alkaa sitten muuttua kivisemmäksi, ja kauempana luoteessa jopa louhikkoiseksi. Länsi-itä -suunnassa asuinpaikka voi hyvin ulottua vanhan rantatörmän reunalta jyrkän rinteiden juurelle saakka.

Kohde tarkastettiin inventoinnissa 10.9.2004. Sen todettiin olevan samassa tilassa kuin vuonna 2000.

Muinaisjäännös sijaitsee Siikaniemen rantakaava-alueella. Muinaisjäännös ja sen ympäristö on kaavassa varattu luonnontilassa säilytettäväksi puistoalueeksi

(kaavamerkintä PL), jolle saa kuitenkin rakentaa kaavassa erikseen luetellut rakennukset (mm. kaksi rantasaunaa, ulkoilu-, retkeily- ja leiriytymistoimintaa palvelevia rakennuksia). Ainakin useimmat kaavassa luetelluista rakennuksista on jo ilmeisesti rakennettu tai niille on osoitettu ohjeelliset rakennusalat muualta PL-alueilta. Rantakaavan mukainen käyttö ei siis ilmeisesti uhkaa muinaisjäännöstä. Edellä mainittu lähin kesämökki asuinpaikalta noin 50 m kaakkoon on kaava-alueen ulkopuolella.

### **Kuvat**

-

### **Löydöt**

KM 32389 saviastianpala ?, kvartsi-iskoksia, palanutta luuta

### **Tutkimukset**

2000 inventointi Antti Bilund (Kaava-alueiden arkeologinen inventointi Päijät-Hämeessä, kohde 10)

2002 inventointi Timo Sepänmaa (Hollolan Vesijärven rantaosayleiskaava-alueen arkeologinen inventointi, kohde 29) (ei tarkastettu maastossa)

2004 inventointi Antti Bilund

### **Huomautuksia**

<b>Numero</b>	<b>Kunta</b>	<b>Kylä</b>	<b>Nimi</b>			<b>Kartta</b>
37	Hollola	Laitiala	Housunsuo			31
<b>Peruskartta</b>		<b>x</b>	<b>y</b>	<b>z</b>	<b>p</b>	<b>i</b>
2134 10	Hollolan kirkonseutu	6777050	2575620	85	6777299	3413787
<b>Muinaisjäännöstyyppi</b>			<b>Ajoitus</b>			
asuinpaikat			kivikautinen			
<b>Lukumäärä</b>	<b>Rauhoitusluokka</b>		<b>Mj-tunnus</b>			
1	2		98010037			

## Ympäristö

Muinaisjäännös sijaitsee Hollolan kirkosta 5,1 km pohjoisluoteeseen, Vesijärven Laitialanselän pohjoisrannalla, 1,6 km Laitialan kartanosta itään, Papinsaareen menevän tien varrella. Paikka on laajan Housunsuon länsipuolella olevan noin puolen kilometrin pituisen mäenharjanteen eteläkärjessä. Papinsaarentie tulee länsiluoteesta, kiertää mäen kärjen ja jatkuu itäkoilliseen. Tie kulkee mäen kärjen ympäri Vesijärven vanhan rantatörmän reunan päällä olevalla tasanteella. Tasanne on mäen kärjessä vain tien levyinen, mutta levenee itään ja länteen. Asuinpaikka on mäen kärjen ja tien mutkan itäpuolella, tien ja sen eteläpuolella olevan törmän välissä. Törmä muodostaa tällä alueella noin sadan metrin levyisen ja muutamia kymmeniä metrejä tiestä etelään pistävän niemekkeen, jonka keskiosassa maasto on kaiveltua, ilmeisesti entistä hiekkakuoppaa. Myös tien pohjoispuolella on hiekkakuoppa. Hiekkakuopissa kasvaa lähinnä lehtipuutaimikkoa. Muuten mäellä ja tien ja törmän välisellä alueella kasvaa metsää. Myös törmän alla, mäen ja sen kärjen eteläpuolella on metsäniemeke. Sen lounais- ja kaakkoispuolilla on laajat alavat pellot. Ranta on lähimmillään sadan metrin päässä etelässä.

## Kohde

Muinaisjäännös löytyi rantakaava-alueiden inventoinnissa 5.10.2000. Asuinpaikaksi sopivalle alueelle vanhan rantatörmän reunan päälle tehtiin yksi noin 25 cm läpimittainen koekuoppa, josta löytyi saviastianpaloja ja palanutta luuta (KM 32390:1-2). Maaperä koekuopassa oli turpeen alla hyvin tummaa, ruskeaa, osittain ehkä nokista likamaata, ja maalaji lähes kivetöntä hiekkää. Likamaata oli noin 25-30 cm syvyyteen. Alla oli puhdasta hiekkää. Koekuoppa sijaitsi tietä pitkin mitaten 30 m itään mäen kärjestä ja 11 m päässä tiestä kohtisuoraan etelään ( $x = 6777\ 06$ ,  $y = 2575\ 61$ ,  $z = 85$ ). Kuoppa kaivettiin 3 m päähän törmän reunasta. Aivan kuopan itäpuolella törmän reunassa on noin 5 m levyinen pieni kaivanto, mahdollisesti hyvin vanha hiekkakuoppa.

Löytynyt keramiikka on kivimurskasekoitteista, ja palat pieniä ja koristelemattomia. Aineksen ja polton perusteella se näyttää lähinnä kampakeramiikalta, mutta muikin ajoitus on mahdollinen. Myöskään rannansiirtymisen perusteella asuinpaikkaa ei voi tarkasti ajoittaa. Törmä on paikalla noin 2 m korkea, ja ranta on ollut törmän kohdalla ilmeisesti Heinolan harjun puhkeamisen ja Vesijärven kuroutumisen jälkeen koko esihistoriallisen ajan.

Koekuopan kohdalla ja sen lähiympäristössä maaperä on ehjää. Ehjänä säilynyttä aluetta rajaavat luoteessa tie, etelässä - lounaassa törmä ja idässä niemekkeen keskiosassa oleva vanha hiekkakuoppa. Tätä ehjää aluetta on jäljellä arviolta 200-300 m<sup>2</sup>, ja sen voi olettaa olevan kokonaan asuinpaikkaa. Asuinpaikka on ehkä ollut laajempikin. Se on saattanut jatkua itään, sillä törmän muodostama niemeke näyttää asuinpaikaksi hyvin sopivalta. Tämä osa asuinpaikkaa on todennäköisesti tuhoutunut lähes kokonaan hiekanoton vuoksi, sillä niemekkeestä ei ole jäljellä juuri muuta kuin sitä reunustava törmä.

Kohde tarkastettiin inventoinnissa 27.5.2004. Sen todettiin olevan samassa tilassa kuin vuonna 2000.

Muinaisjäännös sijaitsee Laitialan rantakaava-alueella. Asuinpaikan pohjoispuolinen mäki sekä lounaassa ja kaakossa olevat pellot on kaavassa varattu maa- ja metsätalouskäyttöön (kaavamerkintä M). Asuinpaikan eteläpuolelle, peltojen väliseen metsäniemekkeeseen on kaavassa sijoitettu tontti yhtä loma-asuntoa varten (kortteli 1, kaavamerkintä RA/1). Tontin pohjoisraja on hyvin lähellä tietä ja sen eteläpuolella olevaa asuinpaikkaa. Ilman tarkempia mittauksia maastossa, ja varsinkin kun kaavakartta on mittakaavassa 1:10000, ei voi varmasti sanoa ulottuuko kaavan mukaisesti rajattu tontti asuinpaikalle vanhan rantatörmän päälle, vai jääkö se kokonaan törmän alle.

#### **Kuvat**

-

#### **Löydöt**

KM 32390 saviastianpaloja, palanutta luuta

#### **Tutkimukset**

2000 inventointi Antti Bilund (Kaava-alueiden arkeologinen inventointi Päijät-Hämeessä, kohde 11)

2002 inventointi Timo Sepänmaa (Hollolan Vesijärven rantaosayleiskaava-alueen arkeologinen inventointi, kohde 15)

2004 inventointi Antti Bilund

#### **Huomautuksia**



<b>Numero</b>	<b>Kunta</b>	<b>Kylä</b>	<b>Nimi</b>			<b>Kartta</b>
38	Hollola	Hahmajärvi	Hahmajärvi 1			17
<b>Peruskartta</b>		<b>x</b>	<b>y</b>	<b>z</b>	<b>p</b>	<b>i</b>
2133 11 Herrala		6754740	2579200	93-95	6754848	3416342
<b>Muinaisjäännöstyyppi</b>	<b>Ajoitus</b>					
asuinpaikat	kivikautinen					
<b>Lukumäärä</b>	<b>Rauhoitusluokka</b>		<b>Mj-tunnus</b>			
1	2		98010038			

## Ympäristö

Kohde sijaitsee Hollolan kirkosta noin 17,8 km etelään, Hahmajärven itärannalla, järven eteläpäässä olevalta uimarannalta noin 200 m pohjoiseen. Maasto on länteen laskevaa hiekka- tai hietamoreenirinnettä, jolla kasvaa havupuuvaltaista metsää. Asuinpaikka sijaitsee vesirajaan ulottuvan silokallion päällä mineraalimaalla. Paikalla on pieni, 10-15 m läpimittainen tasanne, jolta maasto viettää melko jyrkästi etelään ja nousee loivasti pohjoiseen ja itään. Hahmajärvi on noin 1,5 km pitkä ja puoli kilometriä leveä sisäjärvi. Järven pinta on nyt tasolla 90,6 m mpy, mutta lienee aiemmin ollut hieman ylempänä (noin 92 m mpy).

## Kohde

Hannu Poutiainen löysi asuinpaikan inventoinnissa vuonna 2000. Paikalle kaivettiin seitsemän koekuoppaa, joista neljästä saatiin löytöinä kvartseja ja palanutta luuta (KM 32283:1-4). Löydölliset koekuopat sijaitsivat noin 10 m päässä rantaviivasta. Koekuoppien perusteella Poutiainen arvioi, että paikalla on pienialainen asuinpaikka, laajuudeltaan korkeintaan 10 x 10 m.

Paikalla suoritettiin Jouko Pukkila johdolla pienimuotoinen koekaivaus seuraavana vuonna. Kaivausalue sijoitettiin koekuopituksen perusteella runsaslöytöisimmälle kohdalle. Kaivausalueen pinta-ala oli vain 4 m<sup>2</sup>, mutta löytöjä kertyi runsaasti (KM 32675:1-244). Löytöinä saatiin pääasiassa kvartsiesineitä ja -iskoksia sekä palanutta luuta. Kaivausalueen yksi kulma leikkasi kulttuurimaan täyttämää kuoppaa, joka enimmillään ulottui puolen metri<sup>ä</sup> syvyyteen. Kaivausalueen ulkopuolelta polun pinnalta löytyi yksi pala esihistoriallista keramiikkaa (KM 32675:248), jonka tarkempaa tyyppiä ei kuitenkaan voi määrittää.

Lähistölle kaivettiin myös kaksi koekuoppaa, yksi noin 15 m koekaivausalueelta itäkaakkoon, toinen tästä noin 20 m eteläkaakkoon. Molemmista löytyi kvartsi-iskoksia (KM 32675:245-246).

Asuinpaikka tarkastettiin inventoinnissa 9.6.2004. Paikan todettiin olevan aiempien tietojen mukaisessa kunnossa eli ehjä. Vuoden 2001 koekaivausalue erottui vielä suuren kiven kaakkoispuolella. Asuinpaikka näyttää olevan jonkin verran laajempi kuin Poutiainen inventointiraportissaan arvioi. Koekaivauksen yhteydessä kaivettujen koekuoppien löytöjen perusteella se näyttää ulottuvan ainakin parikymmentä metriä koordinaattipisteen osoittamasta paikasta itään ja kaakkoon.

**Kuvat**

-

**Löydöt**

KM 32283:1-4 kvartsiesineitä ja -iskoksia, palanutta luuta

KM 32675:1-248 saviastianpala, palanutta savea (?), kivilaji-iskos (?), kvartsiesineitä ja -iskoksia, palanutta luuta

**Tutkimukset**

2000 inventointi Hannu Poutiainen (Porvoonjoen vesistöalue, Kivikautisten kohteiden arkeologinen inventointi Hollolan, Lahden ja Orimattilan alueella, s. 3)

2001 kaivaus Jouko Pukkila

2004 inventointi Antti Bilund

**Huomautuksia**

Numero	Kunta	Kylä	Nimi			Kartta
39	Hollola	Hahmajärvi	Hahmajärvi 3			17
<b>Peruskartta</b>		<b>x</b>	<b>y</b>	<b>z</b>	<b>p</b>	<b>i</b>
2133 11 Herrala		6754910	2579160	93-95	6755030	3416320
<b>Muinaisjäännöstyyppi</b>		<b>Ajoitus</b>				
asuinpaikat		kivikautinen / <i>ja hi pronssikautinen</i>				
<b>Lukumäärä</b>		<b>Rauhoitusluokka</b>		<b>Mj-tunnus</b>		
1		2		98010039		

### Ympäristö

Kohde sijaitsee Hollolan kirkosta noin 17,6 km etelään, Hahmajärven itärannalla, järven eteläpäässä olevalta uimarannalta noin 400 m pohjoiseen. Maasto on länteen laskevaa hiekkamoreeninirinnettä, jolla kasvaa havumetsää. Asuinpaikka sijaitsee vesirajaan ulottuvan rantakallion laella. Pohjois-etelä-suunnassa maasto on tasaista noin 20-30 m matkalla. Pohjoisessa tasannetta rajaa kivikoinen notko, ja etelässä pieni, etelään laskeva kalliojyrkäne. Idässä maasto nousee loivasti noin 30 m matkan, sen jälkeen jyrkemmin. Hahmajärvi on noin 1,5 km pitkä ja puoli kilometriä leveä sisäjärvi. Järven pinta on nyt tasolla 90,6 m mpy, mutta lienee aiemmin ollut hieman ylempänä (noin 92 m mpy).

### Kohde

Hannu Poutiainen löysi asuinpaikan keväällä 2001. Tällöin kaivetuista neljästä koekuopasta löytyi kvartsi-iskoksia ja palanutta luuta (KM 32601:1-2).

Jouko Pukkilan johdolla siellä suoritettiin pienimuotoinen koekaivaus samana vuonna. Kaivausala oli vain 4 m<sup>2</sup>, mutta löytöjä kertyi varsin runsaasti (KM 32676:1-128). Löydöt sisältävät muun muassa myöhäismesoliittisia viistoteräisiä kvartsikärkiä ja tyypiltään tarkemmin määrittämätöntä, mutta selvästi kivikautista tai varhaismetallikautista keramiikkaa. Lisäksi lähistölle kaivettiin kaksi koekuoppaa. Noin 30 m koekaivausosalasta itäkoilliseen, loivalle rinteelle, kaivetusta koekuopasta löytyi kolme kvartsi-iskosta (KM 32676:130). Noin 40 m koekaivausosalasta pohjoiseen, notkelman toiselle puolelle, kaivetusta kuopasta löytyi yksi kvartsi-iskos (KM 32676:129).

Asuinpaikka tarkastettiin inventoinnissa 9.6.2004. Paikan todettiin olevan aiempien tietojen mukaisessa kunnossa eli ehjä. Vuoden 2001 koekaivausalue erottui selvästi rehevän ruohovartisen aluskasvillisuutensa vuoksi. Koekaivauksen yhteydessä koekuopasta löytyneiden kvartsi-iskosten perusteella näyttää todennäköiseltä, että asuinpaikka ulottuu idässä noin 30 m päässä olevan jyrkemmän rinteiden juurelle eli koko niemekkeelle, jota pohjoisessa rajaa kivinen notkelma ja etelässä kalliojyrkäne.

### Kuvat

Lahden kaupunginmuseon kuva-arkisto neg. 133648-133649

**Löydöt**

KM 32601:1-2  
KM 32676:1-130

**Tutkimukset**

2001 tarkastus Hannu Poutiainen  
2001 koekaivaus Jouko Pukkila  
2004 inventointi Antti Bilund

**Huomautuksia**

<b>Numero</b>	<b>Kunta</b>	<b>Kylä</b>	<b>Nimi</b>			<b>Kartta</b>
40	Hollola	Okeroinen	Luhdanniitty 2			12
<b>Peruskartta</b>		<b>x</b>	<b>y</b>	<b>z</b>	<b>p</b>	<b>i</b>
3111 02 Renkomäki		6758760	3421480	85	6758760	3421480
<b>Muinaisjäännöstyyppi</b>	<b>Ajoitus</b>					
asuinpaikat	kivikautinen					
<b>Lukumäärä</b>	<b>Rauhoitusluokka</b>			<b>Mj-tunnus</b>		
1	2			98010040		

### Ympäristö

Kohde sijaitsee Hollolan kirkosta noin 14,9 km eteläkaakkoon, Nostavan koulusta noin 1,2 km etelään, Luhdanjoen eli Porvoonjoen länsipuolella, noin 100 m päässä siitä. Asuinpaikka sijaitsee pohjois-etelä –suuntaisen kallio- ja moreenimuodostuman laella. (Harjanteen laki ulottuu yli 85 m mpy, vaikka 85m mpy käyrää ei karttaliitteessä olekaan.) Harjanne on metsämaata. Maaperä on hietamoreenia, alempana hiesua. Alueella on resentejä kaivantoja ja kivistä kasattuja ampumasuojia. Asuinpaikkatasanne on melko pieni, itä-länsi –suunnassa leveydeltään noin 15 m. Pohjois-etelä –suunnassa melko tasaista aluetta on noin 40 m, osa siitä loivaa rinnettä. Itäpuolella on jyrkänne, josta osa on kalliota. Luhdanjoen laaksossa ollut muinaisjärvi on ulottunut lähelle asuinpaikkaa jyrkanteen alle (72 m mpy tasolla nykyisten korkeuskäyrien mukaan noin 40 m päähän, ennen järven soistumista tai korkean veden aikana ehkä lähemmäksikin).

### Kohde

Hannu Poutiainen löysi asuinpaikan vuonna 2000. Tällöin paikalle tehtiin useita koekuoppia. Kolmesta noin 25 m matkalle kaivetusta koekuopasta saatiin löytöinä kvartseja, yhdestä myös palanutta luuta (KM 32665:1-4). Tällöin löytyneestä palaneesta luusta on saatu radiohiiliajoitus, jonka perusteella asuinpaikka on ollut käytössä myöhäimesoliittisella ajalla.

Paikalla suoritettiin pienimuotoinen koekaivaus vuonna 2002 Anssi Malisen johdolla. Koekaista sijoitettiin koekuopituksen perusteella runsaslöytöisimmälle kohdalle, ja sen pinta-ala oli 3 m<sup>2</sup>. Löytöinä saatiin kvartseja ja palanutta luuta (KM 33186:1-39). Löydöt sisältävät muun muassa myöhäimesoliittisiä viistoteräisiä kvartsikärkiä. Lisäksi lähistölle kaivettiin kaksi koekuoppaa. Muutamia metrejä koekaistasta luoteeseen kaivetusta koekuopasta löytyi kvartsi-iskoksia ja palanutta luuta (KM 33186:40-45). Vajaat 10 m koekaistasta etelään kaivetusta kuopasta ei löytynyt mitään.

Sekä topografian että kaivaushavaintojen perusteella asuinpaikka näyttää olevan pienialainen, ja rajoittuvan harjanteen laelle. Se on ollut käytössä ainakin mesoliittisen ajan lopulla.

Asuinpaikka tarkastettiin inventoinnissa 18.5.2004. Muinaisjäännös näytti olevan kaivauskertomuksessa annetun kuvauksen mukaisessa kunnossa. Tasanteen reunalla, kalliojyrkanteen päällä havaittiin kuitenkin aivan tuoreen näköisiä penkomisjälkiä kivilatomuksessa, joka näytti ihmisen tekemältä (ilmeisesti edellä mainittu ampumasuoja). Kaivausaloja ei enää maastossa voinut selvästi havaita runsaan vanhan heinän ja muun

aluskasvillisuuden seasta. Aluskasvillisuus näyttää rehevöityneen harjanteen länsirinteellä äskettäin (ehkä kuitenkin ennen kaivauksia) tehtyjen hakkuiden seurauksena.

**Kuvat**

-

**Löydöt**

KM 32665:1-4 kvartsi- ja kivilaji-iskoksia, palanutta luuta

KM 33186:1-45

**Tutkimukset**

2000 tarkastus Hannu Poutiainen

2002 koekaivaus Anssi Malinen

2004 inventointi Antti Bilund

**Huomautuksia**



<b>Numero</b>	<b>Kunta</b>	<b>Kylä</b>	<b>Nimi</b>			<b>Kartta</b>	
41	Hollola	Pappila	Lehtoniemi SE			31	
<b>Peruskartta</b>		<b>x</b>	<b>y</b>	<b>z</b>	<b>p</b>	<b>i</b>	
2134 10	Hollolan kirkonseutu	6778760	2577490	85	6778922	3415734	
<b>Muinaisjäännöstyyppi</b>			<b>Ajoitus</b>				
asuinpaikat			kivikautinen				
<b>Lukumäärä</b>	<b>Rauhoitusluokka</b>		<b>Mj-tunnus</b>				
1	2		98010041				

### Ympäristö

Kohde sijaitsee Hollolan kirkosta 6,5 km pohjoiseen, pitkälle koilliseen Vesijärven selälle pistävän Papinsaaren (nykyisin niemi) Lehtoniemeksi kutsutun kärjen etelärannalla. Maasto on etelään laskevaa rinteitä. Maaperä on pääasiassa hyvin kivikkoista moreenia, mutta todetun asuinpaikan kohdalla hieman vähäkivisempää hiekka- tai hietapohjaista moreenia. Kasvillisuus on lehtomaista, paikoin tiheää risukkoa. Asuinpaikkaa rajaa etelässä Vesijärven vanha rantatörmä. Vesijärven ranta on noin 50 m päässä etelässä.

### Kohde

Timo Sepänmaa löysi asuinpaikan inventoinnissa vuonna 2002. Hän teki lähelle Vesijärven laskua edeltänyttä rantatörmää kolme koekuoppaa, joista kahdesta löytyi yhteensä kolme palaa keramiikkaa (KM 33000:1-2). Koekuopat sijaitsivat rantatörmällä olevasta kivikasasta (halkaisija noin 1,5 m, rajamerkki ?) 7-10 m pohjoiskoilliseen – koilliseen. Koekuopista noin 14 m länteen oli kuivatusoja.

Sepänmaa toteaa, että paikalla on asuinpaikka, mutta että sen rajaaminen vaatii koekaiivauksen.

Kohdetta ei tarkastettu maastossa vuoden 2004 inventoinnissa.

### Kuvat

-

### Löydöt

KM 33<sup>3</sup>000:1-2 saviastianpaloja

### Tutkimukset

2002 inventointi Timo Sepänmaa (Hollolan Vesijärven rantaosayleiskaava-alueen arkeologinen inventointi, kohde 3)

### Huomautuksia

<b>Numero</b>	<b>Kunta</b>	<b>Kylä</b>	<b>Nimi</b>			<b>Kartta</b>
42	Hollola	Kutajoki	Kutajoki			29
<b>Peruskartta</b>		<b>x</b>	<b>y</b>	<b>z</b>	<b>p</b>	<b>i</b>
2134 10	Hollolan kirkonseutu	6774640	2578900	85-87	6774742	3416953
<b>Muinaisjäännöstyyppi</b>	<b>Ajoitus</b>					
asuinpaikat	rautakautinen					
<b>Lukumäärä</b>	<b>Rauhoitusluokka</b>			<b>Mj-tunnus</b>		
2	2			98010042		

### Ympäristö

Kohde sijaitsee Hollolan kirkosta 2,7 km koilliseen, Vesijärven Kirkonselän koillisrannalla, Kutajoen ja Hovilan talojen eteläpuoleisella peltoalueella. Vesijärven ranta on noin 250 m päässä etelässä ja lännessä. Maasto on hyvin loivasti etelään ja lounaaseen viettävää rinnettä. Maaperä peltoalueella on pääasiassa hiekkaa ja hietaa. Välittömästi kohteen pohjoispuolella on kalliopohjainen mäki, jolla talot sijaitsevat. Noin 150 m päässä etelässä on peltojen keskellä noin 50 m läpimittainen metsäinen kumpare.

### Kohde

Timo Sepänmaa ja Antti Lahelma löysivät kohteen rantaosayleiskaava-alueen inventoinnissa toukokuussa 2002. Tällöin he ottivat talteen muinaisjäännöksiin viittaavia löytöjä pintapoimintana neljästä kohdasta pellolta.

Kutajoen talon eteläpuolelta, pellon pohjoislaidalla olevien pikkuteiden risteyskaakkoispuolelta ( $x = 6774\ 64$ ,  $y = 2578\ 90$ ,  $z = 87,5$ ) löytyi rautakauden tyyppin keramiikkaa (joukossa yksi mahdollisesti keskiaikainen pala). Alueella oli myös kohtalaisesti uudemman ajan tai ajoittamatonta jätettä, kuten tiilenpaloja, punasavikeramiikkaa, palanutta savea ja kuonaa. Löydöt (KM 33264:1-3) olivat noin 20 m säteellä pellon pohjoislaidasta. Välittömästi tältä alueelta länteen, risteyskaakkoispuolella olevassa pellon koillisnurkkauksessa oli kynöksessä noin 10 m läpimittaisella alueella erittäin runsaasti palaneita kiviä ja mustaa nokimaata. Tämän joukossa oli joitakin palaneen saven kappaleita, mutta ajoittavia löytöjä ei saatu. Sepänmaan arvion mukaan paikalla on ollut kiuas, joka on hajotettu peltoon. Paikallisten asukkaiden mukaan kohta on ollut samanlainen ”aina”, joten kiukaan hajottamisesta on ainakin 50 vuotta.

Toinen rautakautisen keramiikan löytöalue oli edellisestä noin sata metriä länteen (KM 33264:4-5,  $x = 6774\ 64$ ,  $y = 2578\ 78$ ,  $z = 86-87$ ). Paikalta löytyi myös kvartsiesineen katkelma.

Sepänmaan mukaan alueella esiintyy myös rautakautiseen asutukseen viittaavia arkeofyyttejä: tummaa tulikukkaa Hovin ja Kutajoen talojen pihapiireissä, ja hoikkaängelmää (lajin määrittäminen ilmeisesti epävarma) pellolla olevan saarekkeen pohjoispäässä (ilmeisesti  $x = 6774\ 52$ ,  $y = 2578\ 82$ , vuoden 2002 raportissa ilmoitetut koordinaatit Sepänmaan suullisen ilmoituksen mukaan virheelliset).

Lisäksi kahdesta kohdasta lähempänä rantaa löytyi rautakautta vanhempaan asutukseen viittaavia kvartsi-iskoksia. Muutamia kvartseja ja pii-iskos (tuluspii ?) löytyi pellolla olevan saarekkeen luoteispuolelta (KM 33264:6-7, ilmeisesti  $x = 6774\ 53$ ,  $y = 2578\ 80$ ,  $z = 85$ , vuoden 2002 raportissa ilmoitetut koordinaatit Sepänmaan suullisen ilmoituksen mukaan virheelliset), ja yksi kvartsi-iskos lännempää läheltä pellon reunaa (KM 33264:8,  $x = 6774\ 64$ ,  $y = 2578\ 60$ ,  $z = 85$ ).

Kohdetta ei tarkastettu maastossa vuoden 2004 inventoinnissa.

Peltoalueen pohjoisreunan lähellä on selvästi rautakautinen asuinpaikka. Koska löydöt rajoittuvat aivan pellon pohjoisreunaan, mutta niitä on yli sadan metrin matkalla länsi-itä-suunnassa, on todennäköistä, että asuinpaikka ulottuu pellon reunan pohjoispuolelle. Alueella havaitut historiallisen ajan löydöt liittyvät Kutkajoen kylän kylätonttiin, joka on ollut tällä paikalla ainakin 1700-luvun kartoissa. Asutus paikalla on todennäköisesti jatkunut rautakaudelta historialliselle ajalle. Kivikautiseen asutukseen viittaavat löydöt rautakautiselta asuinpaikalta länteen ja lounaaseen ovat niin vähäisiä, ettei näitä löytöpaikkoja ole syytä pitää kiinteinä muinaisjäännöksinä.

### **Kuvat**

-

### **Löydöt**

KM 33264:1-8 keramiikkaa, palanutta savea, kvartsiesine ja -iskoksia, piitä

### **Tutkimukset**

2002 inventointi Timo Sepänmaa (Hollolan Vesijärven rantaosayleiskaava-alueen arkeologinen inventointi, kohde 9)

### **Huomautuksia**

<b>Numero</b>	<b>Kunta</b>	<b>Kylä</b>	<b>Nimi</b>			<b>Kartta</b>
43	Hollola	Kutajoki	Kiiskihauta			30
<b>Peruskartta</b>		<b>x</b>	<b>y</b>	<b>z</b>	<b>p</b>	<b>i</b>
2134 10	Hollolan kirkonseutu	6777350	2578750	85-88	6777446	3416927
<b>Muinaisjäännöstyyppi</b>			<b>Ajoitus</b>			
asuinpaikat - asumuspainanteet			varhaismetallikautinen			
<b>Lukumäärä</b>	<b>Rauhoitusluokka</b>			<b>Mj-tunnus</b>		
1	2			98010043		

## Ympäristö

Asuinpaikka sijaitsee Hollolan kirkosta 5,1 km pohjoiskoilliseen, Vesijärven rannalla, Kiiskihauta-nimisen syvänteen itäpuolella olevan lahdelman rannalla. Paikka on pohjois-etelä –suuntaisen harjumuodostuman länsirinnettä. Maaperä on hiekkaa ja puusto pääasiassa mäntyä ja kuusta. Heti asuinpaikan länsipuolella rannalla on kesämökki, joka pihamaineen kuitenkin sijaitsee Vesijärven laskun jälkeen paljastuneella alueella.

## Kohde

Timo Sepänmaa löysi asuinpaikan rantaosayleiskaava-alueen inventoinnissa toukokuussa 2002. Kesämökeille johtavan tien pohjoisleikkauksessa. Kesämökeille johtavan tien leikkauksesta noin 7 m pohjoiseen rantatörmän päälle ( $x = 6777\ 28$ ,  $y = 2578\ 75$ ) tehtiin koekuoppa, josta löytyi vahva kulttuurikerros sekä tekstiilikeramiikkaa ja iskos (KM 33265:1-2). Noin 15 m pohjoisemmaksi tehdystä koekuopasta ei löytynyt mitään. pohjoisempänä havaittiin mahdollinen asumuspainanne (3 m x 2,5 m, syvyys noin 20 cm). se sijaitsi idempänä olevalta pieneltä suolta laskevan ojan pohjoispuolella, 8 m päässä siitä ( $x = 6777\ 41$ ,  $y = 2578\ 74$ ,  $z = 87,5$ ). Painanteen keskelle tehdystä koekuopasta löytyi 5-25cm syvyydestä keramiikkaa (KM 33265:3-4) ja noensekaista hiekkaa. Kohdalta, jossa edellä mainittu oja leikkaa tasolla 85 m mpy olevaa vanhaa rantatörmää löytyi myllätystä maasta runsaasti keramiikkaa ja kvartsi-iskos (KM 33265:5-9). Sepänmaan mukaan todettu asuinpaikka-alue on pääasiassa ehjää maastoa, mutta asuinpaikkavyöhyke lienee jatkunut alueen etelä- ja pohjoispuolille, missä kesämökit ja tiet ovat tuhonneet aluetta.

Kohdetta ei tarkastettu maastossa inventoinnissa vuonna 2004.

## Kuvat

-

## Löydöt

KM 33265:1-13 saviastianpaloja, liuske-iskos, kvartsi-iskos

## Tutkimukset

2002 inventointi Timo Sepänmaa (Hollolan Vesijärven rantaosayleiskaava-alueen arkeologinen inventointi, kohde 10)

<b>Numero</b>	<b>Kunta</b>	<b>Kylä</b>	<b>Nimi</b>			<b>Kartta</b>
44	Hollola	Kutajoki	Mäntyranta			30
<b>Peruskartta</b>		<b>x</b>	<b>y</b>	<b>z</b>	<b>p</b>	<b>i</b>
2134 10	Hollolan kirkonseutu	6777940	2578810	85-88	6778042	3417015
<b>Muinaisjäännöstyyppi</b>			<b>Ajoitus</b>			
asuinpaikat			varhaismetallikautinen			
<b>Lukumäärä</b>	<b>Rauhoitusluokka</b>			<b>Mj-tunnus</b>		
1	2			98010044		

### Ympäristö

Asuinpaikka sijaitsee Hollolan kirkosta 5,8 km pohjoiskoilliseen, Vesijärven rannalla, Mäntyranta-nimisen kesähuvilan tontilla, päärakennuksesta 50-100 m pohjoiseen. Paikka on pohjois-etelä –suuntaisen harjumuodostuman länsirinnettä. Maaperä on hiekkaa ja soraa, puusto pääasiassa mäntyä.

### Kohde

Timo Sepänmaa löysi asuinpaikan rantaosayleiskaava-alueen inventoinnissa toukokuussa 2002. Kesähuvilasta noin 40 m pohjoiskoilliseen, noin 85 m mpy tasolle tehdystä koekuopasta löytyi tekstiilikeramiikkaa, kvartsiitti-iskoksia ja palanutta luuta (KM 33266:1-3, x = 6777 95, y = 2578 83, z = 85). Koekuopassa oli noin 30 cm paksu kulttuurikerros. Maaperä oli hiekkaa. Myös tästä noin 20 m pohjoiskoilliseen tasolle 87 m mpy tehdystä kuopasta löytyi keramiikkaa (KM 33266:4, x = 6777 99, y = 2578 83, z = 86-87). Löydöt tulivat 5-15 cm syvyydestä. Selvää kulttuurikerrosta ei ollut havaittavissa. Maaperä oli hiekkansekaista karkeaa soraa. Kuopan kohdalla on heikosti erottuva painanne, jonka läpimitta on noin 3 m, ja toinen tästä noin viisi metriä pohjoiseen. Myös kesämökistä noin 100 m etelään, länteen pistävän pienen niemekkeen länsilaidalle, vanhan rantatörmän päälle (noin 85 m mpy) tehtiin puolen kymmentä koekuoppaa. Yhdestä kuopasta löytyi kvartsi-iskos (KM 33266:5, x = 6777 79, y = 2578 78, z = 85). Kulttuurikerrosta ei havaittu.

Kohdetta ei tarkastettu maastossa inventoinnissa vuonna 2004.

### Kuvat

-

### Löydöt

KM 33266:1-5 saviastianpaloja, kvartsi- ja kvartsiitti-iskoksia, palanutta luuta

### Tutkimukset

2002 inventointi Timo Sepänmaa (Hollolan Vesijärven rantaosayleiskaava-alueen arkeologinen inventointi, kohde 11)

<b>Numero</b>	<b>Kunta</b>	<b>Kylä</b>	<b>Nimi</b>			<b>Kartta</b>
45	Hollola	Kutajoki	Kärettäväntie			29
<b>Peruskartta</b>		<b>x</b>	<b>y</b>	<b>z</b>	<b>p</b>	<b>i</b>
2134 10	Hollolan kirkonseutu	6776040	2578300	88	6776168	3416418
<b>Muinaisjäännöstyyppi</b>			<b>Ajoitus</b>			
asuinpaikat			kivikautinen			
<b>Lukumäärä</b>	<b>Rauhoitusluokka</b>		<b>Mj-tunnus</b>			
1	2		98010045			

### Ympäristö

Asuinpaikka sijaitsee Hollolan kirkosta 3,8 km pohjoiskoilliseen, Vesijärven rannalla, Kärettäväntiestä noin 50 m etelään, Kärettäväntieltä länteen eroavan ja rantaan johtavan pienen mökkitien etelälaidalla, rannasta noin 50 m itään. Paikka on pohjois-etelä –suuntaisen harjumuodostuman eteläosassa. Maasto on loivasti länteen viettävää kangasta, jossa on matalia törmämäisiä ja vallimaisia rantamuodostumia. Maaperä on soransekaista hiekkaa, ja puusto mäntyä ja kuusta.

### Kohde

Timo Sepänmaa löysi asuinpaikan rantaosayleiskaava-alueen inventoinnissa toukokuussa 2002. Kevytrakenteisen mökkitien etelälaidassa on mahdollinen asumuspainanne, jonka pohjoislaitaa tie hieman leikkaa. Painanne on soikea, pohjois-etelä –suunnassa noin 5 m pitkä ja vastakkaisessa suunnassa noin 3 m leveä. Painanteen keskelle tehdystä koepistosta löytyi 5-20 cm:n syvyydeltä ruskeaa likamaata sekä keramiikkaa (KM 33268) ja muru palanutta luuta.

Kohde tarkastettiin inventoinnissa 9.6.2004. Sen todettiin olevan Sepänmaan kuvauksen mukaisessa kunnossa.

### Kuvat

-

### Löydöt

KM 33268 keramiikkaa

### Tutkimukset

2002 inventointi Timo Sepänmaa (Hollolan Vesijärven rantaosayleiskaava-alueen arkeologinen inventointi, kohde 13)

2004 inventointi Antti Bilund

### Huomautuksia



<b>Numero</b>	<b>Kunta</b>	<b>Kylä</b>	<b>Nimi</b>			<b>Kartta</b>	
46	Hollola	Laitiala	Laitialantie B			32	
<b>Peruskartta</b>		<b>x</b>	<b>y</b>	<b>z</b>	<b>p</b>	<b>i</b>	
2134 10	Hollolan kirkonseutu	6777070	2573600	88	6777412	3411770	
<b>Muinaisjäännöstyyppi</b>			<b>Ajoitus</b>				
kivirakenteet - rökkiöt			ajoittamaton				
<b>Lukumäärä</b>	<b>Rauhoitusluokka</b>		<b>Mj-tunnus</b>				
1	2		98010046				

## Ympäristö

Kohde sijaitsee Hollolan kirkosta 6,2 km luoteeseen, Vesijärven Lahdenpohjanlahden pohjoispuolella, Laitialan kartanon päärakennuksesta noin 400 m länsiluoteeseen, Laitialantiestä noin 100 m etelään ja pellonreunasta 5-10 m itään. Maasto on lounaaseen laskevaa rinnettä, ja maaperä kivistä hiekkamaata. Paikalla kasvaa sekametsää. Länsipuolella on laaja peltoaukea. Idässä on noin 10 m päässä rantaan menevä polku, ja sen takana jyrkähkö harjun rinne. Vesijärven ranta on noin 150 m päässä etelässä.

## Kohde

Timo Sepänmaa löysi rökkiön rantaosayleiskaava-alueen inventoinnissa toukokuussa 2002. Sen läpimitta on noin 3 m, korkeus vajaa metri, ja muoto pyöreähkö. Se on koottu 20-50 cm läpimittaisista kivistä. Kivien ohella rökkiössä on jonkin verran maatäytettä (ainakin pintakerroksessa). Sepänmaa teki rökkiön viereen kolme koepistoa. Maaperä oli hiekkaa. Maa oli 20 cm syvyyteen asti ruskeaa, sekoittunutta, ilmeisesti vanhaa pelto- tai niittymaata. Mitään esinelöytöjä koepistoista ei tullut. Rökkiön tyyppi ja ajoitus jäivät epäselviksi. Sepänmaan mukaan kyseessä saattaa olla peltorökkiö, mutta kyseisessä ympäristössä rautakautisen hautarökkiön mahdollisuus ei myöskään ole poissuljettu. Rantaosayleiskaavaehdotuksessa alueelle on merkitty kolme rakennustonttia. Sepänmaa katsoo, että rökkiö pitää huomioida alueelle rakennettaessa.

Kohde tarkastettiin inventoinnissa 20.9.2004. Sen todettiin olevan Sepänmaan kuvauksen mukainen ja ehjä. Lännempänä, nykyisin kivettömäksi raivatulla pellolla, on ilmeisesti aiemmin ollut enemmänkin rökkiöitä, jotka Sakari Kuusi mainitsee Hollolan historiassa: ”Eipä ole lainkaan mahdotonta, että tutkittaessa esimerkiksi Laitialan kartanon länsipuolella pakanuuden aikaiseksi linnaksi merkityn Kiiluanmäen juurella, maantien ja Vesijärven välissä olevia outoja, pyöreitä, pitkänomaisia, nurmikosta esiin pistäviä kivirykelmiä paljastuu uusi tuntematon polttokalmisto.” (Sakari Kuusi, Hollolan historia I-II, 2. yhdistetty ja korjattu painos, 1980, s.20 (ensimmäinen painos julkaistu 1935)). Todennäköisimmin rökkiö on kuitenkin syntynyt viljelysmaan raivauksen tuloksena.

## Kuvat

-

## Löydöt

-

**Tutkimukset**

2002 inventointi Timo Sepänmaa (Hollolan Vesijärven rantaosayleiskaava-alueen arkeologinen inventointi, kohde 18)

2004 inventointi Antti Bilund

**Huomautuksia**

<b>Numero</b>	<b>Kunta</b>	<b>Kylä</b>	<b>Nimi</b>			<b>Kartta</b>
47	Hollola	Laitiala	Lehmontie			31
<b>Peruskartta</b>		<b>x</b>	<b>y</b>	<b>z</b>	<b>p</b>	<b>i</b>
2134 10	Hollolan kirkonseutu	6777120	2575080	86-87	6777394	3413251
<b>Muinaisjäännöstyyppi</b>			<b>Ajoitus</b>			
asuinpaikat			kivikautinen			
<b>Lukumäärä</b>	<b>Rauhoitusluokka</b>		<b>Mj-tunnus</b>			
1	2		98010047			

### Ympäristö

Asuinpaikka sijaitsee Hollolan kirkosta 5,5 km luoteeseen, Vesijärven Lahdenpohjanlahden pohjoispuolella, Laitialan kartanon päärakennuksesta 1,1-1,3 km itäkoilliseen. Maasto on melko tasaista peltoaluetta, jolla kuitenkin on havaittavissa matalia rantamuodostumia. Maaperä on löytökohdilla hiekkaa, ympäröivillä peltoalueilla hietaa ja hiesua. Asuinpaikan luoteispuolitse pellolla kulkee Lehmontie koilliseen.

### Kohde

Timo Sepänmaa löysi asuinpaikan rantaosayleiskaava-alueen inventoinnissa toukokuussa 2002. Pintapöiminnassa pellolta löytyi tällöin kivikautisia asuinpaikkalöytöjä kahdelta lähekkäiseltä alueelta. Nämä sijaitsevat matalilla harjanteilla, jotka muodostavat kaakkoon pistävät niemekkeet pellolla erottuvassa, 86-87 m mpy tasolla olevassa rantatörmässä. Sepänmaa toteaa, että alueiden tarkka paikantaminen oli vaikeaa kiintopisteiden puuttuessa. Kartalle hän on merkinnyt laajemman ja runsaslöytöisemmän alueen kohdalle  $x = 6777\ 10-19$ ,  $y = 2574\ 04-14$  (KM 33269:1-4). Toisen alueen hän on merkinnyt kohdalle  $x = 6777\ 20-24$ ,  $y = 2574\ 16-22$ . Tältä alueelta löytyi vain yksi kvartsi-iskos ja hiomakivi (KM 33269:5-6).

Kohdetta ei tarkastettu maastossa inventoinnissa vuonna 2004.

### Kuvat

-

### Löydöt

KM 33269:1-6 keramiikkaa, kvartsi- ja kivilaji-iskoksia, hiomakiven katkelma

### Tutkimukset

2002 inventointi Timo Sepänmaa (Hollolan Vesijärven rantaosayleiskaava-alueen arkeologinen inventointi, kohde 21)

### Huomautuksia

<b>Numero</b>	<b>Kunta</b>	<b>Kylä</b>	<b>Nimi</b>			<b>Kartta</b>
48	Hollola	Parinpelto	Särkäntie 1			28
<b>Peruskartta</b>		<b>x</b>	<b>y</b>	<b>z</b>	<b>p</b>	<b>i</b>
2134 10	Hollolan kirkonseutu	6773830	2577550	97	6773994	3415568
<b>Muinaisjäännöstyyppi</b>	<b>Ajoitus</b>					
asuinpaikat	kivikautinen					
<b>Lukumäärä</b>	<b>Rauhoitusluokka</b>			<b>Mj-tunnus</b>		
1	2			98010048		

### Ympäristö

Asuinpaikka sijaitsee Hollolan kirkosta 1,6 km pohjoiseen, koilliseen Vesijärven Kirkonselälle pistävän Särkkä-nimisen harjuniemen tyvellä. Harjun lounaiskärki laskee portaittain siten, että siinä on kaksi tasannetta arviolta korkeuksilla 97 m mpy ja 89 m mpy. Harjun rinteet laskevat jyrkkinä ylemmältä tasanteelta alemmalle. Alempana rinne on loivaa harjun kärjen länsi ja eteläpuolilla. Harjun kärjessä on noin 60 m pitkä ja 30 m leveä hiekkakuoppa, joka on tuhonnut suuren osan ylemmää tasannetta ja ulottuu alemman tasanteen tasoon. Lounaasta tuleva Särkäntie kulkee hiekkakuopan kaakkoispuolitse harjun kaakkoisrinnettä koilliseen. Siltä eroaa pohjoiseen Rafaelinraitti, joka kulkee alemmalla tasanteella hiekkakuopan länsipuolitse harjun luoteisrinnettä koilliseen. Lännestä tulee vielä Mäntytie, joka yhtyy Rafaelinraittiin hiekkakuopan eteläosan kohdalla. Mäntytieltä eroaa tie pohjoiseen, Parinpellonlahden rannalla olevalle venevalkama-alueelle.

### Kohde

Timo Sepänmaa löysi paikalta rantaosayleiskaava-alueen inventoinnissa toukokuussa 2002. Hän löysi ylemmältä tasanteelta hiekkakuopan leikkauksesta kvartseja ja palanutta luuta (KM 33270:1-2). Lisäksi leikkauksessa oli palaneita kiviä ja punertavaa likamaata.

Kohde tarkastettiin inventoinnissa 7.5.2004. Paikka oli Sepänmaan kuvauksen mukaisessa kunnossa. Hiekkakuopan leikkauksessa havaittiin likamaata ja yksi pieni kvartsi (ei otettu talteen). Löytöalue on hiekkakuopan luoteisreunalla, harjun luoteisrinteen puolella, ei koillisleikkauksessa, kuten Sepänmaa kirjoittaa. (Hiekkakuopan koillisleikkauksessa, joka on harjun kaakkoisrinteen puolella, ei edes ole tasannetta.) Ehjää tasannetta on löytöalueen pohjoispuolella jäljellä huomattavasti laajemmin kuin Sepänmaan ilmoittama ”joitakin kymmeniä nelimetrejä”. Tasanne on hiekkakuopan reunalla toista kymmentä metriä leveä ja kapenee hitaasti siitä pohjoiseen. Harjanne ulottuu tasaisena ja hyvin asuinpaikaksi sopivana kauas pohjoiseen. Noin 60 m päässä on mm. pyöreä, noin 2 m läpimittainen, pyyntikuopan näköinen kuoppa. Löytöalueen ulottuvuutta pohjoisessa ei tietenkään voi päätellä ilman koekuopitusta. On myös hyvinkin mahdollista, että asuinpaikan keskeisin alue on sijainnut harjun kärjessä, jonka kohdalta hiekkakuoppa on tuhonnut tasanteen.

Inventoinnissa löytyi suuri kvartsiitti-iskos kaatuneen puun juurakosta loivalta rinteeltä Rafaelinraitin länsipuolelta (KM 34715, x = 6773 83, y = 2577 50, z = 87-88). Tämä löytöpaikka on noin 60 m päässä Sepänmaan löytöalueesta ja sitä 10 m alempana. Näin

ollen löytö liittyy todennäköisesti eriaikaiseen asutusvaiheeseen kuin ylätasanteen löydöt. Rafaelinraitin, venevalkamaa idässä rajaavan vanhan rantatörmän ja pohjoisessa olevan mökkitontin väliselle loivalle rinteelle ( $x = 6773\ 82-92$ ,  $y = 2577\ 48-51$ ,  $z = 85-88$ ) kaivettiin puolen kymmentä koekuoppaa, joista ei kuitenkaan löytynyt mitään. Maaperä rinteellä oli varsin kivistä harjusoraa, mutta kuitenkin asuinpaikaksi sopivaa. Rinteellä voi olla hiekkaisempiakin kohtia. Alue oli inventoinnin aikana tiheän vadelma- ja muun pensaikon peittämää hakkuuaukeata, mikä vaikeutti koekuopitusta ja yleensäkin maaston hahmottamista.

Korkealla harjun rinteiden tasanteella olevan löytöalueen sijainti on mielenkiintoinen. Sepänmaa kirjoittaa Särkän olleen saari ennen Vesijärven laskua 1800-luvulla, mutta maastossa näkyvistä rantamuodostumista päätellen se on silloin (ja suurimman osan jääkauden jälkeistä aikaa) ollut yhteydessä mantereeseen rantavalleilla, joiden välissä on kosteaa alavaa maata. Päijänteen veden pinnan ollessa korkeimmillaan ennen Heinolan harjun puhkeamista (ja mahdollisesti hyvin varhaisella mesoliittisella ajalla) niemi on kuitenkin ollut saari. Ilman tarkempia korkeusmittauksia on kuitenkin epäselvää, onko vesi ulottunut löytöalueen alla olevan jyrkän rinteiden juurelle (niin, että löytöalue olisi välittömästi rantaviivalta nousevan rinteiden päällä) edes ennen Heinolan harjun puhkeamista.

### **Kuvat**

Lahden kaupunginmuseon kuva-arkisto neg. 133667

### **Löydöt**

KM 33270:1-2 kvartsi-iskoksia, palanutta luuta

KM 34715 kvartsiitti-iskos

### **Tutkimukset**

2002 inventointi Timo Sepänmaa (Hollolan Vesijärven rantaosayleiskaava-alueen arkeologinen inventointi, kohde 24)

2004 inventointi Antti Bilund

### **Huomautuksia**

Kohteen nimeen on lisätty ”1” erotukseksi vuoden 2004 inventointikohteista Särkämäentie 2 ja Särkämäentie 3.

<b>Numero</b>	<b>Kunta</b>	<b>Kylä</b>	<b>Nimi</b>			<b>Kartta</b>
49	Hollola	Kalliola	Isosaarentie			6
<b>Peruskartta</b>		<b>x</b>	<b>y</b>	<b>z</b>	<b>p</b>	<b>i</b>
3112 01 Paimela		6772350	3425650	85-89	6772350	3425650
<b>Muinaisjäännöstyyppi</b>	<b>Ajoitus</b>					
työ- ja valmistuspaikat - pyyntikuopat	ajoittamaton					
<b>Lukumäärä</b>	<b>Rauhoitusluokka</b>	<b>Mj-tunnus</b>				
2	2	98010049				

### Ympäristö

Paikka sijaitsee Hollolan kirkosta 10,1 km itään, Isosaaren keskiosassa, Isosaarentien, Pähkinärannantien ja Karelahdentien risteyksestä noin 90 m etelään. Alue on harjumuodostumaa. Kohde sijaitsee tasalakisella harjanteella (karttaliitteessä 85 m mpy käyrät, harjanteen laki noin tasolla 88 m mpy), jonka länsipuolella on laajalti alavaa tasamaata ja itäpuolella noin sadan metrin läpimittainen ja vajaan 10 m syvyinen pohjaltaan soistunut suppa. Harjanteen laen eteläpäässä harjun rinne nousee jyrkkänä. Pohjoisessa harjanteen laki sulautuu loivasti laskevaan rinteeseen. Maaperä on hiekkaa. Puusto on pääasiassa mäntyä ja kuusta.

### Kohde

Timo Sepänmaa ja Antti Lahelma löysivät kohteen rantaosayleiskaava-alueen inventoinnissa toukokuussa 2002. He havaitsivat harjanteen laen itäreunalla kaksi pyöreää kuoppaa, joiden halkaisija oli noin 2,5 m ja syvyys noin puoli metriä. Kuopissa on reunavallit alarinteen puolella idässä. Kuopat ovat noin 20 m päässä toisistaan, ja eteläisempi on aivan harjanteen lakitasanteen eteläpäässä niin, että harjun rinne nousee jyrkkänä sen läheltä lounaaseen. Sepänmaan mukaan kyseessä lienevät pyyntikuopat. Näiden kahden kuopan lisäksi harjanteen laella niistä pohjoiseen havaittiin muutamia hyvin matalia pyöreitä painanteita. Niihin tehdyistä koekuopista ei löytynyt mitään. Sepänmaa arvelee, että painanteet voivat olla pitkälle maatuneita pyyntikuoppia.

Kohde tarkastettiin inventoinnissa 10.5.2004. Paikka oli Sepänmaan kuvauksen mukaisessa kunnossa. Kuopista pohjoiseen oli kuitenkin avattu linjoja ja asetettu merkkikeppejä, ilmeisesti jonkinlaista maanmittaustoimitusta varten.

### Kuvat

Lahden kaupunginmuseon kuva-arkisto neg. 133601-133602

### Löydöt

-

### Tutkimukset

2002 inventointi Timo Sepänmaa (Hollolan Vesijärven rantaosayleiskaava-alueen arkeologinen inventointi, kohde 38)

2004 inventointi Antti Bilund



**Huomautuksia**

Muinaisjäännösrekisterissä kohteiden lukumääräksi on merkitty ”1”. Koska selviä kuoppia on kaksi kappaletta on lukumäärä muutettu tämän mukaiseksi.

<b>Numero</b>	<b>Kunta</b>	<b>Kylä</b>	<b>Nimi</b>			<b>Kartta</b>
50	Hollola	Kalliola	Karelahdentie A			6
<b>Peruskartta</b>		<b>x</b>	<b>y</b>	<b>z</b>	<b>p</b>	<b>i</b>
3112 01 Paimela		6772620	3425630	87-90	6772620	3425630
<b>Muinaisjäännöstyyppi</b>	<b>Ajoitus</b>					
asuinpaikat	rautakautinen					
<b>Lukumäärä</b>	<b>Rauhoitusluokka</b>			<b>Mj-tunnus</b>		
1	2			98010050		

### Ympäristö

Paikka sijaitsee Hollolan kirkosta 10,1 km itään, Isosaaren keskiosasta hieman pohjoiseen, Karelahdentien itäpuolella, tiestä noin 30 m itäkoilliseen, vastapäätä tenniskenttää. Alue on harjumuodostumaa, maaperä on soransekaisista hiekkaa. Puusto on pääasiassa mäntyä.

### Kohde

Timo Sepänmaa ja Antti Lahelma löysivät kohteen rantaosayleiskaava-alueen inventoinnissa toukokuussa 2002. Se sijaitsee muutaman kymmenen neliömetrin laajuisella tasanteella, joka pistää harjun rinteeltä länteen. Tasanteelle tehdystä koekuopasta löytyi rautakauden tyyppin keramiikkaa (KM 33272:1). Löydöt olivat heti pintaturpeen alla korkeintaan 10 cm syvyydessä, kerroksessa, joka koostui noen- ja soransekaisesta hiekkamaasta ja palaneista kivistä. Välittömästi koekuopan pohjoispuolella havaittiin pyöreä, 2,5 m läpimittainen, maantasainen kiveys, joka koostui palaneista kivistä. Noin 20 m ylempää harjun rinteestä löytyi kaatuneen puun juurakosta palaneen saveen kappale (KM 33272:2). Sepänmaan tulkinnan mukaan kyseessä on todennäköisimmin asuinpaikka, ja kiveys on tulisijan (kalasaunan kiukaan tms.) jäännös. Toisaalta hän pitää mahdollisena, että kiveys on hautaröykkiö.

Kohde tarkastettiin inventoinnissa 10.5.2004. Sen todettiin olevan Sepänmaan kuvauksen mukainen ja ehjä. Koekuopan likimääräinen paikka erottui vielä muutamien turpeen päälle jääneiden pikkukivien vuoksi. Sepänmaan mainitseman kiveyksen hahmottaminen pintakasvillisuuden ja turpeen läpi osoittautui vaikeaksi, vaikka joitakin kiviä olikin näkyvillä.

### Kuvat

-

### Löydöt

KM 33272:1-2 keramiikkaa, palanutta savea

### Tutkimukset

2002 inventointi Timo Sepänmaa (Hollolan Vesijärven rantaosayleiskaava-alueen arkeologinen inventointi, kohde 39)

2004 inventointi Antti Bilund

<b>Numero</b>	<b>Kunta</b>	<b>Kylä</b>	<b>Nimi</b>			<b>Kartta</b>
51	Hollola	Kalliola	Kalliolan uimaranta			4
<b>Peruskartta</b>		<b>x</b>	<b>y</b>	<b>z</b>	<b>p</b>	<b>i</b>
3112 01 Paimela		6774280	3426210	85-86	6774280	3426210
<b>Muinaisjäännöstyyppi</b>	<b>Ajoitus</b>					
asuinpaikat	kivikautinen					
<b>Lukumäärä</b>	<b>Rauhoitusluokka</b>	<b>Mj-tunnus</b>				
1	2	98010051				

### Ympäristö

Paikka sijaitsee Hollolan kirkosta 10,8 km itäkoilliseen, Vesijärven Paimelanlahden itärannalla, Paimelantien ja rannan välisellä pellolla, Uimapolun kaakkoispuolella. Maaperä on hiekkaa. Maasto on lounaaseen laskevaa peltorinnettä. Uimapolun luoteispuolella on omakotitaloja.

### Kohde

Timo Sepänmaa löysi asuinpaikan rantaosayleiskaava-alueen inventoinnissa toukokuussa 2002. Se sijaitsee noin 85 m mpy korkeuskäyrällä olevan törmän päällä. Törmän päällä maaperä on hiekkaa, sen alla hietaa ja hiesua. Pintahavaintojen perusteella runsaslöytöisin alue ulottuu Uimapolusta noin 50 m kaakkoon. Yksittäinen iskos löytyi vielä noin 100 m päästä kaakossa. Asuinpaikka ulottuu todennäköisesti luoteessa Uimapolun toisella puolella oleville tonteille.

Kohdetta ei tarkastettu maastossa vuoden 2004 inventoinnissa.

### Kuvat

-

### Löydöt

KM 33274:1-6 keramiikkaa, palanutta savea, kvartsiydin ja -iskoksia, hiomakivi

### Tutkimukset

2002 inventointi Timo Sepänmaa (Hollolan Vesijärven rantaosayleiskaava-alueen arkeologinen inventointi, kohde 41)

### Huomautuksia

<b>Numero</b>	<b>Kunta</b>	<b>Kylä</b>	<b>Nimi</b>			<b>Kartta</b>
52	Hollola	Kalliola	Simola			4
<b>Peruskartta</b>		<b>x</b>	<b>y</b>	<b>z</b>	<b>p</b>	<b>i</b>
3112 01 Paimela		6773800	3426450	85	6773800	3426450
<b>Muinaisjäännöstyyppi</b>		<b>Ajoitus</b>				
asuinpaikat		kivikautinen				
<b>Lukumäärä</b>	<b>Rauhoitusluokka</b>	<b>Mj-tunnus</b>				
1	2	98010052				

### Ympäristö

Paikka sijaitsee Hollolan kirkosta 11,1 km itäkoilliseen, Vesijärven Vähäselän pohjoispuolella, Tynnyrmäentien länsipuolella, Simolan talosta noin 180 m länsiluoteeseen. Maaperä on hiekka- ja hietapohjaista peltomaata. Maasto on lounaaseen laskevaa peltorinnettä. Koillisessa on pensaikkoa kasvava, kivinen ja kallioinen saareke.

### Kohde

Timo Sepänmaa löysi asuinpaikan rantaosayleiskaava-alueen inventoinnissa toukokuussa 2002. Se sijaitsee noin 85 m mpy korkeuskäyrällä olevan törmän päällä olevalla tasanteella. Paikalla on suppeahkolla alueella (noin 30 m x 50 m) lajittunutta hiekkaa. Löydöt on kerätty tältä alueelta pintapöimintana.

Kohdetta ei tarkastettu maastossa vuoden 2004 inventoinnissa.

### Kuvat

-

### Löydöt

KM 33276:1-8 keramiikkaa, kuonaa, kvartsiesine, -ydin ja -iskoksia

### Tutkimukset

2002 inventointi Timo Sepänmaa (Hollolan Vesijärven rantaosayleiskaava-alueen arkeologinen inventointi, kohde 43)

### Huomautuksia

<b>Numero</b>	<b>Kunta</b>	<b>Kylä</b>	<b>Nimi</b>			<b>Kartta</b>
53	Hollola	Kalliola	Tervalanmäki-Pajutie			4
<b>Peruskartta</b>		<b>x</b>	<b>y</b>	<b>z</b>	<b>p</b>	<b>i</b>
3112 01 Paimela		6774770	3426150	85-95	6774770	3426150
<b>Muinaisjäännöstyyppi</b>				<b>Ajoitus</b>		
asuinpaikat				kivikautinen		
<b>Lukumäärä</b>	<b>Rauhoitusluokka</b>			<b>Mj-tunnus</b>		
1	2			98010053		

### Ympäristö

Paikka sijaitsee Hollolan kirkosta 10,9 km itäkoilliseen, Vesijärven Paimelanlahden itärannalla, Paimelantien ja rannan välissä, Tervalanmäen lounais- ja Pajutien pohjoispuolisella peltoalueella. Maaperä on hiekka- ja hietapohjaista peltomaata. Maasto on Tervalanmäen puolella yläosastaan jyrkkösti ja alemmaa loivana länteen laskevaa peltorinnettä. Rantaan menevän tien pohjoispuolella jyrkkä viljelemätön törmä noin tasolla 90-93 m mpy jakaa pellon kahteen osaan. Etelämpänä, Pajutien varrella, maasto on luoteeseen pistävän harjanteen lakea ja lounaaseen laskevaa rinnettä.

### Kohde

Timo Sepänmaa ja Antti Lahelma löysivät kohteen rantaosayleiskaava-alueen inventoinnissa toukokuussa 2002. Sepänmaan raportissa se on kahtena erillisenä kohteena (kohde 48 Tervalanmäki B ja kohde 49 Pajutie). Löydöt on kerätty pintapöimintana kahdelta erilliseltä alueelta, joiden välissä niitä ei ilmeisesti havaittu. Osa löydöistä (KM 33280:1-3) on kerätty Tervalanmäen lounaispuolelta, rantaan johtavan tien molemmin puolin olevilta pelloilta, noin 85 m mpy tasolla olevan Vesijärven laskua edeltävän rantatörmän päältä pintapöimintana. Sepänmaan mukaan runsaslöytöisin alue oli 10-30 m tiestä pohjoiseen, noin 86-88 m mpy tasolla. Pari iskosta löytyi noin 95 m mpy tasolta eli Vesijärven alueen löytökorkeuksiin verrattuna poikkeuksellisen korkealta. Osa löydöistä (KM 33281:1-2) on kerätty Pajutien pohjoispuolella, tien ja Pajutie 15:n tontin välisessä pellonkulmauksessa, koordinaattipisteen  $x = 6774\ 63$ ,  $y = 3426\ 13$  ympäristöstä ( $z = 87-90$ ). Löytöjä oli Sepänmaan mukaan kohtalaisen runsaasti. Löytöalue ulottui 20-30 m Pajutien pohjoispuolelle. Sepänmaa arvelee, että asuinpaikka ulottuu lännessä Pajutien pohjoispuoliselle tontille ja tien lounaispuolelle.

Kohde tarkastettiin inventoinnissa 3.6.2004. Kohteen todettiin olevan Sepänmaan kuvauksen mukaisessa kunnossa. Pellolla kasvoi jo pitkää orasta, joten vain sen Tervalanmäen puoleista piennarta oli mahdollista tarkastella tarkemmin. Tällöin havaittiin pellon reunassa yksi kvartsi-iskos ( $x = 6774\ 77$ ,  $y = 3426\ 19$ ,  $z = 90$ , ei otettu talteen).

### Kuvat

-

**Löydöt**

KM 33280:1-3 keramiikkaa, kvartsi-iskoksia

KM 33281:1-2 kvartsi-iskoksia, palanutta luuta

**Tutkimukset**

2002 inventointi Timo Sepänmaa (Hollolan Vesijärven rantaosayleiskaava-alueen arkeologinen inventointi, kohde 48)

2004 inventointi Antti Bilund

**Huomautuksia**



<b>Numero</b>	<b>Kunta</b>	<b>Kylä</b>	<b>Nimi</b>			<b>Kartta</b>
54	Hollola	Hersala	Salinmäki A			8
<b>Peruskartta</b>		<b>x</b>	<b>y</b>	<b>z</b>	<b>p</b>	<b>i</b>
3112 01 Paimela		6770900	3420890	85-90	6770900	3420890
<b>Muinaisjäännöstyyppi</b>			<b>Ajoitus</b>			
asuinpaikat - asumuspainanteet			kivikautinen			
<b>Lukumäärä</b>	<b>Rauhoitusluokka</b>		<b>Mj-tunnus</b>			
1	2		98010054			

### Ympäristö

Asuinpaikka sijaitsee Hollolan kirkosta 5,7 km itäkaakkoon, Salinmäen lounaisrinteellä, Kylä-Hersalantien pohjoispuolella, Hersalantien risteyksestä noin 100 m itäkoilliseen. Maasto on loivasti, ylempänä jyrkemmin lounaaseen laskevaa rinnettä. Maaperä on hiekkaista moreenia. Puusto on mäntyä ja kuusta. Kylä-Hersalantien eteläpuolella on tasamaata, joka on peltona. Aivan asuinpaikan vieritse sen lounaispuolelta kulkee polku (vanha tien pohja) Kylä-Hersalantieltä luoteeseen.

### Kohde

Timo Sepänmaa löysi asuinpaikan rantaosayleiskaava-alueen inventoinnissa toukokuussa 2002. Hän havaitsi noin 3 m polusta koilliseen (noin 40 m päässä Kylä-Hersalantiestä) selvästi erottuvan soikean painanteen, joka näytti asumuspainanteelta. Painanne oli kooltaan noin 5 m x 3 m, ja sen ulkopuolella oli eteläosassa noin 1 m leveät vallit. Painanteeseen tehtiin kahdeksan koepistoa. Painanteen keskelle tehdystä löytyi rapautunut kiviesineen katkelma (?) KM 33285:1 ja lounaisvallille tehdystä kvartsi-iskos KM 33285:2. Sepänmaa pitää kohdetta mahdollisena asuinpaikkana.

Kohde tarkastettiin inventoinnissa 1.6.2004. Painanne havaittiin Sepänmaan ilmoittamassa paikassa. Sen keskipisteen etäisyys polusta on noin 6 m, vallin ulkoreunan etäisyys ehkä Sepänmaan mainitsema 3 m. Painanne on pitkänomainen korkeuskäyrien suunnassa (SE-NW –suunnassa). Kaakkoispää on muodoltaan selväpiirteisempi, ja sitä ympäröi selvä valli. Erikoista on, että valli näyttää erottuvan myös ylärinteen puolella koillisessa. Toisaalta tällä suunnalla maan pinta vaikuttaa muutenkin erikoiselta, ikään kuin edellä mainitun vallin takana olisi toinen painanne tai matala, reunoiltaan loivapiirteiseksi maatonut kaivanto. Paksu sammal- ja turvekerros, kivet ja kannot kuitenkin vaikeuttavat maan pinnan muotojen hahmottamista tällä kohdalla niin, että selvää kuvaa vallin ja sen ulkopuolisen alueen pinnan muodoista on vaikea saada. Painanteen koillispuolella on muodoltaan sinänsä selvä, joskin vallin puuttumisen vuoksi matalampi kuin kaakkoispää.

Maasto on asuinpaikaksi sopivaa, ja painanne näyttää hyvin mahdolliselta asumuspainanteelta. Lisälöydöt olisivat kuitenkin toivottavia kohteen luonteen varmistamiseksi. Koska Sepänmaa on jo kaivanut runsaasti koekuoppia, ei muutamalla uudella todennäköisesti saada merkittävää lisätietoa, eikä koekuoppia tässä inventoinnissa tehty lisää. Kohteen luonteen varmistamiseksi tarvitaan todennäköisesti koekaivaus.

**Kuvat**

-

**Löydöt**

KM 33285:1-2 kiviesineen katkelma (?), kvartsi-iskos

**Tutkimukset**

2002 inventointi Timo Sepänmaa (Hollolan Vesijärven rantaosayleiskaava-alueen arkeologinen inventointi, kohde 58)

2004 inventointi Antti Bilund

**Huomautuksia**

<b>Numero</b>	<b>Kunta</b>	<b>Kylä</b>	<b>Nimi</b>			<b>Kartta</b>
55	Hollola	Vaania	Hännysaari			2
<b>Peruskartta</b>		<b>x</b>	<b>y</b>	<b>z</b>	<b>p</b>	<b>i</b>
3112 01 Paimela		6779730	3419450	99	6779730	3419450
<b>Muinaisjäännöstyyppi</b>	<b>Ajoitus</b>					
hautapaikat - lapinrauniot	varhaismetallikautinen					
<b>Lukumäärä</b>	<b>Rauhoitusluokka</b>	<b>Mj-tunnus</b>				
1	2	98010055				

### Ympäristö

Kohde sijaitsee Hollolan kirkosta 8,3 km pohjoiskoilliseen, Vesijärvessä olevan Hännysaaren itärannalla, vastapäätä Vaanian kylän Salmenkalliota. Saari on noin 750 m pitkä ja 350 m leveä, enimmäkseen kallioinen ja reunoilta jyrkkärinteinen. Röykkiö sijaitsee lähellä saaren korkeinta kohtaa, jyrkän itärannalle laskevan rinteiden reunalla. Ympäristössä on enimmäkseen avokalliota, jossain määrin myös moreenimaata. Puusto on pääasiassa mäntyä. Saarella on useita kesämökkejä, jotka eivät kuitenkaan sijaitse aivan röykkiön läheisyydessä.

### Kohde

Kohteen ilmoitti Riitta Vesala Lahdesta elokuussa 2002. Hän oli löytänyt kesämökkinsä lähellä sijaitsevan röykkiön kävellessään alueella heinäkuussa 2002.

Timo Sepänmaa tarkasti röykkiön rantaosayleiskaava-alueen inventoinnissa elokuussa 2002. Hänen mukaansa röykkiö on kalliopohjalle pelkästään kivistä koottu, muodoltaan kulmistaan pyöristetyn suorakaiteen muotoinen ja kooltaan N-S -suunnassa noin 7 m pitkä ja 5,5-6,5 m leveä. Korkeutta röykkiöllä on muutaman kivikerroksen verran (30-50 cm). Röykkiön itäreuna, joka on aivan kalliorinteiden reunalla, on Sepänmaan arvion mukaan sortunut niin, että alkuperäinen röykkiön leveys on ollut 4-5 m. Röykkiön eteläosassa on sen länsilaidasta ulkoneva kolmiomainen uloke. Uloke on tasakylkisen kolmion muotoinen ja sen kannan leveys röykkiön länsisivulla on noin 3 m ja ulkonema (kolmion korkeus) noin 2 m. Uloke on tasaisella maalla ja maantasainen. Se muodostuu reunoilla olevista suuremmista kivistä (läpimitta 20-30 cm) ja täytteenä olevista pienemmistä kivistä. Sen keskellä on yksi suuri kivi (läpimitta noin 0,5 m). Röykkiössä on muutamassa kohdassa pienialaisia penkomisen merkkejä, jotka näyttävät uudehkoilta. Nämä eivät kuitenkaan ulotu pintakerrosta syvemmälle. Kaiken kaikkiaan röykkiö vaikuttaa erittäin hyvin säilyneeltä ja erottuu selvästi maastossa.

Kohdetta ei tarkastettu inventoinnissa vuonna 2004. Sepänmaan raportissa on kartta röykkiön sijainnista mittakaavassa 1:4000 ja piirros röykkiöstä. Kohteen muinaisjäännöstyyppinä muinaisjäännösrekisterissä syyskuussa 2004 oli ”kivirakenteet – röykkiöt” ja ajoituksena ”varhaismetallikautinen”. Edellä olevan kuvauksen mukaan kyseessä on mitä tyyppisin lapinraunio, joten muinaisjäännöstyyppiksi on syytä vaihtaa ”hautapaikat – lapinrauniot” (tai ”röykkiöt - lapinrauniot”, jos se on mahdollinen tyyppi). Tämä on loogista siinäkin mielessä, että jos tyyppinä on pelkkä röykkiö, ei ole mitään erityistä perustetta ajoittaa röykkiötä varhaismetallikautiseksi.

**Kuvat**

-

**Löydöt**

-

**Tutkimukset**

2002 inventointi Timo Sepänmaa (Hollolan Vesijärven rantaosayleiskaava-alueen arkeologinen inventointi, kohde 64)

**Huomautuksia**

Rekisteritiedoissa kohteen tyyppi on muutettu ”hautapaikat – lapinrauniot”.

<b>Numero</b>	<b>Kunta</b>	<b>Kylä</b>	<b>Nimi</b>			<b>Kartta</b>	
56	Hollola	Laitiala	Laitialantie C			32	
<b>Peruskartta</b>		<b>x</b>	<b>y</b>	<b>z</b>	<b>p</b>	<b>i</b>	
2134 10	Hollolan kirkonseutu	6777340	2573160	93	6777720	3411320	
<b>Muinaisjäännöstyyppi</b>			<b>Ajoitus</b>				
kivirakenteet - kiukaat			historiallinen				
<b>Lukumäärä</b>	<b>Rauhoitusluokka</b>		<b>Mj-tunnus</b>				
1	2		98010056				

### Ympäristö

Kohde sijaitsee Hollolan kirkosta 6,7 km luoteeseen, Manskiventien ja Laitialantien risteyksestä noin 120 m kaakkoon, Laitialantiestä noin 20 m lounaaseen, pellon koillislaidalla. Maasto on lounaaseen laskevaa rinnettä, ja maaperä soransekaisista hiekkaa. Tien ja pellon välissä kasvaa havumetsää. Lounaassa on peltoa, ja noin sadan metrin päässä sen poikki etelään laskeva puro. Vesijärven ranta on noin 500 m päässä eteläkaakossa.

### Kohde

Timo Sepänmaa löysi kohteen rantaosayleiskaava-alueen inventoinnissa toukokuussa 2002. Metsässä, pellon laidassa olevan ojan koillispuolella, hän havaitsi kiven- ja maansekaisen kummun (halkaisija noin 2 m, korkeus noin 0,5 m). Sen vieressä ojan leikkauksessa oli näkyvissä runsaasti palaneita kiviä sekä tummaa, noensekaista maata. Pellon puolella kyseisellä kohdalla oli punasavikeramiikkaa, tiiltä ja kuonaa. Sepänmaan mukaan röykkiö on kiukaan jäännös. Viereisistä löydöistä päätellen se on historialliselta ajalta ja keskiaikaa nuorempi.

Kohde tarkastettiin inventoinnissa 20.9.2004. Röykkiön todettiin sijaitsevan pellon reunassa jonkin verran luoteeseen Sepänmaan ilmoittamasta kohdasta ( $x = 6777\ 34$ ,  $y = 2573\ 16$ ). Sen etäisyys pellon kulmasta on 30 m, ja sijainti  $p = 6777720$ ,  $i = 3411320$  (eli KKJ2-järjestelmässä  $x = 6777\ 36$ ,  $y = 2573\ 14$ ). Röykkiö on Sepänmaan kuvauksen mukainen, ehkä halkaisijaltaan jopa hiukan suurempi. Röykkiöstäkin näkyi yksi tiilen kulma, vaikka enimmäkseen se näyttää koostuvan palaneista kivistä (ja maasta). Noin viiden metrin päässä koillisessa on toinen samantyyppinen, mutta hieman pienempi ja matalampi röykkiö. Röykkiöiden ympäristössä maan pinta on epätasainen. Selvimmin erottuu matala kuoppa koillisen röykkiön itäpuolella. Vaikka selviä rakennuksen perustuksia ei voikaan hahmottaa, pidän todennäköisenä, että röykkiöt ovat suuremman (esimerkiksi paritupa-tyyppisen) rakennuksen tulisijojen jäännöksiä.

### Kuvat

-

### Löydöt

-

**Tutkimukset**

2002 inventointi Timo Sepänmaa (Hollolan Vesijärven rantaosayleiskaava-alueen arkeologinen inventointi, kohde 19)

2004 inventointi Antti Bilund

**Huomautuksia**

Kohteen sijainti (p = 6777702, i = 3411343) on korjattu muotoon p = 6777720, i = 3411320. Kohteen rauhoitusluokkana muinaisjäännösrekisterissä oli aiemmin ”ei määritelty”. Rauhoitusluokaksi on muutettu ”2”.

<b>Numero</b>	<b>Kunta</b>	<b>Kylä</b>	<b>Nimi</b>			<b>Kartta</b>
57	Hollola	Kalliola	Sipiläntie			4
<b>Peruskartta</b>		<b>x</b>	<b>y</b>	<b>z</b>	<b>p</b>	<b>i</b>
3112 01 Paimela		6774400	3426280	93-100	6774400	3426280
<b>Muinaisjäännöstyyppi</b>	<b>Ajoitus</b>					
asuinpaikat	moniperiodinen					
<b>Lukumäärä</b>	<b>Rauhoitusluokka</b>	<b>Mj-tunnus</b>				
1	2	98010057 (98010058)				

### Ympäristö

Paikka sijaitsee Hollolan kirkosta 10,9 km itäkoilliseen, Vesijärven Paimelanlahden itärannalla, Paimelantien itä- ja Sipiläntien eteläpuolella, Sivulan, Kylä-Eskolan ja Sipilän talojen välisellä peltoalueella. Maaperä on hiekka- ja hietamultaa. Maasto on etelään laskevaa peltorinnettä. Kohde rajoittuu lännessä Kylä-Eskolan talon tonttiin ja ulottuu ainakin osalle Sivulan talon tonttia. Tonttialueella on kalliokumpareita, joiden välissä rakennukset sijaitsevat.

### Kohde

Timo Sepänmaa ja Antti Lahelma löysivät kohteen rantaosayleiskaava-alueen inventoinnissa toukokuussa 2002. Sivulan talon ja Sipiläntien väliseltä, noin tasolla 98-99 m mpy olevalta pellolta löytyi kaksi palaa rautakauden tyyppin keramiikkaa (KM 33275:1, ilmeisesti likimain  $x = 6774\ 45$ ,  $y = 3426\ 24$ ). Tällä alueella oli jonkin verran myös uudemman ajan keramiikkaa ym. jätettä sekä palaneilta vaikuttaneita kiviä. Tästä noin 100 m kaakkoon, Kylä-Eskolan talon koillispuolelta löytyi pellolta kolme palaa rautakauden tyyppin keramiikkaa noin 5 m x 10 m alalta (KM 33275:2, ilmeisesti likimain  $x = 6774\ 37$ ,  $y = 3426\ 30$ ). Tälläkin alueella oli jonkin verran historiallisen ajan jätettä pellon pinnassa. Kyseinen alue on noin 5 m edellistä alempana. Sepänmaan mukaan kohde on rautakautinen asuinpaikka.

Elokuussa 2002 Sivulan talon omistaja Pasi Pälsi ilmoitti Lahden kaupunginmuseoon havainneensa tontillaan rakenteita, jotka ilmeisesti olivat peräisin paikalla aiemmin olleesta asutuksesta. Hän oli kesällä 2002 kaivanut talon päarakennuksen pohjoispuolelle  $x = 6774\ 37$ ,  $y = 3426\ 30$ ) kaivantoja sadevesiviemäreille. Tässä yhteydessä hän oli havainnut kaivannoissa muutamissa paikoin kiveyksiä.

Timo Sepänmaa tarkasti paikan samassa kuussa. Kaivannot olivat auki Sepänmaan käydessä paikalla. Muutamissa kohdin kaivantoja oli selviä kiveyksiä sekä nokimaa-alueita, jotka ulottuivat noin 50 cm:n syvyyteen, paikoin muutama kymmentä senttiä syvemmällekkin. Näiden päällä on koko alueella noin 30 cm:n täytemaakerros. Kaivannoista kaivetun maan kasoissa oli havaittavissa tiiltä ja palanutta savea sekä muutama siru punasavikeramiikkaa.

Sepänmaa toteaa, että, paikka on sijainnut ns. Kuninkaan kartastoon merkityllä Kalliolan kylätontilla. Aivan ilmeisesti havaitut kiveykset liittyvät historiallisen ajan kylän rakennuksiin. Kyseisellä alueella tosin myös rautakautiset muinajäännökset ovat



mahdollisia – oikeastaan todennäköisiä. Kohde voi olla hyvä historiallisen ajan arkeologisiin tutkimuksiin. Sepänmaan mukaan maanomistaja suhtautuu arkeologisiin tutkimuksiin myönteisesti ja kiinnostuneesti eikä tontilla olevilla rakenteilla ainakaan hänen toimestaan ole tuhoutumisuhkaa.

Kohde oli syyskuussa 2004 muinaisjäännösrekisterissä kahtena erillisenä kohteena Sipiläntie (98010057, asuinpaikat, rautakautinen) ja Sivula (98010058, asuinpaikat – kyläpaikat, historiallinen). Koska kohteet sijaitsevat maastossa siten, että Sipiläntien asuinpaikka rajoittuu Sivulan tonttiin, osittain jopa kiertyy sen ympäri itäsvuolelta pohjoisvuolelle, ja koska kohteista saadut rautakautiset löydöt ja havaitut historiallisen asutuksen jäänteet todennäköisesti liittyvät paikalla yhtäjaksoisena jatkuneeseen asutukseen, ehdotetaan kohteet yhdistettäväksi yhdeksi kiinteäksi muinaisjäännökseksi.

Kohde tarkastettiin inventoinnissa 3.6.2004. Koska pellolla kasvoi jo pitkää orasta, ei rautakautisen keramiikan löytöaluetta ollut mahdollista tarkastaa. Pellon reunalla Sipiläntien varrella oli havaittavissa erilaista uudemman asutuksen jätettä, mutta ei mitään esihistoriallista. Sivulan tonttia ei tarkemmin tutkittu. Pelkästään maastoa pintapuolisesti tarkastellenkin voi kuitenkin yhtyä Sepänmaan arvioon, että kohde saattaa olla historiallisen ajan ja ehkä jopa rautakautisten asutusjäänteiden säilymisen kannalta olosuhteiltaan suotuisa. Sivulan tontti (kuten myös sen eteläpuolella vanhalla kylätontilla sijaitsevat tontit) on kalliokumpareiden välisessä notkelmassa, jossa maan pinta laskee paikoin melko jyrkästi lounaaseen. Rinteen jyrkkyyden vuoksi voidaan olettaa, että sen alaosiin on jo pelkästään luontaisen eroosion aiheuttaman maa-aineksen siirtymisen vuoksi syntynyt kerrostumia, jotka ovat saattaneet peittää ja suojata vanhimpia asutusjäännöksiä. Toisaalta tilan rajallisuus kallioiden välissä ja maan pinnan epätasaisuus ovat ehkä vaatineet täytemään käyttöä rakennusten paikkoja tasattaessa. Myös tällöin on syntynyt aiempia asutusjäännöksiä suojaavia kerrostumia. (Toisaalta tasaamista on voitu suorittaa myös maata leikkaamalla, jolloin vanhempia jäännöksiä on voinut tuhoutua.)

### **Kuvat**

-

### **Löydöt**

KM 33275:1-2 keramiikkaa

### **Tutkimukset**

2002 inventointi Timo Sepänmaa (Hollolan Vesijärven rantaosayleiskaava-alueen arkeologinen inventointi, kohde 42 ja kohde 63)

2004 inventointi Antti Bilund

### **Huomautuksia**

Kohteeseen on liitetty aiemmin erillisenä kohteena muinaisjäännösrekisterissä ollut Sivula (98010058).

Sepänmaan mukaan muinaisjäännös sijaitsee tilalla Sipilä 2:217 (2002), mutta kaakkoisempi rautakautisista löytöalueista on tilalla, jonka rekisterinumero on 13:6 (1994). Kohteen yhteyteen liitetty Sivulan tontti on tilaa Sivula 2:176 (2002).

<b>Numero</b>	<b>Kunta</b>	<b>Kylä</b>	<b>Nimi</b>			<b>Kartta</b>	
58	Hollola	Okeroinen	Hölmänmäki 3			12	
<b>Peruskartta</b>		<b>x</b>	<b>y</b>	<b>z</b>	<b>p</b>	<b>i</b>	
3111 02 Renkomäki		6759280	3421960	80	6759280	3421960	
<b>Muinaisjäännöstyyppi</b>			<b>Ajoitus</b>				
asuinpaikat			kivikautinen				
<b>Lukumäärä</b>		<b>Rauhoitusluokka</b>			<b>Mj-tunnus</b>		
1		2			1000 00 0613		

### Ympäristö

Kohde sijaitsee Hollolan kirkosta noin 14,7 km eteläkaakkoon, Nostavan koulusta 950 m kaakkoon, Luhdanjoen eli Porvoonjoen itäpuolella, noin 200 m päässä siitä. Asuinpaikka sijaitsee melko jyrkässä rinteessä olevalla tasaisella alueella. Luhdanjoen laaksossa ollut muinaisjärvi on ulottunut lähelle asuinpaikkaa, tasanteelta laskevan jyrkän rinteeseen alle jyrkänteen alle. Maaperä tällä paikalla on moreenia ja pohjoisempaan, missä rinne on loivempi, maa muuttuu hiesuksi. Tasanteen pituus korkeuskäyrien suunnassa on noin 30 m, ja leveys niiden vastaisesti 10-20 m. Alueella on myös joitakin pieniä, epäilemättä historiallisen ajan kaivantoja.

### Kohde

Anssi Malinen löysi asuinpaikan vuonna 2002. Tällöin paikalle tehtiin kolme koekuoppaa, joista kahdesta lähelle tasanteen reunaa sijaitsevasta tuli löytöjä. Kuoppien koko oli noin 30 x 30 cm, maata ei seuloitu. Asuinpaikka vaikuttaa olevan pienialainen.

Kohdetta ei tarkastettu vuoden 2004 inventoinnissa.

### Kuvat

-

### Löydöt

KM 33686:1-3 kvartsiteelmä ja -iskoksia

### Tutkimukset

2002 tarkastus Anssi Malinen (MV Arkeol. os. 297/22.12.2003)

### Huomautuksia

<b>Numero</b>	<b>Kunta</b>	<b>Kylä</b>	<b>Nimi</b>			<b>Kartta</b>
59	Hollola	Järventaka	Järventaustanjärvi 1			35
<b>Peruskartta</b>		<b>x</b>	<b>y</b>	<b>z</b>	<b>p</b>	<b>i</b>
2133 09 Hämeenkoski		6768760	2569930	117,5	6769270	3407720
<b>Muinaisjäännöstyyppi</b>	<b>Ajoitus</b>					
asuinpaikat	kivikautinen					
<b>Lukumäärä</b>	<b>Rauhoitusluokka</b>			<b>Mj-tunnus</b>		
1	2			1006 00 2900		

### Ympäristö

Asuinpaikka sijaitsee Hollolan kirkosta 8,4 km länsilounaaseen, kuivatun Järventaustanjärven koillisrannalla, noin 400 m länteen Iso-Heikkilän talosta. Maasto on lounaaseen laskevaa peltorinnettä. Rinne on ylempänä jyrkempi, mutta entisen järven rantaviivan lähellä, asuinpaikan kohdalla, hyvin loiva. Asuinpaikalta luoteeseen pysyy profiililtaan samantyyppisenä, mutta loivenee. Kaakossa on noin 20 m päässä viljelemätön, kivisempi, ilmeisesti kalliopohjainen saareke, jonka kohdalla rinne laskee jyrkkänä alas asti. Rinteen alla on tasaista suota, jonka reunaa on vaihtelevassa määrin raivattu pelloksi. Raivatun alueen reunaa pitkin kulkee kuivatusoja. Asuinpaikan läpi lounaaseen, korkeuskäyriä vastaan kohtisuoraan kulkee tilan raja, jonka kohdalla on oja ja muutamia metrejä leveä piennar, jolla kasvaa pensaista ja pieniä puita. Maaperä on asuinpaikan kohdalla hiekkamaata, mutta heti siitä luoteeseen on noin 50 m leveä savisempi vyöhyke, jonka takana on taas hiekkamaata.

### Kohde

Asuinpaikka löytyi inventoinnissa 6.5.2004. Kynnöspellolta kerättiin tällöin pintapoimintana kaksi kvarttikaavinta ja -iskoksia (KM 34702:1-3). Löytöjä oli noin kahden aarin alalla rinnettä alas laskeutuvan pientareen (tilan rajan) luoteispuolella, enimmäkseen aivan pellon reunassa. Löytöalue ulottui enimmillään noin 10 m pellon reunasta luoteeseen ja noin 20 m matkalle tasaisen suon reunasta loivaa rinnettä ylös koilliseen. Tämä pientareen luoteispuolinen pelto (tilaa Marola RN:o 8:0) oli kynnetty, ja sen pinta lumensulamavesien pesemä, joten havaintomahdollisuudet olivat hyvät. Pientareen kaakkoispuolinen pelto (tilaa Iso-Heikkilä RN:o 1:9) oli sen sijaan juuri äestetty, pinnaltaan kokkareinen ja pölyinen. Havaintomahdollisuudet olivat huonot, eikä tilan rajan kaakkoispuolelta löytynyt mitään. Löytöjen jakautuman perusteella näyttää kuitenkin selvältä, että asuinpaikka ulottuu myös tilan rajan kaakkoispuolelle. Luontaisen rajan asuinpaikalle muodostaa tässä suunnassa viljelemätön saareke noin 20 m tilan rajasta kaakkoon, sillä sen kohdalla ei ole loivaa rinteeseen osaa, jolla asuinpaikka sijaitsee.

Löytöjen ja inventointihavaintojen perusteella asuinpaikka on pienialainen, ulottuen korkeuskäyrien suunnassa korkeintaan 30 m matkalle ja niitä vastaan kohtisuoraan noin 20 m matkalle loivalla rinteellä suon reunan yläpuolella. Asuinpaikka on osittain tuhoutunut maanmuokkauksen seurauksena. Asuinpaikkaa ei inventointilöytöjen perusteella voi ajoittaa tarkemmin kuin kivi- tai varhaismetallikautiseksi.

**Kuvat**

Lahden kaupunginmuseon kuva-arkisto neg. 133596

**Löydöt**

KM 34702:1-3 kvartsikaapimia ja -iskoksia

**Tutkimukset**

2004 inventointi Antti Bilund

**Huomautuksia**

<b>Numero</b>	<b>Kunta</b>	<b>Kylä</b>	<b>Nimi</b>			<b>Kartta</b>
60	Hollola	Pyhäniemi	Kotomäentie 1			26
<b>Peruskartta</b>		<b>x</b>	<b>y</b>	<b>z</b>	<b>p</b>	<b>i</b>
2134 10	Hollolan kirkonseutu	6772550	2579170	87	6772630	3417130
<b>Muinaisjäännöstyyppi</b>			<b>Ajoitus</b>			
kultti- ja tarinapaikat - kuppikivet			rautakautinen			
<b>Lukumäärä</b>	<b>Rauhoitusluokka</b>		<b>Mj-tunnus</b>			
1	2		1000 00 2901			

### Ympäristö

Muinaisjäännös sijaitsee Hollolan kirkosta 1,6 km itään, 500 m Pyhäniemen kartanosta pohjoisluoteeseen, Vesijärven Kirkonselän etelärannalta pohjoiseen työntyvän Kotomäenniemen keskiosassa. Niemen kärjessä olevan Kotomäen ja niemen tyvellä sijaitsevan Pyhäniemen kartanon välissä on laaja (noin 600 m x 300 m) peltoaukea, joka ulottuu niemen sivuilla idässä ja lännessä vanhan rantatörmän reunaan. Pelto on lähes tasaista savimaata. Keskellä peltoa on noin 100 m pitkä ja 70 m leveä metsäsaareke, jossa muinaisjäännös sijaitsee. Saareke kohoaa pari metriä peltoa ylemmäs, ja maaperä on vähäkivistä hiekkaa. Hollolan kirkolle menevältä Rantatieltä eroaa Pyhäniemen kartanon kohdalla Kotomäentie, joka kulkee pellon läpi saarekkeen länsireunaa sivuten.

### Kohde

Kuppikivi löytyi inventoinnissa 7.5.2004. Se sijaitsee lähellä saarekkeen koilliskulmaa, noin 15 m päässä pellon reunasta. Maan pinta laskee kiven ympäristössä loivasti koilliseen. Kiven pohjoispuolella kasvaa kuusi, jonka oksien alla kivi osittain on. Muuten ympäristössä kasvaa harvakseltaan lehtipuita, ja paikoin tiheää pensaikkaa.

Kivi on pohjan muodoltaan lähinnä soikea. Se on pohjois-etelä –suunnassa noin 2,8 m pitkä ja länsi-itä –suunnassa noin 1,7 m leveä. Kivi on yleismuodoltaan kupera, mutta pohjois- ja itäsivut laskevat jyrkemmin. Lännessä ja etelässä kiven pinta painuu maan alle viistosti ja on osittain pienien kivien peitossa, joten reunan sijainti ja kiven mitat ovat tulkinnanvaraisia. Kiven suurin korkeus mitattuna alarinteen puolelta idästä on noin 60 cm. Kivi on kirjavaa, gneissimäistä liusketta, jossa on hienorakeisia harmaita kerroksia, ja niiden välissä karkeampirakeista vaaleaa graniitin tyyppistä kiveä.

Kivessä on yksi kuppi. Se sijaitsee kiven korkeimmalla kohdalla, noin 60 cm itäreunalta ja 110 cm eteläpäästä. Kuppi on pyöreä, sen halkaisija on 7 cm, ja syvyys 1,5-20 cm. Kupin pohjan poikkileikkaus on tasaisesti kaartuva, ja reunat melko terävät. Kiven pinta on kupin pohjalla muuta kiven pintaa sileämpi. Kupin itäosan poikki kulkee halkeama, joka liittyy karkearakeisempaa ainesta olevaan juonteeseen. Kuppi on niin selvä ja hyväkuntoinen, että yksikuppisenakin kiveä voi sen perusteella pitää varmana kuppikivenä.

Inventoinnissa tarkastettiin runsaasti muitakin saarekkeessa olevia kiviä, mutta muita selviä kuppikiviä ei havaittu. Saarekkeen lounaiskulmasta kuitenkin löytyi mahdollinen kuppikivi (Kotomäentie 2). Saarekkeessa on runsaasti kiviröykkiöitä, joista ainakin osa on selviä tulisijan jäänteitä. Näissä ei näkynyt tiiltä, eikä saarekkeessa muutenkaan näytä

olevan kovin uuden näköisiä rakennusjäännöksiä. Saarekkeen korkeimmalla kohdalla, keskiosassa lähellä Kotomäentietä, on kuitenkin yksi suurehko kaivanto.

Saarekkeen lounaisosassa kasvaa laajalla alueella tummatulikukkaa. Kesällä 2004 kukintovarsia oli kymmenittäin tien varsilla, erityisesti ojien seinämissä, Kotomäentien molemmilla reunoilla, noin 50 m matkalla. Kukintovarsia oli myös pellon pientareella saarekkeen eteläpäässä tieltä itään. Päijät-Hämeessä tummatulikukka liittyy suurella todennäköisyydellä rautakautiseen asutukseen. Savimaiden keskellä sijaitsevana ja hiekkaperäisenä saareke sopisikin erinomaisesti rautakautiseksi asuinpaikaksi. Inventoinnin yhteydessä saarekkeen eteläosaan kaivettiin kaksi noin 25 cm läpimittaista koekuoppaa, joista ei saatu esinelöytöjä. Kuopissa oli kuitenkin yli 30 cm (pohjaan asti) aivan mustaa hiekkamultaa, joka viittaa pitkäaikaiseen ja intensiiviseen ihmistoimintaan.

### **Kuvat**

Lahden kaupunginmuseon kuva-arkisto neg. 133614-133617, 133665

### **Löydöt**

-

### **Tutkimukset**

2004 inventointi Antti Bilund

### **Huomautuksia**

<b>Numero</b>	<b>Kunta</b>	<b>Kylä</b>	<b>Nimi</b>			<b>Kartta</b>	
61	Hollola	Pyhäniemi	Kotomäentie 2			26	
<b>Peruskartta</b>		<b>x</b>	<b>y</b>	<b>z</b>	<b>p</b>	<b>i</b>	
2134 10	Hollolan kirkonseutu	6772440	2579160	87	6772520	3417110	
<b>Muinaisjäännöstyyppi</b>			<b>Ajoitus</b>				
kultti- ja tarinapaikat - kuppikivet?			rautakautinen				
<b>Lukumäärä</b>	<b>Rauhoitusluokka</b>		<b>Mj-tunnus</b>				
1	2		1000 00 2904				

### Ympäristö

Muinaisjäännös sijaitsee Hollolan kirkosta 1,6 km itään, 500 m Pyhäniemen kartanosta pohjoisluoteeseen, Vesijärven Kirkonselän etelärannalta pohjoiseen työntyvän Kotomäenniemen keskiosassa. Niemen kärjessä olevan Kotomäen ja niemen tyvellä sijaitsevan Pyhäniemen kartanon välissä on laaja (noin 600 m x 300 m) peltoaukea, joka ulottuu niemen sivuilla idässä ja lännessä vanhan rantatörmän reunaan. Pelto on lähes tasaista savimaata. Keskellä peltoa on noin 100 m pitkä ja 70 m leveä metsäsaareke, jossa muinajäännös sijaitsee. Saareke kohoaa pari metriä peltoa ylemmäs, ja maaperä on vähäkivistä hiekkaa. Hollolan kirkolle menevältä Rantatieltä eroaa Pyhäniemen kartanon kohdalla Kotomäentie, joka kulkee pellon läpi saarekkeen länsireunaa sivuten.

### Kohde

Mahdollinen kuppikivi löytyi inventoinnissa 7.5.2004. Se sijaitsee saarekkeen lounaiskärjessä, jonka Kotomäentie erottaa muusta saarekkeesta. Tien länsipuolella on noin aarin kokoinen matala kumpare, jota pelto ympäröi muilta suunnilta. Maan pinta laskee kumpareen ympäristössä hyvin loivasti länteen ja lounaaseen. Kumpareelle on koottu korkeaksi kasaksi pelloilta poistettuja lohkarkeitä. Mahdollinen kuppikivi on näin muodostuneen röykkiön lounaisreunalla. Se on matala maakivi. Lähimmät röykkiön lohkarkeit ovat osittain sen koillispuolella päällä. Röykkiön sisällä kasvaa monihaarainen pihlaja, joka Pellon reuna on noin 2 m päässä puolisen metriä kiveä alempana.

Kivi on länsi-itä –suunnassa noin 130 cm pitkä ja pohjois-etelä –suunnassa 80 cm leveä. Mitat ovat maan pinnan yläpuolisen osan mittoja. Koska kiven pinta painuu hyvin loivasti maahan idässä ja pohjoisessa, on kivi todennäköisesti suurempi. Korkeus ympäröivästä maan pinnasta on enimmillään noin 20 cm mitattuina kiven lounaisreunalla. Kivi on melko hienorakeista graniitin tyyppistä kivilajia. Kiven pinta on luonnostaan melko sileä. Kiven lounaiskulmassa on kuitenkin karkeapintainen lohkeama. Kiven länsipään pohjoisreunalla on kiveen upotettu rautatappi (kiintopiste ?).

Kivessä on yksi mahdollinen kuppi. Se sijaitsee lähellä kiven länsipäätä, lähes kiven korkeimmalla kohdalla (siitä noin 5 cm pohjoiseen) ja noin 10 cm edellä mainitusta rautatappista etelään. Kuppi on pyöreä, halkaisijaltaan 5 cm ja noin ½ cm syvä. Kupin pohja on tasaisesti kaartuva ja reunat selvät. Pinta ei selkeästi eroa muusta kiven pinnasta, joka muutenkin on varsin sileä.

Kuppi vaikuttaa selvältä, mutta on niin matala, että sitä voi tällä perusteella pitää epävarmana. Tällaisen yksittäisen kupin perusteella kiveä voi pitää mahdollisena



kuppikivenä, varsinkin kun samasta saarekkeesta löytyi inventoinnissa toinenkin kuppikivi (Kotomäentie 1). Saarekkeen lounaisosassa kasvaa myös runsaasti tummatulikukkaa, joka Päijät-Hämeessä liittyy usein rautakautiseen asutukseen.

**Kuvat**

Lahden kaupunginmuseon kuva-arkisto neg. 133614, 133618-133619, 133666

**Löydöt**

-

**Tutkimukset**

2004 inventointi Antti Bilund

**Huomautuksia**

<b>Numero</b>	<b>Kunta</b>	<b>Kylä</b>	<b>Nimi</b>			<b>Kartta</b>
62	Hollola	Kalliola	Pekapolku			6
<b>Peruskartta</b>		<b>x</b>	<b>y</b>	<b>z</b>	<b>p</b>	<b>i</b>
3112 01 Paimela		6772240	3425840	87-88	6772240	3425840
<b>Muinaisjäänöstyyppi</b>	<b>Ajoitus</b>					
asuinpaikat - asumuspainanteet	kivikautinen ja/tai varhaismetallikautinen					
<b>Lukumäärä</b>	<b>Rauhoitusluokka</b>	<b>Mj-tunnus</b>				
1	2	1000 00 2906				

### Ympäristö

Asuinpaikka sijaitsee Hollolan kirkosta 10,4 km itään, Isosaaren keskiosassa, saaren itärannalla, Pekapolun ja Pähkinäkukkula-nimisen tien risteyksestä noin 200 m eteläkaakkoon, ja noin 40 m päässä Vesijärven rantaviivasta. Paikka on noin 300 m pituisen ja enimmillään noin 15 m korkean harjanteen eteläkärjen alarinteellä sijaitsevalla loivasti laskevalla tasanteella. Länsisivultaan harjanne liittyy Isosaaren poikki etelästä pohjoiseen kulkevan korkeamman harjun kupeeseen. Harjanteen kärjen ympäri asuinpaikan länsipuolelle kiertyy hieman kosteapohjainen notkelma, jonka pohja lienee tasolla 83-84 m mpy. Saaren itärannalla oleva vanha rantatörmä jatkuu notkelmaan vallimaisena rantamuodostumana, joka osittain sulkee notkon suun. Maaperä asuinpaikalla on soransekasta hiekkää. Paikalla kasvaa melko tiheää kuusimetsää.

### Kohde

Asuinpaikka löytyi inventoinnissa 10.5.2004. Maastoa tarkastettaessa harjanteen kärjessä olevan tasanteen länsireunalla, notkoon laskevan rinteiden reunan lähellä havaittiin pyöreä reunavallillinen painanne. Sen läpimitta on noin 4 m vallin harjalta toiselle, ja syvyys muutamia kymmeniä senttimetrejä. Se sijaitsee 14 m päässä notkon pohjalla, sen itäreunalla, kulkevasta polusta ja noin 30 m päässä paikasta, jossa edellä mainittu polku kulkee vanhan rantamuodostuman läpi harjanteen kärjen alla notkon suulla. Alueelle tehtiin 10.5. ja 26.5.2004 yhteensä seitsemän 20-25 cm läpimittaista koekuoppaa (seuraavassa paikannettu antamalla kompassisuunta ja etäisyys painanteen keskeltä).

Neljästä painanteen lähiympäristöön tehdystä koekuopasta saatiin löytöjä. Koekuopasta 1 (105 astetta, 9 m) löytyi kaksi kvartsi-iskosta (KM 34706:1). Koekuopasta 3 (50 astetta, 7 m) löytyi kvartsi-iskoksia (KM 34706:2) ja pieni siru palanutta luuta (ei luetteloitu). Koekuopasta 4 (325 astetta, 7 m) löytyi saviastian reunapala (KM 34706:3) ja yksi melko epämääräinen kvartsi (ei luetteloitu). Painanteen etelävallille tehdystä koekuopasta löytyi sälemäinen kvartsi-iskos (KM 34706:4). Kaikissa näissä koekuopissa maa oli soransekasta ja kivistä hiekkamaata. Ohuen kangasturpeen alla maa oli noin 15 cm syvyyteen asti multaista. Multakerroksen alla oli paikoin havaittavissa noin 5 cm paksuudelta punertavaa hiekkamaata, mahdollista kulttuurikerrosta. Kuopat kaivettiin noin 20 cm syvyyteen, missä maa vaikutti puhtaalta, ja kivisyyskin esti pienien kuoppien syventämisen. Koekuoppa 7 painanteen vallilla kaivettiin 30 cm syvyyteen, mutta epäselväksi jäi ulottuiko se vielä silloinkaan vallin läpi alkuperäiseen maahan.

Kauemmas painanteesta tehdyistä koekuopista ei löytynyt mitään. Koekuopassa 6, painanteesta luoteeseen, 2 m päässä notkoon laskevan rinteän reunasta (300 astetta, 13 m), maaperä oli samanlaista kuin löydöllisissä kuopissa. Koekuopassa 2 (105 astetta, 19 m) ja monin paikoin muuallakin tasanteen painannetta alempana olevassa kärkiosassa, painanteesta kaakkoon ja etelään, maaperä oli pinnaltaan kivisempää (huuhtoutunutta) kuin löydöllisissä koekuopissa. Koekuopassa 5 (27 astetta, 16 m) ja sen ympäristössä, painanteesta koilliseen, tasanteen keskiosassa, missä maanpinta oli tasaisempi kuin painanteen ympäristössä, pintakerros oli savensekaista hiekkamultaa, jonka alla hiekka muuttui kiviseksi noin 15 cm syvyydessä.

Myös harjanteen kärjen itä- ja kaakkoispuolelle, vanhan rantatörmän päällä olevalle tasanteelle, joka vaikuttaa asuinpaikaksi sopivalta tehtiin neljä koekuoppaa. Tämä alue sijaitsee siis painanteesta noin 30 m kaakkoon – itään ja sitä 3-4 m alempana (pisteestä  $x = 6772\ 22$ ,  $y = 3425\ 86$  noin 30 m matkalla pohjoiskoilliseen). Kuopista ei löytynyt mitään, ja maaperä oli pinnalta kivistä kuten koekuopassa 2.

Alueella havaittiin vielä pieni, pyyntikuoppamainen kuoppa, jonka läpimitta on noin 2 m. Se sijaitsee painanteesta noin 30 m suuntaan 320 astetta, aivan lännessä olevaan notkoon laskevan rinteän reunalla ( $x = 6772\ 26$ ,  $y = 3425\ 82$ ,  $z = 89$ ). Aivan kuopan vieressä, sen luoteispuolella on vanhan, umpeen kasvaneen hiekkakuopan reuna.

Koekuopituksen perusteella runsaslöytöisin alue rajautuu painanteen ympärille, noin 10 m säteelle siitä. Koekuoppien vähäisen määrän ja pienen koon vuoksi ei kuitenkaan voi pitää varmana, ettei asuinpaikka ulottuisi laajemmallekin. Painanne on todennäköisesti asumuspainanne. Asuinpaikka on ehjä. Löytynyt saviastian reunapala ei ole tyypiltään selkeästi määritettävissä. Se näyttää kuitenkin todennäköisimmin varhaismetallikauden tai myöhäisen kivikauden keramiikalta.

### **Kuvat**

Lahden kaupunginmuseon kuva-arkisto neg. 133624-133626

### **Löydöt**

KM 34706:1-4 saviastianpaloja, kvartsi-iskoksia

### **Tutkimukset**

2004 inventointi Antti Bilund

### **Huomautuksia**

<b>Numero</b>	<b>Kunta</b>	<b>Kylä</b>	<b>Nimi</b>			<b>Kartta</b>
63	Hollola	Pappila	Seppälänpohja			27
<b>Peruskartta</b>		<b>x</b>	<b>y</b>	<b>z</b>	<b>p</b>	<b>i</b>
2134 10	Hollolan kirkonseutu	6772920	2577710	87	6773070	3415680
<b>Muinaisjäännöstyyppi</b>			<b>Ajoitus</b>			
asuinpaikat			kivikautinen ja/tai varhaismetallikautinen			
<b>Lukumäärä</b>	<b>Rauhoitusluokka</b>		<b>Mj-tunnus</b>			
1	2		1666 00 2907			

### Ympäristö

Asuinpaikka sijaitsee Hollolan kirkosta 650 m pohjoiseen, Vesijärven Kirkonselän länsirannalla, Seppälänpohjan eteläpuolisessa niemessä, Särkätien ja rannan välissä. Paikalla on pieni itään pistävä niemeke, jota järven puolella rajaa Vesijärven laskua edeltävä, 2-3 m korkea rantatörmä (seuraa kartalla 85 m mpy korkeuskäyrää). Niemekkeen alla on 30-40 m leveä vesijättö. Niemeke on Hollolan seurakunnan omistamaa virkistysaluetta. Niemekkeen keskellä on keittokatos ja muita leirintäalueen toimintaan liittyviä rakennuksia. Vesijätöllä on muun muassa rantasauna. Särkantieltä kulkee tie seurakunnan alueen etelälaitaa niemekkeen kärkeen ja edelleen alas vesijätölle. Niemekkeen etelälaita kuuluu viereiseen tonttiin, jolla on vanha omakotitalo ja muita rakennuksia.

### Kohde

Asuinpaikka löytyi inventoinnissa 11.5.2004. Paikalle tehtiin yksi noin 25 cm läpimittainen koekuoppa, josta löytyi kahdenlaista keramiikkaa ja kvartsi-iskoksia (KM 34707:1-3). Koekuoppa sijaitsi niemekkeen kaakkoislaidalla, tien kaakkoispuolella, törmän reunan päällä, 5 m eteläisen tontin raja-aidasta koilliseen.

Asuinpaikan laajuutta ei yhden koekuopan perusteella voi varmasti päätellä. Topografian perusteella se voi hyvin ulottua koko niemekkeen alueelle. Niemekkeen tyvellä, Särkätien varrella ojaleikkauksissa ei kuitenkaan näkynyt mitään asuinpaikkaan viittaavaa. Etelässä asuinpaikka ulottuu ilmeisesti ainakin jonkin verran eteläpuoliselle tontille. Asuinpaikka on melko ehjä, vaikka leirialueen rakennukset ovat saattaneet vahingoittaa sitä jonkin verran. Niemekkeen kärjessä rantaan laskeutuva tie on rikkonut törmän reunaa.

### Kuvat

Lahden kaupunginmuseon kuva-arkisto neg. 133609-133612

### Löydöt

KM 34707:1-3 saviastianpaloja, kvartsi-iskoksia

### Tutkimukset

2004 inventointi Antti Bilund

<b>Numero</b>	<b>Kunta</b>	<b>Kylä</b>	<b>Nimi</b>			<b>Kartta</b>
64	Hollola	Hersala	Laasonpohja			8
<b>Peruskartta</b>		<b>x</b>	<b>y</b>	<b>z</b>	<b>p</b>	<b>i</b>
3111 03 Lahti		6769930	3420230	85-86	6769930	3420230
<b>Muinaisjäännöstyyppi</b>			<b>Ajoitus</b>			
asuinpaikat - asumuspainanteet			kivikautinen			
<b>Lukumäärä</b>	<b>Rauhoitusluokka</b>		<b>Mj-tunnus</b>			
1	2		1000 00 2909			

### Ympäristö

Asuinpaikka sijaitsee Hollolan kirkosta 5,5 km itäkaakkoon, Vesijärven Enonselän läntisimmän lahden, Laasonpohjan, perällä, Hollolan kirkolle menevän Rantatien ja Hersalantien risteyksestä 150-200 m länsiluoteeseen, peruskartalla nimettömän mäen kaakkoiskärjessä ja siitä ainakin 60 m matkalla länteen mäen etelärinteellä. Maasto on kaakkoon ja etelään viettävää, melko loivaa rinnettä. Maaperä on rinteellä paikoin kivistä, paikoin vähäkivisempää hiekkamaata. Mäen laella on kallioita, ja tasamaalla rinteeseen juurella savikkoa. Mäellä ja sen ympärillä kasvaa kuusivaltaista, paikoin selvästi lehtomaista sekametsää. Esihistoriallisella ajalla paikka on ilmeisesti ollut Laasonpohjasta Kutajärven kautta Hollolan kirkolle ulottuneessa salmessa olleella saarella. Mäkeä rajoittaa idässä pelto, ja etelässä Hollolan kirkolle menevä Rantatie.

### Kohde

Asuinpaikka löytyi inventoinnissa 24.5.2004. Mäen kaakkoiskulmaan kaivettiin koekuoppa 1. Se sijaitsi metsässä, Rantatien varresta pellon reunaa 72 m pohjoiseen ja 26 m länteen (x = 6769 95, y = 3420 28, z = 85-86). Kuopan läpimitta oli 25 cm. Se kaivettiin 15 cm syvyyteen, missä oli iso juuri. Maalaji oli hyvin tummaa, soransekaisista hiekkamultaa. Kuopasta löytyi kvartsi-iskoksia (KM 34708:1).

Koekuopasta 1 noin 60 m länsilounaaseen, etelään laskevalla rinteellä havaittiin asumuspainanteen näköinen painanne. Se oli pyöreä, läpimitaltaan noin 5 m ja syvyydeltään noin 30 cm. Alarinteen puolella etelässä oli selvä reunavalli. Painanne sijaitsee Rantatien varrella olevasta tiilisestä muuntajarakennuksesta tietä pitkin 55 m länteen ja tieltä 55 m pohjoiseen.

Koekuoppa 2 (KM 34708:2-3) kaivettiin painanteen etelävallille, noin 3 m painanteen keskustasta etelään. Kuopan läpimitta oli 20-25 cm. Maalaji oli hienoa hiekkaa, jonka seassa oli vähän hienojakoisempaa ainesta, soraa ja pikkukiviä. Kuopassa oli 15 cm syvyyteen tummaa hiekkamultaa. Tämä muuttui vähitellen harmahtavan ruskeaksi hiekkamullaksi, jota oli 30 cm syvyyteen. Näissä kerroksissa oli yksi kvartsi-iskos ja muutamia muruja palanutta luuta. Tämän alla, 30-40 cm syvyydessä oli punaruskeaa hiekkaa (likamaata), jossa oli sadoittain pieniä palaneen luun muruja, varsinkin kerroksen pohjalla. Lisäksi löytyi pari kvartsia ja palanutta kiveä. Kuoppaa ei laajentamalla voitu kaivaa 40 cm syvemmälle. Pohjalla oli harmahtavan ruskeaa hiekkaa, joka muuttui karkeammaksi ja soraisemmaksi. Ei ole varmaa ulottuiko koekuoppa kulttuurikerroksen pohjaan saakka.

Maaston perusteella on todennäköistä, että asuinpaikka ulottuu koko koekuoppien väliselle alueelle. Lännessä ja koillisessa maasto muuttuu kivisemmäksi, joten ei ole todennäköistä, että asuinpaikka jatkuisi näissä suunnissa kovin kauas koekuopista. Koillisessa kaivettiinkin koekuopasta 1 noin 20 m ja 30 m koilliseen koekuopat, joista ei löytynyt mitään. Asuinpaikka on täysin ehjä. Löytöjen perusteella sitä ei voi ajoittaa tarkemmin kuin kivi- tai varhaismetallikautiseksi. Erityisiä varhaismetallikautiseen ajoitukseen viittaavia tekijöitä ei ole.

### **Kuvat**

Lahden kaupunginmuseon kuva-arkisto neg. 133621-133623

### **Löydöt**

KM 34708:1-3 kvartsi-iskoksia, palanutta luuta

### **Tutkimukset**

2004 inventointi Antti Bilund

### **Huomautuksia**

<b>Numero</b>	<b>Kunta</b>	<b>Kylä</b>	<b>Nimi</b>			<b>Kartta</b>
65	Hollola	Parinpelto	Parinpellonlahti			28
<b>Peruskartta</b>		<b>x</b>	<b>y</b>	<b>z</b>	<b>p</b>	<b>i</b>
2134 10	Hollolan kirkonseutu	6774110	2577030	86	6774300	3415050
<b>Muinaisjäännöstyyppi</b>			<b>Ajoitus</b>			
asuinpaikat			kivikautinen ja/tai varhaismetallikautinen			
<b>Lukumäärä</b>	<b>Rauhoitusluokka</b>		<b>Mj-tunnus</b>			
1	2		1000 00 2909			

### Ympäristö

Asuinpaikka sijaitsee Hollolan kirkosta 1,9 km pohjoiseen, Vesijärven Parinpellonlahden lounaisrannalla, Parinpellon leirikeskuksesta noin 300 m pohjoiseen. Lounaassa on laaja, kalliopohjainen mäki-alue, jonka rinne ulottuu yleensä melko kivisenä vanhaan rantatörmään asti. Rinteen juurelta ulkonee koilliseen vajaan hehtaarin laajuinen, matalampi niemeke. Niemeke on melko tasaista hiekkamaata, mutta senkin rannat ovat enimmäkseen kiviset. Niemekkeen tyvellä, sen kaakkoispuolella, vanhan rantatörmän päällä on kuitenkin kapea vähäkivinen hiekkatasanne, jolla asuinpaikka sijaitsee. Alue on metsämaata, mutta metsä on suurimmaksi osaksi hakattu. Paikalle tulee leirikeskuksesta rannan suunnassa törmän alla tie, joka loppuu leirikeskukselle kuuluvan kotarakennuksen luokse. Kota ja siihen liittyvä varastorakennus sijaitsevat juuri asuinpaikan kohdalla törmän alla vesijätöllä. Kodan pihalta nousee törmää leikaten pohjoisluoteeseen ulkoilureitti (pururata). Toinen samanlainen nousee kodan pihalta länsilounaaseen.

### Kohde

Asuinpaikka löytyi inventoinnissa 25.5.2004. Hiekkatasanteelle, törmän reunan päälle, 2-4 m päähän siitä, kaivettiin kuusi 20-25 cm läpimittaista koekuoppaa. Ensimmäiset kaivettiin 25 m (KK 2) ja 13 m (KK 1) pohjoisluoteeseen menevästä ulkoilureitistä koilliseen. Näistä kuopista ei saatu esinelöytöjä. Maaperä oli hienoa, lähes kivetöntä hiekkaa. Kuopissa maa oli ruohoturpeen alla lähes mustaa, pinnan läheltä multaista, mutta syvemmältä selvästi myös noen ja hiilen sekaista. Koillisen puoleisessa kuopassa tumma kerros ulottui 20 cm syvyyteen, lounaisemmassa peräti 40 cm syvyyteen. Alla oli vaaleaa hienoa hiekkaa. Hiiltä ja nokea oli niin runsaasti, että se tuntuisi viittaavan hiilenpoltoon tai vastaavaan toimintaan, mutta tähän viittaavia rakenteita ei maan pinnalla havaittu. Kolmas koekuoppa (KK3) kaivettiin 4 m ulkoilureitiltä koilliseen ja 3 m päähän törmän reunasta (x = 6774 11, y = 2577 03, z = 86). Siinäkin tummaa, hiilen- ja noensekaista maata oli 20 cm syvyyteen. Kuopasta löytyi kolme palaa keramiikkaa (KM 34709:1). Seuraava koekuoppa (KK 4) kaivettiin pohjoisluoteeseen ja länsilounaaseen lähtevien ulkoilureittien väliin, koekuopasta 3 18 m etelälounaaseen (x = 6774 09, y = 2577 02, z = 86). Siitä löytyi kvartsikaapimen katkelma ja kaksi kvartsi-iskosta (KM 34709:2-3). Maalaji ja stratigrafia olivat samanlaiset kuin koekuopassa 3, mutta tumma kerros oli ohuempi (15 cm). Seuraava löytö saatiin tästä noin 45 m etelään, mistä löytyi rikkoutuneelta maan pinnalta kvartsi-iskos (x = 6774 05, y = 2577 02, z = 86, KM 34709:4). Tämän löytökohdan erottaa edellisistä matala kivinen harjanne, joka ulottuu vanhaan rantatörmään ja muodostaa siihen pienen niemekkeen. Löytökohdan



lähelle sen pohjoispuolelle kaivettiin koekuoppa 5 ja siitä noin 8 m etelään koekuoppa 6. Näistä ei löytynyt mitään. Maalaji oli keskikarkeaa, pehmeää ja irtonaista hiekkaa, jonka seassa oli jonkin verran soraa.

Asuinpaikka näyttää ulottuvan yli 60 m:n matkalle eli kohtalaisen laajalle rantatörmän suunnassa. Se ei ilmeisesti ulotu kovin kauas siitä sisämaahan päin, sillä maan pinta muuttuu kiviseksi heti kun rinne alkaa nousta, eli yleensä jo noin 10 m päässä törmän reunasta. Rantatörmään ulottuva kivinen harjanne näyttää jakavan asuinpaikan kahteen osaan. Löytöjä saatiin runsaammin pohjoiselta osalta. Koekuopan 6 eteläpuolella on toinen törmään ulottuva kivinen harjanne, ja sen eteläpuolella vielä pieni hiekkainen alue, jota ei tutkittu. Etelämpänä kivikko ulottuu törmään.

Asuinpaikka näyttää olevan lähes ehjä. Ulkoilureittien rakentaminen on rikkonut paikallisesti törmän reunaa, ja niiden reunoilla on pari pientä kaivantoa, joista ehkä on otettu maa-ainesta polun pohjaksi.

Löytynyt keramiikka ei ole tyypiltään tarkasti määritettävissä. Se vaikuttaa kuitenkin melko myöhäiseltä, todennäköisemmin varhaismetallikautiselta kuin kivikautiselta.

### **Kuvat**

Lahden kaupunginmuseon kuva-arkisto neg. 133686-133689

### **Löydöt**

KM 34709:1-4 saviastianpaloja, kvartsikaapimen katkelma, kvartsi-iskoksia

### **Tutkimukset**

2004 inventointi Antti Bilund

### **Huomautuksia**

<b>Numero</b>	<b>Kunta</b>	<b>Kylä</b>	<b>Nimi</b>			<b>Kartta</b>	
66	Hollola	Parinpelto	Leirikeskus			28	
<b>Peruskartta</b>		<b>x</b>	<b>y</b>	<b>z</b>	<b>p</b>	<b>i</b>	
2134 10	Hollolan kirkonseutu	6773820	2577050	86	6774000	3415070	
<b>Muinaisjäännöstyyppi</b>			<b>Ajoitus</b>				
kultti- ja tarinapaikat - kuppikivet			rautakautinen				
<b>Lukumäärä</b>	<b>Rauhoitusluokka</b>		<b>Mj-tunnus</b>				
1	2		1000 00 2910				

### Ympäristö

Muinaisjäännös sijaitsee Hollolan kirkosta 1,8 km pohjoiseen, Vesijärven Parinpellonlahden etelärannalla, Parinpellon leirikeskuksen piha-alueella. Maasto on lähes tasaista, ilmeisesti hiekkapohjaista maata. Lännessä noin 50 m päässä on jyrkkärinteisen metsäisen mäen itäkärki. Etelässä virtaa matalassa notkelmassa oja, joka laskee idempänä Parinpellonlahteen. Vanha, 1800-luvun järvenlaskua edeltävä rantatörmä on noin 60 m päässä koillisessa. Nykyinen rantaviiva on noin 150 m päässä. Kivi sijaitsee Leirikeskuksen hoidetulla piha-alueella. Ympärillä on nurmikkoja ja pensasistutuksia. Rakennuksista lähin on 12 m päässä lounaassa. Päärakennus on 40 m päässä koillisessa. Luoteessa on Vesililän talon tontti. Kauempana etelässä ja kaakossa on peltoa. Aiemmin koko tasamaa-alue on ilmeisesti ollut peltoa lukuun ottamatta Parinpellon kylätonttia, joka ainakin 1700-luvulla on sijainnut näillä main, ehkä kuitenkin kivistä luoteeseen, mäen rinteiden juurella.

### Kohde

Kuppikivi löytyi inventoinnissa 25.5.2004. Se on pohjan muodoltaan soikeahko, mutta kulmikas. Se on pohjois-etelä –suunnassa noin 2,2 m pitkä ja länsi-itä –suunnassa noin 1,5 m leveä. Kiven korkeus nurmikon pinnasta on noin 1,0 m. Kiven sivut laskevat alaosastaan jyrkinä, lähes pystysuorina. Yläosastaan kivi on kupera niin, että sen laella on lähes vaakasuoraa, mutta enimmäkseen loivasti länteen laskevaa pintaa noin 1 m<sup>2</sup>. Kivi on rakeisuudeltaan keskikarkeaa ja koostumukseltaan graniitin tapaista, mutta jonkin verran suuntautunutta kivilajia. Kivessä on myös joitakin samansuuntaisia juonteita.

Kiven laen loivasti laskevalla pinnalla on kahdeksan kuppia. Osa niistä on pyöreitä, osa hieman (eri suunnassa) soikeita. Kuppien läpimitta on 4,5-7 cm, ja syvyys alle puolesta sentistä kahteen senttiin. Suuremmat kupit ovat yleensä myös syvempiä. Kolme kupeista on vähintään sentin syvyisiä, muut matalampia. Kuppien poikkileikkaus on tasaisesti kaartuva. Kuppien pinta on yleensä sileämpi kuin ympäröivä kiven pinta. Pidän viittä näistä kupeista varmoina ja kolmea (yksi pohjalta rapautunut ja kaksi matalaa) epävarmoina. Kiven laen pohjoisreunalla, noin 15 cm edellistä tasoa alempana olevalla tasanteella näyttää myös olevan yksi kuppi. Se on soikea (5,5cm x 4,5 cm) ja matala, mutta erottuu erittäin sileäpohjaisena selvästi kiven pinnasta. Kiven lounaiskulmalla on viisto pinta (30-45 astetta), jolla on kaksi kuppia. Molemmat ovat pyöreitä 4,5 cm läpimittaisia, ½-1 cm syviä ja sileäpohjaisia. Tämän viiston pinnan yläreunan päällä, kiven laella, mutta laajan lohkeama-alueen muista laen kupeista erottamana on vielä yksi

mahdollinen kuppi. Se on pyöreä, 5 cm läpimittainen, mutta pohjaltaan karkea. Yhteensä kivessä on siis 8-12 kuppia.

Kivi liittyy epäilemättä Parinpellon kylän asutukseen, jonka alku palautuu ainakin rautakaudelle. Noin 300 m päässä kaakossa, ojan toisella puolella, on Veselilän rautakautinen asuinpaikka. Myös kiven lähiympäristö on epäilemättä ollut rautakautisen viljelyn ja asutuksen kannalta erittäin sopivaa. Parinpellon kylätontti on ainakin 1700-luvulla ollut kiven välittömässä läheisyydessä. Kylän toisesta talosta tehtiin 1600-luvulla Hollolan kappalaisen pappila. Leirikeskus on rakennettu pappilan paikalle.

#### **Kuvat**

Lahden kaupunginmuseon kuva-arkisto neg. 133692-133696

#### **Löydöt**

-

#### **Tutkimukset**

2004 inventointi Antti Bilund

#### **Huomautuksia**

<b>Numero</b>	<b>Kunta</b>	<b>Kylä</b>	<b>Nimi</b>			<b>Kartta</b>
67	Hollola	Kalliola	Vuohisaari			6
<b>Peruskartta</b>		<b>x</b>	<b>y</b>	<b>z</b>	<b>p</b>	<b>i</b>
3112 01 Paimela		6773600	3425820	86-94	6773600	3425820
<b>Muinaisjäännöstyyppi</b>				<b>Ajoitus</b>		
asuinpaikat - asumuspainanteet				kivikautinen ja/tai varhaismetallikautinen		
<b>Lukumäärä</b>	<b>Rauhoitusluokka</b>			<b>Mj-tunnus</b>		
1	2			1000 00 2911		

### Ympäristö

Asuinpaikka sijaitsee Hollolan kirkosta 10,4 km itään, Vesijärven Paimelanlahden suulla olevan Vuohisaaren eteläpäässä. Vuohisaari on pohjois-etelä –suunnassa noin 400 m pitkä ja 200 m leveä harjusaari. Se on osa pitempää harjua, joka jatkuu etelässä Isosaaressa. Saarien välissä on 30 m leveä salmi. Ennen Vesijärven laskua salmi on ollut noin 100 m leveä. Vuohisaaren korkein kohta on yli 15 m Vesijärven pinnan yläpuolella. Eteläpäässä harjun kärjessä rinne laskee noin tasosta 94 m mpy järven pintaan portaittain siten, että rinteessä on useita tasanteita. Saarella kasvaa mäntyvaltaista metsää. Saaressa on muutamia kesämökkejä, joista yksikään ei kuitenkaan ole saaren eteläosassa. Saareen tulee kävelysilta Isosaaresta. Kävelysillalta tulee polku, joka nousee harjanteen kärjestä pohjoiseen suoraan sen laelle.

### Kohde

Asuinpaikka löytyi inventoinnissa 2.6.2004. Mukana maastossa oli myös arkeologi Hannu Poutiainen. Saaren eteläpäässä harjun kärjessä eri korkeuksilla oleville tasanteille kaivettiin koekuoppia.

Koekuoppa 1 (halkaisija 40 cm) kaivettiin 1800-luvun järvenlaskua edeltävän rantatörmän päällä olevalle tasanteelle, 5 m päähän lounaaseen laskevasta törmästä ja 9 m päähän tasanteen eteläkärjestä, polun viereen, sen länsipuolelle ( $x = 6773\ 59$ ,  $y = 3425\ 82$ ,  $z = 86$ ). Maalaji kuopassa oli harjusoranskeaista keskikarkeaa hiekkaa. Ruohoturpeen alla oli 10-15 cm syvyyteen tummaa lehtomultaa, alla ruskeaa hiekkamaata, joka vähän vaaleni alempana (kaivettiin 20 cm). Löytönä saatiin pieni pala palanutta luuta (KM 34713:9). Koekuoppa 3 (halkaisija 40 cm) kaivettiin edellisestä 17 m koilliseen, samalle tasanteelle, parin metrin päähän törmän reunasta. Maalaji oli kivetöntä karkeaa hietaa. Ruohoturpeen alla oli 15 cm syvyyteen tummaa lehtomultaa. Sen alla oli vaaleaa hietaa. Kuopasta ei löytynyt mitään.

Seuraava tasanne on noin tasolla 88 m mpy. Sillä on pieni pyöreä painanne, jonka läpimitta on 3,5-4 m, ja syvyys noin 20 cm. Alarinteen puolella on matala reunavalli. Polku sivuaa painanteen länsireunaa. Painanne näyttää asumuspainanteelta. Koekuoppa 2 (50 cm x 40 cm) kaivettiin painanteesta noin 4 m länsilounaaseen, polun länsipuolelle ( $x = 6773\ 60$ ,  $y = 3425\ 82$ ,  $z = 88$ ). Maalaji oli karkeaa hiekkaa, jossa oli paljon soraa ja jonkin verran suurempia kiviä. Ruohoturpeen alla oli 15 cm syvyyteen tummaa lehtomultaa. Sen alla oli 15 cm hieman punertavaa hiekkamaata (rikastumis- tai kulttuurikerrosta tai molempia), ja pohjalla kellanruskeaa hiekkamaata, jossa oli enemmän

hienoainesta. Kuopasta saatiin löytöinä keramiikkaa, kvartsiytimiä ja -iskoksia, kvartsiitti-iskos ja palanutta luuta (KM34713:1-7). Kuopassa oli myös palanutta kiveä. Keramiikkaa ja kvartsia oli 30 cm:n syvyyteen asti, palanutta luuta 20-30 cm:n syvyydellä.

Edellä mainitulta tasanteelta nousee korkea ja melko jyrkkä törmämäinen rinne seuraavalle tasanteelle, jolta maan pinta nousee loivasti harjun korkeinta aluetta kohti. Tälle tasanteelle kaivettiin koekuoppa 4 noin 6 m sen lounaaseen laskevasta reunasta ( $x = 6773\ 64$ ,  $y = 3425\ 81$ ,  $z = 93-94$ ). Koekuoppa sijaitsi noin 30 m painanteesta pohjoiseen ja 8 m polulta länteen. Maalaji oli soransekaisista karkeaa hiekkaa. Kuopassa oli aivan ohuen sammalkerroksen alla noin 10 cm humuksensekaisuista tummanharmaata hiekkaa, ja sen alla 15 cm punertavanruskeaa hiekkaa, jonka väri vaaleni alaspäin. Noin 27 cm syvyydessä hiekka oli kellanruskeaa. Kuopasta löytyi neljä kvartsi-iskosta (KM 34713:4).

Asuinpaikka on aivan ehjä. Se ulottuu melko laajalle alueelle kolmella tasanteella, jotka ovat eri korkeuksilla harjun rinteessä. Alimmalla ja ylimmällä tasanteella asuinpaikan laajuuden selvittäminen vaatii lisää koekuopitusta. Keskimäinen tasanne on niin pienialainen, että se lienee kokonaan asuinpaikkaa. Keskimmaiseltä tasanteelta löytynyt keramiikka ei ole tyypiltään tarkasti määritettävissä. Se lienee kuitenkin myöhäiskivikautista tai varhaismetallikautista. Eri tasanteilla olevat löytöalueet voivat olla eriaikaisia. Ylimmän tasanteen löytöalue on erityisen mielenkiintoinen, sillä se sijaitsee poikkeuksellisen korkealla, selvästi Suur-Päijänteen maksimitason yläpuolella. Ilman tarkempia korkeusmittauksia on vaikea sanoa, onko vesi ulottunut edes siltä laskevan jyrkän rinteiden juurelle Suur-Päijänteen maksimivaiheen aikana.

### **Kuvat**

Lahden kaupunginmuseon kuva-arkisto neg. 133631-133633

### **Löydöt**

KM 34713:1-9 saviastianpaloja, kvartsiytimiä, kvartsi-iskoksia, kvartsiitti-iskos, palanutta luuta

### **Tutkimukset**

2004 inventointi Antti Bilund

### **Huomautuksia**

<b>Numero</b>	<b>Kunta</b>	<b>Kylä</b>	<b>Nimi</b>			<b>Kartta</b>
68	Hollola	Laitiala	Laitiala 1			32
<b>Peruskartta</b>		<b>x</b>	<b>y</b>	<b>z</b>	<b>p</b>	<b>i</b>
2134 10	Hollolan kirkonseutu	6776760	2574460	86-87	6777060	3412610
<b>Muinaisjäännöstyyppi</b>			<b>Ajoitus</b>			
asuinpaikat			kivikautinen			
<b>Lukumäärä</b>	<b>Rauhoitusluokka</b>		<b>Mj-tunnus</b>			
1	2		1600 06 2912			

### Ympäristö

Asuinpaikka sijaitsee Hollolan kirkosta 5,4 km luoteeseen, Vesijärven Lahdenpohjanlahden pohjoispuolella, Laitialan kartanon päärakennuksesta 500 m itäkaakkoon. Maasto on hyvin loivasti etelään viettävää peltoa. Noin 50 m päässä etelässä on hyvin matala jyrkemmin laskeva rantamuodostuma, joka muodostaa asuinpaikan kohdalla vähäisen niemekkeen. Maaperä on soran, hiekan ja hiedan sekaista savea, hiekkaisempaa ylempänä. Koillisessa on matala ja loivapiirteinen, kaakkoon pistävä harjanne, jolla kasvaa kuusivaltaista metsää. Maaperä näyttää olevan hiekkaisempaa harjanteella. Harjanteen takana maan pinta laskee hyvin loivasti koilliseen. Harjanteella lähellä pellon reunaa on osittain maahan kaivettu varastorakennus. Laitialan kartanosta itään menevä Lehmontie kulkee asuinpaikan luoteispuolitse koilliseen. Toinen tie kulkee asuinpaikan koillispuolitse harjanteen koillislaitaa pitkin.

### Kohde

Timo Sepänmaa löysi paikalta yhden kvartsi-iskoksen (ei talletettu,  $x = 6776\ 74$ ,  $y = 2574\ 44$ ) rantaosayleiskaava-alueen inventoinnissa toukokuussa 2002. Löytöjen vähäisyyden vuoksi kohde tuli silloin luokitelluksi hajalöytöpaikaksi.

Kohde tarkastettiin inventoinnissa 27.5.2004. Pelto oli kynnettynä, ja havaintomahdollisuudet hyvät. Pintapoisuudessa saatiin löytöinä tasatalta, hiukan piitä ja runsaasti kvartseja (KM 34714:1-3). Kvartseista vain osa poimittiin talteen. Löytöjä oli alueella, joka ulottui pellon koillislaidalla aivan läheltä metsäisen harjanteen kaakkoiskärkeä ( $x = 6776\ 73$ ,  $y = 2574\ 50$ ) luoteessa noin 20 m päähän Papinsaarentiestä ( $x = 6776\ 79$ ,  $y = 2574\ 43$ ). Tämän alueen kaakkois- ja luoteispäissä löytöjä oli vain lähellä pellon reunaa, alle 20 m päässä siitä. Löytöalueen keskiosassa, harjanteella olevan varastorakennuksen kohdalla, löytöjä oli jopa 40-50 m päässä pellon reunasta ( $x = 6776\ 74$ ,  $y = 2574\ 44$ ). Juuri tällä alueella edellä mainittu rantamuodostuma muodostaa niemekkeen. Löytöalue ei kuitenkaan missään kohdassa näyttänyt ulottuvan rantamuodostumaan asti, joten se lienee eriaikainen kuin asuinpaikka. Selvästi runsaslöytöisin alue oli varastorakennuksen kohdalla, aivan lähellä pellon reunaa, ja enimmillään alle 25 m päässä siitä. Löytöjen alueellisen jakauman perusteella näyttää todennäköiseltä, että asuinpaikka ulottuu varsinkin tällä kohdalla ainakin jonkin verran koilliseen metsämaan puolelle.

**Kuvat**

-

**Löydöt**

KM 34714:1-3 tasataltta, pii-iskos, kvartsi-iskoksia

**Tutkimukset**

2002 inventointi Timo Sepänmaa (Hollolan Vesijärven rantaosayleiskaava-alueen arkeologinen inventointi, kohde 22)

2004 inventointi Antti Bilund

**Huomautuksia**



<b>Numero</b>	<b>Kunta</b>	<b>Kylä</b>	<b>Nimi</b>			<b>Kartta</b>
69	Hollola	Laitiala	Lehmo			31
<b>Peruskartta</b>		<b>x</b>	<b>y</b>	<b>z</b>	<b>p</b>	<b>i</b>
2134 10	Hollolan kirkonseutu	6776770	2576080	86-87	6776990	3414230
<b>Muinaisjäännöstyyppi</b>			<b>Ajoitus</b>			
asuinpaikat			kivikautinen ja/tai varhaismetallikautinen			
<b>Lukumäärä</b>	<b>Rauhoitusluokka</b>		<b>Mj-tunnus</b>			
1	2		1000 00 2713			

### Ympäristö

Paikka sijaitsee Hollolan kirkosta 4,7 km pohjoisluoteeseen, Laitialan kartanosta 2,1 km itään, Vesijärven Laitialanselän pohjoisrannalla, Lehmo-nimisen mäen länsipäässä. Lehmo on länsi-itä –suunnassa noin 400 m pitkä ja 200 m leveä mäki, jonka huippu on noin 20 m Vesijärven pinnan yläpuolella. Mäen rinteet ovat enimmäkseen kiviset ja yläosastaan jyrkät. Länsipäässä on noin 60 m matkalla vanhan rantatörmän päällä loivasti laskeva 10-20 m leveä tasanne, jolla maaperä on vähemmän kivistä hiekkamaata. Tällä alueella kuten koko mäellä kasvaa sekametsää, joka on suurelta osin lehtomaista (mm. pähkinäpensasta). Törmän alla on vesijättöä, joka on paljastunut Vesijärven pintaa laskettaessa. Mäen pohjoispuolella vesijättö on padolla eristetty pelloksi. Alue on niin alavaa maata, että se on ilmeisesti ollut veden peitossa ennen järven laskua. Lehmo on siis ilmeisesti ollut tällöin saari.

Paikalle tulee tie pohjoisesta, Papinsaareen menevältä Lehmontieltä. Tie tulee mäen pohjoispuolelle ja kiertää sitten mäen länsiosan ympäri vanhan rantatörmän juurta pitkin saaren kaakkoisosaan, missä on kesämökkejä. Tältä tieltä eroaa juuri asuinpaikan kohdalla kuivatuspatoa pitkin länsilounaaseen, Muurahaissaareen menevä tie. Noin 70 m Muurahaissaaren tien risteyksestä kaakkoon Lehmon etelärantaa kiertävän tien koillispuolella törmän päällä kesämökki, jota ei ole merkitty karttaliitteeseen. Sen kohdalla rannalla on myös jonkinlaisen lautan päälle rakennettuja rakennuksia.

### Kohde

Kohde löytyi inventoinnissa 20.9.2004. Törmän päälle kaivettiin jonoon kahdeksan 20-25 cm läpimittaista koekuoppaa. Kaakkoisin koekuoppa sijaitsi kohdassa, joka on tietä pitkin mitattuna 32 m Muurahaissaareen menevän tien risteyksestä kaakkoon ja 3 m päässä törmän reunasta (8-9 m tien keskilinjalta koilliseen, koordinaatit likimain  $x = 6776\ 76$ ,  $y = 2576\ 09$ ). Koekuopat 2-6 sijaitsivat tästä numerojärjestyksessä noin 5 m välein luoteeseen ja 2-3 m päässä törmän reunasta siten, että koekuoppa 6 oli 5 m etelään Muurahaissaarentien keskilinjan jatkeelta ja noin 1,5 m päässä törmän reunasta (likimain  $x = 6776\ 78$ ,  $y = 2576\ 07$ ). Koekuoppa 7 kaivettiin 1 m pohjoiseen Muurahaissaaren tien keskilinjan jatkeelta ja 6 m päähän törmän reunasta ja koekuoppa 8 vastaavasti 8 m linjalta pohjoiseen ja 4 m päähän törmän reunasta.

Koekuopista 1-6, kuoppaa 3 lukuun ottamatta, saatiin löytöinä keramiikkaa, kvartssia, kvartsiittia ja palanutta luuta. Maalaji oli hienoa hiekkaa, mutta soraa ja kiviä oli niin paljon, että se esti kaivamasta pieniläpimittaisia kuoppia 15-20 cm syvemmiksi.

Ruohoturpeen alla oli tummaa hiekkamultaa, joka ulottui ainakin yhtä syvälle kuin kuopat. Koekuopista 7 ja 8 ei saatu löytöjä. Maalaji oli soransekaista karkeaa hiekkaa eroten selvästi kuoppien 1-6 maalajista. Näissäkin kuopissa oli 15-20 cm lehtomultakerros, jossa oli jopa lieroja maan karkeudesta huolimatta.

Asuinpaikka ulottuu törmän reunan päällä ainakin noin 30 m matkalle luode-kaakko – suunnassa (koekuopat 1-6, x = 6776 76-78, y = 2576 07-09). Luoteessa tai pohjoisessa tasanne jatkuu topografialtaan asuinpaikaksi sopivana noin 30 m kauemmas, missä törmä muuttuu rantavalliksi. Maalaji saattaa olla kuitenkin huonommin asuinpaikaksi sopiva (koekuopat 7-8). Kaakossa maan pinta muuttuu kivisemmäksi ja tasanne kapenee pian koekuopan 1 kaakkoispuolella. Noin 40 m kaakkoon, mökin pihapiirissä maan pinta oli paikoin rikkoutunut, mutta mitään asuinpaikkaan viittaavaa ei siellä näkynyt.

Asuinpaikka on täysin ehjä. Löytötiheys ei koekuoppien perusteella näytä kovin suurelta, mutta noin 30 m metrin pituisella alueella kuitenkin viisi kuoppaa kuudesta oli löydöllisiä. Alueella saattaa myös olla löytötihentymiä, joihin koekuopat eivät osuneet. Löytynyt keramiikka ei ole tyypiltään selkeästi tunnistettavaa, mutta ajoittunee kivikauden lopulle tai ehkä todennäköisimmin varhaismetallikaudelle. Vaikka löytyneen keramiikan joukossa voi ehkä sekoitteen erojen perusteella erottaa paloja eri astioista, on keramiikka kuitenkin tyypiltään yhtenäisen tuntuista, mikä (yhdessä pienen löytötiheyden kanssa) saattaa viitata paikan melko lyhyeen käyttöperiodiin.

### **Kuvat**

Lahden kaupunginmuseon kuva-arkisto neg. 133690-133691

### **Löydöt**

KM 34719:1-7 saviastianpaloja, kvartsi- ja kvartsiitti-iskoksia, palanutta luuta

### **Tutkimukset**

2004 inventointi Antti Bilund

### **Huomautuksia**

<b>Numero</b>	<b>Kunta</b>	<b>Kylä</b>	<b>Nimi</b>			<b>Kartta</b>
70	Hollola	Pyhäniemi	Kotiranta 1			26
<b>Peruskartta</b>		<b>x</b>	<b>y</b>	<b>z</b>	<b>p</b>	<b>i</b>
2134 10	Hollolan kirkonseutu	6773220	2579950	85-86	6773260	3417940
<b>Muinaisjäännöstyyppi</b>			<b>Ajoitus</b>			
asuinpaikat			kivikautinen ja/tai varhaismetallikautinen			
<b>Lukumäärä</b>	<b>Rauhoitusluokka</b>		<b>Mj-tunnus</b>			
1	2		1000 00 2914			

### Ympäristö

Asuinpaikka sijaitsee Hollolan kirkosta 2,6 km itäkoilliseen, Vesijärven Kirkonselän itärannalla, Kotirannan talosta 130 m luoteeseen. Paikka on kapealla tasanteella Vesijärven vanhan, 1800-luvun järven laskua edeltävän rantatörmän ja itään jyrkempänä kohoavan mäen rinteiden välissä. Maaperä on moreenia. Rinne ja törmä ovat melko kivisiä, tasanne vähäkivisempi. Törmä on noin kaksi metriä korkea. Alueella kasvaa vanhaa kuusimetsää. Tasanne on löytöalueen kohdalla kapeimmillaan, noin 10 m leveä. Etelässä se alkaa leventyä löytöalueen eteläpään kohdalla ja muodostaa noin 50 m päässä länteen työntyvän niemekkeen. Niemekkeen eteläpuolella vesijätöllä on kesämökkejä. Niemekkeeseen tulee traktoritie Kotirannan talon lounaispuolella (käyrien 85 m mpy ja 90 m mpy välissä) olevien ulkorakennusten vieritse. Noin pisteessä  $x = 6773\ 15$ ,  $y = 2579\ 94$  traktoritieltä pohjoiseen erkanevat traktorin ajoura, joka kulkee tasannetta pitkin löytöalueen läpi ja jatkuu 30 m löytöalueen pohjoispuolelle. Siellä se yhtyy noin tasalla  $x = 6773\ 26$  lännestä itään kulkevaan toiseen ajouraan, joka laskeutuu törmältä alas vesijätölle.

### Kohde

Asuinpaikka löytyi inventoinnissa 23.9.2004. Esineet löytyivät ehjistä metsämaastosta vanhan rantatörmän päältä pintapöimintänä törmän suunnassa kulkevalta traktorin ajouralta, jossa maan pinta oli paikoin rikkoutunut, koska uralta oli raivattu kantoja ja kiviä. Löytöalueen pituus törmän suunnassa oli noin 30 m. Saviastianpalat ja kaksi melko epämääräistä kvartsi-iskosta (KM 34720:1-2) löytyivät 2 m läpimittaiselta alueelta, josta oli ilmeisesti poistettu kanto. Maaperä oli paikalla vähäkivistä hiekkamoreenia. Tästä etelään maan pinta oli 10 m matkalla ehjä. Loput neljä kvartsi-iskosta (KM 34720:3) löytyivät tämän ehjän välialueen eteläpuolelta 18 m matkalta useista pienistä pinnaltaan rikkoutuneista kohdista. Tällä alueella maalaji oli hienojakoisempaa vähäkivistä moreenia (pääaineksena hieta tai hiesu, seassa vielä hienojakoisempaa ainesta). Löytöalueiden etelä- ja pohjoispuolilla maan pinta oli ehjä.

Löytyneet saviastianpalat, toinen reunapala, ovat kivimurskasekoitteisesta, ohutseinäisestä ja ilmeisesti pienestä astiasta. Erytistä koristelua, pintakäsittelyä tai muotoilua ei ole havaittavissa. Keramiikka muistuttaa niin paljon rautakautista keramiikkaa, että se olisi sellaiseksi helppo luokitella, jos se olisi löytynyt maanviljelysympäristöstä. Paikka on kuitenkin topografialtaan selkeästi rannalla sijaitsevan pyyntiasuinpaikan luonteinen. Keramiikka lienee varhaismetallikautista, ehkä nimenomaan varhaisrautakautista.

Juuri keramiikan löytöpaikan kohdalla on ajouran ja törmän reunan välissä painanne, joka on avoin törmän reunan puolelta (eli muodostaa muuta tasanteen pintaa alempana olevan notkelman törmän reunaan). Ajoura tekee pienen mutkan itään painanteen vuoksi, ja ajouran länsireunaa on painanteen kohdalla hiukan pengerrytetty. Painanne on törmän suunnassa noin 10 m pitkä, 6-7 m leveä ja puolisen metriä syvä. Muoto on säännöllinen, soikion puolikas tai ylärinteen puoleisista kulmista voimakkaasti pyöristetty suorakaide. Painanne ei näytä tyypilliseltä asumuspainanteelta, mutta se voisi olla joko törmän eroosion osittain tuhoama asumuspainanne tai törmän reunaan kaivetun, alun perin järvelle päin avoimen asumuksen jäännös. Painanteen keskusta vähän pohjoiseen tehtiin yksi noin 25 cm läpimittainen koekuoppa. Siinä oli paksu turvekerros, sen alla noin 15 cm tummaa pehmeää hiekkamultaa ja pohjalla harmahtavaa hienojakoisempaa hiekkamaata. Löytöjä kuopasta ei saatu. Näyttää siltä, että painanne on ihmisen työtä, sillä koekuopasta puuttui moreenin pinnalla oleva soraisemmaksi huuhtoutunut kerros. Painannetta ei kuitenkaan voi pitää asumuspainanteena, vaikka sekään mahdollisuus ei yhden koekuopan perusteella ole pois suljettu.

Maaston perusteella asuinpaikka voi ulottua törmän reunalla pidemmällekin matkalle. Pohjoisessa maaperä näyttää muuttuvan pian saviseksi. Etelässä maaperä on parempaa noin 50 m päässä olevaan niemekkeeseen asti. Niemekkeen lounaisreunalle törmän päälle, noin 40 m matkalle kärjestä kaakkoon ( $x = 6773$  12-15,  $y = 2579$  93-96) kaivettiin kolme koekuoppaa, joista ei löytynyt mitään. Maaperä oli kuitenkin hyvää hietamaata, paitsi kaakkoisimmassa kuopassa (luoteisemman ladon kohdalla,  $x = 6773$  12,  $y = 2579$  96), jossa maaperä oli jo savea. Ei näytä todennäköiseltä, että asuinpaikka ulottuisi yhtenäisenä kohteeseen Kotiranta 2 asti.

### **Kuvat**

-

### **Löydöt**

KM 34720:1-3 saviastianpaloja, kvartsi-iskoksia

### **Tutkimukset**

2004 inventointi Antti Bilund

### **Huomautuksia**

<b>Numero</b>	<b>Kunta</b>	<b>Kylä</b>	<b>Nimi</b>			<b>Kartta</b>	
71	Hollola	Paimela	Myllyoja			3	
<b>Peruskartta</b>		<b>x</b>	<b>y</b>	<b>z</b>	<b>p</b>	<b>i</b>	
3112 01 Paimela		6777880	3426340	90	6777880	3426340	
<b>Muinaisjäännöstyyppi</b>			<b>Ajoitus</b>				
työ- ja valmistuspaikat - pyyntikuopat			historiallinen				
<b>Lukumäärä</b>	<b>Rauhoitusluokka</b>		<b>Mj-tunnus</b>				
1	2		1000 00 9215				

### Ympäristö

Kohde sijaitsee Hollolan kirkosta 12,1 km itäkoilliseen, Vesijärven Paimelanlahden pohjukkaan laskevan Myllyojan itäpuolella, noin 500 m ojan suulta pohjoiseen ja 150 m Myllyojasta itään. Pyyntikuoppa on matalalla hiekkaharjanteella, joka ulottuu noin sadan metrin päässä idässä olevasta Paimelanvuorena tunnetun harjun jyrkästä rinteestä Myllyojaan lännessä. Harjanteella ja harjulla idässä kasvaa havumetsää. Harjanteen etelä- ja pohjoispuolilla ja Myllyojan takana lännessä on peltoa. Kuoppa on harjannetta pitkin Myllyojalle menevän kärrytien vieressä, sen eteläpuolella. Kärrytie eroaa tilustieltä, joka puolestaan eroaa maantieltä Paimelanlahden pohjukassa ja kulkee Paimelanvuoren länsirinteen juurta pohjoiseen.

### Kohde

Kuopasta on kuva Hollolan historian kolmannessa osassa (Antero Heikkinen, Hollolan historia III, Lahti 1975, s. 74). Kuvatekstin mukaan kuoppa on vanha sudenkuoppa. Se on ilmeisesti paikkakunnalla tunnettu muinaisjäännös, mutta ei näytä olleen aiemmin arkeologien huomion kohteena. Osuin paikalle sattumalta inventoinnissa 3.6.2004.

Kuoppa on muodoltaan pyöreä ja tasapohjainen. Sen läpimitta ja syvyys ovat noin kolme metriä. Seinät ovat pystysuorat, ja ne on rakennettu latomalla noin pään kokoisista pyöreähköistä luonnonkivistä. Varsinkin kuopan etelä- ja lounaisreunoilla, missä maan pinta laskee loivasti, kuoppaa ympäröi ilmeisesti siitä kaivetusta maasta muodostunut vallimainen tasanne. Ympäristössä on rykelminä myös jonkin verran (rakennustyössä yli jääneitä?) irtokiviä. Kuoppa on erittäin hyväkuntoinen, mutta sen pohjalla on jonkin verran jätteitä (mm. auton rengas). Vaikka kuoppa ei ole todennäköisesti kovin vanha, se ansaitsee tulla suojelluksi hyvin säilyneenä esimerkkinä tämän tyyppisestä pyyntilaitteesta.

Harjanteella on myös muutamia pienempiä ja matalampia, osittain pyöreitä, osittain epämääräisemmän muotoisia loivapiirteisiä kuoppia. Lähin on noin 10 m suuresta kuopasta itään, kärrytien pohjoispuolella. Ainakin osa näistä saattaa olla ”normaaleja” pyyntikuoppia.

### Kuvat

Lahden kaupunginmuseon kuva-arkisto neg. 133636-133640

**Löydöt**

-

**Tutkimukset**

2004 inventointi Antti Bilund

**Huomautuksia**

<b>Numero</b>	<b>Kunta</b>	<b>Kylä</b>	<b>Nimi</b>			<b>Kartta</b>	
72	Hollola	Järventaka	Järventaustanjärvi 2			35	
<b>Peruskartta</b>		<b>x</b>	<b>y</b>	<b>z</b>	<b>p</b>	<b>i</b>	
2133 09 Hämeenkoski		6768792	2569800	118	6769430	3407600	
<b>Muinaisjäännytyyppi</b>			<b>Ajoitus</b>				
löytöpaikat - irtolöytöpaikat			kivikautinen				
<b>Lukumäärä</b>	<b>Rauhoitusluokka</b>		<b>Mj-tunnus</b>				
1	3		1000 00 2916				

### Ympäristö

Kohde sijaitsee Hollolan kirkosta 8,5 km länsilounaaseen, kuivatun Järventaustanjärven koillisrannalla, noin 300 m etelälounaaseen Seppälän talosta. Maasto on lounaaseen laskevaa peltorinnettä. Rinne on löytöpaikan kohdalla varsin loivaa. Rinteen alla on paikoitellen nähtävissä maanmuokkauksen osittain tasoittama törmämäisen rantamuodostuma. Maaperä on löytöpaikan kohdalla hiekkamaata, mutta ympäristössä paikoin saven- ja soransekäistä. Rinteen alla, entisen järven paikalla, on suota.

### Kohde

Paikka löytyi inventoinnissa 6.5.2004. Kynnöspellolta löytyi pintapoimintana kaksi kvartsi-iskoksia kahdesta kohtaa. Kaksi iskosta (KM 34703:1) löytyivät noin 10 m välein kohdasta  $x = 6768\ 92$ ,  $y = 2569\ 80$ ,  $z = 118$ . Yksi iskos (KM 34703:2) löytyi näistä lähes sata metriä luoteeseen kohdasta  $x = 6768\ 97$ ,  $y = 2569\ 74$ ,  $z = 118$ . Löytökohdat ovat pellon poikki koillisesta lounaaseen tilan rajaa pitkin laskevan ojan eri puolilla.

Löytöalue on sijainniltaan ja maaperältään asuinpaikaksi hyvin sopiva. Se on ollut Järventaustanjärven rannalla ennen järven kuivattamista. Koska löytöjen määrä hyvistä havaintomahdollisuuksista huolimatta jäi vähäiseksi, ei paikkaa ole syytä pitää kiinteänä muinaisjäännyksenä.

### Kuvat

Lahden kaupunginmuseon kuva-arkisto neg. 133596-133597

### Löydöt

KM 34703:1-2 kvartsi-iskoksia

### Tutkimukset

2004 inventointi Antti Bilund

### Huomautuksia



<b>Numero</b>	<b>Kunta</b>	<b>Kylä</b>	<b>Nimi</b>			<b>Kartta</b>	
73	Hollola	Järventaka	Puoliväli			25	
<b>Peruskartta</b>		<b>x</b>	<b>y</b>	<b>z</b>	<b>p</b>	<b>i</b>	
2133 12 Sairakkala		6768240	2570640	119	6768730	3408410	
<b>Muinaisjäännöstyyppi</b>			<b>Ajoitus</b>				
löytöpaikat - irtolöytöpaikat			kivikautinen				
<b>Lukumäärä</b>	<b>Rauhoitusluokka</b>		<b>Mj-tunnus</b>				
1	2/3		1000 00 2917				

**Ympäristö**

Kohde sijaitsee Hollolan kirkosta 8,0 km länsilounaaseen, nykyisin lähes kokonaan kuivatun Järventaustanjärven – Sairakkalanjärven järivialtaan koillisrannalla, noin 400 m eteläkaakkoon Puolivälin talosta. Maasto on etelään pistävän niemimäisen harjanteen lounaisrinnettä. Harjanne on kokonaan peltoa. Maaperä on harjanteella hiekkaista, mutta muuttuu sen alarinteillä savisemmaksi. Pellon reunan eteläpuolella, entisen järven paikalla, on suota. Harjanteen kärjen alla, suon reunassa, oli inventoinnin aikana kaivettu lammikko. Paikalla oli tehty maansiirtotöitä äskettäin, ja pellon pinta rinteiden alaosassa, löytökohdan alapuolella, oli suurelta osin tässä yhteydessä levinneen saven peitossa.

**Kohde**

Paikka löytyi inventoinnissa 6.5.2004. Sänkipelloilta löytyi pintapoinmittana yksi kvartsi-iskos KM 34704. Koska löydöt jäivät näin vähäiseksi, ei paikkaa ole syytä pitää niiden perusteella kiinteänä muinaisjäännöksenä. Kun kuitenkin sänkipelloilta löytyi selvä iskos varsin huonoista havaintomahdollisuuksista huolimatta, on hyvin todennäköistä, että paikalla on löytöjä enemmänkin. Paikka olisi syytä tarkastaa sen ollessa kynnetyinä. Paikka on sijainniltaan erittäin sopiva asuinpaikaksi.

**Kuvat**

-

**Löydöt**

KM 34704 kvartsi-iskos

**Tutkimukset**

2004 inventointi Antti Bilund

**Huomautuksia**

<b>Numero</b>	<b>Kunta</b>	<b>Kylä</b>	<b>Nimi</b>			<b>Kartta</b>
74	Hollola	Sairakkala	Järvimäki			25
<b>Peruskartta</b>		<b>x</b>	<b>y</b>	<b>z</b>	<b>p</b>	<b>i</b>
2133 12 Sairakkala		6767310	2571580	120-122	6767760	3409310
<b>Muinaisjäännöstyyppi</b>				<b>Ajoitus</b>		
löytöpaikat - irtolöytöpaikat				kivikautinen		
<b>Lukumäärä</b>	<b>Rauhoitusluokka</b>			<b>Mj-tunnus</b>		
1	32/3			1000 00 3068		

### Ympäristö

Löytöpaikka sijaitsee Hollolan kirkosta 7,8 km lounaaseen, nykyisin osittain kuivatun Sairakkalanjärven kaakkoisrannalla, 200 m Sairakkalan ja Hatsinan välisestä tiestä luoteeseen ja noin 300 m Yli-Sihvolan talosta lounaaseen. Paikka on Järvimäen harjanteesta luoteeseen pistävässä niemekkeessä, niemekkeen kärjessä olevan kumpareen ja Järvimäen rinteiden välisessä satulamaisessa notkelmassa. Niemekettä ympäröi muualla paitsi kaakossa Sairakkalanjärven soistunut vesijättö. Järvimäki ja niemeke kuuluvat harjumuodostumaan. Maaperä on vaihtelevasti soransekaista hiekkaa. Niemekkeessä ja Järvimäellä sen kaakkoispuolella kasvillisuus on kuusivaltaista metsää. Niemekkeen kärjessä oleva kumpare on lähes kokonaan tasattu ilmeisesti hiekan otossa. Tällä alueella kasvaa nuorta sekametsää. Niemekkeen kärjen alla on järvestä penkereellä erotettu allas, jolle tulee tie mäen pohjoispuolitse idästä. Niemekkeeseen tulee polku myös Järvimäen juurta kiertäen etelästä.

### Kohde

Kohde löytyi inventoinnissa 27.5.2004. Paikalle kaivettiin tällöin yhteensä yhdeksän noin 25 cm läpimittaista koekuoppaa. Ensimmäinen, löydötön, koekuoppa kaivettiin satulamaisen notkelman keskikohdalle, harjanteen laelta noin 5 m länteen, jyrkän länteen laskevan rinteiden reunalle. Kahdesta seuraavaksi kaivetusta kuopasta, jotka tehtiin harjanteen laelle, satulamaisen notkelman keskikohdalle (KK 2) ja siitä noin 5 m etelään (ja samalla noin 5 m päähän Järvimäen jyrkän rinteiden juuresta) (KK 3), löytyi yksi aivan selvä kvartsi-iskos ja kaksi pientä, mutta iskosmaista kvartssia (KM 34710:1-2). Tämän jälkeen harjanteen laelle kaivettiin vielä kolme koekuoppaa (KK 2:sta 5 m pohjoiseen, KK 2:n ja KK 3:n väliin ja KK 3:sta 4 m etelään). Neljäs kuoppa kaivettiin koekuoppien 1, 2 ja 3 väliselle alueelle, harjanteen laelta loivasti länteen laskevalle rinteelle. Viides kuoppa kaivettiin koekuopasta 2 noin 5 m itään, jyrkemmin itään laskevan rinteiden reunalle. Näistä kuopista ei saatu lisälöytöjä, vaikka ne sijaitsivat korkeintaan 5 m päässä löydöllisestä kuopasta. Lisäksi kaivettiin vielä löydöttömäksi jäänyt kuoppa satulamaisen notkelman pohjoispuolella olevan kumpareen laelle, siellä olevan hiekkakuopan itäpuolelle ja aivan koilliseen laskevan jyrkän rinteiden reunalle, noin 18 m koekuopasta 2 pohjoiseen.

Neljässä harjanteen laen tienoille satulamaiseen notkelmaa tehdyssä koekuopassa (muun muassa KK 2 ja KK 3) havaittiin pieniä palaneen näköisiä kiven kappaleita. Koekuopasta 2 löytyi myös moderni rautanaula, joka saattaa liittyä muutaman metrin

päässä olevaa tilan rajaa pitkin kulkeneeseen aitaan. Maalaji koekuopissa oli hienoa, lähes kivetöntä hiekkaa. Löydöllisissä koekuopissa 2 ja 3 ja niiden väliin kaivetussa koekuopassa maa oli multaista noin 30 cm syvyyteen asti. Muissa satulamaisen notkelman kuopissa multaa oli noin 20 cm.

Paikka vaikuttaa erittäin sopivalta kivikautiseksi asuinpaikaksi. Ainoat ajoittavat löydöt runsaasta koekuoppien kaivamisesta huolimatta ovat kuitenkin kolme kvartsi-iskosta, joista kaksi on pienen kokonsa vuoksi jonkin verran epävarmoja. Löytöjen vähäisyyden vuoksi paikkaa ei ole ainakaan toistaiseksi syytä pitää kiinteänä muinaisjäännettä.

#### **Kuvat**

-

#### **Löydöt**

KM 34710:1-2 kvartsi-iskoksia

#### **Tutkimukset**

2004 inventointi Antti Bilund

#### **Huomautuksia**

<b>Numero</b>	<b>Kunta</b>	<b>Kylä</b>	<b>Nimi</b>			<b>Kartta</b>	
75	Hollola	Pyhäniemi	Kotiranta 2			26	
<b>Peruskartta</b>		<b>x</b>	<b>y</b>	<b>z</b>	<b>p</b>	<b>i</b>	
2134 10	Hollolan kirkonseutu	6773090	2580000	84-85	6773140	3417980	
<b>Muinaisjäännöstyyppi</b>			<b>Ajoitus</b>				
löytöpaikat - irtolöytöpaikat			kivikautinen				
<b>Lukumäärä</b>	<b>Rauhoitusluokka</b>		<b>Mj-tunnus</b>				
1	B <sup>2</sup> /3		1000 00 3069				

### Ympäristö

Paikka sijaitsee Hollolan kirkosta 2,6 km itäkoilliseen, Vesijärven Kirkonselän itärannalla, Kotirannan talosta 60 m länsilounaaseen. Koordinaattipisteen kohdalla olevasta pellon luoteiskulmasta etelään suuntautuu Vesijärven vanha rantatörmä. Törmän päällä on tasaista peltoa. Maaperä on jonkin verran soransekaista savea. Törmä on pellon kulmassa yli 2 m korkea. Maan pinta laskee ja törmä muuttuu matalammaksi etelään päin mentäessä. Myös törmän alla vesijätöllä on peltoa, jonka kartalla erottaa ylemmästä pellostä viljelemätön kaistale (törmä). Pohjoisessa törmä kaartuu 85 m mpy käyrää seuraten luoteeseen. Törmän reunalla on siellä kaksi latoa. Niiden koillispuolella nousee mäen rinne kohti Kotirannan taloa.

### Kohde

Paikka löytyi inventoinnissa 1.6.2004. Törmän päältä pellon reunasta löytyi muutamia kvartsi-iskoksia (KM 34712). Pääosa niistä oli noin 25 m matkalla pellon kulmasta etelään (x = 6773 07-09, y = 2580 00), mutta yksittäinen iskos vielä noin 50 m etelämpänä (x = 6773 02, y = 2580 00). Pellolla kasvoi tarkastusaikana jo viljaa, joten sen perusteellinen tarkastaminen ei ollut mahdollista. Pellon kulmassa oli kuitenkin pari aaria huonosti orastunutta aluetta, joka tarkastettiin. Lisälöytöjä ei tältä alueeltakaan löytynyt. On mahdollista, että löytöalue jatkuu pohjoiseen latojen tienoille. Koska tarkastuslöytöjen määrä jäi vähäiseksi kohtalaisen hyvistä havaintomahdollisuuksista huolimatta, on kohde ainakin toistaiseksi luokiteltava irtolöytöpaikaksi.

### Kuvat

Lahden kaupunginmuseon kuva-arkisto neg. 133650-133651

### Löydöt

KM 34712 kvartsi-iskoksia

### Tutkimukset

2004 inventointi Antti Bilund

### Huomautuksia

<b>Numero</b>	<b>Kunta</b>	<b>Kylä</b>	<b>Nimi</b>			<b>Kartta</b>	
76	Hollola	Kutajoki	Särkäntie 2			28	
<b>Peruskartta</b>		<b>x</b>	<b>y</b>	<b>z</b>	<b>p</b>	<b>i</b>	
2134 10	Hollolan kirkonseutu	6774060	2577800	87	6774210	3415830	
<b>Muinaisjäännöstyyppi</b>			<b>Ajoitus</b>				
löytöpaikat - irtolöytöpaikat			kivikautinen				
<b>Lukumäärä</b>	<b>Rauhoitusluokka</b>		<b>Mj-tunnus</b>				
1	2/3		1000 00 3076				

### Ympäristö

Paikka sijaitsee Hollolan kirkosta 1,8 km pohjoiseen, Vesijärven selälle pistävän Särkkä-nimisen harjuniemen itärannalla. Maasto on itään laskevaa harjun rinnettä. Rannan suuntaisena, 30-40 m päässä siitä, Vesijärven vanhan, järvenlaskua edeltävän rantatörmän reunan tienoilla, kulkee Särkäntie. Tien ja rannan välissä, vesijätöllä, on kesämökkejä. Tien länsipuolella on kuusivaltaista metsää.

### Kohde

Kohde löytyi inventoinnissa 7.5.2004. Särkätien länsilaidassa olevan ojan reunasta löytyi kolme kvartsi-iskosta KM 34716. Näistä kaksi oli lähekkäin ilmoitetun koordinaattipisteen tienoilla ja yksi parikymmentä metriä pohjoisempana. Tie kulkee löytöpaikan kohdalla vanhan rantatörmän reunalla ja on jokseenkin luontaisen maan pinnan tasossa. Tien länsireunassa on matala oja. Tien länsipuolella on noin kymmenen metrin leveydeltä samaa törmän päällä olevaa tasannetta, jolla tiekin kulkee. Sen reunasta länteen harjun rinne nousee melko jyrkkänä. Tasanne ulottuu etelässä noin 10 m päähän koordinaattipisteestä ja pohjoisessa noin 50 m päähän. Tasanne näyttää asuinpaikaksi varsin sopivalta, ja sen alueelle tien länsipuolelle tehtiin inventoinnissa joitakin koekuoppia, joista ei kuitenkaan saatu lisälöytöjä. Löytöjen vähäisen määrän vuoksi paikkaa ei ole syytä ainakaan toistaiseksi pitää kiinteänä muinaisjäännöksenä.

### Kuvat

Lahden kaupunginmuseon kuva-arkisto neg. 133668-133669

### Löydöt

KM 34716 kvartsi-iskoksia

### Tutkimukset

2004 inventointi Antti Bilund

### Huomautuksia

<b>Numero</b>	<b>Kunta</b>	<b>Kylä</b>	<b>Nimi</b>			<b>Kartta</b>	
77	Hollola	Kutajoki	Särkäntie 3			28	
<b>Peruskartta</b>		<b>x</b>	<b>y</b>	<b>z</b>	<b>p</b>	<b>i</b>	
2134 10	Hollolan kirkonseutu	6774280	2577860	88	6774420	3415900	
<b>Muinaisjäänöstyyppi</b>			<b>Ajoitus</b>				
löytöpaikat - irtolöytöpaikat			kivikautinen				
<b>Lukumäärä</b>	<b>Rauhoitusluokka</b>		<b>Mj-tunnus</b>				
1	3		1000 00 3077				

### Ympäristö

Paikka sijaitsee Hollolan kirkosta 2,0 km pohjoiseen, Vesijärven selälle pistävän Särkkä-nimisen harjuniemen itärannalla. Maasto on itään laskevaa harjun rinnettä. Rannan suuntaisena, 30-40 m päässä siitä, Vesijärven vanhan, järvenlaskua edeltävän rantatörmän reunan tienoilla, kulkee Särkäntie. Tien ja rannan välissä, vesijätöllä, on kesämökkejä. Tien länsipuolella on kuusivaltaista metsää.

### Kohde

Kohde löytyi inventoinnissa 7.5.2004. Särkätien länsilaidassa olevasta leikkauksesta löytyi yksi kvartsi-iskos KM 34717 koordinaattien ilmoittamasta kohdasta. Tie on löytöpaikan kohdalla leikattu 1-1,5 m syvyyteen vanhan rantatörmän reunaan. Tien länsipuolella on loivasti nousevaa rinnettä ja paikoin pienialaisia tasaisia kohtiakin. Löytöpaikan kohdalle ja noin 30 m matkalle sen etelä- ja pohjoispuolelle alle 10 m päähän leikkauksen reunasta tehtiin inventoinnissa joitakin koekuoppia, joista ei kuitenkaan saatu lisälöytöjä. Löytöjen vähäisen määrän vuoksi paikkaa ei ole syytä ainakaan toistaiseksi pitää kiinteänä muinaisjäänöksenä.

### Kuvat

Lahden kaupunginmuseon kuva-arkisto neg. 133670

### Löydöt

KM 34717 kvartsi-iskos

### Tutkimukset

2004 inventointi Antti Bilund

### Huomautuksia

<b>Numero</b>	<b>Kunta</b>	<b>Kylä</b>	<b>Nimi</b>			<b>Kartta</b>
78	Hollola	Laitiala	Laitiala 2			32
<b>Peruskartta</b>		<b>x</b>	<b>y</b>	<b>z</b>	<b>p</b>	<b>i</b>
2134 10	Hollolan kirkonseutu	6776930	2573750	86-87	6777260	3411910
<b>Muinaisjäännöstyyppi</b>			<b>Ajoitus</b>			
löytöpaikat - irtolöytöpaikat			kivikautinen			
<b>Lukumäärä</b>	<b>Rauhoitusluokka</b>		<b>Mj-tunnus</b>			
1	3		1000 00 3078			

### Ympäristö

Paikka sijaitsee Hollolan kirkosta 6,0 km luoteeseen, Vesijärven Lahdenpohjanlahden pohjoispuolella, Laitialan kartanon päärakennuksesta noin 200 m länteen. Maasto on länsi-itä -suuntaisen harjun etelärinnettä. Rinteellä kasvaa nuorehkoa sekametsää. Maaperä on soransekasta hiekkaa, jossa on myös runsaasti pieniä kiviä. Paikka on harjun rinteessä olevalla tasanteella, jolla maan pinta laskee loivasti etelään. Etelässä, alle 10 m päässä ja noin 1 m alempana, on vanha, Vesijärven laskua edeltävä rantatörmä. Pohjoisessa harjun rinne alkaa nousta jyrkkänä noin 10 m päässä. Lännessä tasanne loppuu noin 15 m päässä harjasta lounaseen ulkonevan jyrkkärinteisen niemekkeen kylkeen. Idässä tasanne jatkuu loivasti kaakkoon kaartuen ainakin sata metriä. Noin 70 m päässä idässä on kartanon päärakennukseen liittyvän tontin raja, jossa on aita.

### Kohde

Kohde löytyi inventoinnissa 20.9.2004. Tasanteelle, ilmoitetun koordinaattipisteen tienoille kaivettiin muutamia 20-25 cm läpimittaisia koekuoppia. Kahdesta noin 6 m päähän toisistaan tehdystä kuopasta löytyi yksi kvartsi-iskos kummastakin (KM 34718). Näiden kuoppien väliselle alueelle kaivettiin kaksi koekuoppaa, toinen lähemmäs törmää, toinen kauemmas siitä kuin ensin mainitut kuopat. Myös kuoppien itä- ja länsipuolille, muutaman metrin päähän niistä, kaivettiin koekuopat. Näistä neljästä koekuopasta ei saatu lisälöytöjä. Tasanne jatkuu asuinpaikaksi hyvin sopivana paikalta itään. Löytöpaikan ja kartanon tontin aidan väliselle alueelle kaivettiin neljä koekuoppaa, mutta niistäkään ei löytynyt mitään. Löytöjen pienen määrän vuoksi paikkaa ei ole ainakaan toistaiseksi syytä pitää kiinteänä muinaisjäännöksenä.

### Kuvat

-

### Löydöt

KM 34718 kvartsi-iskoksia

### Tutkimukset

2004 inventointi Antti Bilund



Numero	Kunta	Kylä	Nimi			Kartta
81	Hollola	Kutajoki	Kudanpäänkärki (Rauhamäki)			30
<b>Peruskartta</b>		<b>x</b>	<b>y</b>	<b>z</b>	<b>p</b>	<b>i</b>
2134 10	Hollolan kirkonseutu	6778220	2578970	85-90	6778300	3417180
<b>Muinaisjäännoistyyppi</b>		<b>Ajoitus</b>				
löytöpaikat		kivikautinen?				
<b>Lukumäärä</b>	<b>Rauhoitusluokka</b>	<b>Mj-tunnus</b>				
1		98040003				

### Ympäristö

Kohde sijaitsee Hollolan kirkosta 6,1 km pohjoiskoilliseen, pohjoiseen pistävän Kudanpäänkärjen kaakkoistyvellä. Kudanpäänkärki on osa pohjois-etelä -suuntaista harjaa. Rauhamäen talo sijaitsee harjun itärinteellä, noin 400 m päässä niemen kärjestä. Harjulla kasvaa havumetsää. Sen itäpuolella on Rauhamäen talon tasalta etelään tasaisia, osittain savisia peltoja, joista osa on Vesijärveä laskettaessa paljastuneella vesijätöllä.

### Kohde

Rauhamäen talon isäntä Eino Rauhamäki on 1950-luvulla löytänyt alueelta kolme kiviesinettä, jotka ovat Hollolan museossa. Liuskekeihäänkärkeä muistuttava kiviesine (siera ?) (Holl. mus. 345) on löytynyt vuonna 1954 tien levityksen yhteydessä soramaassa olevasta hienommasta, punertavasta hiekkakerroksesta noin 40 m talosta lounaaseen. Kourutaltoa (Holl. mus. 348) on löytynyt syksyllä 1958 talosta noin 450 m kaakkoon savipohjaisesta pellostä traktorilla peltoa kynnettäessä. Pellolla on havaittu jonkin verran kvartsinsiruja. Tasatalta (Holl. mus. 349) on löytynyt keväällä 1958 talosta noin 200 m kaakkoon savipohjaisesta pellostä traktorilla peltoa kynnettäessä. Samalla pellolla on havaittu kvartsinsiruja.

P.-L. Lehtosalo on inventoinnissa vuonna 1962 selvittänyt niiden löytöpaikat. Lehtosalo on merkinnyt kiviesineiden löytöpaikat inventointikartaansa seuraaviin kohtiin:

Holl. mus. 345: x = 6778 22, y = 2578 97, z = 85-90

Holl. mus. 348: x = 6777 80, y = 2579 18, z = 85-87,5

Holl. mus. 349: x = 6778 00, y = 2579 14, z = 82,5-85

Sepänmaa on inventointikertomuksessaan vuonna 2002 antanut erilaiset koordinaatit. Erot johtunevat siitä, että hän on määrittänyt koordinaatit Lehtosalon sanallisen selostuksen perusteella ja käyttänyt lähtökohtana Rauhamäen talon vanhaa päärakennusta. Sepänmaa on myös tarkastanut peltoja alueen eteläosassa, Kerkonkärkeen johtavan tien molemmin puolin, löytämättä mitään. Todennäköisimpänä asuinpaikka-alueena pitämäänsä Rauhamäen talon ympäristöä Sepänmaa ei ole tarkastanut.

Sepänmaa toteaa, ettei noin puolen kilometrin matkalta eri korkeuksilta ja topografisesti erilaisilta paikoilta löytyneitä kiviesineitä tulisi niputtaa yhdeksi asuinpaikkakohteeksi. Hän myös huomauttaa, että kohteen sijaintia kuvaava koordinaattipiste muinaisjäänösrekisterissä osoittaa järvenlaskussa paljastuneelle vesijättömaalle, jossa

asuinpaikkaa varmasti ei ole, ja 150 m päähän lähimmästä potentiaalisesta asuinpaikka-alueesta.

Syyskuussa 2004 kohde oli muinaisjäännösrekisterissä Sepänmaan ehdotuksen mukaisesti muutettu löytöpaikaksi. Paikan sijainniksi ilmoitettiin  $p = 6778041$ ,  $i = 3416385$ ,  $z = 84$ . Tämä ei vastaa mitään Lehtosalon tai Sepänmaan ilmoittamaa löytökohtaa, eikä kohteen aiempaa sijaintia muinaisjäännösrekisterissä. Koordinaatit on ilmeisesti laskettu keskiarvona Sepänmaan ilmoittamien kolmen löytökohdan koordinaateista. Tämä koordinaattipiste ei kuvaa yhdenkään löytöpaikan sijaintia, vaan on yli sadan metrin päässä lähimmästä Lehtosalon ilmoittamasta löytökohdasta ja 200-300 m päässä kahden muun esineen löytökohdista. Kaikkien kolmen esineen löytöpaikat olisi ilman muuta syytä merkitä rekisteriin erillisinä irtolöytöpaikkoina Lehtosalon kartalle merkitsemien löytöpaikkojen mukaisesti.

### **Kuvat**

-

### **Löydöt**

Hollolan kotiseutumuseo 345 liuskekeihäänkärkeä muistuttava kiviesine (siera ?)

### **Tutkimukset**

1962 inventointi P.-L. Lehtosalo (Hollolan pitäjän kiinteät muinaisjäännökset, kohde 6)

2002 inventointi Timo Sepänmaa (Hollolan Vesijärven rantaosayleiskaava-alueen arkeologinen inventointi, kohde 5)

### **Huomautuksia**

Kohteesta on käytetty myös nimitystä Rauhamäki.

Kohde on tässä raportissa jaettu edellä esitetyn mukaisesti kolmeksi irtolöytöpaikaksi. Tämän kohteen koordinaateiksi on muutettu lähinnä Rauhamäen taloa sijaitsevan löytöpaikan (Holl. Mus. 345) koordinaatit. Kahdesta muusta löytöpaikasta ei ole raportissa erillistä kohdekuvausta.

<b>Numero</b>	<b>Kunta</b>	<b>Kylä</b>	<b>Nimi</b>			<b>Kartta</b>	
82	Hollola	Kutajoki	Vattiankärki			2	
<b>Peruskartta</b>		<b>x</b>	<b>y</b>	<b>z</b>	<b>p</b>	<b>i</b>	
3112 01 Paimela		6778480	3419320	83	6778480	3419320	
<b>Muinaisjäännöstyyppi</b>			<b>Ajoitus</b>				
löytöpaikat - irtolöytöpaikat			kivikautinen				
<b>Lukumäärä</b>	<b>Rauhoitusluokka</b>				<b>Mj-tunnus</b>		
1					98040004		

### Ympäristö

Löytöpaikka sijaitsee Hollolan kirkosta 7,2 km koilliseen, kohti pohjoista Vesijärveen pistävässä Vattiankärjessä. Niemi on noin 700 m pitkä ja 200 m leveä. tyviosa on alavaa maata. Kärjessä on noin 400 m matkalla kaksi kallioista mäkeä. Mäkinen kärkiosa on ollut saari ennen Vesijärven laskua. Niemessä on useita kesähuviloita, ja sinne tulee tie etelästä.

### Kohde

Tasatalta KM 8273 on löytynyt puutarhatyössä Kutkajoen Niemelän Vattiankärjen päästä ”mykevältä kalliolta, nokisesta maasta, mustasta mullasta (1 ½ m veden pinnasta)”. Sen on toimittanut museoon talonomistaja Jalmari Syväranta, jolla on ollut huvila Niemelän tilalla.

P.-L. Lehtosalo on tarkastanut löytöpaikan inventoinnissa vuonna 1962. Tarkkaa löytöpaikkaa ei tällöin enää ollut tiedossa, mutta sen arveltiin olleen puutarhassa, kallioisen mäen itärinteessä, uusimman huvilarakennuksen kaakkoispuolella. Lehtosalo on merkinnyt oletetun löytökohdan inventointikarttaan likimain pisteeseen  $x = 6778\ 48$   
 $y = 3419\ 32$ .

Sepänmaa ei ole tarkastanut paikkaa maastossa vuoden 2002 inventoinnissa. Sepänmaan ilmoittamat koordinaatit perustuvat Lehtosalon sanalliseen kuvaukseen ja poikkeavat edellä esitetyistä.

Mikäli Lehtosalon karttaan merkitsemä löytökohta on oikea, on löytöpaikka mäkien välisessä notkelmassa. Löytötiedoissa ilmoitettu löytökorkeus sopii melko hyvin tähän paikkaan, mutta sanonta ”Vattiankärjen päässä” huonommin. Löytötietojen yhteydessä ilmoitetun löytökorkeuden (1 ½ m veden pinnasta) perusteella esineen löytökohta on todennäköisesti ollut veden alla ennen Vesijärven pinnan laskemista.

### Kuvat

-

### Löydöt

KM 8273 tasatalta

**Tutkimukset**

1962 inventointi P.-L. Lehtosalo (Hollolan pitäjän kiinteät muinaisjäännökset, kohde 38)

2002 inventointi Timo Sepänmaa (Hollolan Vesijärven rantaosayleiskaava-alueen arkeologinen inventointi, kohde 4) (ei tarkastettu maastossa)

**Huomautuksia**

Kohteen koordinaatit muinaisjäännösrekisterissä olivat syyskuussa 2004 Sepänmaan inventointiraportin mukaisesti  $x = 6778\ 53$ ,  $y = 3419\ 36$ . Ne on muutettu Lehtosalon esittämän mukaisiksi.

<b>Numero</b>	<b>Kunta</b>	<b>Kylä</b>	<b>Nimi</b>			<b>Kartta</b>
90	Hollola	Kalliola	Karelahdentie B			6
<b>Peruskartta</b>		<b>x</b>	<b>y</b>	<b>z</b>	<b>p</b>	<b>i</b>
3112 01 Paimela		6772760	3425520	85-90	6772760	3425520
<b>Muinaisjäännöstyyppi</b>				<b>Ajoitus</b>		
löytöpaikat - irtolöytöpaikat				kivikautinen		
<b>Lukumäärä</b>	<b>Rauhoitusluokka</b>			<b>Mj-tunnus</b>		
1				98040013		

### Ympäristö

Paikka sijaitsee Hollolan kirkosta 10,1 km itään, Isosaaren keskiosan pohjoispuolella, Karelahdentien pohjoispuolella, tiestä noin 70 m pohjoiseen ja Pähkinäkukkula-nimisen tien länsipuolella, tiestä noin 80 m länsilounaaseen. Alue on harjumuodostumaa, maaperä on hiekkaa, paikoin soraista. Puusto on pääasiassa mäntyä.

### Kohde

Timo Sepänmaa ja Antti Lahelma löysivät kohteen rantaosayleiskaava-alueen inventoinnissa toukokuussa 2002. Alueella olevalle niemimäiselle terassille (noin 87 m mpy tasolla) tehtiin tällöin kuusi koekuoppaa noin 20 m x 7 m kokoiselle alueelle. Kahdesta noin 7 m etäisyydellä toisistaan olleesta koekuopasta löytyi kaksi kvartsi-iskosta kummastakin (KM 33273:1-2). Muista kuopista ei löytynyt mitään, eikä selvää kulttuurikerrosta havaittu yhdessäkään kuopassa.

Kohde tarkastettiin inventoinnissa 10.5. ja 15.9.2004. Maasto oli Sepänmaan kuvauksen mukaista ja ehjää. Sepänmaan koekuoppia ei enää maastossa voinut havaita, eikä hänen mainitsemaansa koekuopitettua aluetta (20 m x 7 m) tarkasti paikantaa. Paikantamista vaikeuttaa se, että sijaintitiedot näyttävät jonkin verran epätarkoilta. Juuri ilmoitetun koordinaattipisteen kohdalla maan pinta vaikutti melko kiviseltä, ja toisaalta koordinaattipiste ei ole sillä tilalla, jonka Sepänmaa maanomistustiedoissa ilmoittaa, vaan naapuritilan puolella, noin 10 m rajasta pohjoiseen. Alueella on asuinpaikaksi sopivaa loivasti laskevaa rinnettä melko laajalla alueella vanhan rantatörmän päällä ilmoitetun koordinaattipisteen etelä ja kaakkoispuolella. Lisää koekuoppia ei kuitenkaan kaivettu tälle alueelle, vaan muutamia kymmeniä metrejä pohjoiseen – pohjoiskoilliseen, niemekkeen kärjen pohjoispuolella olevaan notkelmaan. Maaperä oli siellä hienoa hiekkaa. Vesijärven laskua edeltävä rantatörmä erottuu selvästi. Sen päällä on asuinpaikaksi sopiva tasanne ja ylempänä (noin 86-88 m mpy) pari muuta pienialaista tasannetta. Eräässä kohdassa oli nähtävissä jopa asumuspainannetta muistuttava matala painanne. Siihen ja tasanteille tehdyistä koekuopista ei kuitenkaan löytynyt mitään.

### Kuvat

-

### Löydöt

KM 33273:1-2 kvartsi-iskoksia

**Tutkimukset**

2002 inventointi Timo Sepänmaa (Hollolan Vesijärven rantaosayleiskaava-alueen arkeologinen inventointi, kohde 40)

2004 inventointi Antti Bilund

**Huomautuksia**

<b>Numero</b>	<b>Kunta</b>	<b>Kylä</b>	<b>Nimi</b>			<b>Kartta</b>	
99	Hollola	Hersala	Varttistenmäki			7	
<b>Peruskartta</b>		<b>x</b>	<b>y</b>	<b>z</b>	<b>p</b>	<b>i</b>	
3112 01 Paimela		6770910	3422040	90	6770910	3422040	
<b>Muinaisjäännöstyyppi</b>			<b>Ajoitus</b>				
löytöpaikat - irtolöytöpaikat			kivikautinen				
<b>Lukumäärä</b>	<b>Rauhoitusluokka</b>				<b>Mj-tunnus</b>		
1					98040022		

### Ympäristö

Kohde sijaitsee Hollolan kirkosta 6,7 km itäkaakkoon, Vesijärven Enonselän länsirannalla, Varttistenmäen itäosassa. Maasto on melko jyrkkää itään tai kaakkoon laskevaa rinnettä, ja maaperä kivikkoista hiekkamoreenia. Löytökohta ja sen eteläpuolinen alue on hyvin laajalti ja perusteellisesti muokattu rakennustöissä. Pohjoispuolella on rakentamaton tontti, jolla on ehjää metsämaata. Eteläisemmälle tontille tulee tie etelästä, Häyhön saareen menevältä tieltä (ei merkitty karttaliitteeseen).

### Kohde

Timo Sepänmaa löysi paikan rantaosayleiskaava-alueen inventoinnissa toukokuussa 2002. Paikalle oli tällöin rakennettu tie, ja alue raivattu rakennustöitä varten. Raivattujen maakasojen pinnalta löytyi yksi pala keramiikkaa ja kaksi kvartsi-iskosta (KM 33284:1-2), ei muita löytöjä, eikä ehjää kulttuurikerrosta. Sepänmaa pitää kohdetta asuinpaikkana. Hän arvelee, että muinaisjäännös on ollut pienialainen ja tuhoutunut kokonaan raivaustyössä, tai että se saattaa jatkua pohjoiseen rakentamattomalle naapuritontille.

Kesällä 2004 kohde oli muinaisjäännösrekisterissä merkittynä irtolöytöpaikaksi.

Kohde tarkastettiin inventoinnissa 1.6.2004. Tällöin ilmeni, että Sepänmaa on ilmeisesti paikantanut löytöpaikan väärin ja merkinnyt sen kartalle noin 50 m todellista sijaintia pohjoisemmaksi (x = 6770 96, y = 3422 04). Tämä koordinaattipiste sijaitsee tontilla, jolla on järven puoleisella rinteellä vain ehjää metsämaata, ei merkkejä maansiirtotöistä eikä tietä. Tämän eteläpuolinen tontti sen sijaan on muokattu laajalti (ehkä lähes hehtaarin alalta) ja erittäin perusteellisesti, ilmeisesti pihan ja puutarhan rakentamiseksi kivikkoiseen rinteeseen. Tontille on nyt rakennettu omakotitalo. Sillä kohdalla (tontin pohjoisrajan lähellä, x = 6770 91, y = 3422 04, z = noin 90), jolta Sepänmaa ilmeisesti on löytönsä kerännyt, on nyt pieni leikkimökin tapainen rakennus. Omakotitalo on tästä lounaaseen ja ylempänä rinteellä (sijainti likimain x = 6770 87, y = 3421 99, z = noin 95).

Raivatulla alueella kivikkoinen pintamaa on kerätty kasoihin ja paikoitellen tilalle on levitetty savimaata. Raivattu alue on monin paikoin vadelmapensaikon ja muun tiheän kasvillisuuden peitossa, joten havaintomahdollisuudet ovat huonot. Näyttää kuitenkin ilmeiseltä, että muinaisjäännös on eteläisemmän tontin osalta tuhoutunut.

Pohjoisemmalla tontilla (tila 2:59) edellä mainitun leikkimökin kohdalla ja osittain sitä hieman (noin 1 m) alemmalla tasolla rinteessä on pieni tasanne, jossa maa näyttää hiekkaisemmalta. Tämä on ilmeisesti se naapuritontin puolella oleva vähävisempi alue,



jolle Sepänmaa mainitsee asuinpaikan mahdollisesti ulottuvan. Tasanteelle, 5-15 m tontin rajasta pohjoiseen ( $x = 6770\ 93$ ,  $y = 3422\ 04$ ,  $z =$  noin 90), tehtiin kolme koepistoa (halkaisija noin 25 cm). Maaperä oli ohuen sammu- ja hiekkamultakerroksen alla ruskeaa hiekkamaata, jossa oli runsaasti pieniä kiviä. Mitään asuinpaikkaan viittaavaa koepistoista ei löytynyt. Topografian perusteella ei kuitenkaan ole mahdollista, että mahdollinen asuinpaikka ulottuu tälle tasanteelle. Asian selvittäminen vaatisi perusteellisempaa koekuopitusta.

Vaikka keramiikan esiintyminen paikalla viittaakin vahvasti siihen, että kyseessä on asuinpaikaksi luokiteltava muinaisjäännös, on koko tunnettu löytöalue rakennustöissä tuhoutunut, eikä kohdetta ole ehkä syytä pitää rauhoitettuna.

### **Kuvat**

-

### **Löydöt**

KM 33284:1-2 keramiikkaa, kvartsi-iskoksia

### **Tutkimukset**

2002 inventointi Timo Sepänmaa (Hollolan Vesijärven rantaosayleiskaava-alueen arkeologinen inventointi, kohde 57)

2004 inventointi Antti Bilund

### **Huomautuksia**

Kohteen koordinaatit on korjattu muotoon  $p = 6770910$ ,  $y = 3422040$  edellä esitetyn mukaisesti.

<b>Numero</b>	<b>Kunta</b>	<b>Kylä</b>	<b>Nimi</b>			<b>Kartta</b>
101	Hollola	Vaania	Kultakallio			2
<b>Peruskartta</b>		<b>x</b>	<b>y</b>	<b>z</b>	<b>p</b>	<b>i</b>
3112 02 Asikkala		6780100	3420990	87-88	6780100	3420990
<b>Muinaisjäännöstyyppi</b>	<b>Ajoitus</b>					
löytöpaikat - irtolöytöpaikat	kivikautinen					
<b>Lukumäärä</b>	<b>Rauhoitusluokka</b>	<b>Mj-tunnus</b>				
1	3	98040024				

### Ympäristö

Löytöpaikka sijaitsee Hollolan kirkosta 9,5 km pohjoiskoilliseen, Vesijärven koillispuolella Vaanian kylän pohjoisosassa. Löytöpaikka on pellolla, tasamaalla, länsilounaaseen laskevan, noin 3 m korkean, törmämäisen rinteessä päällä. Maaperä on savea. Aivan löytöpaikan vieressä pohjoispuolella on noin 150 m pitkä (N-S -suunnassa), 100 m leveä ja noin 5 m ympäristöään korkeampi metsäinen kumpare, Varissaari. Saarekkeen eteläosassa maaperä on hiekkaa, pohjoisempaan on kallioita. Kumpareen etelä-, itä- ja koillispuolilla on laaja peltoaukea. Länsipuolella on alava, soistunut, pohjoiseen avautuva notko. Kumpareen länsipuolitse kiertää kapea peltosarka, jota luoteessa rajaa noin tie. Tien takana on metsää kasvavaa suota. Vesijärven ranta on noin 500 m päässä pohjoisessa.

### Kohde

Väinö Jokinen (Kultakalliontie 28 17120 PAIMELA, puh. 03-7874912) on löytänyt paikalta kourutaltan (KM 30567) 1960-luvun lopussa peltoa kynnettäessä kynnöksen pinnalta. Hän ei ollut havainnut paikalla muuta esihistorialliseen ihmistoimintaan viittaavaa. Hän on tuonut esineen Lahden kaupunginmuseoon vuonna 1997.

Löytöpaikka tarkastettiin inventoinnissa 13.5.2004. Tällöin oli oppaana esineen löytäjä Väinö Jokinen. Hänen osoittamansa löytöpaikka oli Varissaaren kaakkoiskulmassa, aivan pellon reunassa ( $x = 6780\ 10$ ,  $y = 3420\ 99$ ,  $z = 87-88$ ). Löytöilmoitukseen kirjattu löytöpaikan sijainti ( $x = 6780\ 16$ ,  $y = 3420\ 86$ ) poikkeaa hiukan sen liitteenä olevaan karttaan merkitystä ( $x = 6780\ 19$ ,  $y = 3420\ 89$ ). Molemmat pisteet ovat kuitenkin Varissaaren länsipuolella notkossa, vastakkaisella puolella Varissaarta kuin Jokisen inventoinnissa näyttämä paikka. Jokisen arvelun mukaan löytöpaikka on tullut paikallistetuksi väärin kartalla löytöilmoitusta tehtäessä. Jokisen nyt näyttämä paikka on topografialtaan asuinpaikaksi sopiva, sillä lounaassa törmämäisen rinteessä alla oleva notkon pohja on ollut Vesijärven pinnan alapuolella ainakin ennen Heinolan harjun puhkeamista, mahdollisesti sen jälkeenkin, ennen Vesijärven laskemista.

Pelto löytöpaikalla oli tarkastuksen aikana juuri kylvetty, pinnaltaan kuiva ja kokkareinen. Pellon pintaa tarkastettiin törmän rinteessä ja sen päällä tasamaalla noin 20 m leveydeltä ja 30 m matkalla pellon reunasta kaakkoon. Mitään asuinpaikkaan viittaavaa ei havaittu. Kauempana törmä tasaantuu loivaksi rinteeksi, ja toisaalta notkon pohja sen alla nousee ylemmäs. Havaintomahdollisuudet olivat vain kohtalaiset, mutta näyttää ilmeiseltä, ettei pellolla ole asuinpaikkaa. Löytöpaikan luoteispuolella metsässä maaperä muuttuu heti

pellon laidassa hiekkaisemmaksi, ja noin 10 m päässä puhtaaksi hiekaksi. Metsään, lounaaseen laskevan törmämäisen rinteen reunalle kaivettiin noin 30 m matkalle pellon laidasta luoteeseen neljä koekuoppaa. Niistä ei löytynyt mitään asuinpaikkaan viittaavaa. Maasto ja maaperä koekuopitetulla alueella metsän puolella on kuitenkin hyvin asuinpaikaksi sopivaa. Kauempana luoteessa maaperä muuttuu kiviseksi. Koekuopitetulla alueella rinteen yläosassa ja rinteen päällä oli puolen kymmentä pitkänomaista, reunavallillista kuoppaa (2-3,5 x 1-1,5 m, syvyys noin 0,5 m). Nämä liittynevät uudempaan ihmistoimintaan alueella.

### **Kuvat**

Lahden kaupunginmuseon kuva-arkisto neg. 133620

### **Löydöt**

KM 30567 kourutaltoa

### **Tutkimukset**

2002 inventointi Timo Sepänmaa (Hollolan Vesijärven rantaosayleiskaava-alueen arkeologinen inventointi, kohde 62) (ei tarkastettu maastossa)

2004 inventointi Antti Bilund

### **Huomautuksia**

Muinaisjäännösrekisterissä kohteen sijaintina oli syyskuussa 2004 löytöilmoituksen mukaisesti p = 6780200, i = 3420910, z = 83 ja peruskarttalehtenä 311201 Paimela. Nämä on korjattu muotoon 311202 Asikkala, p = 6780100, i = 3420990, z = 87-88. Koska tarkastuksessa ei havaittu mitään merkkiä kiinteästä muinaisjäännökseksi, on rauhoitusluokaksi merkitty 3.

<b>Numero</b>	<b>Kunta</b>	<b>Kylä</b>	<b>Nimi</b>			<b>Kartta</b>	
104	Hollola	Okeroinen	Hangasmäki 2			14	
<b>Peruskartta</b>		<b>x</b>	<b>y</b>	<b>z</b>	<b>p</b>	<b>i</b>	
3111 02 Renkomäki		6757760	3425680	75	6757760	3425680	
<b>Muinaisjäännöstyyppi</b>				<b>Ajoitus</b>			
löytöpaikat - irtolöytöpaikat				kivikautinen			
<b>Lukumäärä</b>	<b>Rauhoitusluokka</b>			<b>Mj-tunnus</b>			
1				—			

### Ympäristö

Löytöpaikka sijaitsee Hollolan kirkosta noin 18 km kaakkoon, Porvoonjoen länsipuolella noin 300 m joesta, Lahden moottoritien (VT 4) ja Miekkiontien välissä. Noin 350 m Porvoonjoen sillasta lounaaseen Miekkiontiellä kaakkoon eroaa kylätie, joka noin 300 m päässä risteyksestä kiertää Hangasmäen koillispään ympäri mäen jyrkän rinteeseen juurta seuraten. Mäen koillispään kohdalla rinteeseen juurella on kapea tasanne, jonka itälaidalla on korkea, pohjois-etelä-suuntainen rantatörmä (72,5-75 m mpy). Tien itäpuolella on peltoa törmän päällä ja sen alla. Löytöpaikka on aivan tien vieressä, sen ja törmän välisellä kapealla peltokaistaleella. Maaperä on .

### Kohde

Timo Jussila on löytänyt paikalta kvartsi-iskoksen KM 29901:2 vuonna 1996 Lahden Ristolaa - Renkomäen alueen fosforikartoituksen ja pintapoiminnan yhteydessä. Jussila on käsitellyt löydön Hangasmäen asuinpaikan yhteydessä, mutta koska matkaa sinne on noin 400 m, on löytöpaikka tässä käsitelty erillisenä irtolöytöpaikkana.

Jussilan mukaan kvartsi-iskos löytyi pellolta, tien viereltä ja törmän reunan päältä. Tämän löytöpaikkakuvauksen perusteella löytökohdan x-koordinaatin tarkkuus on muutamia kymmeniä metrejä. Ilmoitettu koordinaattipiste on Jussilan kartalle merkitsemän ympyrän keskikohdalla.

Kävin paikalla inventoinnissa 10.6.2004. Pelto oli kasvillisuuden peitossa, ja havaintomahdollisuudet heikot.

### Kuvat

-

### Löydöt

KM 29901:2 kvartsi-iskos

### Tutkimukset

1996 kartoitus Timo Jussila & Hannu Takala (Lahti Ristola – Renkomäki fosforianalyysi ja pintapoiminta 1996, Alue10) (MV Arkeol. os. 89/7.3.1997)  
2004 inventointi Antti Bilund

**Hollolan arkeologinen täydennysinventointi 2004**

## Negatiiviluettelo

Negatiiveja (133596 - 133696) säilytetään Lahden kaupunginmuseon kuva-arkistossa.

Kuvaaja on kaikissa kuvissa Antti Bilund. Kaikki kuvat on kuvattu vuonna 2004.

numero	pvm	aihe
133596	6.5.	Yleiskuva Järventaustanjärven koillisrannalta kuvattuna Ristimäen rinteeltä kaakkoon. Kuvan keskipisteen kohdalla kivikautinen löytöpaikka Järventaustanjärvi 2. Sen takana, metsänreunan etupuolella kivikautinen asuinpaikka Järventaustanjärvi 1.
133597	6.5.	Yleiskuva Järventaustanjärven koillisrannalta kuvattuna Ristimäen rinteeltä itäkaakkoon. Kuvan keskipisteen kohdalla kivikautinen löytöpaikka Järventaustanjärvi 2. Sen takana, peltojen ylälaidassa näkyy Iso-Heikkilän talo..
133598	6.5.	Hollola Hiidenlähde. Kuivunut lähde lähikuvassa kuvattuna lännestä.
133599	6.5.	Hollola Hiidenlähde. Maisema lähteen vierestä etelään, Perunavuorta kohti.
133600	6.5.	Hollola Hiidenlähde. Yleiskuva lähteen alueesta kuvattuna Perunavuoren rinteeltä etelään. Lähde on kuvan keskipisteen kohdalla, hakkuuaukean reunassa olevien pienten kuusten keskellä.
133601	10.5.	Hollola Isosaarentie. Pyyntikuoppa (kuvan keskellä tummempana) kuvattuna etelälounaasta. toinen pyyntikuoppa on taaempana. Oikealla häämöttää harjanteen itäpuolella oleva suppa.
133602	10.5.	Hollola Isosaarentie. Pyyntikuoppa (kuvan keskipisteen kohdalla) kuvattuna luoteesta. Taustalla häämöttää harjanteen itäpuolella oleva soistunut suppa.
133603	11.5.	Hollola Kiviportinmäki. Harjun yli kulkevan uran (ura 1, vanha polun tai tien pohja) koillispäätä harjun koillisrinteellä kuvattuna koilliseen. Kuvan keskellä ura haarautuu ja haarat kulkevat kiven eri puolilta. Taustalla Työtjärvi.
133604	11.5.	Hollola Kiviportinmäki. Harjun yli kulkeva ura (ura 1, vanha polun tai tien pohja) harjun laella kuvattuna lounaaseen.
133605	11.5.	Hollola Kiviportinmäki. Harjun yli kulkevan uran (ura 1, vanha polun tai tien pohja) lounaispäätä harjun lounaisrinteellä kuvattuna länsilounaaseen. Kuvassa on uran levein ja syvin osa, joka näyttää ainakin osittain kaivetulta.

numero	pvm	aihe
133606	11.5.	Hollola Kiviportinmäki. Harjun yli kulkevan uran (ura 1, vanha polun tai tien pohja) keskiosaa harjun laella kuvattuna uran kaakkoispuolella olevalta kumpareelta länteen.
133607	11.5.	Hollola Hälvälä. Ruumiskalmisto sijaitsee kuvan keskellä olevan metsäisen mäen vasemman reunan vieressä, vasemmalle laskevan peltorinteen yläreunassa. Kadonneen keihäänkärjen löytöpaikka sijaitsee mäen laella Ojunmäen talon pihassa. Kuvattu Hollolan kirkolle menevältä tieltä pohjoisluoteeseen.
133608	11.5.	Hollola Hälvälä. Kadonneen keihäänkärjen löytöpaikka sijaitsee kuvan keskipisteen kohdalla Ojunmäen talon pihassa. Kuvattu Hollolan kirkolle menevältä tieltä lounaaseen.
133609	11.5.	Hollola Seppälänpohja. Yleiskuva asuinpaikkaniemekkeestä kuvattuna Särkätien varrella olevalta pysäköintipaikalta tien yli itäkoilliseen. Keskellä näkyy seurakunnan virkistysalueen rakennuksia ja taustalla puiden välistä Vesijärveä.
133610	11.5.	Hollola Seppälänpohja. Asuinpaikka-aluetta kuvattuna niemekkeen luoteislaidalta itään. Keskellä niemekkeen kärki, josta laskee jyrkkä törmä nykyiselle ranta-alueelle. Taustalla Vesijärveä.
133611	11.5.	Hollola Seppälänpohja. Asuinpaikka-aluetta kuvattuna niemekkeen luoteislaidalta kaakkoon. Oikealla näkyy seurakunnan virkistysalueen rakennus ja keskellä pihamaata. Taka-alalla, suurten puiden tienoilla on niemekkeen kaakkoislaidalla oleva törmä. Inventointilöydöt saatiin sen reunalle, kuvan keskikohdalta hieman vasemmalle tehdystä koekuopasta.
133612	11.5.	Hollola Seppälänpohja. Yleiskuva asuinpaikkaniemekkeestä kuvattuna nykyiseltä rantaviivalta lounaaseen. Etualalla vesijättöä, ja taaempänä vanha rantatörmä. Kuvan keskellä tie laskee törmää leikaten vesijätölle. Löytökohta on tien vasemmalla puolella törmän päällä.
133613	11.5.	Hollola Vanha-Pappila. Yleiskuva asuinpaikka-alueesta. Asuinpaikka sijaitsee taustalla kasvillisuuden peittämällä pellon osalla. Taustalla Hollolan kirkko ja tapuli. Inventoinnissa tarkastettiin etualalla olevaa kynnettyä peltoa, mutta merkkejä muinaisjäännöksestä ei tavattu. Kuvattu tilan Kultaranta 6:39 pellolle menevältä tilustieltä luoteeseen.
133614	11.5.	Hollola Kotomäentie 1 ja 2. Maisemakuva Rantatieltä pohjoiseen. Kuppikivet sijaitsevat kuvan keskellä olevassa metsäsaarekkeessa. Taustalla Kotomäki.
133615	11.5.	Hollola Kotomäentie 1. Kuppikivi kuvan keskellä, kuusen juurella sen vasemmalla puolella. Taustalla metsäsaarekkeen pohjoispuolista peltoa. Kuvattu kaakosta.



numero	pvm	aihe
133616	11.5.	Hollola Kotomäentie 1. Kuppikivi kuvan keskellä, kuusen juurella sen edessä (osittain pensaikon takana). Taustalla metsäsaarekkeen koillispuolista peltoa. Kuvattu lounaasta.
133617	11.5.	Hollola Kotomäentie 1. Kuppikivi kuvan keskellä, kuusen juurella sen edessä. Kuppi (ei merkitty) on kiven keskellä, sen korkeimmalla kohdalla. Kuvattu lounaasta.
133618	11.5.	Hollola Kotomäentie 2. Mahdollinen kuppikivi lähikuvassa kuvattuna lounaasta. Matala kuppi (ei merkitty, näkyy varjona viiston valaistuksen vuoksi) on kivessä vasemmalla ylhäällä näkyvän rautatapin ja siitä oikealle alas olevan laajan, tummana näkyvän lohkeaman välissä. Yläreunassa näkyy röykkiössä olevan lohkareen kulmaa.
133619	11.5.	Hollola Kotomäentie 2. Mahdollinen kuppikivi on kuvan keskellä pihlajan alla olevan kivikasan edustalla, aivan maan rajassa. Kiviröykkiön takaa kuvan poikki kulkee Kotomäentie, ja sen takana vasemmalla näkyy laajempi metsäsaareke, jossa on kuppikivi Kotomäentie 1. Kuvattu lounaasta.
133620	13.5.	Hollola Kultakallio. Maisemakuva kivikautiselta löytöpaikalta kuvattuna etelälounaasta kyläteiden risteyksestä. Kiviesine on löytynyt kuvan keskellä pellolla näkyvän metsäsaarekkeen, Varissaaren, oikealta puolelta, aivan pellon reunasta, kuvassakin hyvin näkyvän törmämäisen rinteiden päältä.
133621	24.5.	Hollola Laasonpohja. Asuinpaikkamaastoa kuvattuna asumuspainanteen pohjoispuolelta etelään. Painanne on etualalla pensaiden alla. Sen etelävallille kaivettu koekuoppa 2 näkyy avoimena kuvan keskipisteestä jonkin verran alas ja oikealle. Taustalla näkyy vaaleampana Rantatie.
133622	24.5.	Hollola Laasonpohja. Asuinpaikkamaastoa kuvattuna rinteiden juurella olevalta kiveltä pohjoiskoilliseen. Painanne on keskeltä vähän vasemmalle pensaiden alla. Sen etelävallille kaivettu koekuoppa 2 näkyy avoimena. Kuvassa näkyy joitakin painanteen lähellä olevia kiviä, jotka saattavat helpottaa painanteen löytämistä.
133623	24.5.	Hollola Laasonpohja. Asuinpaikkamaastoa kuvattuna asumuspainanteen pohjoispuolella ylempänä rinteellä olevalta kiveltä etelään. Taustalla näkyy vaaleampana Rantatie.
133624	26.5.	Hollola Pekanpolku. Yleiskuva asuinpaikkamaastosta kuvattuna rantaan tulevan polun ja vanhan rantatörmän risteyskohdasta koilliseen. Oikealla metsän sisällä näkyy harjanteen etelään pistävä pää, jonka päällä tasanteella asuinpaikka sijaitsee. Vasemmalla on notko, joka kiertyy rannasta harjanteen länsipuolelle. Keskellä näkyy polku, joka tulee rantaan notkon pohjan itäreunaa pitkin.



numero	pvm	aihe
133625	26.5.	Hollola Pekanpolku. Yleiskuva asuinpaikkamaastosta kuvattuna rantaan tulevalta polulta kaakkoon. Asumuspainanne on polulta nousevan rinteiden reunan päällä kuvan vasemmassa reunassa. Taustalla vasemmalla Vesijärven ranta näkyy aukkona puiden välissä.
133626	26.5.	Hollola Pekanpolku. Asumuspainanne ja sen lähiympäristö kuvattuna kaakkoon. Kenttälapio pystyssä painanteen keskellä. Taustalla Vesijärven ranta.
133627	27.5.	Hollola Kiiluanmäki. Mäen lakitasanne kuvattuna itäkaakkoon. Mittakaavana kameralaukku.
133628	27.5.	Hollola Kiiluanmäki. Maisema mäen lakitasanteelta kaakkoon.
133629	27.5.	Hollola Kiiluanmäki. Mäen lakitasanne kuvattuna länteen.
133630	27.5.	Hollola Kiiluanmäki. Mäki kuvattuna itäpuolisesta hiekkakuopasta länteen. Mäen jyrkkärinteinen osa (muinaislinna) kuvan keskellä erottuu hyvin loivarinteisestä alaosa. Hiekkakuoppa ulottuu lähelle jyrkän rinteiden juurta.
133631	2.6.	Hollola Vuohisaari. Kuva rinteiden keskimmäisen tasanteiden yläreunalta kaakkoon. Polku kulkee vinosti kuvan poikki oikealta ylhäältä vasemmalle alas. Asumuspainanne on sen vasemmalla puolella (näkyvä kuvassa tummempana läikkänä). Koekuoppa 2 on kuvassa polulta muutamia metrejä oikealle.
133632	2.6.	Hollola Vuohisaari. Ylintä tasannetta koekuopan tienoilla kuvattuna länsilounaaseen. Jyrkän rinteiden reuna on suurien puiden etupuolella. Vesijärvi näkyy taustalla rinteiden alla.
133633	2.6.	Hollola Vuohisaari. Rinteiden keskimmäistä tasannetta kuvattuna polun suunnassa etelään. Asumuspainanne on polun vasemmalla puolella ja koekuoppa 2 oikealle puolella.
133634	3.6.	Hollola Paimela. Maisemakuva kalmiston eteläpuolisesta alueesta kuvattuna tilustieltä luoteeseen. Kalmisto on metsikössä kuvan oikeassa laidassa. Inventoinnissa tarkastettiin pellon vasemmassa laidassa olevia kiviä, mutta kuppeja ei havaittu.
133635	3.6.	Hollola Paimela. Maisemakuva kalmiston eteläpuolisesta alueesta kuvattuna tilustieltä pohjoiseen. Kalmisto on metsikössä tien vasemmalla puolella. Inventoinnissa havaittiin uudelta näyttäviä, hakattuja "kuppeja" kivessä, joka näkyy kuvan keskellä, aivan tien vieressä, metsikön reunassa.
133636	3.6.	Hollola Myllyoja. Sudenkuoppa on kuvan keskellä tien vieressä, sen vasemmalla puolella. Kuvanottoaikan kohdalla tien oikealla puolella on pienempiä kuoppia, joista ainakin osa saattaa olla pyyntikuoppia. Kuvattu länsilounaaseen.
133637	3.6.	Hollola Myllyoja. Sudenkuoppa kuvattuna tien yli etelään..

numero	pvm	aihe
133638	3.6.	Hollola Myllyoja. Sudenkuoppa kuvattuna tien yli etelään..
133639	3.6.	Hollola Myllyoja. Lähikuva sudenkuopasta kuvattuna tien reunalta etelään..
133640	3.6.	Hollola Myllyoja. Lähikuva sudenkuopasta kuvattuna tien reunalta etelään..
133641	4.6.	Hollola Kukonmäki. Kivikautisten löytöpaikkojen (aiemmin luokiteltu asuinpaikaksi) maastoa kuvattuna vanhan valtatie pohjoispuolelta lounaaseen. Yksi löytöpaikka on kuvan keskellä tien kohdalla, toinen taustalla peltorinteellä, noin 250 m päässä siitä.
133642	4.6.	Hollola Kukonmäki. Kivikautisten löytöpaikkojen (aiemmin luokiteltu asuinpaikaksi) maastoa kuvattuna vanhalta valtatieltä lounaaseen. Toinen löytöpaikka on kuvanottopaikalla, toinen taustalla peltorinteellä, noin 250 m päässä siitä.
133643	8.6.	Hollola Luhdanjoki 2-3. Asuinpaikkaa kuvattuna pellon yläreunasta itään. Lounainen löytöalue (Luhdanjoki 2) sijaitsee kuvassa näkyvän pellon alareunassa, varsinkin vasemmanpuoleisessa kulmassa. Koillinen löytöalue (Luhdanjoki 3) sijaitsee vasemmalla näkyvässä metsikössä. Taustalla pensaikkoista luhtaa Luhdanjoen varrella.
133644	9.6.	Hollola Tulimäki. Oletettu asumuspainanne kuvattuna itään. Painanne on etualalla pensaikossa. Taustalla näkyy pellon reuna.
133645	9.6.	Hollola Tulimäki. Oletettu asumuspainanne kuvattuna itään. Painanne on etualalla pensaikossa. Taustalla näkyy pellon reuna.
133646	9.6.	Hollola Tulimäki. Oletettu asumuspainanne sijaitsee kuvan keskipisteen kohdalla, mäen päällä, pellon reunasta noin 5 m päässä. Kuvattu Tulimäen eteläpuolitse kiertävältä tieltä koilliseen.
133647	9.6.	Hollola Tulimäki. Oletettu asumuspainanne sijaitsee kuvan keskipisteen kohdalla, mäen päällä, pellon reunasta noin 5 m päässä. Kuvattu Tulimäen eteläpuolitse kiertävältä tieltä koilliseen.
133648	9.6.	Hollola Hahmajärvi 3. Asuinpaikka sijaitsee rantakallion päällä. Oikealla Hahmajärveä. Kuvattu rannalla olevalta kivilta kaakkoon.
133649	9.6.	Hollola Hahmajärvi 3. Asuinpaikka sijaitsee rantakallion päällä. Vuoden 2001 koekaivausalue näkyy kuvan vasemmassa laidassa ruohoa kasvavana alueena. Taustalla Hahmajärveä. Kuvattu luoteeseen.

numero	pvm	aihe
133650	9.6.	Hollola Kotiranta 2. Kvartsilöytöpaikka kuvattuna kesämökeille menevältä tieltä pohjoiseen. Kuvassa näkyy tiestä ladon vasemmalle puolelle ulottuva vanha rantatörmä. Kvartsi-iskokset löytyivät sen päältä, pellon reunasta enimmäkseen ladon läheltä.
133651	9.6.	Hollola Kotiranta 2. Kvartsilöytöpaikka kuvattuna kesämökeille menevältä tieltä luoteeseen. Kvartsi-iskokset löytyivät rantatörmän päältä, pellon reunasta ladosta vasemmalle, enimmäkseen sen läheltä.
133652	10.6.	Hollola Luhdanjoki 2-3. Asuinpaikan koillista löytöaluetta (Luhdanjoki 3) kuvattuna traktoritien mutkasta koilliseen. Aiemmin koekuopituksella todettu löytöalue jää traktoritien oikealle puolelle, sen ja luhdan reunan väliin. Inventoinnissa traktoritiellä havaittiin muutamia kvartsi-iskoksia toisaalta etualalla tien mutkassa, toisaalta taustalla, missä tie kääntyy vasemmalle.
133653	10.6.	Hollola Luhdanjoki 2-3. Asuinpaikan koillista löytöaluetta (Luhdanjoki 3) kuvattuna traktoritien mutkasta etelään. Aiemmin koekuopituksella todettu löytöalue jää traktoritien vasemmalle puolelle. Inventoinnissa traktoritiellä havaittiin muutamia kvartsi-iskoksia traktoritiellä kuvassa näkyvällä rinteellä. Myös tien oikealla puolella on asuinpaikaksi sopivaa maastoa. Taustalla rinteiden alla luhtaa.
133654	10.6.	Hollola Luhtapelto. Maisemakuva kuvattuna maanlajitusalueen pohjoispuolelta etelälounaaseen. Asuinpaikka sijaitsee taustalla kumpareella, jonka laella on omakotitalo.
133655	10.6.	Hollola Luhdanjoki 1. Asuinpaikan keskiosaa kuvattuna Nostavantien varrelta etelään. Vasemmalla metsän reunassa virtaa Luhdanjoki. Asuinpaikkaa on sen itärannalla peltorinteellä koko kuvassa näkyvällä matkalla. Taustalla häämöttää Luhta.
133656	10.6.	Hollola Luhdanjoki 1. Asuinpaikkaa kuvattuna peltoalueen pohjoispäästä Nostavantien varrelta etelään. Vasemmalla metsän reunassa virtaa Luhdanjoki. Asuinpaikkaa on sen itärannalla peltorinteellä ainakin kuvan keskeltä alkaen ja se ulottuu taustalla. Taustalla häämöttävän Luhdan rannalle asti.
133657	11.6.	Hollola Kiviportinmäki. Yksi Kiviportinmäen urista (ura 2) nousee rinnettä viistosti taustalla hämöttävän omakotitalon suunnasta kuvanottopaikkaa kohti. Matala ura erottuu huonosti kasvillisuuden vuoksi. Kuvattu harjun laella olevalta tieltä lounaaseen.
133658	11.6.	Hollola Kiviportinmäki. Yksi Kiviportinmäen urista (ura 3) nousee rinnettä kuvanottopaikkaa kohti. Ura on kuvan keskellä ison ja pienen vierekkäisen männyn oikealla puolella. Kuvattu harjun laelia olevalta tieltä lounaaseen.

numero	pvm	aihe
133659	11.6.	Hollola Kiviportinmäki. Yksi Kiviportinmäen urista (ura 2) nousee rinnettä viistosti taustalta kameralaukun suunnasta. Matala ura erottuu huonosti kasvillisuuden vuoksi. Kuvattu harjun laella kulkevalla tiellä länteen.
133660	21.6.	Hollola Tiirismäki. Eräs osittain hajonnut röykkiö myrskyn kaataman metsän alueella sähkölinjan länsipuolella. Kuvattu länsilounaaseen.
133661	21.6.	Hollola Tiirismäki. Eteläisin kolmesta sähkölinjan itäpuolisesta suuresta röykkiöstä. Kuvattu itään.
133662	21.6.	Hollola Tiirismäki. Eteläisin kolmesta sähkölinjan itäpuolisesta suuresta röykkiöstä. Kuvattu kaakkoon.
133663	21.6.	Hollola Tiirismäki. Keskimmäinen kolmesta sähkölinjan itäpuolisesta suuresta röykkiöstä. Kuvattu vallimaisen röykkiön kaakkoispäästä luoteeseen.
133664	21.6.	Hollola Tiirismäki. Pohjoisin kolmesta sähkölinjan itäpuolisesta suuresta röykkiöstä. Kuvattu pohjoiseen.
133665	21.6.	Hollola Kotomäentie 1. Kuppikivi kuvan keskellä, kuusen juurella sen edessä. Kuppi liidulla merkittynä on kiven keskellä, sen korkeimmalla kohdalla. Kuvattu lounaasta.
133666	21.6.	Hollola Kotomäentie 2. Kuppikivi lähikuvassa, kuppi liidulla merkittynä. Kuvattu lounaasta.
133667	21.6.	Särkäntie 1. Inventoinnissa löytyi kvartsiitti-iskos kuvassa teiden välissä olevalta loivalta, rantaan laskevalta rinteeltä. Rafaelinraitti kaartaa kuvassa oikealle, ja Mäntytie eroaa siltä vasemmalle. Aiemmin tunnettu löytöalue jää kuva-alan oikealle puolelle ja sitä huomattavasti ylemmäs rinteelle. Kuvattu pohjoisluoteeseen.
133668	21.6.	Hollola Särkäntie 2. Kvartsilöytöpaikka sijaitsee tien vasemmalla puolella, ensimmäisen ja toisen pylvään välisellä alueella. Tien oikealla puolella on kesämökkejä ja niiden takana ranta. Kuvattu Särkäntien suunnassa pohjoiskoilliseen.
133669	21.6.	Hollola Särkäntie 2. Kvartsilöytöpaikka sijaitsee tien oikealla puolella, pylväiden välisellä alueella. Tien vasemmalla puolella on kesämökkejä ja niiden takana ranta. Kuvattu Särkäntien suunnassa etelään.
133670	21.6.	Hollola Särkäntie 3. Kvartsilöytöpaikka sijaitsee tien oikealla puolella leikkauksessa, hieman taustalla näkyvästä mutkasta kuvauspaikkaan päin. Tien vasemmalla puolella näkyy vanha rantatörmä, ja taustalla häämöttää Vesijärvi. Kuvattu Särkäntien suunnassa eteläkaakkoon.

numero	pvm	aihe
133671	21.6.	Hollola Kapatuosia. Näkymä näkötorresta mäen lakitasanteelle lounaaseen. Tasanteella näkyy opastaulu ja muinaisjäännöksen hoitotoissa rakennettuja polkuja.
133672	21.6.	Hollola Kapatuosia. Näkymä mäen jyrkän osan juurelta koilliseen. Rinteellä näkyy muinaisjäännöksen hoitotoissa rakennettuja polkuja.
133673	22.6.	Hollola Heinlammi. Yleiskuva rökkiöstä, kuvattu länsilounaaseen. Rökkiön pyöreän osan keskellä kasvanut kuusi on kaatunut. Rökkiön laidassa oleva uloke on jäänyt kuusen alle.
133674	22.6.	Hollola Heinlammi. Rökkiön pyöreä osa kuvattuna länteen. Kaatuneen kuusen juurakko on siirtänyt joitakin kiviä rökkiön keskellä.
133675	22.6.	Hollola Heinlammi. Rökkiön laidassa olevan ulokkeen pää kuvassa etualalla. Uloke jää muuten osittain kaatuneen puun alle. Taustalla kaatuneen puun oikealla puolella näkyy rökkiön pyöreän osan reunaa. Kuvattu pohjoiseen.
133676	22.6.	Hollola Heinlammi. Näkymä rökkiöltä rajalinjaa pitkin pohjoiskoilliseen. Rökkiö etualalla. Taustalla avokallio, jolta rinne laskee jyrkkänä pohjoiseen.
133677	22.6.	Hollola Heinlammi. Näkymä rökkiön pohjoispuolella olevalta avokalliolta rajalinjaa pitkin etelälounaaseen. Rökkiö on kuvan keskellä.
133678	9.9.	Hollola Hahmajoki. Maisemakuva asuinpaikalta. Löytöalue on pellolla matalan metsän edustalla. Taustalla pensaikkoista luhtaa. Kuvattu eteläkaakkoon.
133679	9.9.	Hollola Hahmajoki. Maisemakuva asuinpaikalta. Löytöalue on pellolla matalan metsän edustalla. Taustalla pensaikkoista luhtaa ja sen takana Luhtikylän taloja. Kuvattu etelään.
133680	10.9.	Järventaka, Järventausta. Rökkiön pitäisi sijaita kuvassa etualalla olevalla pellolla. Rökkiötä ei kuitenkaan pellolla ole, vaan se on ilmeisesti raivattu pois. Kuvattu Korpelaan menevältä tieltä etelälounaaseen.
133681	10.9.	Järventaka, Järventausta. Rökkiön pitäisi sijaita pellolla kuvan vasemmassa laidassa etualalla. Rökkiötä ei kuitenkaan pellolla ole, vaan se on ilmeisesti raivattu pois. Taustalla on Korpelan talo. Kuvattu Korpelaan menevältä tieltä länsilounaaseen.
133682	17.9.	Parinpelto, Parinpelto. Parinpellon rökkiö sijaitsee kuvassa halkopinon kohdalla ojan oikealla puolella. Oja on kaivettu kesällä 2004 omakotitalon (jää vasemmalle) tontin rajalle. Kuvattu länteen.



numero	pvm	aihe
133683	17.9.	Parinpelto, Parinpelto. Parinpellon rökkiö lähikuvassa. Oja on kaivettu kesällä 2004 omakotitalon (jää vasemmalle) tontin rajalle aivan rökkiötä sivuten. Kuvattu länteen.
133684	17.9.	Parinpelto, Parinpelto. Rökkiötä sivuavan ojan pohjoisleikkaus. Pintaturpeen alla on 10-20 cm paksuinen, ilmeisesti ihmisen rökkiön alla tuoma savikerros, jonka alla on luontainen hiekkamaa. Savikerroksen yläosassa on palaneita kiviä (mm. kuvan keskellä vaaleana). Kuvattu alaviistoon pohjoiseen.
133685	17.9.	Parinpelto, Parinpelto. Parinpellon rökkiö kuvattuna metsän puolelta etelään. Taustalla näkyy rökkiön eteläpuolelle vuonna 2004 rakennettu omakotitalo.
133686	17.9.	Parinpelto, Parinpellonlahti. Asuinpaikan pohjoisosaa kuvattuna löytöalueen luoteispuolelta rinteän alaosassa olevalta kiviltä itäkaakkoon. Keramiikan löytökohta on kuvan oikeassa puoliskossa näkyvän risukan ja taaempana (rantatörmän alla) olevan tiheän metsikön välissä. Leirikeskuksen kotarakennus häämöttää tiheän metsikön takana.
133687	17.9.	Parinpelto, Parinpellonlahti. Asuinpaikan keskiosaa kuvattuna löytöalueen luoteispuolelta rinteän alaosassa olevalta kiviltä eteläkaakkoon. Keramiikan löytökohta on kuvan vasemmassa puoliskossa näkyvän risukan ja taaempana (rantatörmän alla) olevan tiheän metsikön välissä. Asuinpaikka jatkuu kuvasta samalla korkeustasolla oikealle. Leirikeskuksen kotarakennus häämöttää tiheän metsikön takana.
133688	17.9.	Parinpelto, Parinpellonlahti. Maisemakuva asuinpaikalta kuvattuna törmän alta vesijätöltä, kodalle tulevan tien itäpuolelta pohjoisluoteeseen. Keramiikan löytökohta on kuvan oikeassa laidassa näkyvän pienen rakennuksen takana (rantatörmän päällä), törmälle nousevan ulkoilureitin oikealla puolella. Asuinpaikka jatkuu törmän päällä vasemmalla jonkin verran kuva-alan vasemmalle puolelle.
133689	17.9.	Parinpelto, Parinpellonlahti. Maisemakuva asuinpaikalta kuvattuna törmän alta vesijätöltä, kodalle tulevan tien itäpuolelta pohjoiskoilliseen. Keramiikan löytökohta on kuvan vasemmassa laidassa näkyvän pienen rakennuksen takana (rantatörmän päällä). Asuinpaikka jatkunee oikealla kodan tasalle.
133690	20.9.	Laitiala, Lehmo. Asuinpaikkamaastoa kuvattuna Lehmon etelärantaa kiertävän tien suunnassa luoteeseen. Asuinpaikka sijaitsee tien oikealla puolella metsässä näkyvän törmän päällä. Se alkaa kuvan oikean laidan tienoilta ja ulottuu taustalla valoisana näkyvään tien risteykseen asti. Vasemmalla on vetistä vesijättöä.

numero	pvm	aihe
133691	20.9.	Laitiala, Lehmo. Asuinpaikkamaastoa kuvattuna Muurahaissaareen menevän patotien suunnassa itäkoilliseen. Asuinpaikka sijaitsee taustalla näkyvässä metsässä alkaen tien kohdalta ja jatkuen noin 30 m oikealle. Patotien vasemmalla puolella on padon takana kuivattua peltoa ja oikealla vetistä vesijättöä.
133692	24.9.	Parinpelto, Leirikeskus. Kuppikivi Leirikeskuksen piha-alueella. Kuvattu lähimmän rakennuksen seinustalta koilliseen. Taustalla näkyy leirikeskuksen päärakennusta.
133693	24.9.	Parinpelto, Leirikeskus. Kuppikivi Leirikeskuksen piha-alueella. Kuvattu pohjoisluoteeseen.
133694	24.9.	Parinpelto, Leirikeskus. Kuppikivi Leirikeskuksen piha-alueella. Kuvattu etelään. Taustalla näkyy lähimmän rakennuksen kaakkoispäätä.
133695	24.9.	Parinpelto, Leirikeskus. Kuppikivi Leirikeskuksen piha-alueella lähikuvassa. Kuvattu itään.
133696	24.9.	Parinpelto, Leirikeskus. Kuppikiven pohjoisosa ylhäältä kuvattuna. Kiven laella olevat kupit on merkitty puun lehdillä. Kuvattu alaviistoon pohjoiskoilliseen.

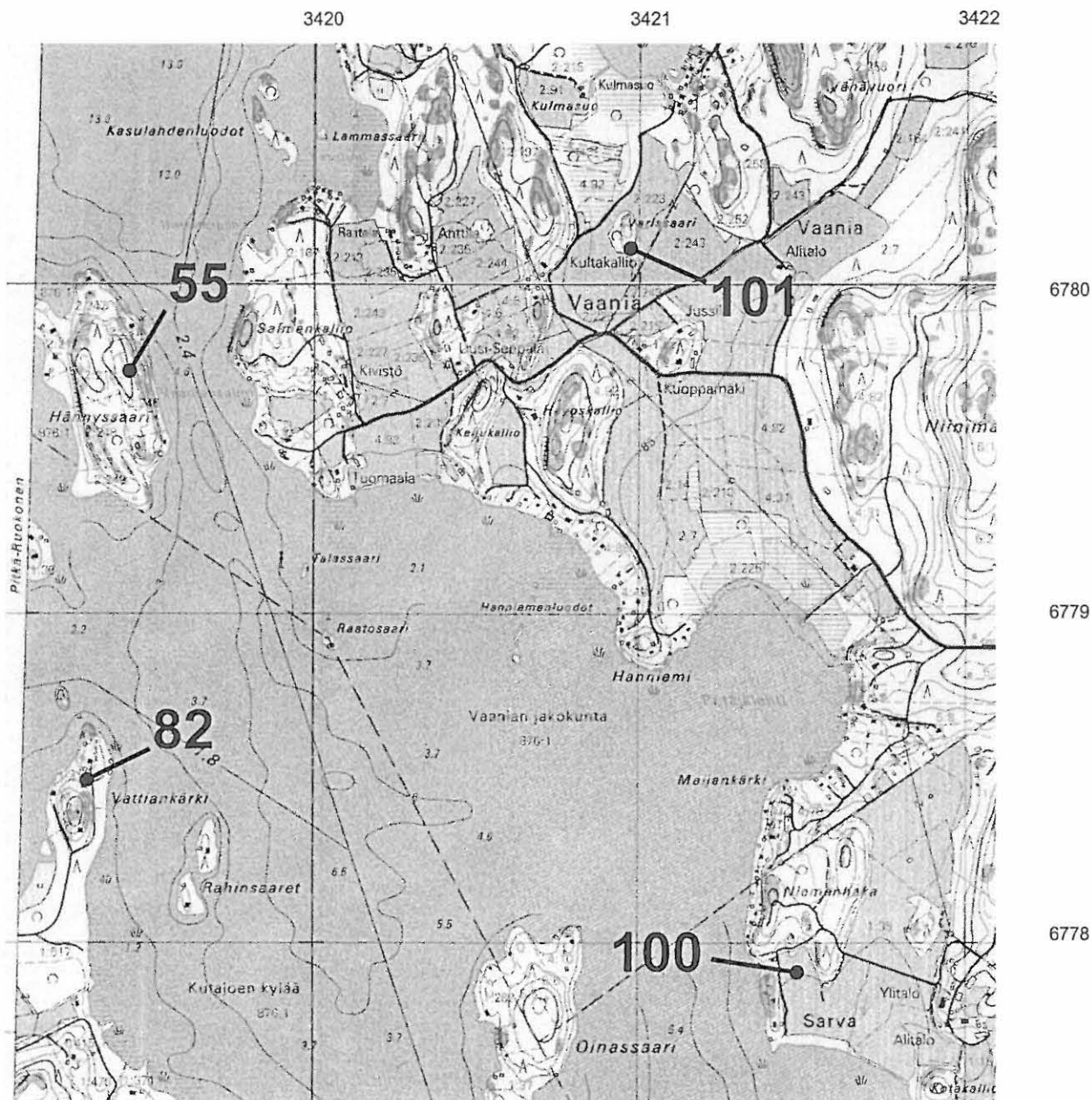




55	Vaania	Hännysaari	hautapaikat - lapinrauniot	varhaismetallikautinen
82	Kutajoki	Vattiankärki	löytöpaikat - irtolöytöpaikat	kivikautinen
100	Sarva	Ylätalo	löytöpaikat - irtolöytöpaikat	kivikautinen
101	Vaania	Kultakallio	löytöpaikat - irtolöytöpaikat	kivikautinen

Pk 3112 01 Paimela  
PK3112 02 Asikkala

1:20000



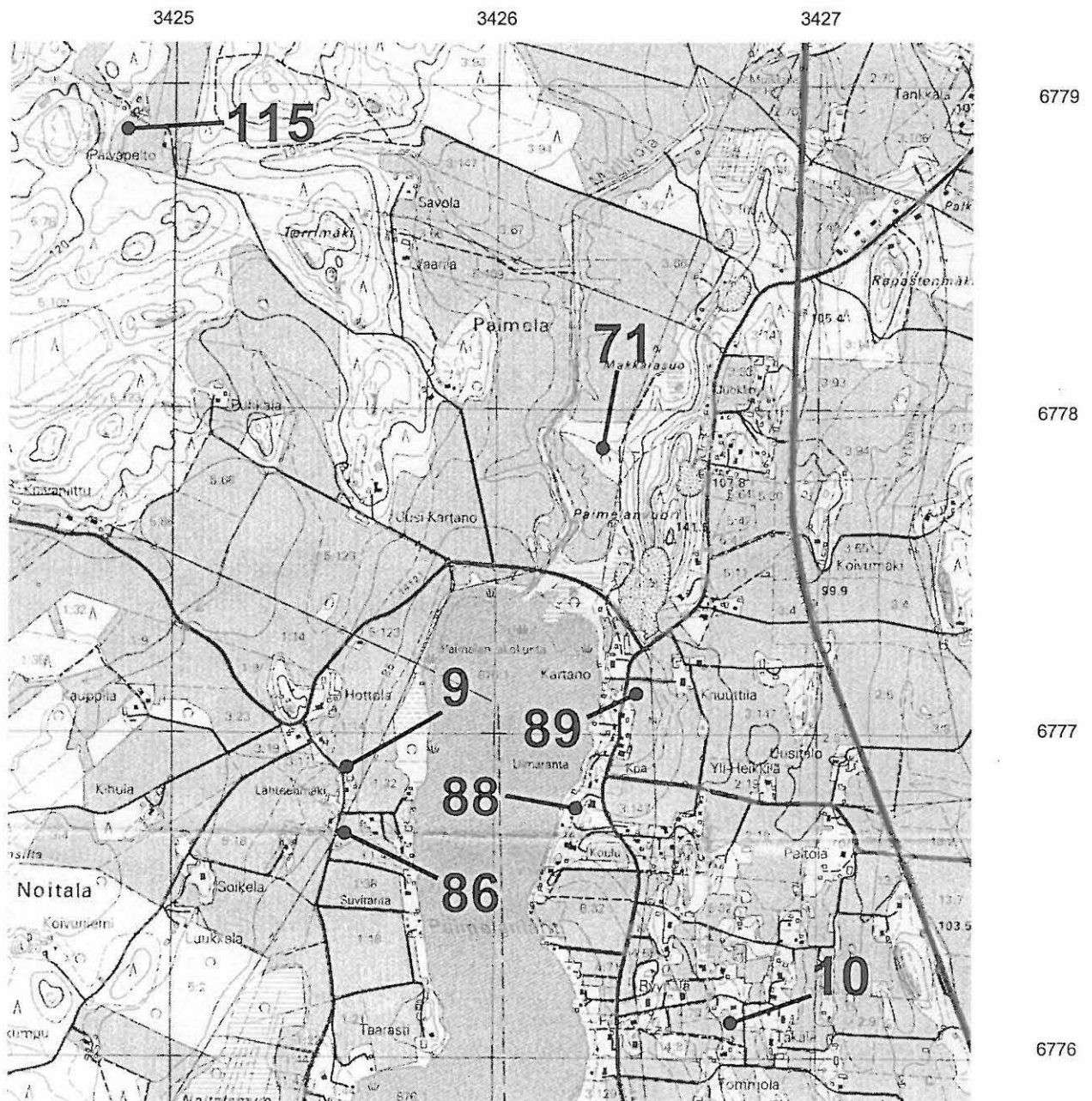
Hollolan täydennysinventointi 2004

Kartta 3

9	Noitala	Lähtenmäki	hautapaikat - polttokenttäkalmistot	rautakautinen
10	Paimela	Paimela (Ryynäselä)	hautapaikat - polttokenttäkalmistot	rautakautinen
71	Paimela	Myllyoja	työ- ja valmistuspaikat - pyyntikuopat	historiallinen
86	Noitala	Suviranta	löytöpaikat - irtolöytöpaikat	rautakautinen
88	Paimela	Juokko	löytöpaikat - kätköt	kivikautinen
89	Paimela	Knuuttila	löytöpaikat - irtolöytöpaikat	kivikautinen?
115	Paimela	Päiväpelto	löytöpaikat - irtolöytöpaikat	kivikautinen

Pk 3112 01 Paimela

1:20000





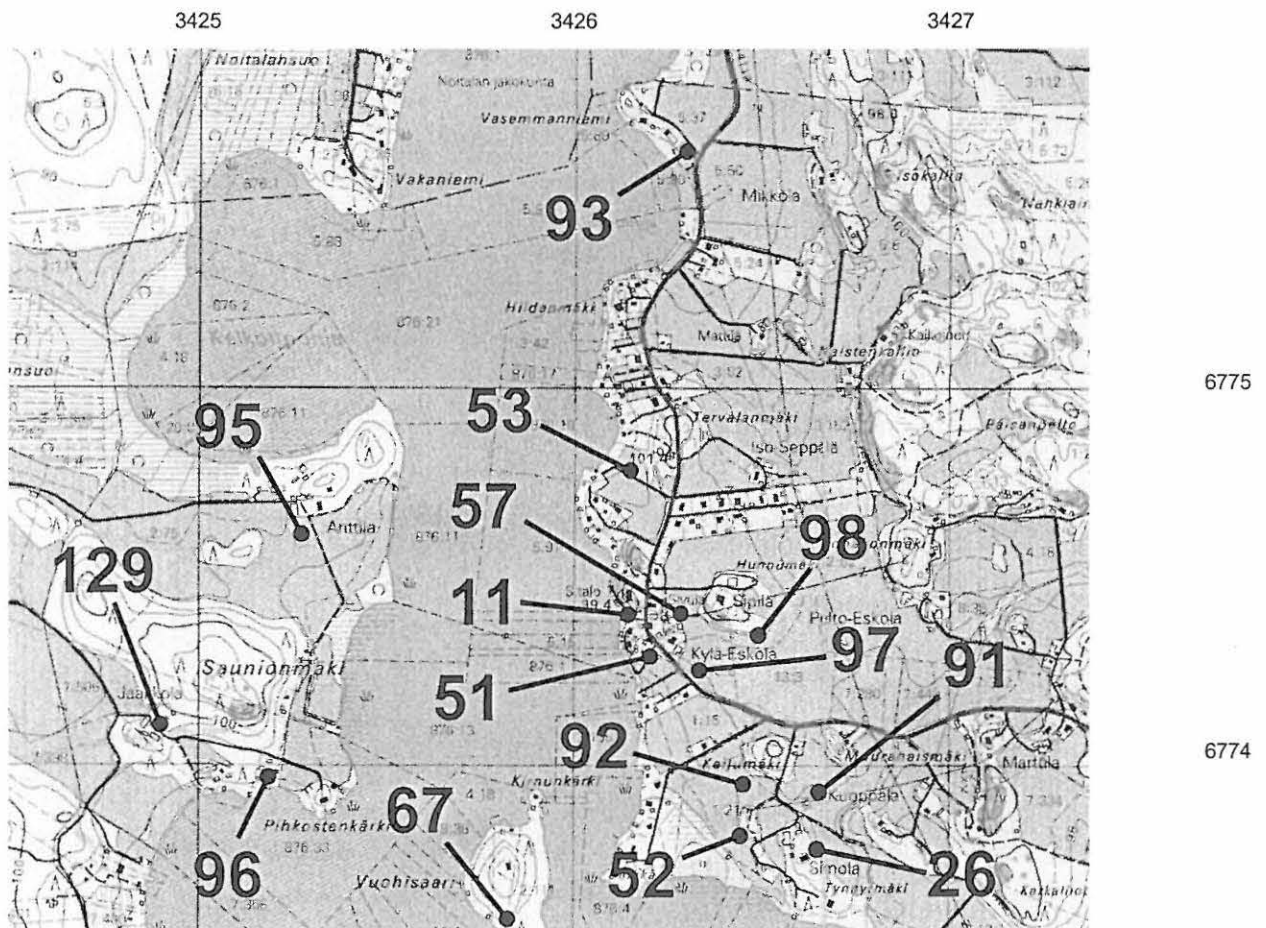
Hollolan täydennysinventointi 2004

Kartta 4

11	Kalliola	Kaislaranta	hautapaikat - polttokenttäkalmistot	rautakautinen
26	Kalliola	Tynnyrmäki	asuinpaikat	rautakautinen
51	Kalliola	Kalliolan uimaranta	asuinpaikat	kivikautinen
52	Kalliola	Simola	asuinpaikat	kivikautinen
53	Kalliola	Tervälänmäki-Pajutie	asuinpaikat	kivikautinen
57	Kalliola	Sipiläntie	asuinpaikat	moniperiodinen
67	Kalliola	Vuohisaari	asuinpaikat - asumuspainanteet	kivikautinen ja/tai varhaismetallikautinen
91	Kalliola	Muurahaismäki	löytöpaikat - irtolöytöpaikat	rautakautinen?
92	Kalliola	Keijumäki	löytöpaikat - irtolöytöpaikat	rautakautinen
93	Kalliola	Vasemmanniemi	löytöpaikat - irtolöytöpaikat	kivikautinen
95	Kalliola	Anttila	löytöpaikat - irtolöytöpaikat	kivikautinen
96	Kalliola	Kiviniemi	löytöpaikat - irtolöytöpaikat	kivikautinen
97	Kalliola	Kylä-Eskola	löytöpaikat - irtolöytöpaikat	kivikautinen
98	Kalliola	Hunnunmäki	löytöpaikat - irtolöytöpaikat	rautakautinen ja/tai keskiaikainen
129	Kalliola	Jaakkola	löytöpaikat - irtolöytöpaikat	kivikautinen

Pk 3112 01 Paimela

1:20000



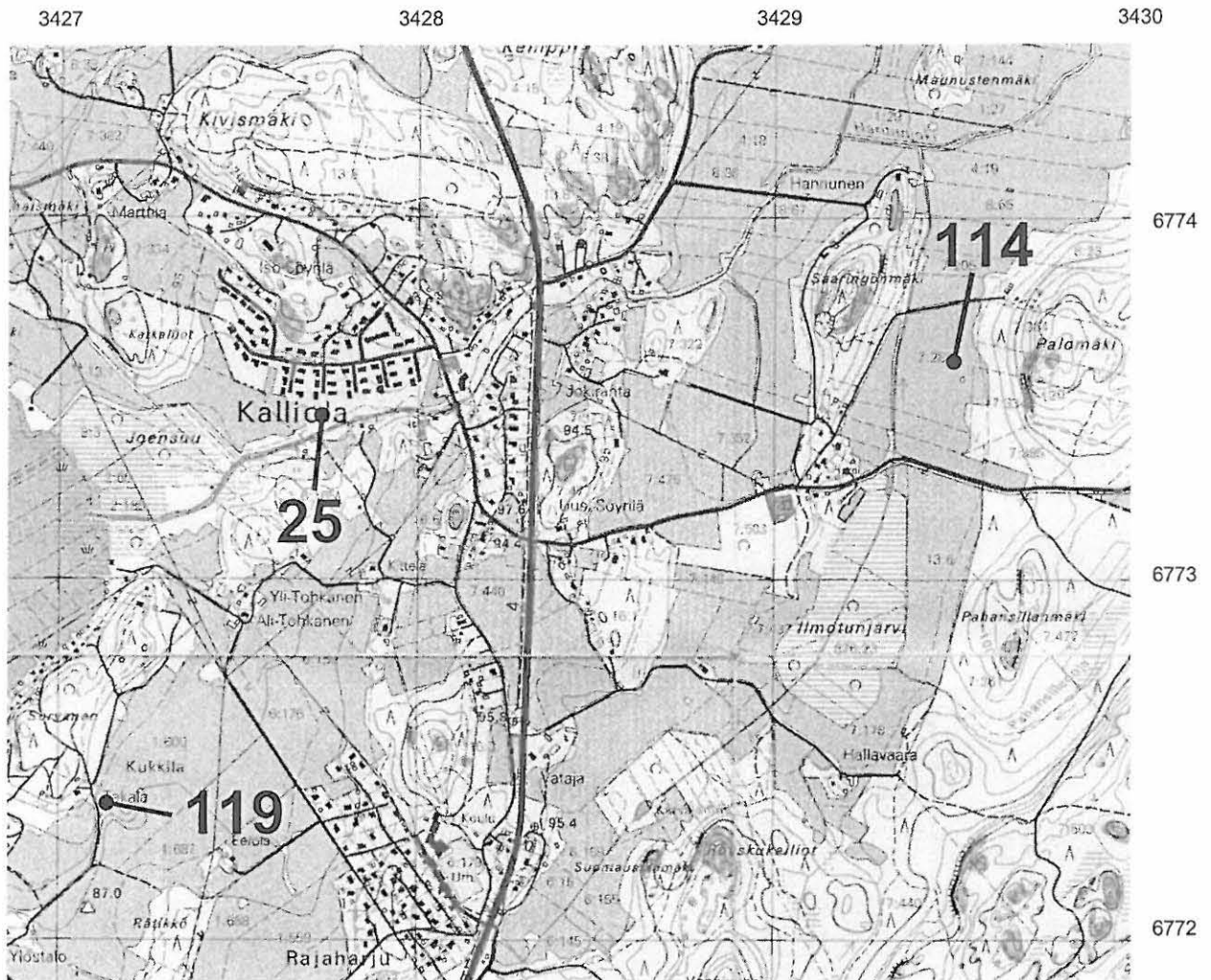
Hollolan täydennysinventointi 2004

Kartta 5

25	Kalliola	Joensuu	asuinpaikat	kivikautinen
114	Kalliola	Karjusilta	löytöpaikat - irtolöytöpaikat	kivikautinen
119	Kukkila	Takala	löytöpaikat - irtolöytöpaikat	kivikautinen

Pk 3112 01 Paimela

1:20000



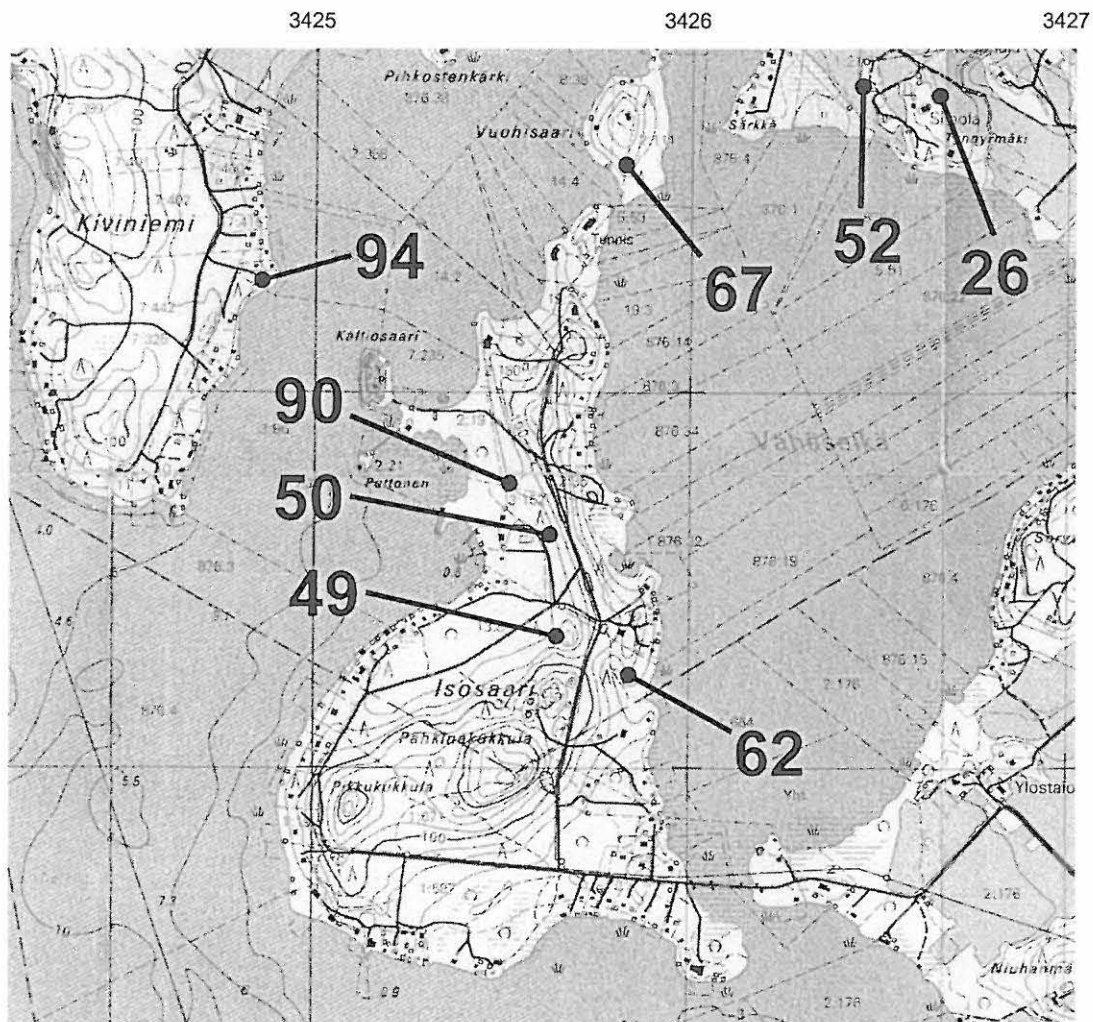
Hollolan täydennysinventointi 2004

Kartta 6

26	Kalliola	Tynnyrmäki	asuinpaikat	rautakautinen
49	Kalliola	Isosaarentie	työ- ja valmistuspaikat - pyyntikuopat	ajoittamaton
50	Kalliola	Karelahdentie A	asuinpaikat	rautakautinen
52	Kalliola	Simola	asuinpaikat	kivikautinen
62	Kalliola	Pekanpolku	asuinpaikat - asumuspainanteet	kivikautinen ja/tai varhaismetallikautinen
67	Kalliola	Vuohisaari	asuinpaikat - asumuspainanteet	kivikautinen ja/tai varhaismetallikautinen
90	Kalliola	Karelahdentie B	löytöpaikat - irtolöytöpaikat	kivikautinen
94	Kalliola	Kaisniemi	löytöpaikat - irtolöytöpaikat	kivikautinen

Pk 3112 01 Paimela

1:20000



6773

6772

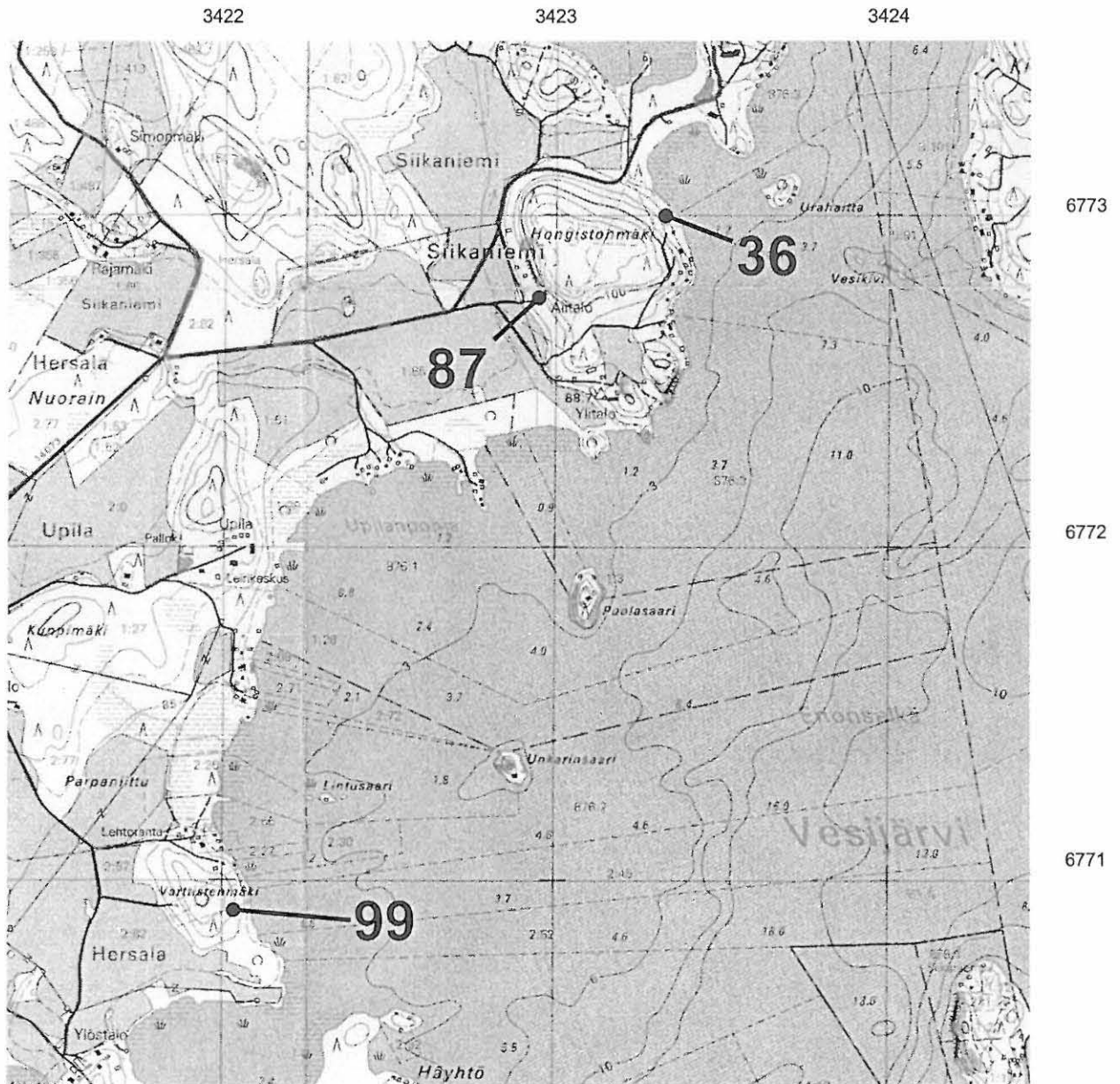
Hollolan täydennysinventointi 2004

Kartta 7

36	Siikaniemi	Hongistonmäki	asuinpaikat	kivikautinen
87	Siikaniemi	Alitalo	löytöpaikat - irtolöytöpaikat	kivikautinen
99	Hersala	Varttistenmäki	löytöpaikat - irtolöytöpaikat	kivikautinen

Pk 3112 01 Paimela

1:20000













31	Okeroinen	Luhdanjoki 1	asuinpaikat	kivikautinen
105	Okeroinen	Tankkala	löytöpaikat - irtolöytöpaikat	kivikautinen
116	Okeroinen	Ali-Kauppila	löytöpaikat - irtolöytöpaikat	kivikautinen
134	Okeroinen	Pelto-Eskola	löytöpaikat - irtolöytöpaikat	kivikautinen

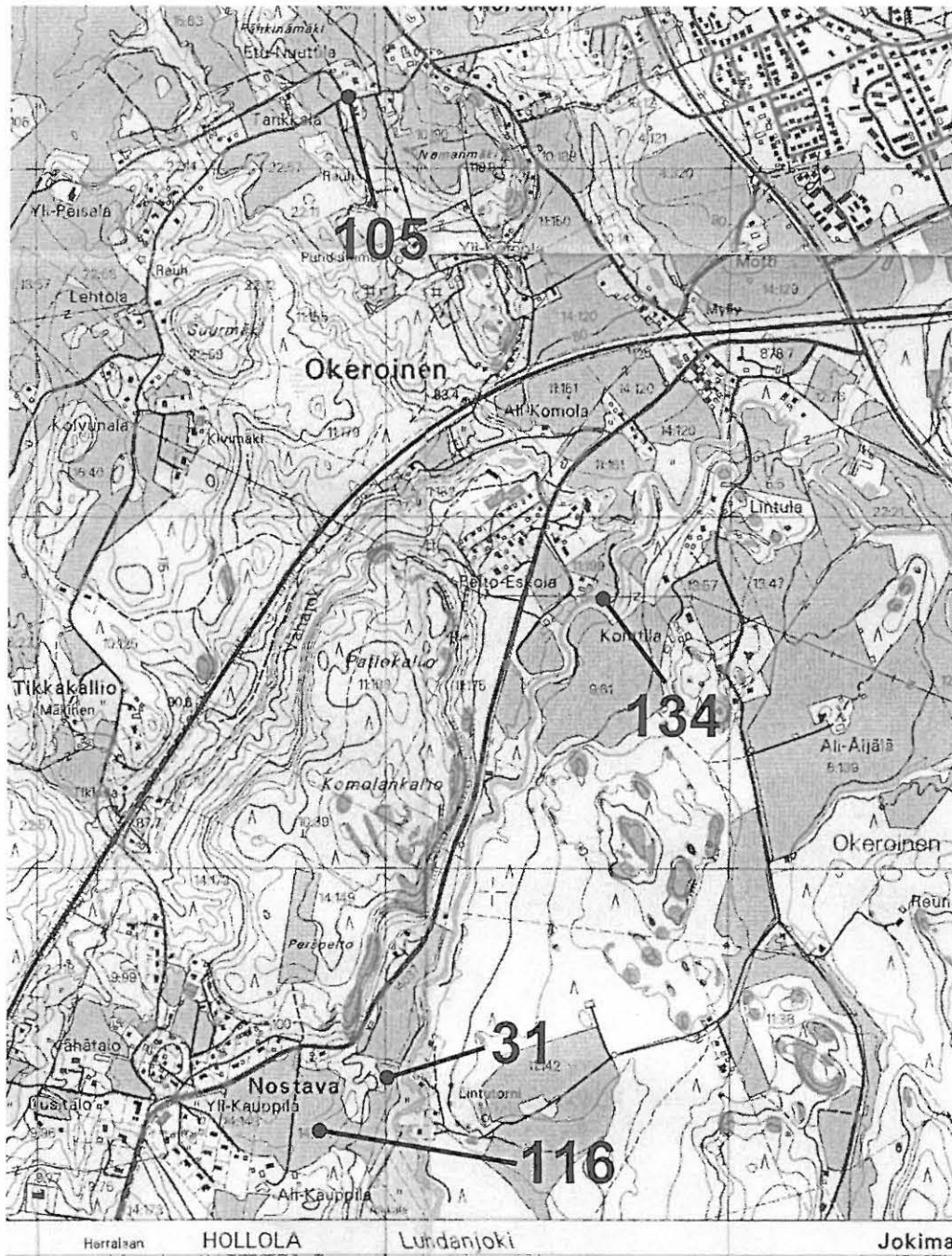
Pk 3111 03 Lahti

1:20000

3421

3422

3423



6763

6762

6761

6760

Herralan

HOLLOLA

Luhdanjoki

Jokima

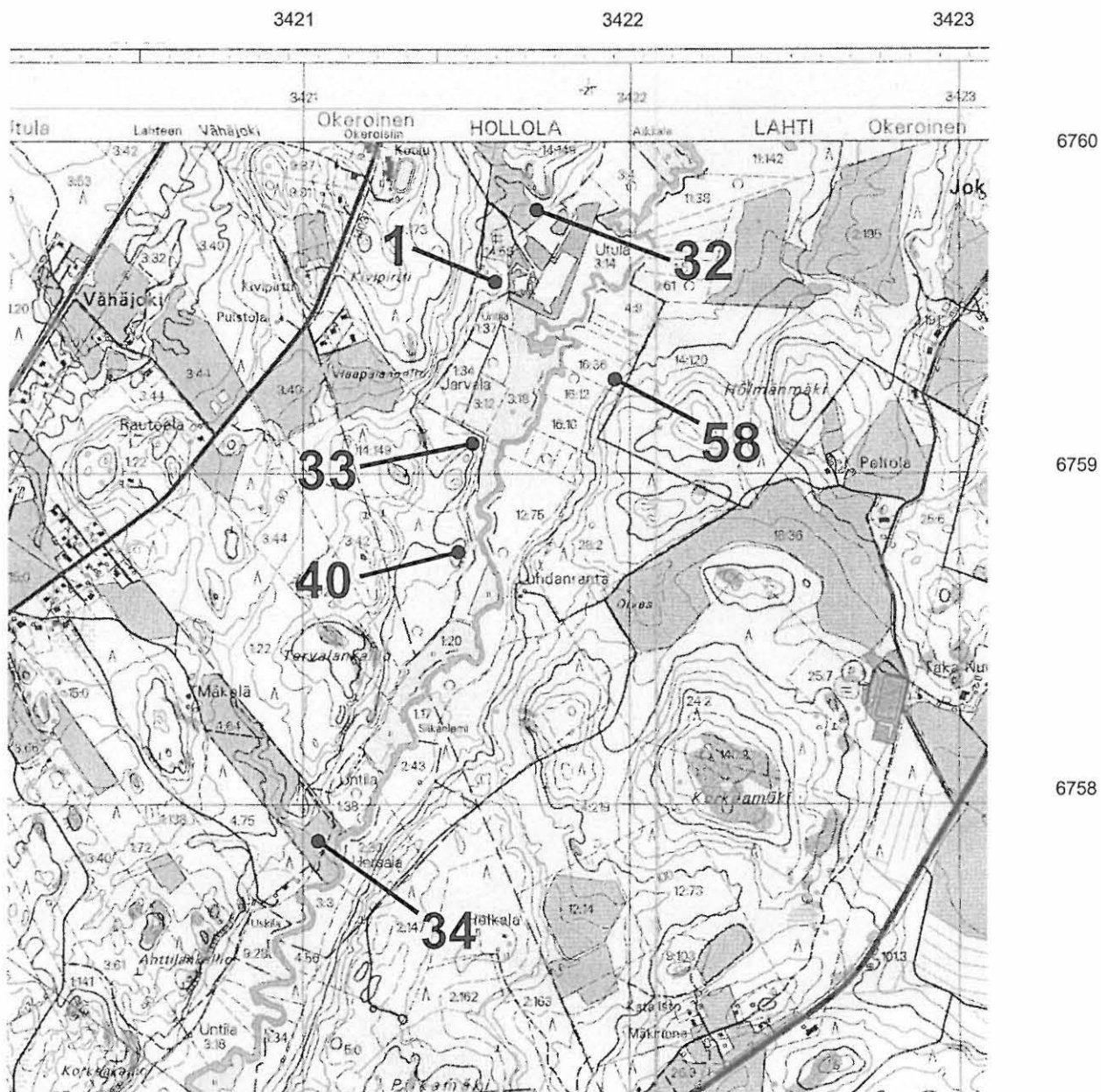
Hollolan täydennysinventointi 2004

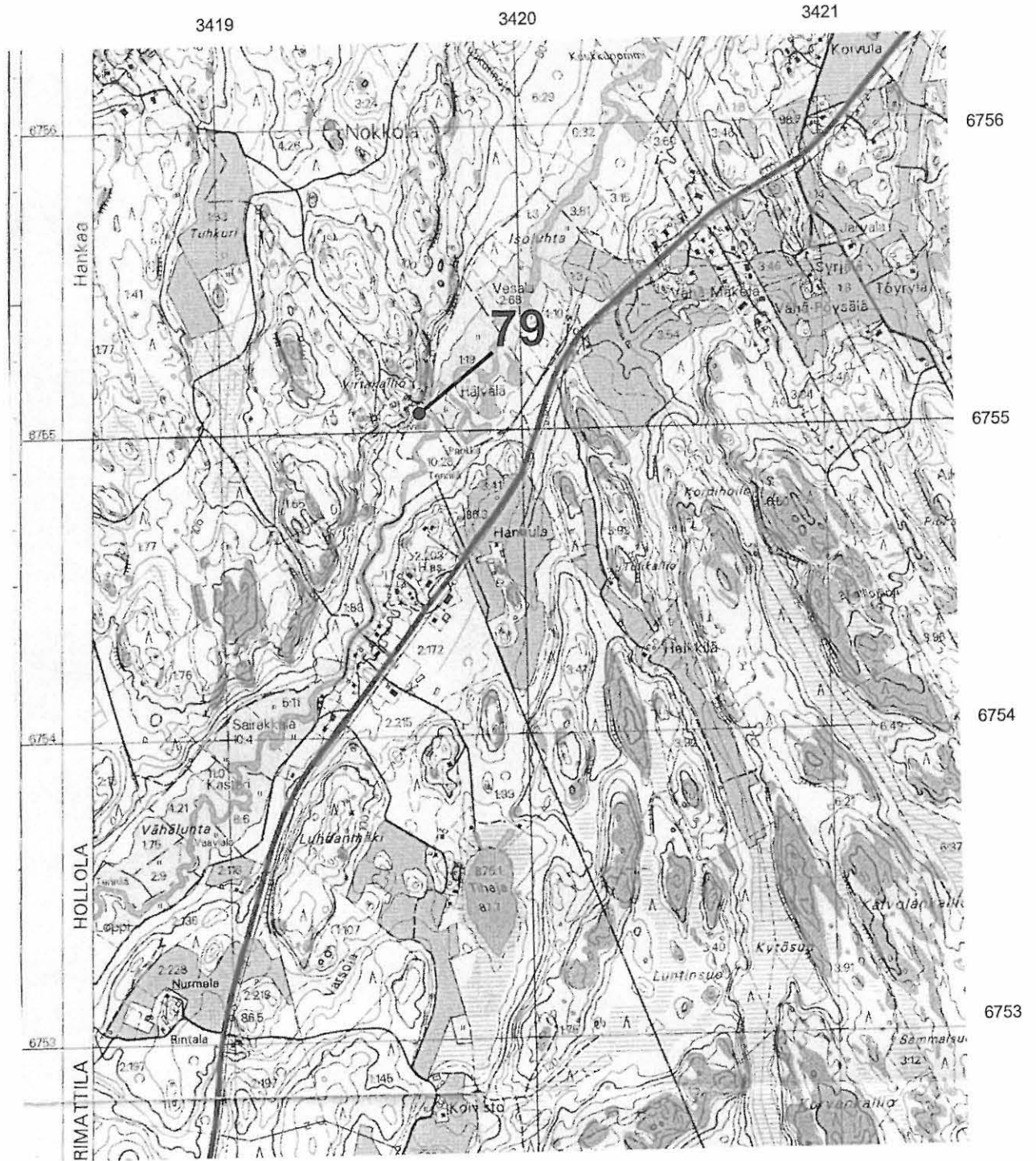
Kartta 12

1	Okeroinen	Luhtapelto	asuinpaikat	kivikautinen
32	Okeroinen	Luhdanjoki 2-3	asuinpaikat	kivikautinen
33	Okeroinen	Luhdanniitty 1	asuinpaikat	varhaismetallikautinen
34	Jarvala	Mäkelä	asuinpaikat	kivikautinen
40	Okeroinen	Luhdanniitty 2	asuinpaikat	kivikautinen
58	Okeroinen	Hölmänmäki 3	asuinpaikat	kivikautinen

Pk 3111 02 Renkomäki

1:20000



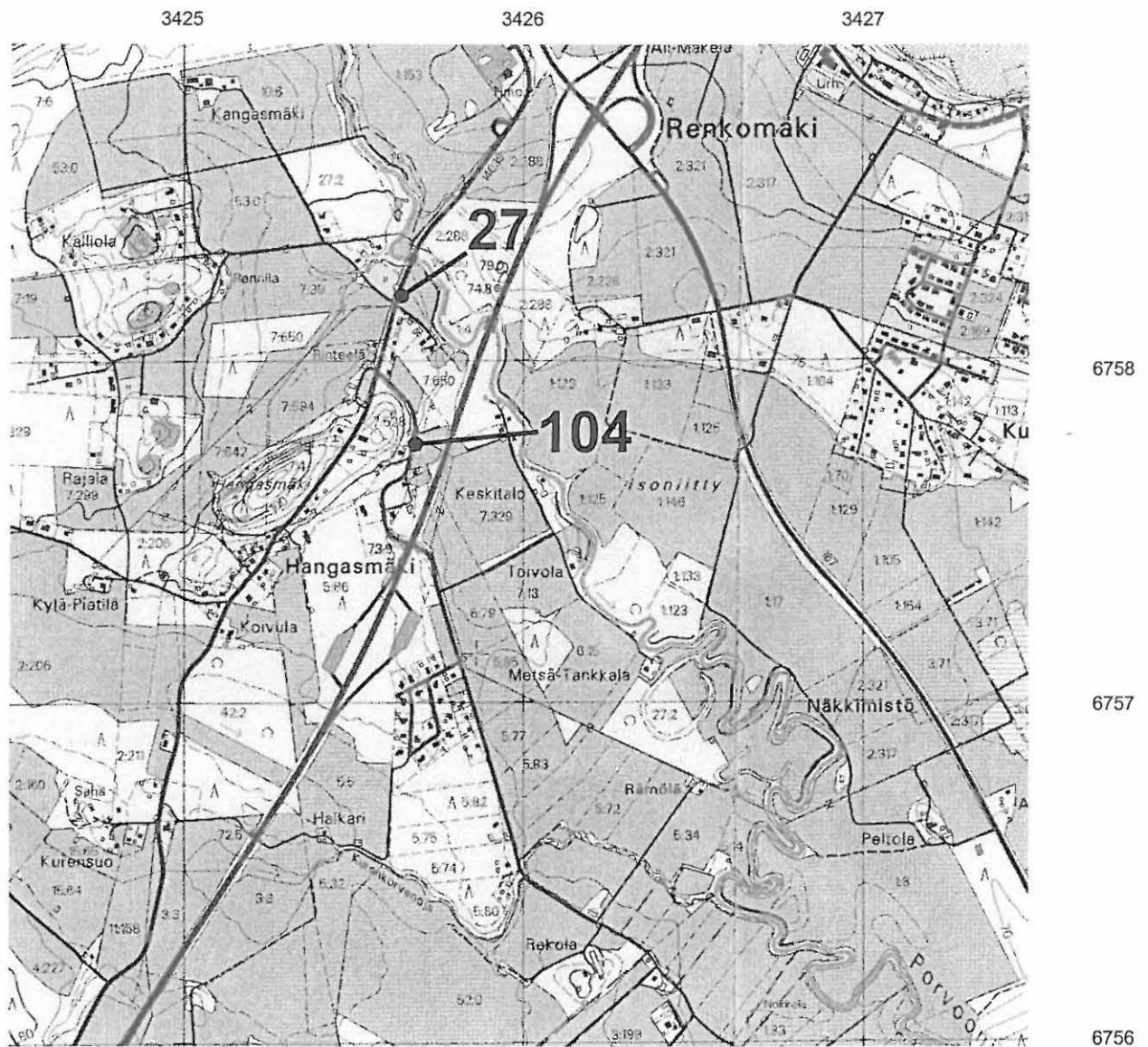




27	Okeroinen	Hangasmäki	asuinpaikat	kivikautinen
104	Okeroinen	Hangasmäki 2	löytöpaikat - irtolöytöpaikat	kivikautinen

Pk 3111 02 Renkomäki

1:20000

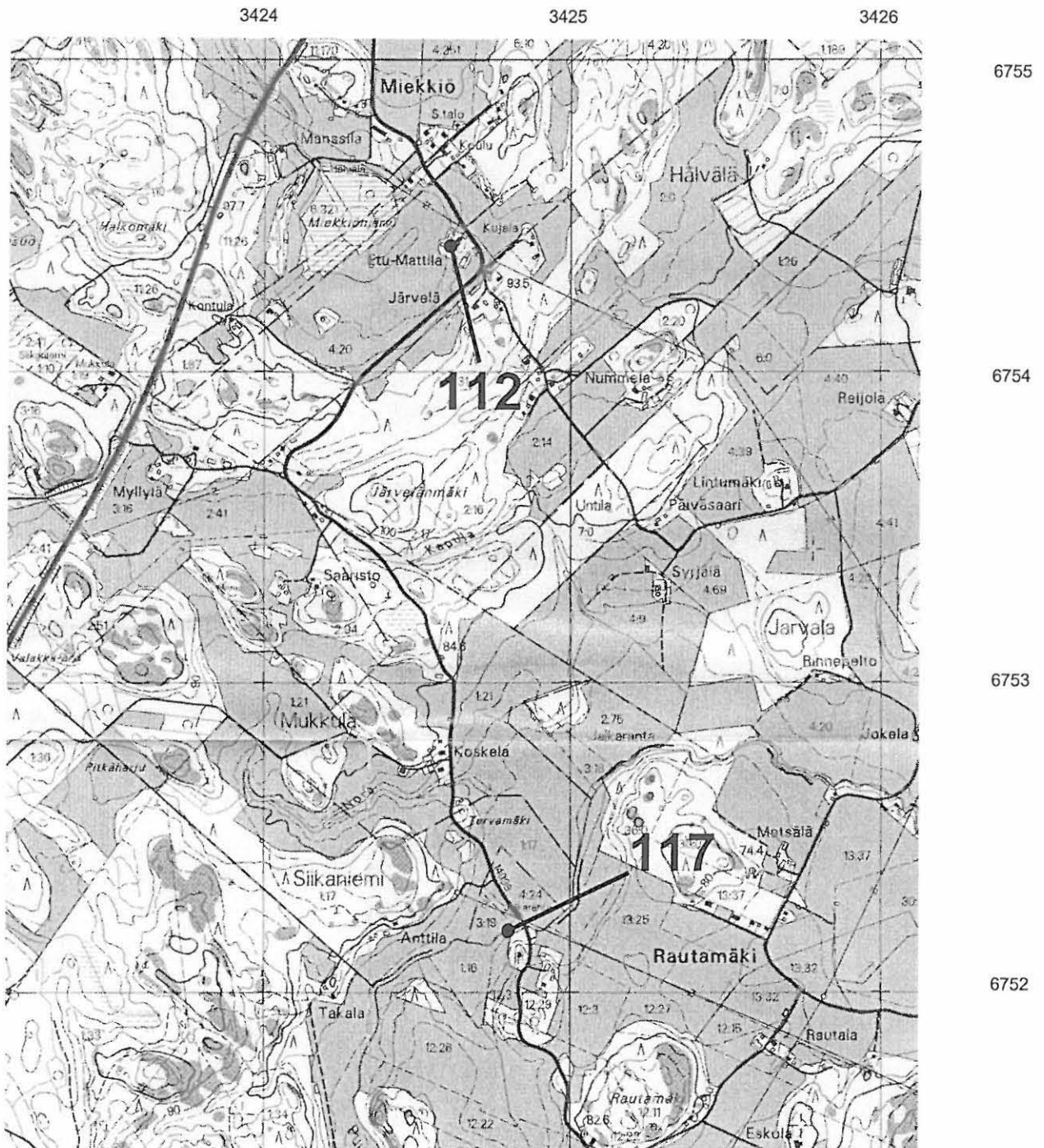


112 Miekkio Etu-Mattila  
117 Miekkio Anttila

löytöpaikat - irtolöytöpaikat kivistä  
löytöpaikat - irtolöytöpaikat kivistä

Pk 3111 02 Renkomäki

1:20000







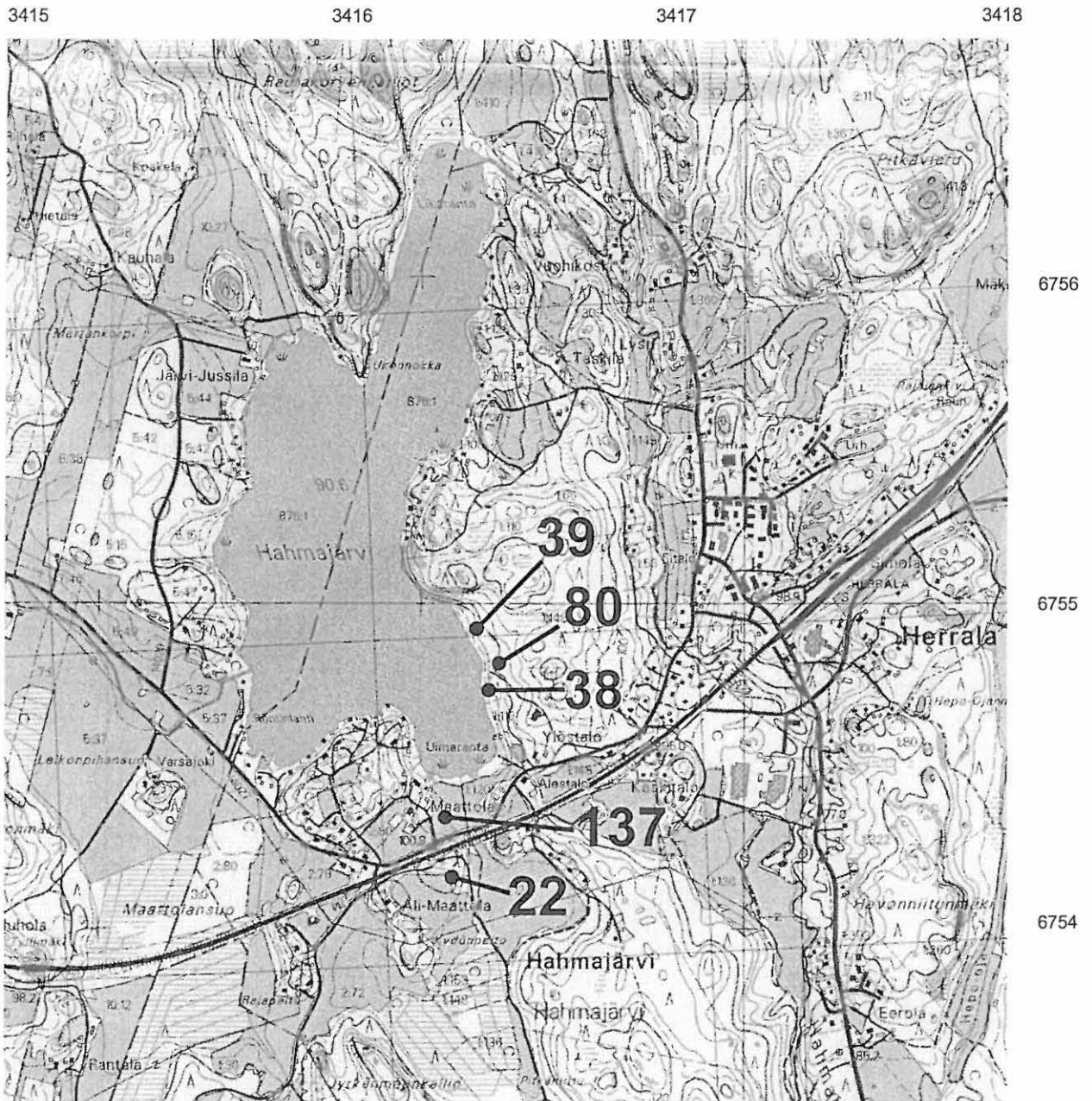
Hollolan täydennysinventointi 2004

Kartta 17

22	Hahmajärvi	Tulimäki	asuinpaikat - asumuspainanteet	esihistoriallinen?
38	Hahmajärvi	Hahmajärvi 1	asuinpaikat	kivikautinen
39	Hahmajärvi	Hahmajärvi 3	asuinpaikat	kivikautinen
80	Hahmajärvi	Hahmajärvi 2	löytöpaikat - irtolöytöpaikat	esihistoriallinen
137	Hahmajärvi	Maattola	löytöpaikat - irtolöytöpaikat	kivikautinen

Pk 2133 11 Herrala

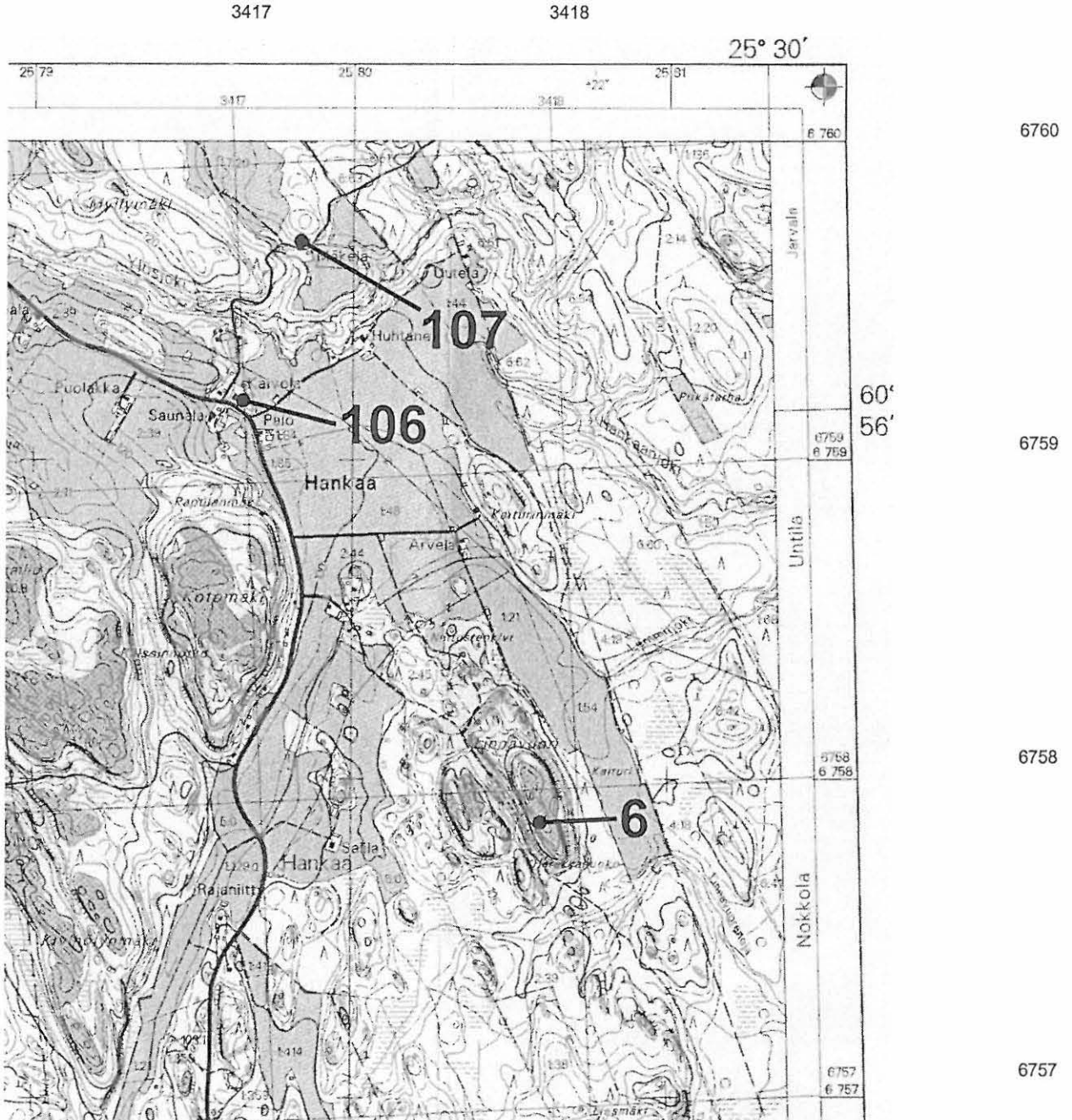
1:20000

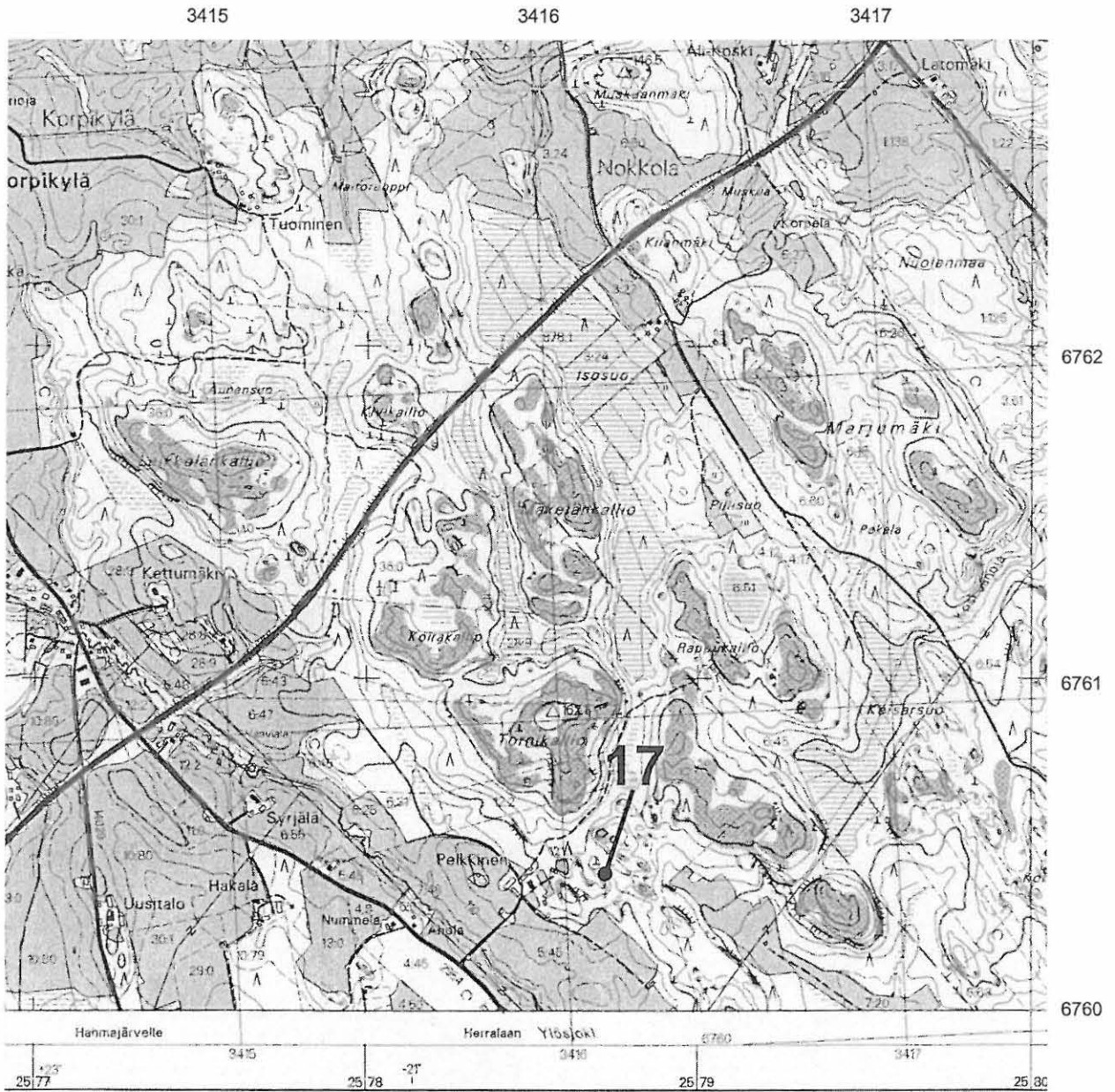


6	Hankaa	Linnamäki (Linnavuori)	puolustusvarustukset - linnavuoret	rautakautinen
106	Hankaa	Ylitäli/Kaivola	löytöpaikat - irtolöytöpaikat	kivikautinen
107	Korpikylä	Mäkelä	löytöpaikat - irtolöytöpaikat	kivikautinen

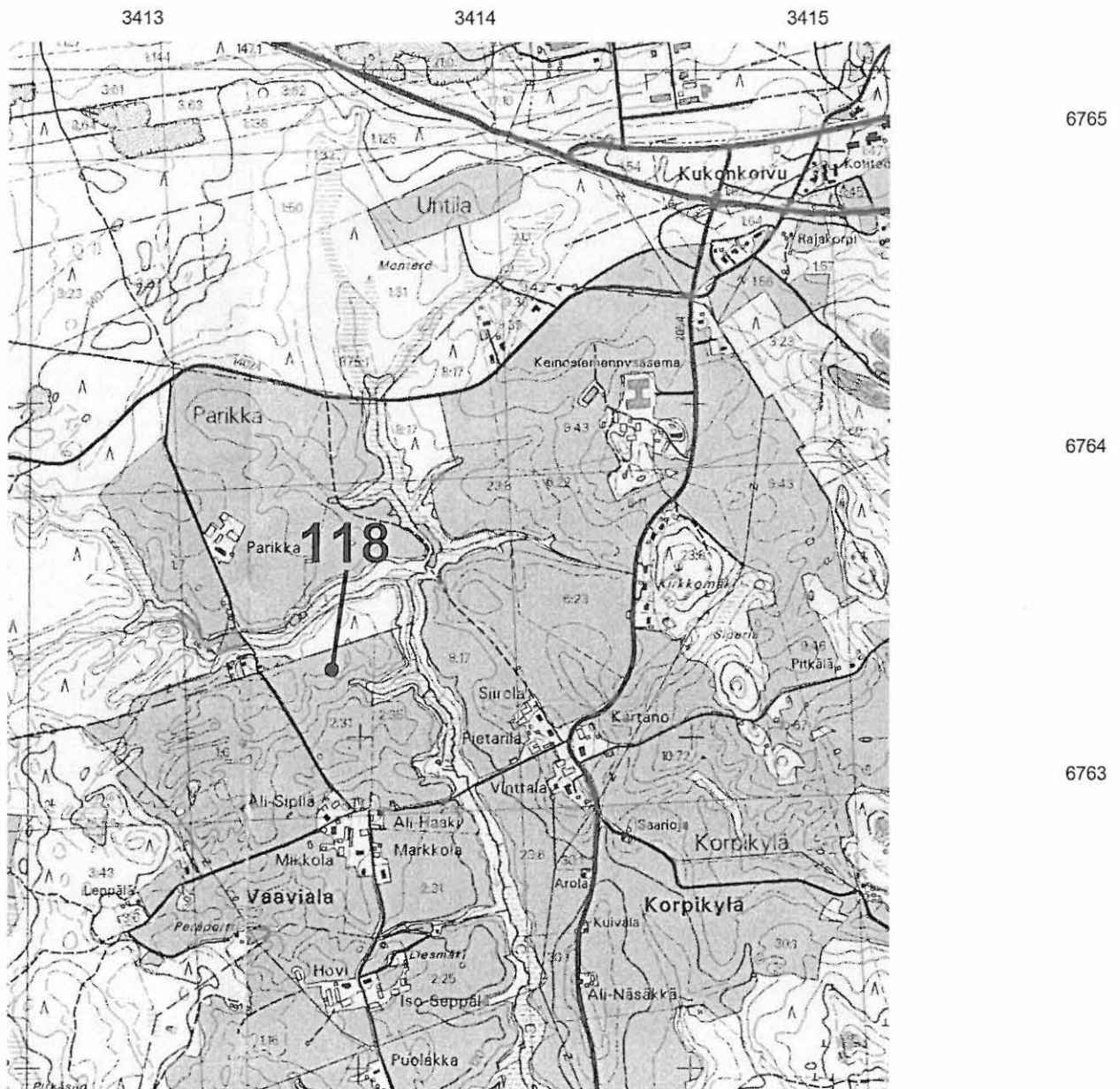
Pk 2133 11 Herrala

1:20000





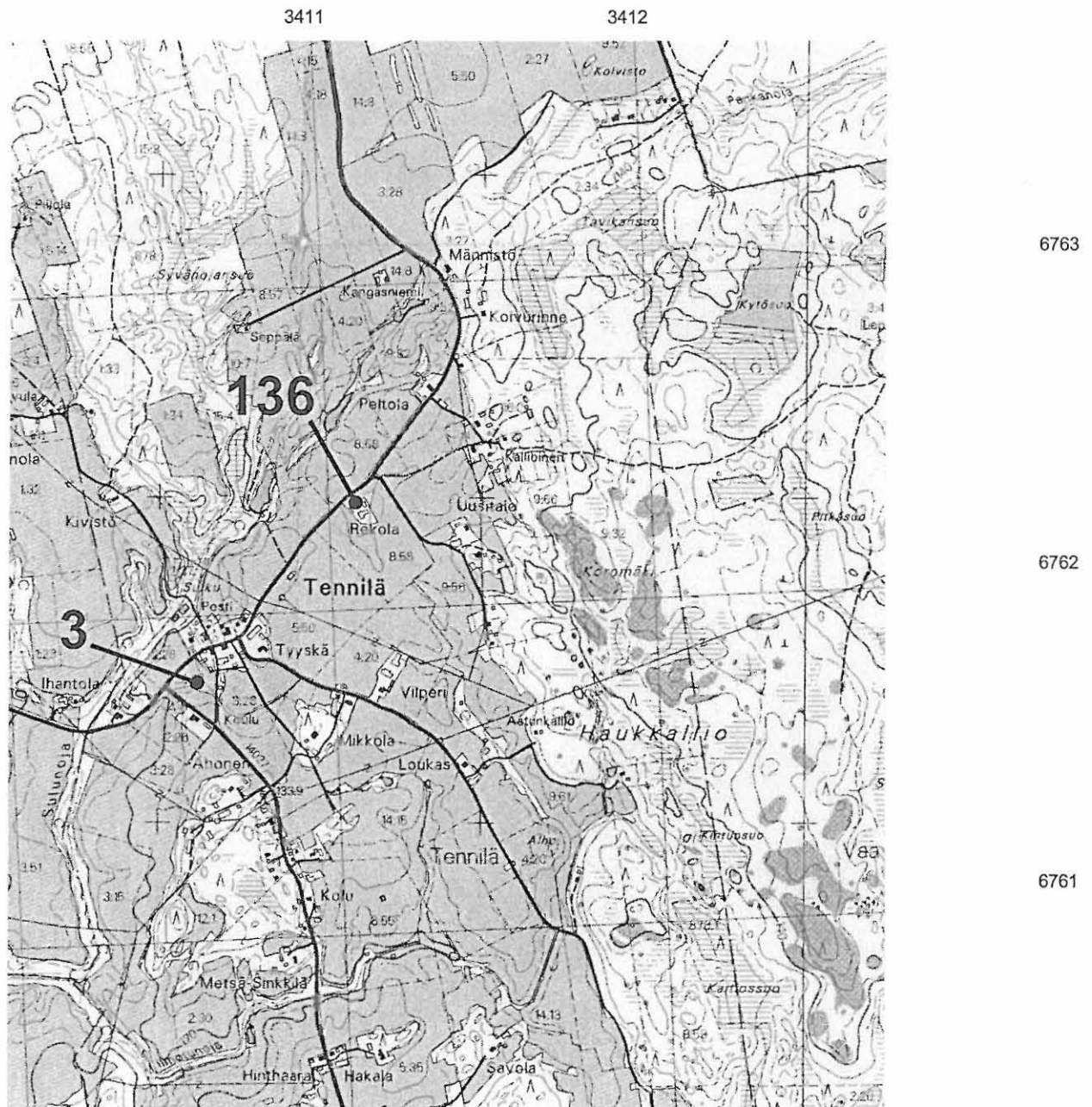




3	Tennilä	Sinkkilämpelto	asuinpaikat	kivikautinen
136	Tennilä	Pelto-Rekola	löytöpaikat - irtolöytöpaikat	kivikautinen

Pk 2133 12 Sairakkala

1:20000



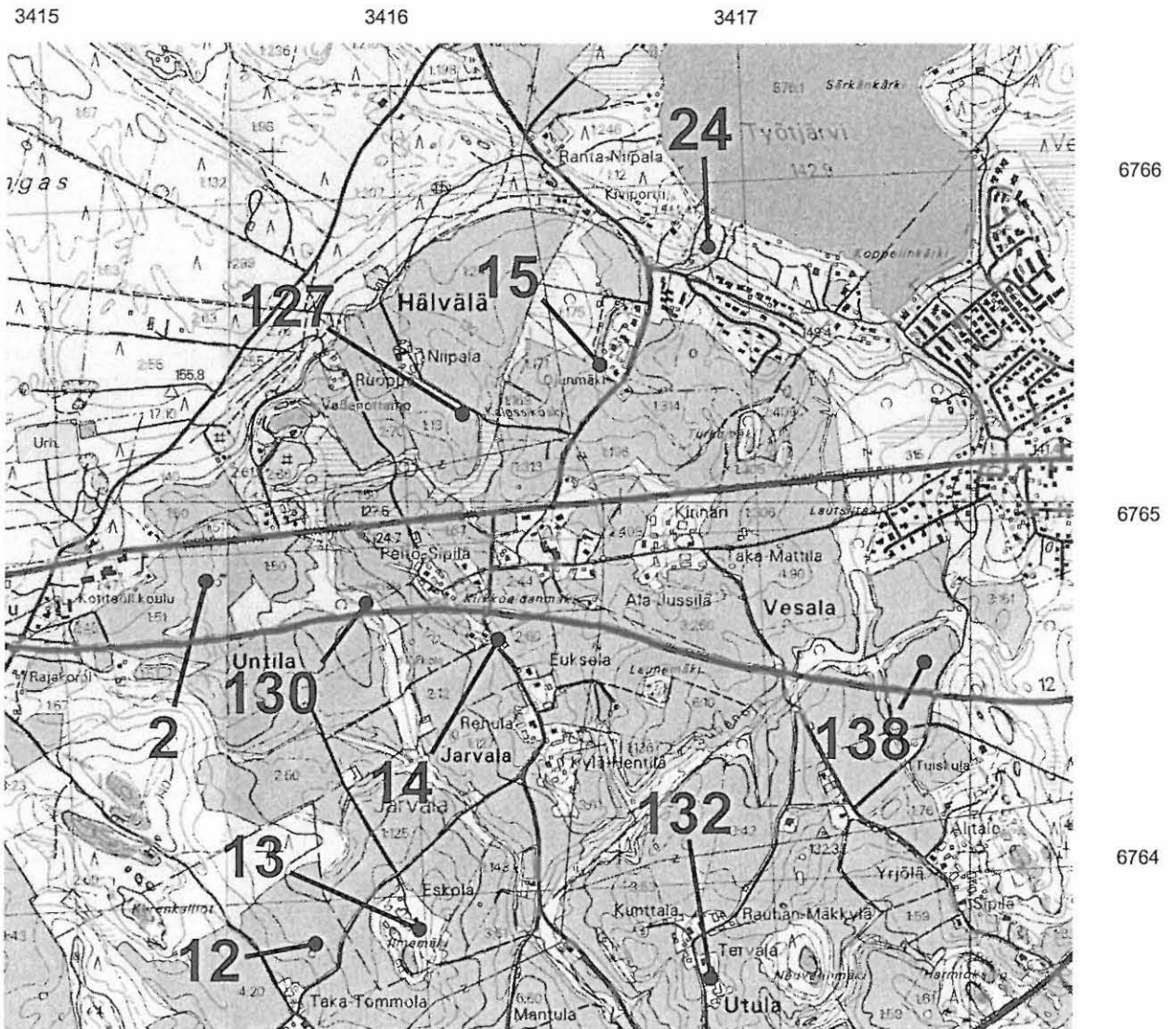
Hollolan täydennysinventointi 2004

Kartta 22

2	Untila	Kukonmäki	asuinpaikat	kivikautinen
12	Nokkola	Nokkola	hautapaikat - polttokenttäkalmistot	rautakautinen
13	Jarvala	Ilmemäenkalio	hautapaikat - polttokenttäkalmistot	rautakautinen
14	Untila	Kirkkailanmäki	hautapaikat - ruumiskalmistot	rautakautinen ja/tai keskiaikainen
15	Hälvälä	Hälvälä	hautapaikat - ruumiskalmistot	rautakautinen
24	Hälvälä	Kiviportinmäki	kulkuväylät	ajoittamaton
127	Hälvälä	Kalossikoski	löytöpaikat - irtolöytöpaikat	kivikautinen
130	Untila	Myllystenoja	löytöpaikat - irtolöytöpaikat	kivikautinen
132	Utula	Tervalva	löytöpaikat - irtolöytöpaikat	kivikautinen
138	Vesala	Keski-Jussila	löytöpaikat - irtolöytöpaikat	kivikautinen

Pk 2133 12 Sairakkala

1:20000

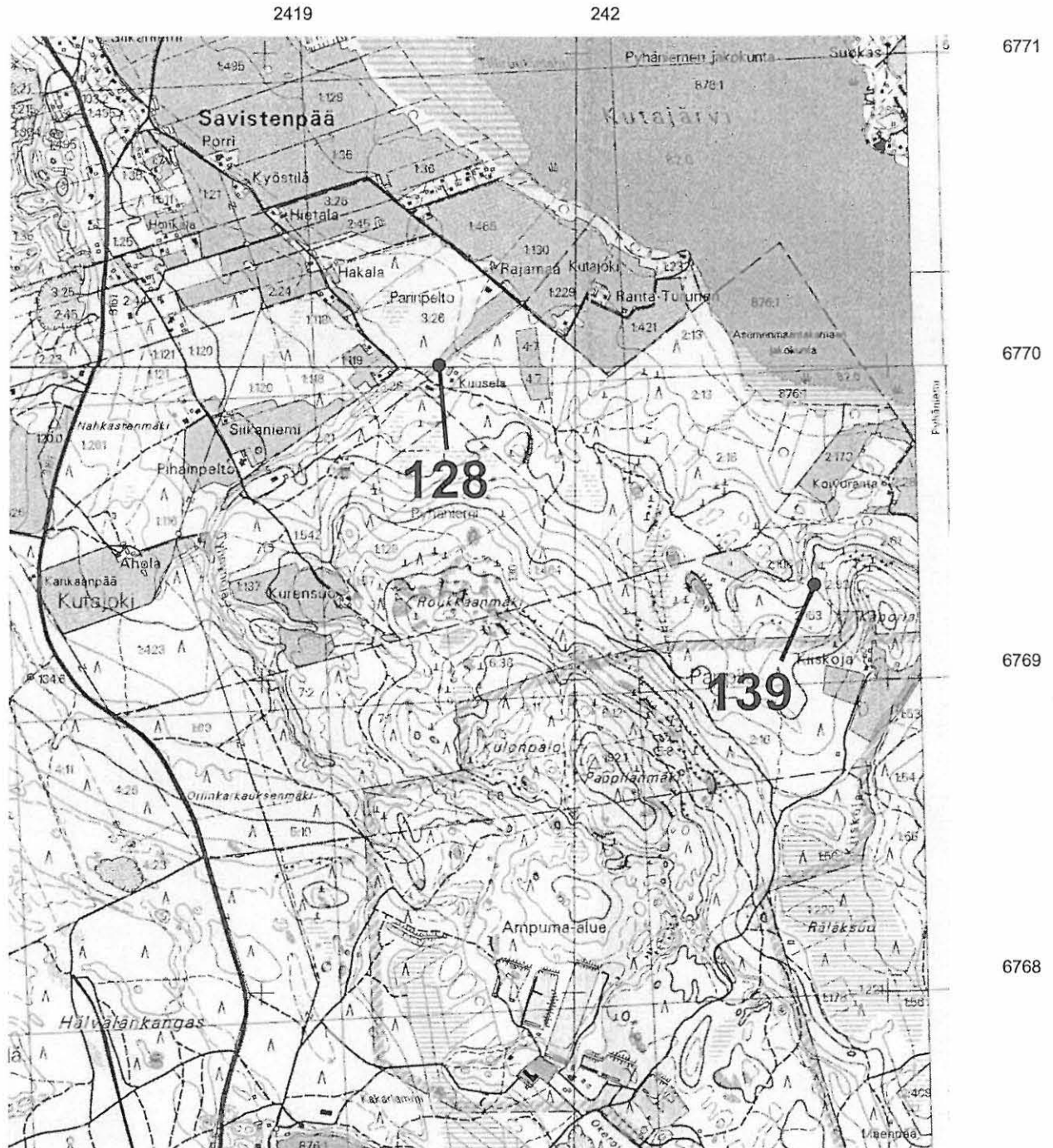


128 Parinpelto Hietala  
139 Pappila Kiiskoja

löytöpaikat - irtolöytöpaikat kiviakautinen  
löytöpaikat - irtolöytöpaikat rautakautinen?

Pk 2133 12 Sairakkala  
Pk 2134 10 Hollolan kirkonseutu

1:20000

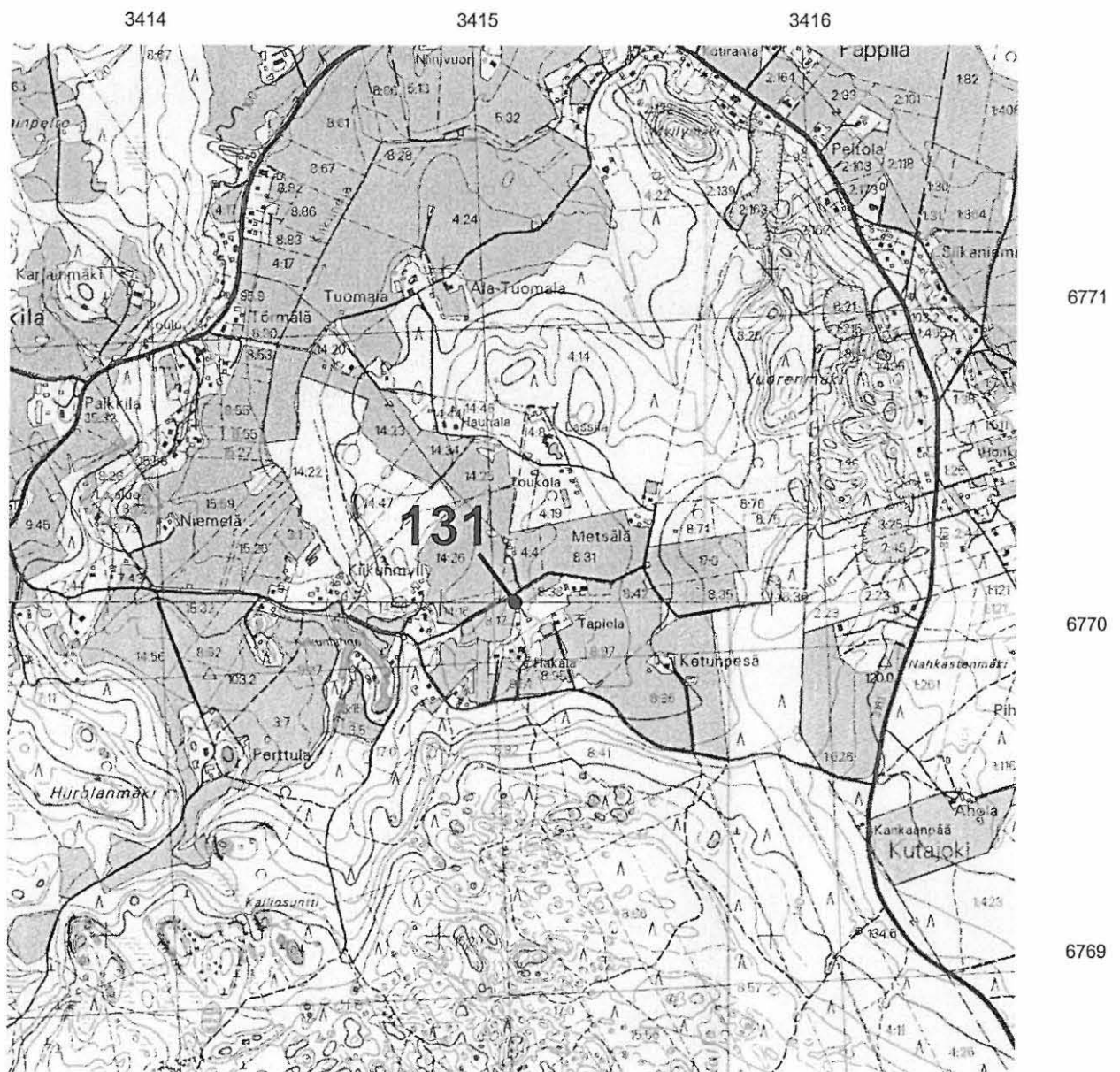




Pk 2133 12 Sairakkala

Pk 2134 10 Hollolan kirkonseutu

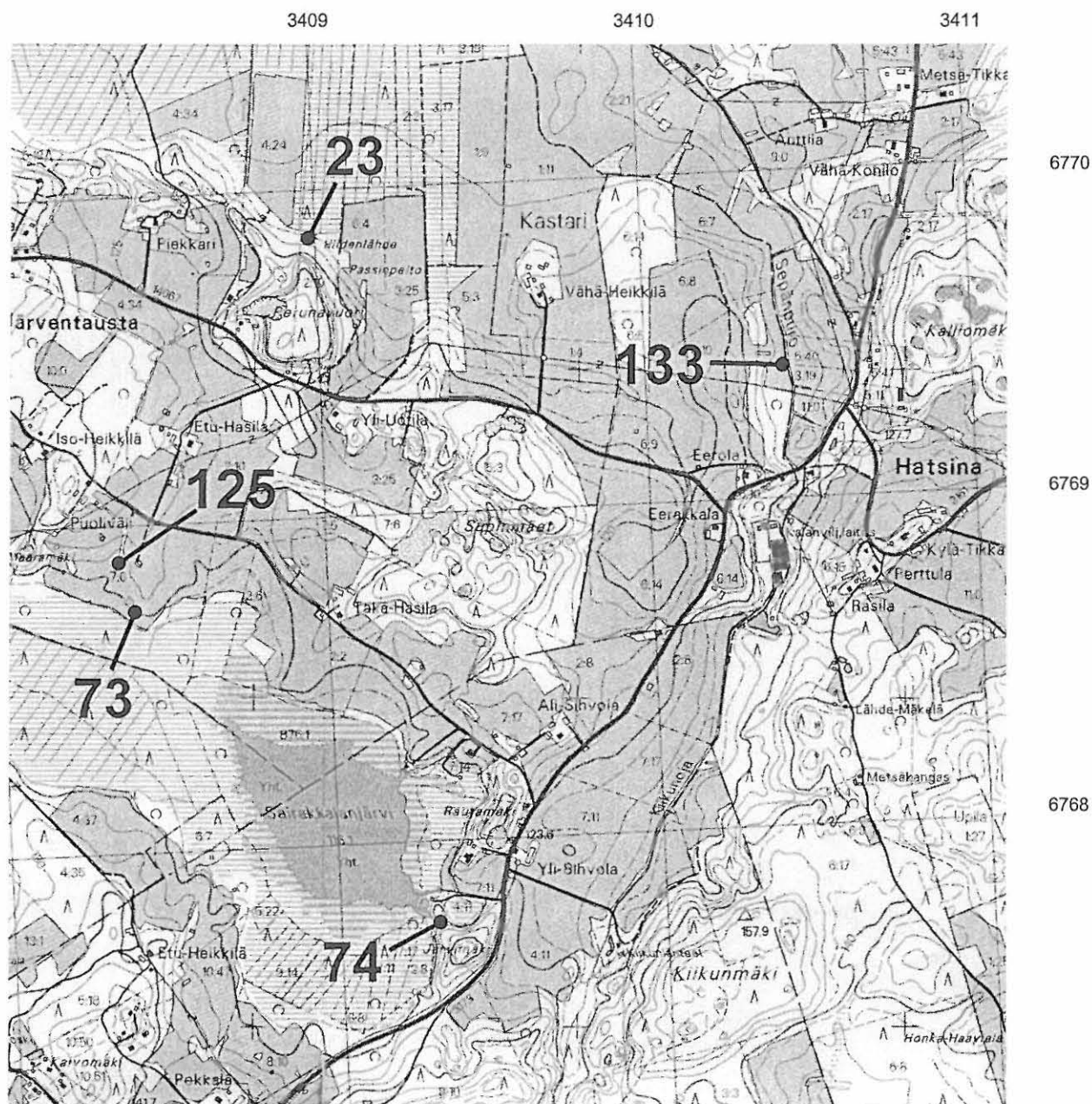
1:20000



23	Järventaka	Hiidenlähde	kultti- ja tarinapaikat - lähteet	ajoittamaton
73	Järventaka	Puoliväli	löytöpaikat - irtolöytöpaikat	kivikautinen
74	Sairakkala	Järvimäki	löytöpaikat - irtolöytöpaikat	kivikautinen
125	Järventaka	Puoliväli	löytöpaikat - irtolöytöpaikat	moniperiodinen
133	Hatsina	Sepänpuro	löytöpaikat - irtolöytöpaikat	kivikautinen

Pk 2133 12 Sairakkala

1:20000





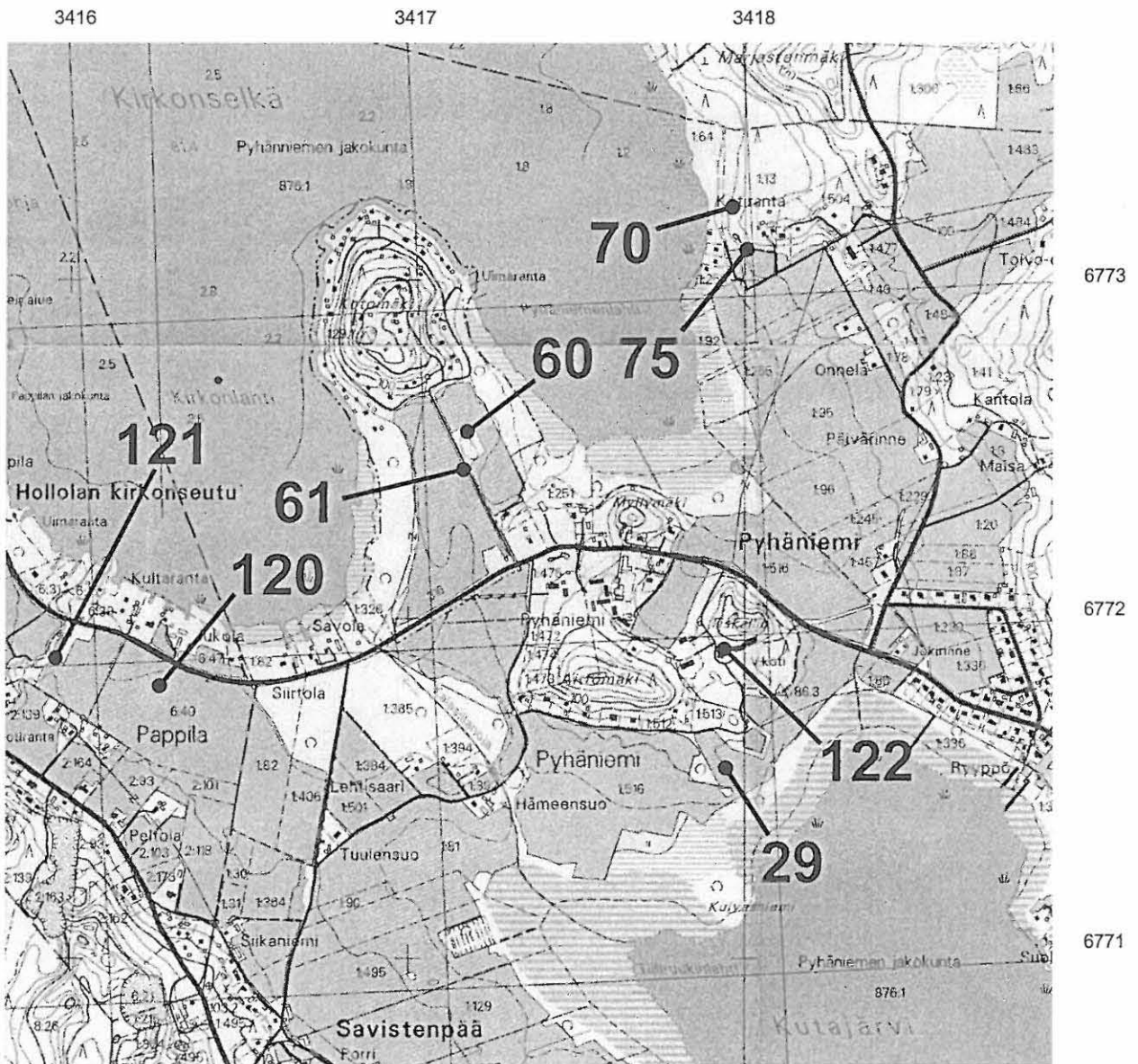
Hollolan täydennysinventointi 2004

Kartta 26

29	Kutajoki	Kutajärvi	asuinpaikat	kivikautinen
60	Pyhäniemi	Kotomäentie 1	kultti- ja tarinapaikat - kuppikivet	rautakautinen
61	Pyhäniemi	Kotomäentie 2	kultti- ja tarinapaikat - kuppikivet?	rautakautinen
70	Pyhäniemi	Kotiranta 1	asuinpaikat	kivikautinen ja/tai varhaismetallikautinen
75	Pyhäniemi	Kotiranta 2	löytöpaikat - irtolöytöpaikat	kivikautinen
120	Pappila	Jukola	löytöpaikat - irtolöytöpaikat	kivikautinen
121	Pappila	Kultaranta	löytöpaikat - irtolöytöpaikat	rautakautinen
122	Pyhäniemi	Vanhainkoti	löytöpaikat - irtolöytöpaikat	rautakautinen

Pk 2134 10 Hollolan kirkonseutu

1:20000



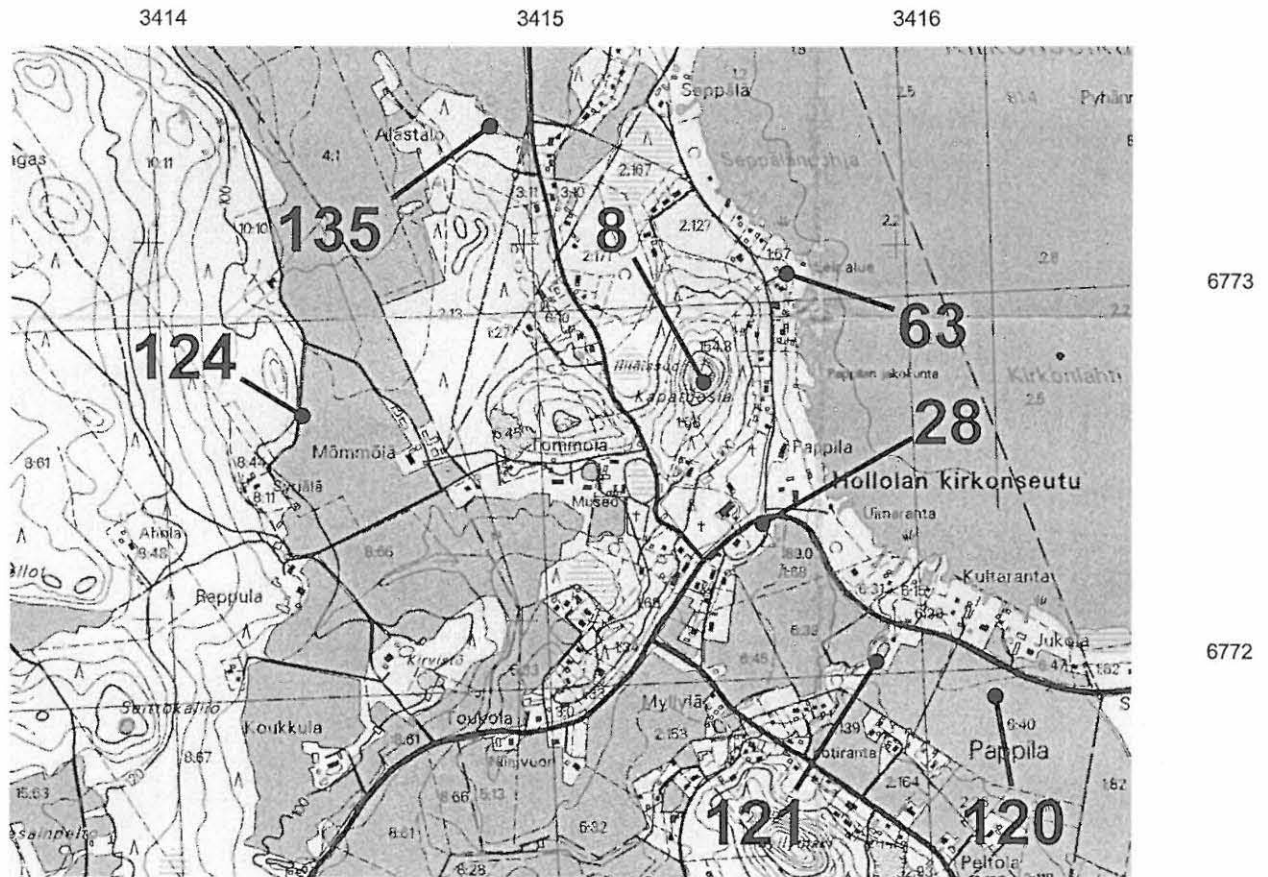
Hollolan täydennysinventointi 2004

Kartta 27

8	Pappila	Kapatusia	muinaisjäännösrhyhmät	moniperiodinen
28	Pappila	Vanha-Pappila	asuinpaikat	moniperiodinen
63	Pappila	Seppälänpohja	asuinpaikat	kivikautinen ja/tai varhaismetallikautinen
120	Pappila	Jukola	löytöpaikat - irtolöytöpaikat	kivikautinen
121	Pappila	Kultaranta	löytöpaikat - irtolöytöpaikat	rautakautinen
124	Uskila	Mömmölä	löytöpaikat - kätöt	rautakautinen
135	Parinpelto	Alastalo	löytöpaikat - irtolöytöpaikat	kivikautinen

Pk 2134 10 Hollolan kirkonseutu

1:20000



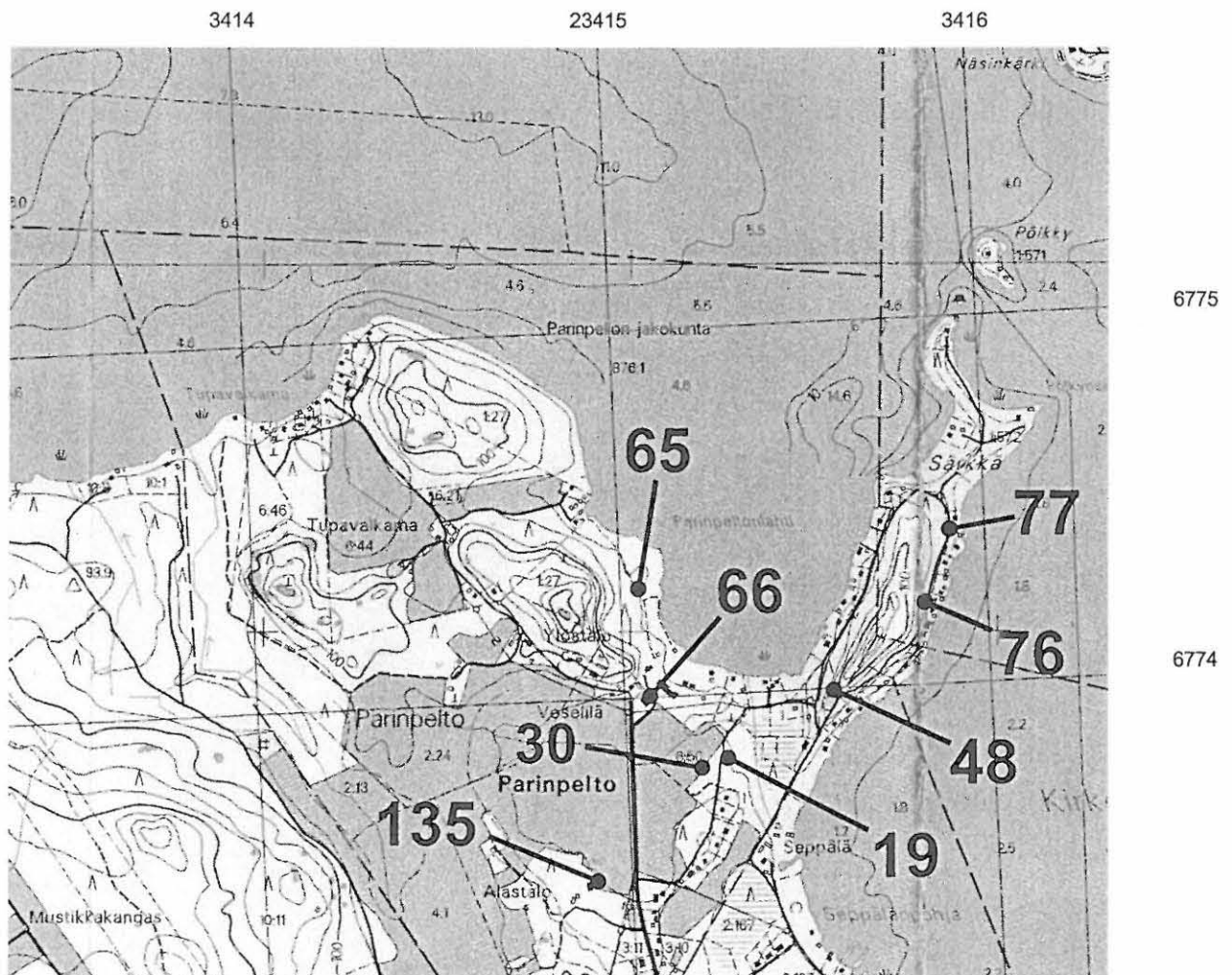
Hollolan täydennysinventointi 2004

Kartta 28

19	Parinpelto	Parinpelto	kivirakenteet - röykkiöt	ajoittamaton
30	Parinpelto	Veselilä	asuinpaikat	rautakautinen
48	Parinpelto	Särkantie 1	asuinpaikat	kivikautinen
65	Parinpelto	Parinpellonlahti	asuinpaikat	kivikautinen ja/tai varhaismetallikautinen
66	Parinpelto	Leirikeskus	kultti- ja tarinapaikat - kuppikivet	rautakautinen
76	Kutajoki	Särkantie 2	löytöpaikat - irtolöytöpaikat	kivikautinen
77	Kutajoki	Särkantie 3	löytöpaikat - irtolöytöpaikat	kivikautinen
135	Parinpelto	Alastalo	löytöpaikat - irtolöytöpaikat	kivikautinen

Pk 2134 10 Hollolan kirkonseutu

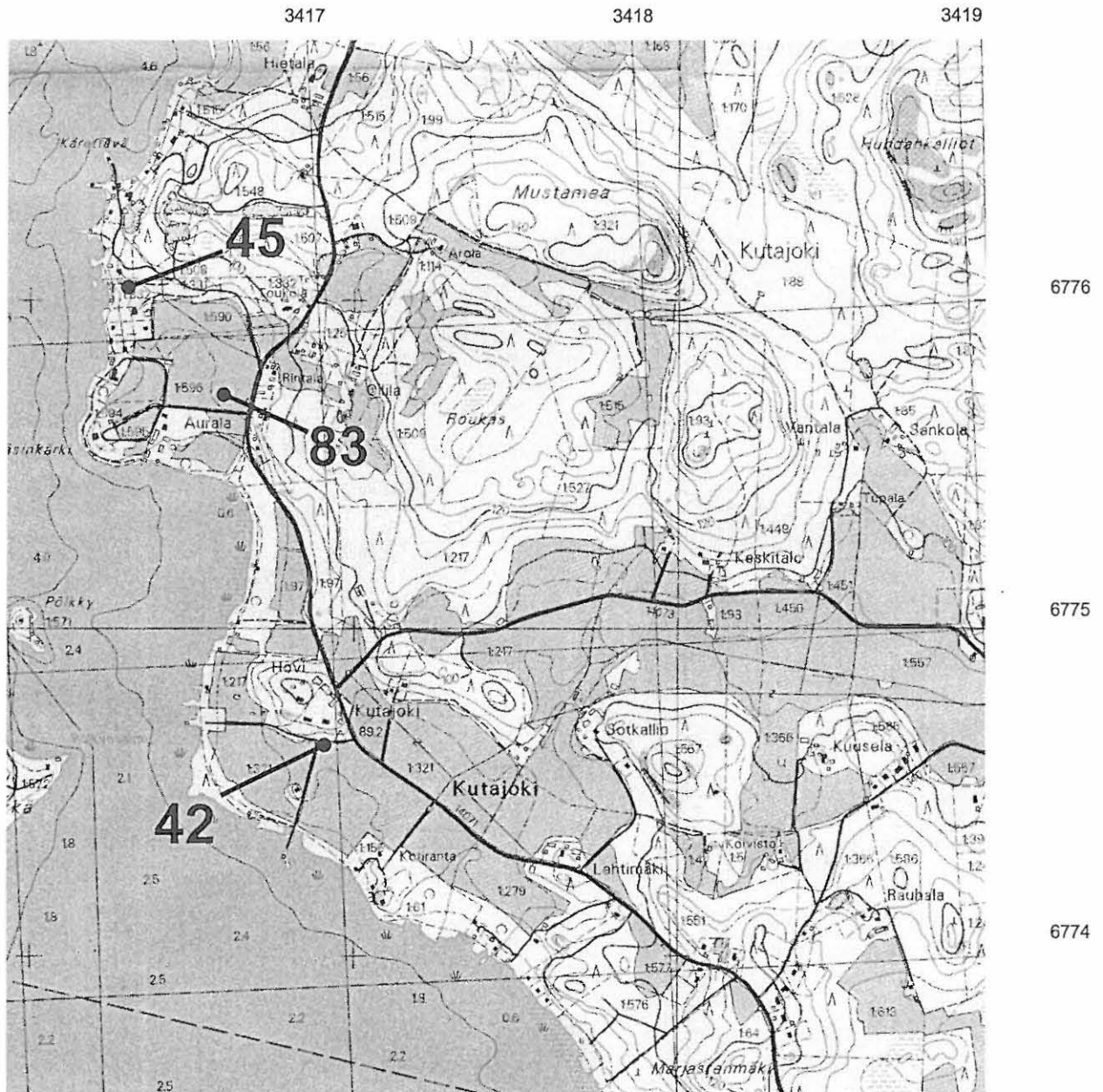
1:20000



42	Kutajoki	Kutajoki	asuinpaikat	rautakautinen
45	Kutajoki	Käretäväntie	asuinpaikat	kivikautinen
83	Kutajoki	Aurala	löytöpaikat - irtolöytöpaikat	kivikautinen

Pk 2134 10 Hollolan kirkonseutu

1:20000

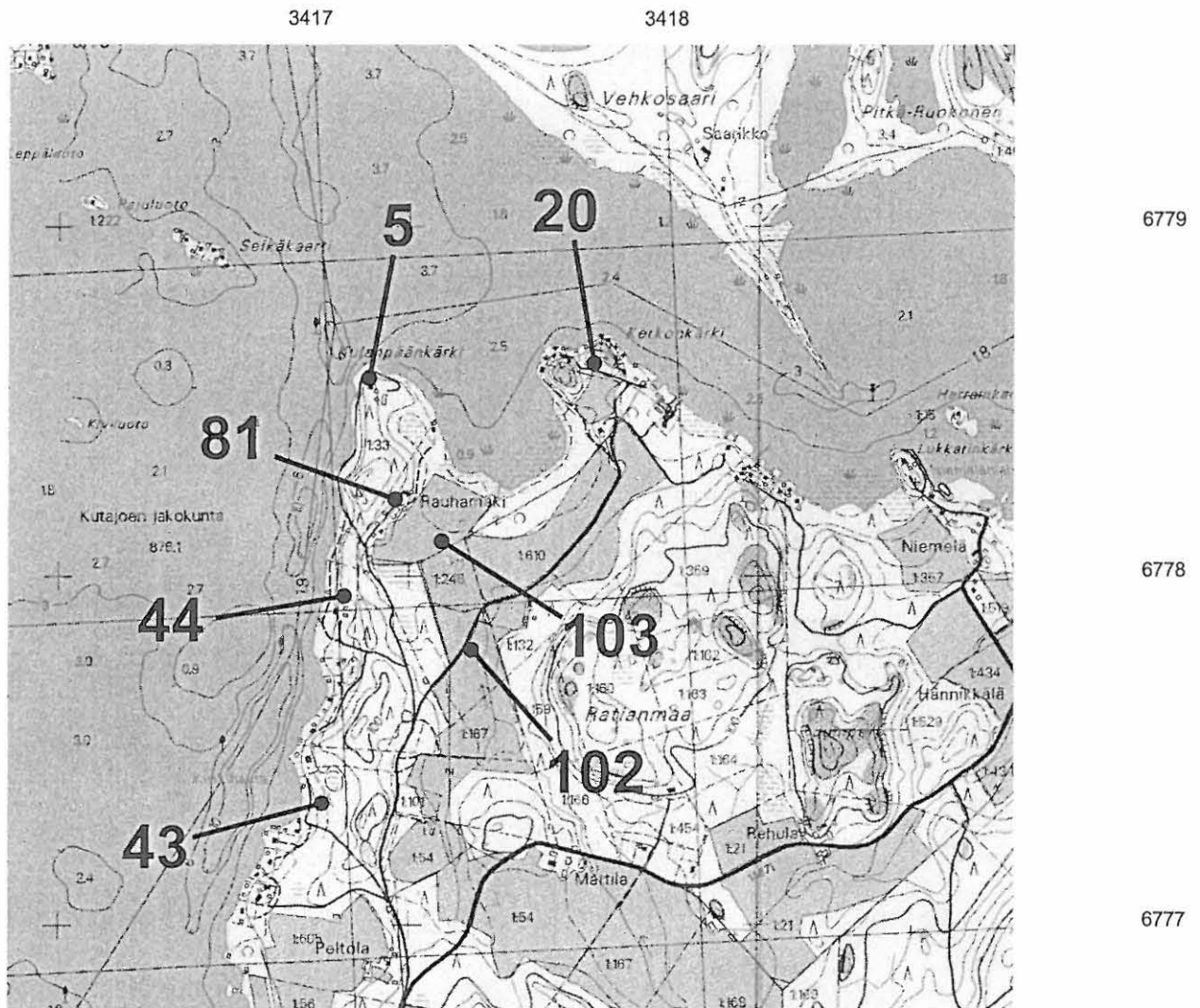




5	Kutajoki	Kudanpäänkärki B	kivirakenteet - röykkiöt	ajoittamaton
20	Kutajoki	Kerkonkärki	muinaisjäännösrhytmät	moniperiodinen
43	Kutajoki	Kiiskihauta	asuinpaikat - asumuspainanteet	varhaismetallikautinen
44	Kutajoki	Mäntyranta	asuinpaikat	varhaismetallikautinen
81	Kutajoki	Kudanpäänkärki (Rauhamäki)	löytöpaikat	kivikautinen?
102	Kutajoki	Rauhamäki 2	löytöpaikat - irtolöytöpaikat	kivikautinen
103	Kutajoki	Rauhamäki 3	löytöpaikat - irtolöytöpaikat	kivikautinen

Pk 2134 10 Hollolan kirkonseutu

1:20000



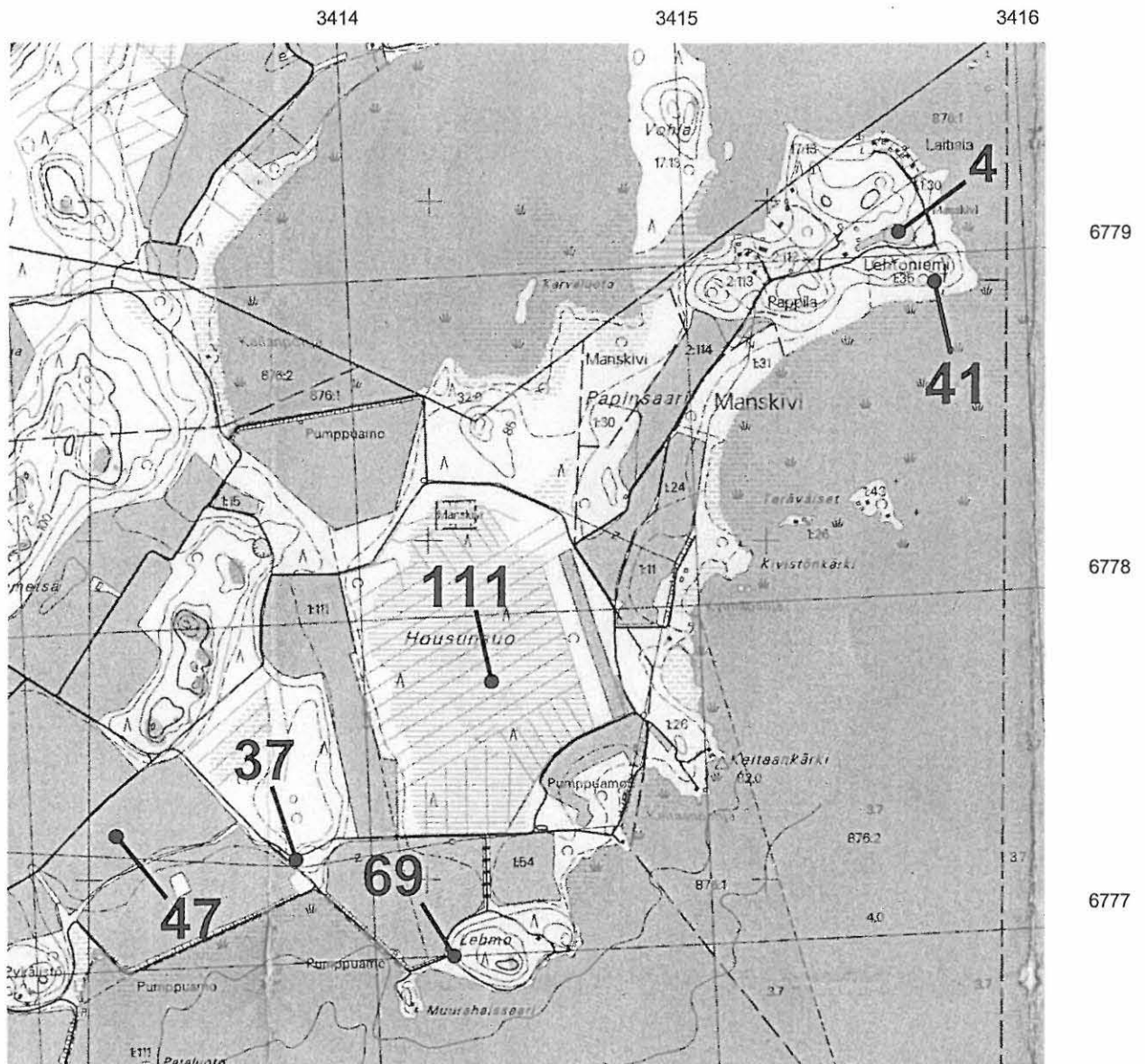
Hollolan täydennysinventointi 2004

Kartta 31

4	Pappila	Papinsaari	asuinpaikat	kivikautinen ja/tai varhaismetallikautinen
37	Laitiala	Housunsuo	asuinpaikat	kivikautinen
41	Pappila	Lehtoniemi SE	asuinpaikat	kivikautinen
47	Laitiala	Lehmontie	asuinpaikat	kivikautinen
69	Laitiala	Lehmo	asuinpaikat	kivikautinen ja/tai varhaismetallikautinen
111	Laitiala	Housunsuo 2	löytöpaikat - irtolöytöpaikat	kivikautinen

Pk 2134 10 Hollolan kirkonseutu

1:20000

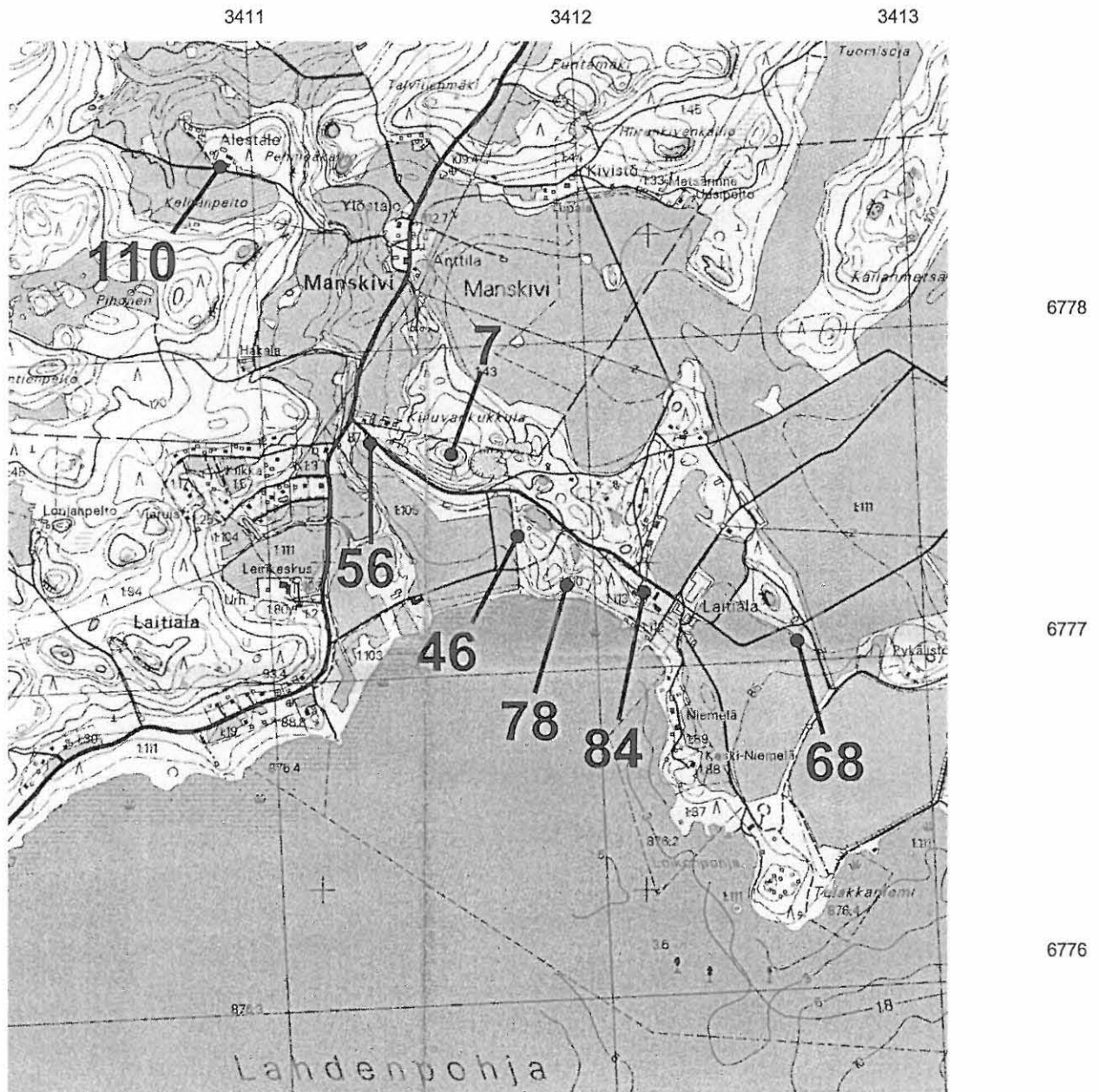


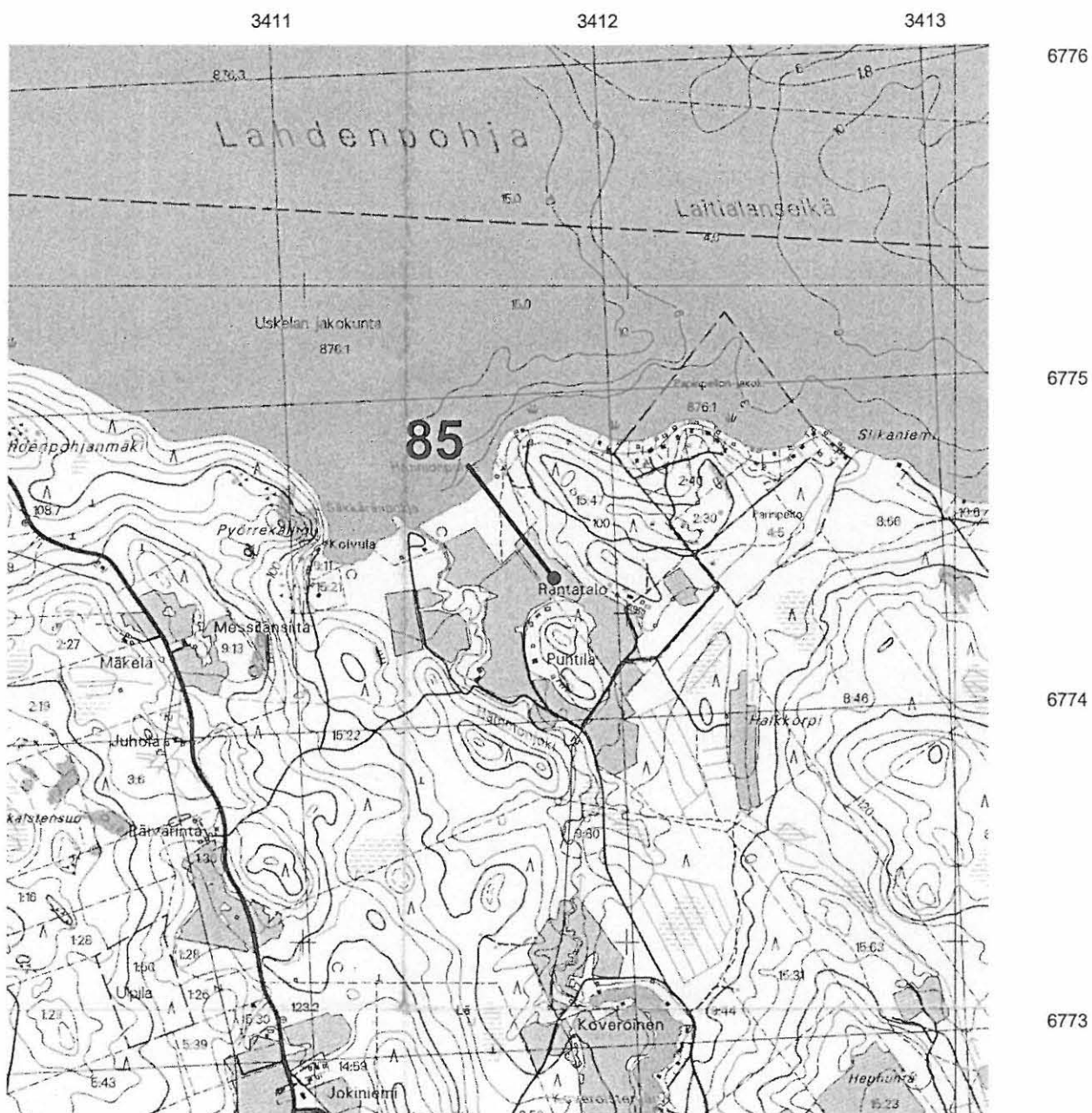


7	Laitiala	Kiiluanmäki	puolustusvarustukset - muinaislinnat	rautakautinen?
46	Laitiala	Laitialantie B	kivirakenteet - röykkiöt	ajoittamaton
56	Laitiala	Laitialantie C	kivirakenteet - kiukaat	historiallinen
68	Laitiala	Laitiala 1	asuinpaikat	kivikautinen
78	Laitiala	Laitiala 2	löytöpaikat - irtolöytöpaikat	kivikautinen
84	Laitiala	Laitialan kartano	löytöpaikat - irtolöytöpaikat	kivikautinen
110	Manskivi	Alestalo	löytöpaikat - irtolöytöpaikat	kivikautinen

Pk 2134 10 Hollolan kirkonseutu

1:20000



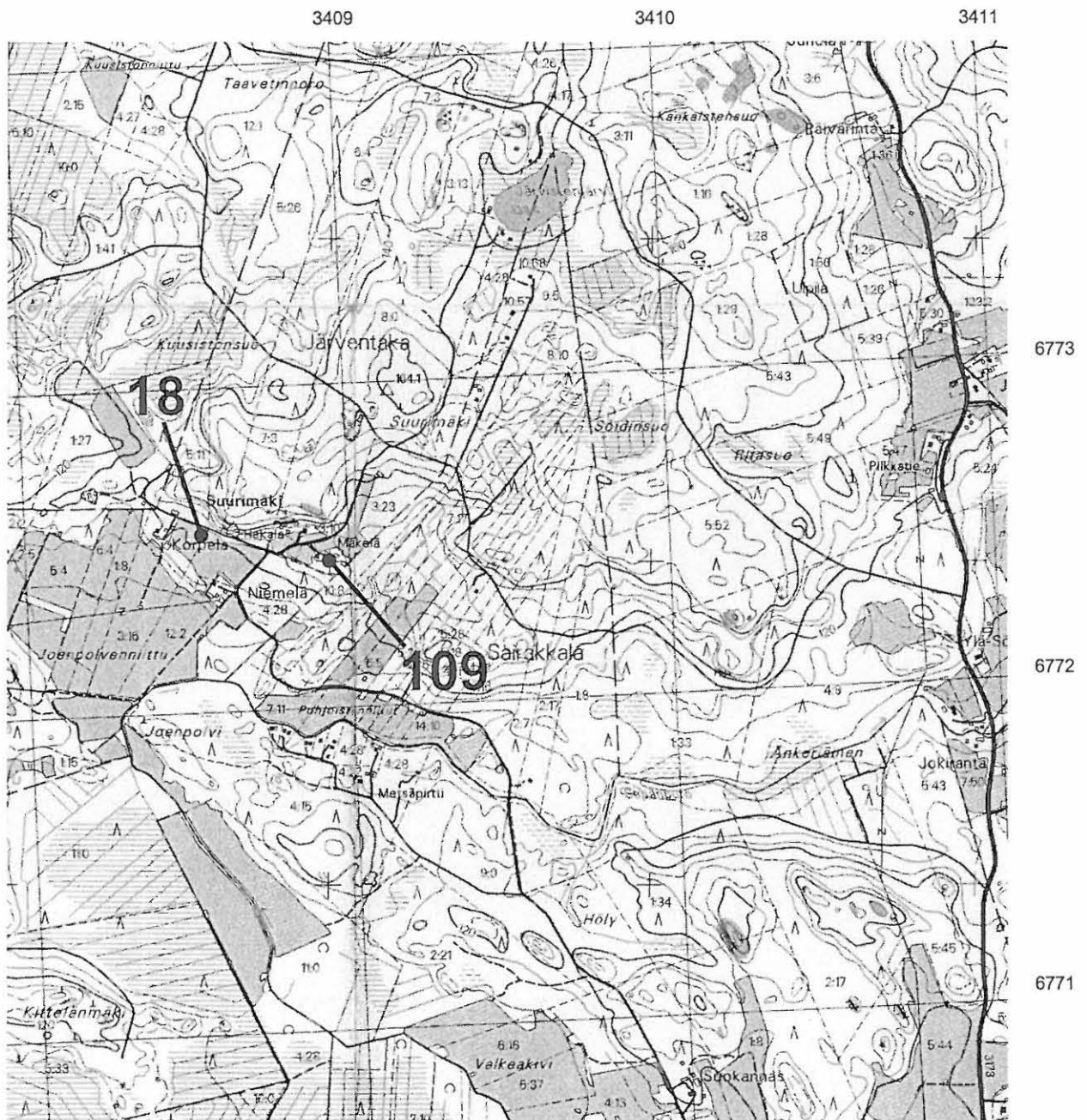


18 Järventaka Järventausta  
109 Järventaka Mäkelä

kivirakenteet - röykkiöt ajoittamaton  
löytöpaikat - irtolöytöpaikat kivikautinen

Pk 2134 10 Hollolan kirkonseutu

1:20000





# Hollolan täydennysinventointi 2004

Kartta 35

59	Järventaka	Järventaustanjärvi 1	asuinpaikat	kivikautinen
72	Järventaka	Järventaustanjärvi 2	löytöpaikat - irtolöytöpaikat	kivikautinen
73	Järventaka	Puoliväli	löytöpaikat - irtolöytöpaikat	kivikautinen
108	Toivola	Lyhelä	löytöpaikat - irtolöytöpaikat	esihistoriallinen?
125	Järventaka	Puoliväli	löytöpaikat - irtolöytöpaikat	moniperiodinen

Pk2133 09 Hämeenkoski  
Pk 2133 12 Sairakkala

1:20000

